

Μια κρυμμένη αγάπη φέρνει τη χαρά και την ευτυχία

Ζωή Παπαδημητρίου-Τζιράκη

Ήταν σαν φθινοπωρινή μπόρα, που σε λίγη ώρα μανιασμένη κι ασταμάτητη αλλάζει τα πάντα, αλλάζει τη ζωή.

Η Πέπη και η χήρα μητέρα της αντιμετωπίζουν δυσάρεστες και πολύ δύσκολες καταστάσεις. Δεν τους λείπει μόνο ο άνθρωπός τους, αλλά ένας άνεμος ακολούθησε τη φυγή του απ' αυτόν τον πρόσκαιρο κόσμο. Άνεμος δυνατός, απειλητικός, που στο πέρασμά του σάρωσε σαν λαίλαπα την οικογενειακή τους γαλήνη και ηρεμία.

Ο πατέρας της Πέπης ήταν – και μάλιστα παραήταν – ένας καλός άνθρωπος, ήρεμος και ειρηνικός, αγαπητός και δοτικός χωρίς όρους. Έδινε, δάνειζε, χάριζε χωρίς να σημειώνει ή να θυμάται πού, πότε και γιατί. Ούτε ζητούσε τα δανεικά ούτε και περίμενε κάποια ανταπόδοση. Γινόταν αντικείμενο εκμετάλλευσης από εκείνους, που δεν τους περίσσευε το ήθος κι αυτό είχε ως συνέπεια να μην έχει στην τσέπη του παρά μόνο λίγα χρήματα ή καθόλου. Έτσι με δυσκολία ικανοποιούσε τις τρέχουσες, καθημερινές οικογενειακές ανάγκες, γιατί υπήρχε κι ένα δάνειο. Ωστόσο, τα πράγματα έβαιναν σχετικά ομαλά.

Και τώρα που χάθηκε ο πατέρας, ο ζωγράφος, έτσι ξαφνικά και αναπάντεχα, μάνα και κόρη είναι μόνες, με μόνη περιουσία ένα σωρό δυσεπίλυτα προβλήματα. Η Πέπη είναι μόνο 18 χρονών και ξέρει να ζωγραφίζει καλά και να δίνει στους πίνακές της πνοή, που να μοιάζουν οι μεν τοπιογραφίες της ζωντανές, τα δε άνθη έτοιμα να μυρίσεις το άρωμα τους και να τα κόψεις. Αυτό τής το έμαθε ο πατέρας της από τη μικρή της ηλικία, γιατί είχε διακρίνει το καλλιτεχνικό ταλέντο της κόρης του και συχνά της έλεγε: «μάθε τέχνη κι άστηνε κι αν πεινάσεις πιάστηνε». Ο χρόνος δεν της επέτρεψε να ασχοληθεί και με κάτι άλλο, π.χ. με τη μουσική, που κυριολεκτικά τη λάτρευε.

Η μητέρα της, λίγο μεγάλη στην ηλικία, βιώνει μια αντιδραστική κατάθλιψη, απόρροια της εκδημίας του αγαπημένου συζύγου της και δεν είναι σε θέση να εργαστεί, αλλά αγωνιά πολύ για το πώς οι δύο γυναίκες θα αντεπεξέλθουν στις δύσκολες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν. Μέρα με τη μέρα λιώνει και δεν εγκαταλείπει το κρεβάτι της, στο οποίο μόνο νιώθει σίγουρα και ασφάλεια.

Η Πέπη ζωγραφίζει, πουλάει φθηνά τα έργα της, κερδίζει, οι ανάγκες, όμως, είναι πολλές και δεν τις προλαβαίνει.

Δε μιλάει για τον πατέρα της. Δε θέλει να τη λυπούνται. Θέλει μέ αξιοπρέπεια να τεθεί πάνω από τις δυσκολίες, που τη βρήκαν ξαφνικά. Αλλά είναι δυνατό κορίτσι. Δεν το βάζει εύκολα κάτω, δεν τα παρατάει. Σκέφτεται σωστά, πριν ενεργήσει, και επιδίδεται στην υλοποίηση των αποφάσεών της με ψυχραιμία και λογική τόλμη. Δεν κάνει παράτολμες ενέργειες. Ξέρει τι θα ζητήσει και με ποιο τρόπο, πώς θα ενεργήσει στις επιδιώξεις της. Ο αγώνας τής είναι οικείος, ο καλύτερος φίλος. Δεν παραδίδεται στα δύσκολα και πολύ περισσότερο αμαχητί.

Τώρα, όμως, η κατάσταση τείνει να γίνει «οικτρά». Τα οικονομικά είναι πενιχρά και οι λογαριασμοί τρέχουν. Η μητέρα της χρειάζεται φάρμακα. Ακόμα και το φαγητό είναι λίγο. Αισθάνεται ότι δεν πάει άλλο. Κάτι πρέπει να κάνει επιπλέον. Να δράσει άμεσα και αποτελεσματικά. Όπως ένας από μηχανής Θεός, να φέρει τη λύση, να θεραπεύσει τα κακώς κείμενα, να ξορκίσει το κακό. Δουλεύει ασταμάτητα και αποδοτικά, αλλά και πάλι δεν επαρκεί και ο καιρός κυλάει, χωρίς σημαντική αλλαγή...

Είναι στο σπίτι της. Κοιτάζει γύρω της σαν απελπισμένη. Σκέφτεται, ξανασκέφτεται, ζητάει τη βοήθεια του πατέρα της - αν είναι δυνατόν - το φωτισμό του Θεού και... «Θεέ μου», λέει, «δέν ξέρω μαζί Σου να επικοινωνώ, να προσεύχομαι, γιατί δεν το έκανα ποτέ μου συνειδητά ως τώρα. Χάνω τις λέξεις, οι σκέψεις μου μπερδεύονται. Σε ικετεύω, όμως, μεγαλοδύναμε, βοήθησέ με. Εσύ μόνο μπορείς να το κάνεις» και η ματιά της πέφτει στον πίνακα που έχει φιλοτεχνήσει ο πατέρας της και εικονίζει τη μητέρα της. Σαν αστραπή της πέρασε απ' το μυαλό η ιδέα να τον πουλήσει. Τον είχε ζωγραφίσει με μεράκι ο ερωτευμένος τότε νέος καλλιτέχνης, όταν της εξομολογήθηκε την αγάπη του και της ζήτησε να αντιμετωπίσουν μαζί τη ζωή και ήταν μοναδικός. Σεμνυνόταν η κόρη για τον καταξιωμένο, διακεκριμένο καλλιτέχνη πατέρα και... «αμ έπος αμ' έργον». «Εν ριπή οφθαλμού» κατεβάζει τον πίνακα και... «εν μια νυκτί» τον αντικαθιστά. Τα πράγματα γίνονται αστραπιαία. Η μητέρα της δε θα το καταλάβει, έχει πολλαπλά προβλήματα υγείας, μαζί και αυξημένη μυωπία, δε βλέπει καλά.

Αυτές οι σκέψεις περνούν απ' το μυαλό τής Πέπης. Δε θέλει να εξαπατήσει τη μητέρα της. Ποτέ, ποτέ το κειμήλιο αυτό δεν ήθελε να το εξαφανίσει. Όμως, την αγαπάει και θέλει να τη σώσει. Θέλει να την έχει πάντα δίπλα της. Να την κρατήσει ζωντανή. Να ζει μαζί της. Δε θα το επιχειρούσε ποτέ να αντιγράψει τον πίνακα αν η ανάγκη δεν ήταν τόσο επιτακτική. Αν ήταν μόνη στη ζωή. Αν δεν είχε υποχρεώσεις. Η ίδια θα μπορούσε να ζήσει όπως-όπως, χωρίς ανάγκες, χωρίς απαιτήσεις. Όμως τώρα το καυτό δάκρυ της

μάννας σαν βελόνες της τρυπά την καρδιά. Αγαπήθηκε πολύ από τον πατέρα της η μητέρα. Ήταν αεικίνητο και αγαθό πλάσμα. Ο μακαρίτης δεν της είχε τίποτε στερήσει. Γιατί ήρθαν τώρα τόσο ανάποδα όλα;

«Αχ, θάνατε! Έρχεσαι πάντα απρόσκλητος. Δε ρωτάς αν θέλει να φύγει ο άνθρωπος. Τον αρπάζεις, λες και είναι δικός σου. Εξουσιαστής ανυποχώρητος είσαι. Τυφλός και κουφός. Χτυπάς κατάστηθα. Μακάρι να μην είχες έρθει ποτέ στο σπίτι μας.

Υπάρχει στην πόλη μια γκαλερί. Εκεί θα πάω. Α, τώρα θυμάμαι. Υπάρχουν κι άλλες. Θα τρέξω σ' όλες κι όπου πετύχω. Κάποια θα εκτιμήσει το έργο του πατέρα μου. Η υπογραφή του διαβάζεται καθαρά: Χ. Θεοδώρου.

Σίγουρα όχι μόνο θα γίνει δεχτό, αλλά θά μωσχοπουληθεί κιόλας και μετά... Θ' αγοράσω τονωτικά τρόφιμα για τη μητέρα και τα φάρμακά της, θα πληρώσω τους λογαριασμούς, τη δόση του δανείου και θα περισσέψουν! Τι ωραία! Θ' αγοράσω και για τα Χριστούγεννα τα απαραίτητα. Θα γιορτάσουμε σαν όλους τους χριστιανούς. Η μανούλα μου θα χαρεί. Θα σταματήσουν τα δάκρυά της».

Αυτά σκεφτόταν η Πέπη και χαμογελούσε. Όμως και πάλι κάτι της δαγκώνει την καρδιά, κάτι κρατάει το βήμα της και δεν την αφήνει να πάει στην πρώτη γκαλερί. Αλλά ορκίστηκε, υποσχέθηκε στο Θεό και στη λυπημένη μητέρα της να φανεί δυνατή. Της είχε πει πως έχει πάρει κάποια υπόσχεση για δουλειά και ίσως γρήγορα να την καλέσουν και τότε όλα θα μπουνέ σε καλό δρόμο. Δεν αρεσκόταν στα ψέματα, αλλά ήθελε να δώσει ελπίδα στην αναστατωμένη ψυχή της μητέρας της.

Τη χάρειψε, τη φίλησε, την έπεισε να της έχει εμπιστοσύνη και έφυγε με την ελπίδα να μην επιστρέψει άπραγη. Μετράει το μέγεθος των καταστάσεων. Της χρειάζεται θάρρος και τόλμη. Δε ζητά τίποτε παράλογο, τίποτε κακό. Η σεμνότητα και η σοβαρότητα δεν την εγκατέλειψαν ποτέ. Ήταν τα αδιαφιλονίκητα, τα ακαταμάχητα προσόντα της. Όπου κι αν πήγαινε δεν περνούσε απαρατήρητη. Γινόταν παντού δεχτή. Τη σέβονταν και την εκτιμούσαν όλοι. Έτσι θα γίνει και τώρα... σκεφτόταν...

Είναι μπροστά στη γκαλερί Arion Μ.Τ. Οπλίζεται με θάρρος και χτυπά το κουδούνι. Ο νεαρός γκαλερίστας συνομίλησε με ιδιαίτερη ευγένεια και ενδιαφέρον με την Πέπη, δέχτηκε με χαρά τον πίνακα κι ενθουσιάστηκε, όταν διάβασε την υπογραφή: Χ. Θεοδώρου. Τον κοστολόγησε χωρίς τσιγκουνιά στην αξία του, όχι για ένα κομμάτι ψωμί, και χαιρέτισε

την ελκυστική πελάτισσα, επιμένοντας να περάσει πάλι και να του φέρει ό,τι άλλο έχει από το αξιόλογο ζωγραφικό έργο τού πατέρα της. Δεν παρέλειψε, βέβαια, να της τονίσει ότι χάρηκε για τη γνωριμία και θα ήθελε να μην είναι αυτή η τελευταία συνάντησή τους.

Η όμορφη και σεμνή κοπέλα, που είχε χάσει τον πατέρα της και πάλευε για να ζήσει, άγγιξε κάποια χορδή της ψυχής του... Μόνο μία άραγε; Αφού ζωγράφιζε και η ίδια τοπογραφίες και νεκρά φύση, γιατί να μην της προτείνει συνεργασία; Και φαντάστηκε τα ωραία της δάχτυλα να γλιστρούν πάνω στα πινέλα και στα τελάρια του καβαλέτου στο διπλανό δωμάτιο-εργαστήριο. Η παρουσία της στη σκέψη του αποτελούσε μια έξοχη εικόνα, που ωραιοποιούσε τη γκαλερί του πιο πολύ από όσο οι ακριβοί πίνακές του. Α, ναι! Θα της το πει στην επόμενη συνάντηση. Σίγουρα θα ξανάρθει. Δεν μπορεί να μην έχει αδιάθετα έργα του πατέρα της. Μια γλυκιά αδημονία άρχισε να τον κυριεύει.

Δεν ήξερε, βέβαια, ο γκαλερίστας ότι, αν υπήρχαν άλλα έργα, δε θα πουλούσε, δε θα αποχωριζόταν η Πέπη την προσωπογραφία, το αγαπημένο ενθύμιο της μητέρας, δώρο από τα χέρια του πατέρα της, που τόσο ξεχωριστός ήταν γι' αυτήν και που η ανάμνησή του δε θα φύγει ποτέ από τη σκέψη της και η εικόνα του θα μείνει ανεξίτηλη για πάντα στα μάτια, στο νου και στην καρδιά της.

Η μητέρα της μέρα με τη μέρα έφθινε. Ο καημός για την απώλεια του αγαπημένου συζύγου της της φαινόταν αγιάτρευτος. Ξαν το χείμαρρο, που ανοίγοντας ο καιρός το καλοκαίρι λιγοστεύει σιγά-σιγά τα νερά του, ώσπου να μείνουν μια υποψία και να σωθούν εντελώς, έμοιαζε η πονεμένη γυναίκα. Στενοχωριόταν και για την κόρη της. Μάνα ήταν...

Την αντικατάσταση του πίνακα δεν την επισήμανε. Πού μυαλό για τέτοιες παρατηρήσεις, θα ήταν πολυτέλεια να ξεφύγει από τις σκέψεις, που κατάτρωναν την ψυχή της. Άλλωστε, δεν υπήρχε κάποια αισθητή διαφορά. Ήταν πανομοιότυπη η εικόνα με την αυθεντική και η υπογραφή του καλλιτέχνη ευανάγνωστη: Χ. Θεοδώρου. Σιγά-σιγά, όμως, με τη βελτίωση των οικονομικών η μητέρα άλλαζε. Γινόταν άλλος άνθρωπος. Ούτε ρώτησε για την υποτιθέμενη δουλειά της κόρης της. Η φυσική σεμνότητα και η σοβαρότητά της δεν άφηναν περιθώρια για ανέντιμες συμπεριφορές απέναντί της και μπερδεμένες εργασίες. Ήταν ήσυχη και προσπαθούσε να χαίρεται, να συμμετέχει στην καθημερινότητα, να κοινολογεί τις σκέψεις της στην Πέπη, να δείχνει κατανόηση στα σχέδια της, να τη βοηθεί, για να τη βλέπει χαρούμενη. Χίλιες καλές ιδέες περνούσαν τώρα από το μυαλό

της, που την έκαναν αισιόδοξη και τη γέμιζαν καλές ελπίδες.

Και η Πέπη είχε συμβιβαστεί μ' αυτό που έκανε, γιατί το έκανε από ανάγκη και στην ανάγκη και οι θεοί υποχωρούν, κατά τό «ανάγκα και θεοί πείθονται». Ίσως μια μέρα τον πίνακα να τον πάρει πίσω, όσο κι αν τον κοστολογήσουν. Θα τον αναζητήσει, μόλις μπορέσει. Ίσως η μοίρα κάποτε να φέρει σε άλλη τροχιά τα πράγματα. Ίσως να τον επανακτήσει. Αυτή η κρυφή, η μύχια σκέψη τής έδινε φτερά, την έκανε υψιπέτη αετό.

Έργο του πατέρα δεν απόμεινε κανένα, γιατί τα πούλησαν όλα μετά το τραγικό οικογενειακό γεγονός, προκειμένου να θεραπεύσουν κάποιες ανάγκες, να εξοφλήσουν κάποια χρέη. Υπήρχαν, όμως, μερικά ανυπόγραφα έργα δικά της, που δεν τα είχε σε πολλή εκτίμηση. Τα είχε κρίνει με αυστηρότητα. Τώρα έτρεξε, τα υπόγραψε, τα είδε με διαφορετικό μάτι, με περισσότερη επιείκεια και επισκέφτηκε την γκαλερί Arion: M.T.

Ο ευγενικός γκαλερίστας τα αξιολόγησε πολύ θετικά. Τα ενέκρινε, τα αγόρασε και της έκανε κι εκείνη την πρόταση. Η Πέπη επιφυλάχτηκε να απαντήσει. Ο κύριος M.T. της ενέπνεε πολλή εμπιστοσύνη. Της φαινόταν γνήσιος και αυθεντικός. Αλλά ήθελε να το σκεφτεί και η ίδια πολύ, να υπολογίσει όλες τις παραμέτρους, να δει ποια γνώμη είχε και η μητέρα της και να έπαιρνε απόφαση σωστή και σταθερή, την καλύτερη, σύμφωνη και με τη φωνή της καρδιάς της, ώστε να μη μετανιώσει αργότερα.

Η συνεργασία υπήρξε αγαστή. Με πλήρη συνέπεια από την εργαζόμενη και τον εργοδότη. Κράτησε δύο χρόνια. Όλα πήγαιναν καλά. Τα οικονομικά ανορθώθηκαν. Οι δύο γυναίκες ορθοπόδησαν. Η μητέρα της Πέπης είναι καλά στην υγεία της. Ξαναζεί. Βρήκε τη χαρά. Συμβιβάστηκε με την πραγματικότητα, αφού η ζωή έχει διακυμάνσεις. Και η Πέπη χαίρεται πολύ, ευχαριστεί το Θεό. Νιώθει δυνατή. Η αυτοεκτίμησή της, την εξόπλισε με δύναμη και ξεπέρασε τις δυσκολίες. Τώρα είναι η Διευθύντρια της γκαλερί Arion: M & P.T., γιατί είναι η κυρία Π.Μ.Τ. Κι εκείνος ο πίνακας με την εικόνα της μητέρας της, ο αυθεντικός, βρήκε τη θέση του πάλι στο σπίτι της, ενώ ο δικός της μεταφέρθηκε στη γκαλερί Arion M & P.T., για να στολίσει τη βιτρίνα της. Εκείνη η βαθιά επιθυμία της, που ποτέ δεν πάλιωσε, δηλαδή η επαναφορά και επανατοποθέτηση του πίνακα, που φιλοτέχνησε ο πατέρας της για τη μητέρα της, στην αρχική του θέση, ανακοινώθηκε στον καλό της σύζυγο, που την άκουσε με πολλή προσοχή και πόνεσε για τη γυναίκα του. Έδειξε απόλυτη κατανόηση και μαζί άρχισαν τη σχετική έρευνα για την ευρεσή του. Μετά από συντονισμένο και

επίπονμο ψάξιμο βρέθηκε σε άριστη κατάσταση, στην κατοχή μιας φιλότεχνης κυρίας. Η ιστορία του πίνακα έγινε γνωστή με κάθε λεπτομέρεια στην τωρινή κάτοχο, η οποία έδειξε πολύ σεβασμό στο μυστικό της κυρίας Π.Μ.Τ. Τον επέστρεψε και μάλιστα χωρίς αποζημίωση, γιατί εκτίμησε την περίπτωση και θαύμασε τον αγώνα, στον οποίο είχε επιδοθεί η τότε επιφορτισμένη με άπειρα προβλήματα ορφανή κοπέλα. Κατάλαβε ότι η θέση του ήταν στο σπίτι της κυρίας Π.Μ.Τ. Εικόνιζε τη μητέρα της και ήταν φιλοτέχνημα του πατέρα της. Ένα έξοχο έργο του βρίσκεται τώρα πάλι μέσα στο σπίτι. Τρία αγαπημένα πρόσωπα είναι σαν να ενώθηκαν ξανά με τις αναμνήσεις. Όσα ευχαριστώ κι αν πει στον ανεκτίμητο σύζυγό της η Πέπη και η μητέρα της στο μοναδικό γαμπρό της θα μετρηθούν λίγα, γιατί η συμπεριφορά του υπήρξε όντως μεγαλειώδης.

Η πρώην κάτοχος του πίνακα είναι τώρα η νονά της μεγάλης κόρης της Πέπης, που αποδείχτηκε γενναιόδωρη κυρία, σωστή ανάδοχος, πολύτιμη οικογενειακή φίλη, θαυμάσιος άνθρωπος. Μητέρα και κόρη είναι αληθινά ευτυχισμένες. Κύριος αίτιος αυτής της ευτυχίας είναι ο αγαπημένος σύζυγος της Πέπης, στον οποίο δεν παραλείπει να εκφράζει καθημερινά την αγάπη και την ικανοποίηση από τη συμβίωσή τους, ενώ η ίδια είναι μια πιστή σύζυγος, αφοσιωμένη μητέρα, σωστή στις υποχρεώσεις της, συνεπής και τίμια επιχειρηματίας. Η γιαγιά έχει ξαναγιώσει με τις δύο μικρές χαριτωμένες εγγονούλες της, που κυριολεκτικά τις λατρεύει και τη λατρεύουν.

Η Πέπη, ωστόσο, κέρδισε σ' αυτό το διάστημα, και κάτι πολύ σημαντικό. Να επικοινωνεί με το Θεό, να προσεύχεται σ' Αυτόν και να γαληνεύει γνωρίζοντας τον εαυτό της και αγαπώντας όλον τον κόσμο. Μερικές φορές η ζωή μάς παίζει παράξενα παιχνίδια. Είναι σκληρή και μας χτυπάει ανελέητα. Μας γεμίζει πίκρα και απελπισία. Νομίζομε πως έφτασε το τέλος.

Αλλά για όλους υπάρχει ένα ταμείο δυνάμεων, μια φαρέτρα γεμάτη αμυντικά όπλα και μια κρυμμένη αγάπη, έτοιμα όλα αυτά να μας δώσουν τη χαρά και την ευτυχία! Αρκεί να τα χρησιμοποιήσουμε.

Περίπατος στην ακροποταμιά

Γεώργιος Γκούμας

Απόγευμα κι εγώ μονάχος στου ποταμού την όχθη περπατώ. Τα κέφια μου άτακτα και πληγωμένα. Οι σκέψεις μου, κλειδωμένες στο κελί του νου μου, με εκλιπαρούν να τις λυτρώσω. Η καρδια μου προσπαθεί να συμμαζέψει τα σκόρπια

της κομμάτια. Το βλέμμα μου ορειβατεί στην απέναντι βουνοκορφή. Τι να γυρεύει και σκαλώνει πεισματάρικα κει πάνω; Δεν ξέρω. Τσως τη μορφή σου, που μαζί της πλάγιασα χθες βράδυ σφιχταγκαλιάζοντας το χαμόγελό της.

Ο ήλιος, θαμπός πίσω από τα σύννεφα, μου κλείνει το μάτι. Με ξέρει από παλιά. Είμαστε φίλοι. Ξέρει πώς κλαίω, πώς γελώ. Ξέρει τις αλήθειες, τα ψέματά μου και τα καρδιοχτύπια μου. Ζεσταίνει το χνότο μου, χαϊδεύει την ψυχή μου. Φέγγει και μου δείχνει πράγματα και αλήθειες που δεν ξέρω. Με πειράζει για τις παραξενιές μου, τα γούστα και τη μοναξιά μου. Μου φέγγει να μην πατώ ακαθαρσίες κι αγκάθια. Να μην αφαιρώ, άθελά μου, αθώες ζωές που δεν μπορούν να προστατευτούν στο διάβα μου. Φωτίζει το Σύμπαν για να χορεύουν τ' άστρα χωρίς να συγκρούονται. Να βλέπει κι ο Αυγερινός την Πούλια με ποιον ερωτοτροπεί... Κι όλ' αυτά, βέβαια, χωρίς... πληρωμή και μπράβο του!..

Ο τόπος γύρω είναι απλωσιά και τα νερά κυλούν ήρεμα και ήσυχα απολαμβάνοντας, θαρρείς, το μακρύ ταξίδι τους ύστερα από το γρήγορο και κοπιαστικό τρεχαλητό τους στα άγρια κατηφορικά φαράγγια των πίσω βουνών. Το μισόθολο χρώμα τους φανερώνει την κούρασή τους και τα ζόρια που πέρασαν κουβαλώντας στις πλάτες τους τα ντέρτια και τους στεναγμούς των βουνών αυτών, που είναι τα λιωμένα χωμάτινα σπλάχνα τους, που τα παρέσυραν με το γρήγορο πέρασμά τους... Σαν βρήκα ελεύθερη πρόσβαση προς αυτά τα ταλαίπωρα νερά, έσκυψα και τα χάιδεψα δίνοντας, απ' την ψυχή μου, ευχές για καλό κουράγιο στο υπόλοιπο του ταξιδιού τους...

Ένα νεροπούλι τσαλαβουτά στο ποτάμι. Να ξύπνησε και νίβεται ή καθαρίζει τα ίχνη παράνομου νυχτερινού φιλιού; Να παίζει με τις ρυτίδες της επιφάνειας του νερού ή είναι βαλτό να με διασκεδάσει; Δεν ξέρω. Όμως μ' αρέσει και το γλυκοκοιτώ, όπως γλυκοκοιτώ και σένα, καλή μου, όταν αρχίζεις να κάνεις τα τσαλίμια σου...

Ψηλά ένα αεροπλάνο, αγκομαχώντας, ταξιδεύει στο βορρά. Το άσπρο χνότο του χαρακώνει πίσω του τον ουρανό, αφήνοντας ψεύτικα χνάρια. Το φορτίο του ανάκατο και βαρύ. Νέοι, γέροι, όμορφοι, άσχημοι, ελπίδες, απογοητεύσεις, χαρές, λύπες, έρωτες, ιδέες, μίσση, κουλτούρες, περηφάνιες και όνειρα όρθια και γκρεμισμένα... Πώς χωρούν όλα τούτα μέσα στο στομάχι αυτού του σιδερένιου πουλιού;... Απορώ και εκπλήσσομαι! Αλλά προς τι η έκπληξη; Εδώ, η αγάπη που νιώθω για σένα, είναι ένα βουνό ολόκληρο κι όμως μπόρεσε και χώρεσε στην ευαίσθητη μικρούλα καρδιά μου!...

Στην κορφή του βουνού πυκνώνουν και συγκρούονται μ' ορμή τα σύννεφα. Πώς και γιατί απόχτησαν αυτή την έχθρα;

Ξεστομίζουν βρισιές, που τις λεν «μπουμπουνιτά». Τα λόγια τους δίκωπα μαχαίρια, στράφτοντας, μπήγονται στα στήθια του βουνού τρομάζοντας τις ψηλές οξιές... Ο ήλιος βιάστηκε να βασιλέψει. Ο ουρανός, λυπημένος, στάζει πάνω μου τα δάκρυά του μουσκεύοντας τα ρούχα, το πρόσωπο και την ψυχή μου. Οι κεραυνοί, σωστοί πορθητές, γκρεμίζουν τις πόρτες των αυτιών μου και ορμούν στο είναι μου τρομοκρατώντας την ψυχή μου δίνοντας διάτα να πάρει τη «σάρκα» μου και να γυρίσουν πίσω, αλλιώς θα γευτώ το μαστίγωμα της χάλαζας... Δεν είμαι θεριό ξωτικό αυτά να τ' αντέξω. Άνθρωπος είμαι... Ο πηλός της φκιασιάς μου, σαν υγρανθεί, φοβάμαι μη λιώσει! Ο Θεός δεν κατεβαίνει πια στη γη και ποιος θα με ξαναπλάσει!...

Αφού μ' αρέσουν οι βόλτες στα ηλιαστά μυρωδάτα λιβάδια, δεν το διακινδυνεύω. Πειθαρχώ. Σκύλος δαρμένος μοιάζω... Βάζω την ουρά μου στα σκέλια, σκύβω το κεφάλι και γυρνάω. Δεν ξέρω ποιος είναι αυτός που με απειλεί από κει ψηλά με τις αστραπές του. Δεν ξέρω τις ρίζες του. Τις σκέψεις του και τις βουλές του. Απο κει θα με βλέπει σαν μυρμήγκι κι αν με πατήσει, σίγουρα τίποτα δε θα του στοιχίσει. Ούτε που θα στενοχωρηθεί αν χαθώ, πληγωθώ ή κλάψω...

Νιώθω, μέσα μου, τους δικούς μου ν' ανησυχούν... Εκεί στη φαντασία μου, βλέπω θαμπά την αγωνία τους και τον φόβο του χαμού μου. Τα χέρια τους, τρελά μου γνώφουν να κάμω πίσω. Τα δικά σου βουρκωμένα και ανήσυχα ματάκια με συγκινούν. Αξίζει να είμαστε για πάντα μαζί. Είναι όμορφα και υπακούω!... Η ζωή, το κατέχω, είναι «δώρο Θεού» και της πρέπει σεβασμός. Την ύπαρξή μου, σ' αυτόν τον κόσμο, δεν την ξεχρέωσα ακόμα. Την αποστολή μου και την διάρκειά της, την ξέρει Κείνος που μ' έστειλε εδώ στη γη. Εγώ πρέπει να μείνω εδώ «ενεργός» μέχρι να λάβω, από Κείνον, το σήμα της «απόσυρσής» μου!... Σ' αυτό το όμορφο «περιβόλι» που υπάρχω, στάλθηκα «κηπουρός» και πρέπει να το φροντίζω. Τ' άνθη και οι καρποί του προορίζονται για μύριες ψυχές τού τώρα, του αύριο και των αιώνων, που ως αστείρευτοι ποταμοί θα ρέουν στον «αθάνατο» κόσμο μας!... Στους νόμους της φύσης πρέπει όλοι να πειθαρχούμε. Δεν είμαστε μόνοι. Δικαίωμα στη «ζωή» έχουν όλα τα πλάσματα του Θεού και κείνα που ανασαίνουν και κείνα που βλαστίζουν, ρέουν ή αιωρούνται... Όλα έχουν λόγο ύπαρξης και αποστολή. Είναι τα στολίδια που ο Πλάστης διάλεξε κι έβαλε στον καμβά Του που λέγεται «Πλάση».

Την ομορφιά και την αξία ενός «χειροτεχνήματος», ξέρουμε ότι τη δίνουν τα χρώματα και οι λεπτομέρειες. Ο μέγας πλάστης, ο Θεός, λέτε να άφησε έτσι στην τύχη την δημιουργία του Σύμπαντός Του; Όχι βέβαια. Η συνταγή του είναι «ΘΕΪ-ΚΗ» και η εκτέλεσή της ονειρικά περαιωμένη και ρυθμισμένη!... Τα πάντα λειτουργούν αρμονικά και πολύ

σωστά μελετημένα! Κάθε πλάσμα έχει την ομορφιά του και τον σκοπό της ύπαρξής του. Γιατί εμείς ν' αγαπηθήκαμε τόσο πολύ; Γιατί οι ψυχές μας αγάλλονται όταν κοιταζόμαστε στα μάτια; Γιατί τα δέντρα βγάζουν λουλούδια και γιατί τα λουλούδια βγάζουν μύρο;... Σίγουρα κάποιος σοβαρός λόγος θα υπάρχει. Ρώτησα τα... ζουζούνια και μου το είπαν. Μου 'παν κάτι για «γύρες» και «μέλια»... Να, γι' αυτό κι εγώ σε σφιχταγκαλιάζω. Γι' αυτό σε γλυκοφιλώ. Μου αρέσει το άρωμα και το μέλι σου. λουλούδι μου!...

Ναι, τα πάντα είναι ονειρικά και θεϊκά πλασμένα και ρυθμισμένα ώστε η Πλάση να λειτουργεί τέλεια και χωρίς την εδώ παρουσία Του. Μη ζητούμε, λοιπόν, ο Θεός να είναι συνεχώς δίπλα μας και από πάνω μας. Αυτός έχει πολλές ασχολίες. Έχει κι άλλα πολλά παιδιά να φροντίσει. Δεν είμαστε μόνο εμείς... Ας ρίξουμε, τη νύχτα, μια ματιά στον ουρανό και θα τα δούμε εκεί διάσπαρτα να παίζουν στην αυλή του Σύμπαντός Του! Μην είμαστε ζηλιάρηδες... Θα 'ρθει και θα μας μαλώσει!...

Ο βοριάς δυνάμωσε. Μοιάζει τσοπάνος που σαλαγάει τα κοπαδιαστά μικροσύννεφα τ' ουρανού, λες κι είναι πρόβατά του που τα πάει στη στάνη γι' άρμεγμα... Αυτό το γρήγορο πέρασμα του «κοπαδιού» απ' το ουράνιο βοσκοτόπι, το βλέπω καθρεφτισμένο στα απλωμένα νερά του αργοκύλιστου ποταμιού και εκπλήσσομαι!...

Τα φυτρωμένα στις όχθες καλάμια άρχισαν να γέρνουν με βιάση τα λιγνά κορμιά τους προς το νοτιά, πειθαρχώντας στο κυρίαρχο πρόσταγμα του ανέμου. Το ίδιο κάνουν, ταπεινωμένα, και οι ψηλές λυγερόκορμες λεύκες κι ας λένε κάποιοι πως μπαίνουν καμαρωτές σε χοροστάσι!...

Μια μυστήρια ψύχρα κατεβαίνει στην κοιλάδα από τα πρανή του βουνού. Με βρίσκει ελαφρά ντυμένο και σηκώνει την αναμαλλήθρα των χεριών μου. Αισθάνομαι τη δυνατή κρυάδα στα μάγουλά μου και στο μισοϊδρωμένο κορμί μου. Νιώθω την ανάγκη να επιταχύνω τα βήματά μου στο δρόμο της επιστροφής και το κάνω. Την πλούσια ικανοποίηση που μου πρόσφερε αυτός ο περίπατός μου, δεν πρέπει να την αμαυρώσω ή να την μειώσω με μουσκέματα, πυρετούς και συνάχια. Της αξίζει να μείνει ανέπαφη και καλοθρονιασμένη για καιρό στη μνήμη μου. Τα καλά που εισπράττομε πρέπει να τα καλωσορίζουμε με ανάλογες στάσεις και ενέργειές μας...

Στην επιφάνεια του νερού σηκώθηκαν κύματα θορυβώδη. Είναι η γλώσσα του ποταμού που λύθηκε για να με αποχαιρετήσει και να μου υποσχεθεί ότι περισσότερα θα μου δείξει και θα μου πει στην επόμενη συνάντησή μας...

Ο νους μου πετάει σε σένα, καλή μου. Θα έχεις αντιληφθεί την κρυάδα, που απότομα έπεσε και σίγουρα θα ανησυχείς, γιατί αυτό είναι σημάδι επερχόμενης βροχής. Μου είχες προτείνει να βάλω κάτι ζεστότερο πάνω μου και δεν σε άκουσα, όπως δεν άκουγα και τη μακαρίτισσα τη μάνα μου σαν είμουν τρελόπαιδο. Κακές παιδικές συνήθειες βλέπεις...

Καλή μου, έρχομαι. Μη μου στενοχωριέσαι. Σου φέρνω και το ομορφολούλουδα που σ' αρέσουν. Εκείνα που περνάς στα μαλλιά σου, που στολίζεις τον κόρφο σου και με τρελαίνεις. Όμορφή μου, βάλε καφέ να τον πιούμε παρέα στο μπαλκόνι και να σου πω τα όσα η ακροποταμιά μου εκμυστηρεύτηκε σήμερα, στενοχωρημένη που δεν μας είδε να περπατάμε μαζί δίπλα της γελαστοί και πιασμένοι χέρι-χέρι... Αχ, καλή μου, πόσο νοστάλγησα αυτά τα πράσινα ματάκια σου!...

Λάμπρενα

Αλέξανδρος Νίκας

Ήταν πολύ όμορφη από μικρή. Οι άντρες του χωριού δε χόρταιναν να την τρώνε με τα μάτια. Το είχαν καταλάβει και οι δικοί της και βιάστηκαν να την παντρέψουν για να ξεμπερδέψουν μ' αυτήν πριν τους ντροπιάσει κανένας επιτήδειος. Ήταν το τέταρτο παιδί του Γάκη Νάση, από τα έξι που είχε συνολικά, αλλά το μοναδικό κορίτσι του.

Λίγο η πίεση από τους μεγάλους γιους για να πάρουν σειρά στην παντρεία, λίγο η ανέχεια, την πάντρεψαν πριν μπει στα δεκαοκτώ της. Τότε τα κορίτσια του χωριού τα πάντρευαν μετά τα εικοσιπέντε γιατί χρειάζονταν χέρια στα σπιτικά. Να κουβαλήσουν νερό από τα δύο πηγάδια που 'χαμε όλα κι όλα στο χωριό, να περιποιούνται τον κήπο που δεν έπρεπε να πηγαίνει χαμένο ούτε μια χούφτα χώμα, να πλένουν τα ρούχα πέρα στο ποτάμι, να κόβουν ξύλα για την καθημερινή φωτιά, να ζυμώνουν και να έχουν έτοιμο το φαί για τους άντρες του σπιτιού, να βοηθάνε στο άρμεγμα των ζώων, αλλά και όποια άλλη δουλειά έβγαινε κάθε μέρα.

Ο Λάμπρος, ο γαμπρός, ήταν ένα ήσυχο παιδί, μικρός και αυτός, μόλις είχε γυρίσει από το στρατό, το μοναχοπαίδι του μαστρο-Κίτσιου και είχε περάσει χρόνος από τότε που η μάνα του τους άφηκε έτσι ξαφνικά. Την είχε δαγκάσει φίδι, είχανε πει, μέσα στο αλώνι. Χρειάζονταν λοιπόν να μπει γυναίκα στο σπίτι και δεν θα βρισκανε καλύτερη.

Ο γάμος έγινε το Δεκαπενταύγουστο και όλοι οι νέοι του χωριού θα 'θελαν να ήταν στη θέση του γαμπρού. Δεν έγινε

μεγάλο γλέντι, γιατί μια βδομάδα νωρίτερα, δυο νέα παιδιά από το χωριό που φύλαγαν τα πρόβατα στον κάμπο, πήγαν να φυλαχτούν από μια ξαφνική μπόρα κάτω από ένα δέντρο κι εκεί τους βρήκε η αστραπή που τους άφησε στον τόπο.

Σε λιγότερο από ένα χρόνο γεννήθηκε το πρώτο τους παιδί. Ο μαστρο-Κίτσιος δεν πρόλαβε ν' ακούσει το όνομά του. Το χειμώνα περνώντας απ' ένα πρόχειρο γιοφύρι με κορμούς δέντρων τον Κωκυτό, το ποτάμι της περιοχής, ποιος ξέρει τι έγινε, έπεσε μέσα, κατέβαζε πολύ νερό και τον πήγε μέχρι τη Σπλάντζα. Εκεί τον βρήκανε την άλλη μέρα, σφηνωμένο σε κάτι κονοπίτσες στην όχθη.

Ήταν την εποχή που τα παιδιά που παντρεύονταν κατέβαιναν από το χωριό και χτίζανε τα σπίτια τους, ο Θεός να τα πει σπίτια αυτές τις καλύβες, πιο χαμηλά, κοντά στον κάμπο. Το μοναδικό χωράφι, εννιά στρέμματα, που πήρε προίκα ο Λάμπρος, ήταν ενάμισι χιλιόμετρο πιο πέρα από το τελευταίο σπίτι του χωριού, κοντά στο ποτάμι. Εκεί αποφάσισε να φτιάξει το σπιτικό του. Πήρε κι από τον πατέρα του ένα χωράφι δέκα στρέμματα στον κάμπο και μ' αυτά ξεκίνησαν τη ζωή.

Φτωχιά γης, πολύ φτωχιά, το ποτάμι δυο χιλιόμετρα από το χωριό που στέρευε το καλοκαίρι γιατί κρατούσαν τα νερά πιο πέρα από τ' άλλα χωριά, γίνονταν πολλές φορές φασαρίες για το νερό, διορθώνονταν η κατάσταση για μια-δυο μέρες και πάλι μετά τα ίδια· το ποτάμι δεν είχε νερό. Αποτέλεσμα όλο το πότισμα να το βγάζουν τα δυο πηγάδια, που τα καλοκαίρια είχαν κι εκείνα λιγότερο νερό. Από αυτά τα πηγάδια ποτίζονταν όλοι. Άνθρωποι, ζωντανά, κήποι, μπουστάνια, αλλά και η καθημερινή λάτρα των σπιτιών.

Ο κάμπος το χειμώνα γινότανε λίμνη. Από την άνοιξη και πέρα δουλευόταν. Λίγο καλαμπόκι, λίγα πεπόνια, καρπούζια, ντομάτες, πιπεριές, φασολάκια, όλα καχεκτικά χωρίς το νερό. Για μας όμως αυτός ο κάμπος ήταν η ζωή μας. Από τα ζωντανά και από αυτόν τον κάμπο ζούσε όλο το χωριό.

Η Λάμπρενα στάθηκε καλά στο σπίτι της. Βόηθαγε τον άντρα της στα χωράφια και στα ζωντανά. Το σπίτι της ήταν πάντα καθαρό. Ο άντρας της πάντα με περιποιημένα ρούχα και η ίδια τις Κυριακές στην εκκλησιά ήταν πάντα η ομορφότερη. Τα απογεύματα που πήγαινε στο πηγάδι να ποτίσει τα ζωντανά και να κουβαλήσει νερό στο σπίτι, πηγαίνανε και οι περισσότεροι νέοι του χωριού τα δικά τους ζωντανά. Νωρίτερα τα πήγαινε για πότισμα, νωρίτερα και αυτοί. Πιο αργά κατά το σούρουπο τα πήγαινε, σούρουπο και οι περισσότεροι νέοι, λες και ήτανε συνεννοημένοι. Όλοι τη βοηθάγανε στον κουβά. Εκείνη δεν άλλαζε κουβέντα με

κανέναν και είχε για όλους το χαμόγελο και ένα καλό λόγο να πει.

Το βλέπανε ότι αυτή η γυναίκα άρεσε. Άρεσε πολύ. Και να πεις ότι βλέπανε και πολλά πράγματα; Μόνο το πρόσωπο και τα χέρια βλέπανε κι αυτά στις απαλάμες. Πάντα ήταν ντυμένη με φόρεμα μέχρι κάτω από τα γόνατα, κάλτσες μέχρι πάνω από τα γόνατα και μαντήλι στο κεφάλι χειμώνα-καλοκαίρι. Πώς δε σκάγανε οι γυναίκες του χωριού τα καλοκαίρια, γιατί όλες έτσι ντυνότανε, ένας Θεός ξέρει. Αλλά από το πρόσωπο που ήταν σκέτη γλύκα, από τα μάτια που ήταν βαθιά γαλαζοπράσινα, από τα καστανόξανθα μακριά μαλλιά της που βγαίνανε με τέχνη από το μαντήλι, από τα χέρια της που παρ' ότι ήταν σκληρά δουλεμένα φαίνονταν τόσο απαλά και από την κορμοστασιά της που ήταν σαν τη λαμπάδα της Λαμπρής, ήταν αυτό που λένε, γυναίκα να την πιεις στο ποτήρι.

Χαραμίστηκε λέγανε με το Λάμπρο. Έφυγε από τη φτώχεια και πήγε σε χειρότερη, έτσι όπως εξελίχτηκε, φτώχεια. Όλοι τους πιστεύανε πως ήταν σε καλύτερη μοίρα από τον Λάμπρο, έτσι είναι οι άνθρωποι, πιστεύουνε πως είναι καλύτεροι από τους άλλους, αλλά όλοι τους εκείνη την εποχή στο ίδιο καζάνι βράζανε.

Πριν κλείσει τα τριάντα της, είχε κιόλας τέσσερα παιδιά. Τότε ήταν που άνοιξε η Γερμανία και οι περισσότεροι άντρες της περιοχής φύγανε για μια καλύτερη μοίρα. Άφησαν πίσω τις γυναίκες με τα κουτσούβελα και τους γερόντους. Η Λάμπρενα έμεινε μόνη με τα τέσσερα παιδιά και τα ζωντανά. Τα αδέρφια της πήγανε και αυτά στη Γερμανία. Πίσω είχε μείνει το μικρότερο απ' αυτά, αλλά επειδή έχανε λιγάκι από το μυαλό, δεν το αφήνανε οι γερόντοι του να βγαίνει από το σπίτι.

Όσοι από τους νέους μείνανε στο χωριό, είχανε περισσότερους λόγους και ψάχνανε περισσότερες αφορμές για να είναι κοντά της και να τη βοηθάνε που ήταν μόνη της. Αλλά και εκείνη όλο και περισσότερους νέους άφηνε να τη βοηθάνε, αφού δεν της άρεσε που έβλεπε το χωριό να αδειάζει από άντρες. Ο Λάμπρος έστελνε κάθε μήνα τα χρήματα που είχανε συμφωνήσει και στο σπίτι υπήρχαν όλα τα χρειαζούμενα. Αλλά και τα παλικάρια του χωριού όμως της πηγαίνανε κρυφά διάφορα. Εκείνη τα δικά της κατόπουλα, αυγά, τα κηπικά και το γάλα, τα πήγαινε κάθε Σάββατο στο παζάρι της Παραμυθιάς. Με τον τρόπο της τα έδινε σε σταθερή πελατεία.

Ο Λάμπρος έκανε σχεδόν τρία χρόνια να έρθει με άδεια, καλοκαίρι ήτανε που είχανε κλείσει τα σχολεία. Δεν τα βρήκε ρόδινα εκεί στα βόρεια της Γερμανίας που είχε πάει.

Το κομπόδεμα όμως που έκανε το άφηκε όλο στη Λάμπρενα όταν ήρθε. Βρήκε τα παιδιά του μεγαλωμένα, περιποιημένα, ο μεγαλύτερος είχε τελειώσει τη ΒΔ Γυμνασίου με δέκα εννιά, αλλά και τα μικρότερα δεν πηγαίνανε πίσω στο Δημοτικό. Όλα αυτά ήταν δουλειά της Λάμπρενας. Ο Λάμπρος ήταν χαρούμενος γιατί βρήκε τόσο καλά την οικογένειά του και μόνο καλά λόγια είχε να λέει για τη γυναίκα του. Οι νέοι του χωριού αποτραβήχτηκαν για λίγο, να μη δίνουνε δικαιώματα. Άλλωστε το ξέρανε πως ο Λάμπρος κατά το τέλος Αυγούστου θα έφευγε ξανά για τη Γερμανία. Δύο μήνες άδεια που είχε καταφέρει να μαζέψει την πήρε όλη για να καθίσει στο χωριό, να βοηθήσει όπου χρειαζόταν η Λάμπρενα. Ήρθε η ώρα να φύγει ο Λάμπρος, θυμάμαι τα παιδιά κρεμασμένα επάνω του να του λένε «μπαμπά μη φύγεις», «μπαμπά κάτσε εδώ», εκείνος να τους λέει «θα ξαναγυρίσω, λίγο ακόμα και θα ξαναγυρίσω», κλάματα από μικρούς και μεγάλους, συγγενείς, γειτόνους και συγχωριανούς. Σε όλες τις αναχωρήσεις αυτό γινότανε.

Λίγοι κρατήσανε το λόγο τους και γυρίσανε σε «λίγο» και από αυτούς οι πιο πολλοί επειδή δεν τους σήκωνε το κλίμα. Οι περισσότεροι σιγά-σιγά, τραβήξανε στην αρχή τις γυναίκες και μετά τα παιδιά τους και γυρίσανε γερόντοι. Άλλοι είναι ακόμη εκεί.

Δεν ξέρω πώς ακριβώς ζούσε η Λάμπρενα. Πώς τα κατάφερνε μόνη της με τέσσερα παιδιά, με τα ζωντανά, με τα κηπευτικά και τα χωράφια, χωρίς τη συζυγική παρουσία δίπλα της. Δεν ξέρω τι συναισθήματα την κυρίευαν και πώς τα κατέπνιγε. Ήταν νέα γυναίκα, πανέμορφη και είχε ορμές. Περιτριγυρίζονταν από όμορφα παλικάρια που ήταν και αυτά πάνω στην πιο δυνατή περίοδο της νιότης τους και φαντάζομαι θα την σκέφτονταν μέρα-νύχτα. Δεν μπορώ να ξέρω πώς έπνιγε τις ορμές της. Ήμουν μικρός τότε. Συνομήλικος με το Γιάννη, το δεύτερο παιδί της, και μόλις είχαμε τελειώσει το Δημοτικό και είχαμε περάσει στο Γυμνάσιο. Αυτό που ξέρω είναι πως ο Λάμπρος, που μέχρι τότε είχε κάνει σχεδόν τρία χρόνια να έρθει από τη Γερμανία, ξανάρθε σε περίπου τρεις μήνες για μια βδομάδα στα μέσα του Δεκέμβρη. Ακούστηκε ότι είχε αρρωστήσει πολύ σοβαρά ο Γιάννης κι έπρεπε να τον πάνε στο Νοσοκομείο στα Γιάννενα. Ακούστηκε επίσης πως ο Λάμπρος δεν μπόρεσε να πάρει αμέσως άδεια κι όταν ήρθε, είπανε πως ευτυχώς δεν χρειάστηκε κι ότι ο Γιάννης είχε γίνει καλά.

Αυτό που θυμάμαι όμως πολύ καλά, είναι πως εκείνη την εποχή προσπαθούσα να κολλήσω ανεμοβλογιά από τον Γιάννη, για να γλυτώσω καμιά βδομάδα από τον ποδαρόδρομο πηγαινέλα κάθε μέρα στο Γυμνάσιο της Παραμυθιάς, περίπου δώδεκα χιλιόμετρα δρόμο. Ακουμπούσαμε μαζί και μ' άλλα

παιδιά τα γυμνά κορμιά μας πάνω στο σπυριασμένο κορμί του Γιάννη. Κάποιοι κατάφεραν και κόλλησαν, εγώ δυστυχώς όχι.

Η κοιλιά της Λάμπρενας άρχισε να φουσκώνει. Γέννησε τον Λουκά στα αλώνια, αρχές Ιούλη και είχε ακουστεί πως ήταν εφταμηνίτικο καθώς η μάνα του είχε εξαντληθεί από το αλώνισμα. Ο Λουκάς όσο μεγάλωνε έμοιαζε στον Φώτη, ένα ομορφόπαιδο του χωριού. Κανέννας δεν είπε ποτέ τίποτα. Όλοι το βλέπανε, αλλά κανέννας δεν μίλαγε. Θέλεις η περηφάνια της που δεν επέτρεπε να της προσάψει κανέννας τίποτα, θέλεις ότι όλοι βολεύονταν έτσι, ποτέ δεν άκουσα τίποτα. Μετά από χρόνια γύρισε ο Λάμπρος απ' την ξενιτιά και ζήσανε μαζί μέχρι το τέλος.

Πέρασαν πολλά χρόνια, σχεδόν σαράντα πέντε, είχαν κλείσει τα σχολεία, είχαμε παραδώσει τις βαθμολογίες των υποψηφίων για τις Πανελλήνιες και πήγα για διακοπές στο χωριό. Τότε ήταν που πέθανε η Λάμπρενα.

Στην εκκλησία πήγα στο ψαλτήρι, όπως έκανα όταν ήμουνα παιδί, αλλά και κάθε φορά που πήγαινα στο χωριό. Αυτή τη φορά όμως πήγα και για έναν άλλο λόγο. Ήθελα να έχω απέναντί μου, όλους τους ανθρώπους που βρίσκονταν στην εκκλησία. Ήθελα να δω τα πρόσωπα των αντρών για τους οποίους είχα ακούσει κάποια πράγματα τώρα τελευταία από ένα μεγαλύτερό μου συγχωριανό και φίλο. Πράγματι, πολλοί ήταν εκείνοι που φαίνονταν πως είχαν κάτι να θυμούνται, το 'δειχναν καθαρά τα πρόσωπά τους. Μια κοίταγαν τη νεκρή, μια στο πουθενά.

Στην εκκλησία άκουσα για πρώτη φορά το όνομά της. Χαρίκλεια. Ποτέ μέχρι τότε δεν είχα ακούσει κάποιον να τη φωνάζει με τ' όνομά της. Ούτε τον άντρα της. Όλοι τη φωνάζανε Λάμπρενα. Αργότερα έμαθα πως όταν ήτανε μικρή, τη φωνάζανε χαϊδευτικά Χαρά. Άκουσα επίσης εμπιστευτικά, πως ήτανε η «χαρά» για τα παλικάρια του χωριού.

Την ώρα των συλλυπητηρίων, πρόσεξα, πως ο κυρ-Φώτης, που δεν έκανε οικογένεια, αγκάλιασε σφιχτά το Λουκά.

Σήμερα ο Λουκάς ζει μόνιμα με τη φαμίλια του στο χωριό και είναι το μόνο από τα πέντε παιδιά του που γεροκομάει το Λάμπρο.

Η μεγάλη κόρη του Λουκά είναι πολύ όμορφη κι εκτός από το όνομα, έχει πάρει τη χάρη και την ομορφιά της γιαγιάς της.

Αναδρομή στο χρόνο

Αρχιμ. π. Μιλτιάδης Μίτσελλ

Οπαπούς μου, έφυγε απ' τη ζωή, έχοντας ζήσει πάνω από δέκα δεκαετίες. Θυμάμαι όταν ήμουν παιδί, και τύχαινε να βρεθώ στο χωριό, στο πετρόχτιστο σπίτι της γιαγιάς και του παππού, την ψυχή μου γέμιζε ένα αίσθημα απέραντου θαυμασμού. Ένα δωμάτιο όλο κι όλο, ήταν και καθιστικό και κουζίνα και υπνοδωμάτιο. Θυμάμαι τη γιαγιά Μαριγώ, καθισμένη σε ένα σκαμνάκι, δίπλα στο τζάκι, να μας αφηγείται την πολύπαθη ζωή της τα δύσκολα χρόνια του πολέμου, τόσο παραστατικά, που τη βλέπαμε να διαδραματίζεται, στο καλοσυνάτο, σπινθηροβόλο και ανεπιτήδευτο βλέμμα της.

Ο παππούς Βασίλης λοιπόν, δεν ξυπνούσε να πάει στο χωράφι, γιατί ήταν αναγκασμένος. Πήγαινε γιατί ήξερε πως αυτή είναι η ζωή του. Το χωράφι του πρόσφερε το ψωμί, τα λαχανικά, τα όσπρια για το καθημερινό τραπέζι, τον επιούσιο που λέμε. Και αν την αγαπήσεις τη γη, τη σκαλίσεις και την ποτίσεις, θα σου εξασφαλίσει ντομάτες, πιπεριές, κρεμμύδια, πατάτες και άλλα απαραίτητα, για να χορτάσουν η σύζυγος και τα παιδιά, αλλά και να αποθηκεύσεις για τις δύσκολες μέρες του χειμώνα. Ψυγείο δεν είχε. Το «κλουβί», όπως το έλεγε, ήταν μια ξύλινη κατασκευή σαν το γνωστό κλουβί που έχουμε τα σπουργίτια, μεγαλύτερο όμως, με δύο ράφια εσωτερικά, που αντί για κάγκελα, είχε ψιλή σίτα, καρφωμένη με καρφάκια στον ξύλινο σκελετό του ιδιόρρυθμου αυτού ψυγείου. Κρεμασμένο με ένα κομμάτι σχοινί, από το ταβάνι, κρατούσε τα γευστικότερα τρόφιμα που περιείχε· τυρί, σαλάμι κ.ά. απρόσιτα από τρωκτικά, έντομα, και άλλα ανεπιθύμητα ζώφια, ενώ η σίτα επέτρεπε στον αέρα να κυκλοφορεί, βοηθώντας τη φυσική ωρίμανση των «γκουρμέ» μεζέδων. Ούτε ρεύμα κατανάλωνε, ούτε απόψυξη χρειαζόταν.

Άλλη απαραίτητη ενασχόληση ήταν η φροντίδα των ζωντανών. Δεν νοείτο σπιτικό, να μην είχε τα ζωντανά του. 1-2 κασικούλες για το γαλατάκι, καμιά δεκαριά κοτούλες για τα φρέσκα αυγουλάκια και καμιά ζεστή σουπίτσα τον χειμώνα. Κάποιοι είχαν και ένα οικόσιτο γουρουνάκι, που και τι δεν εξασφάλιζε. Σφαζόταν για να στολίσει το γιορτινό τραπέζι της πρωτοχρονιάς. Εκτός από το κρέας, η γιαγιά έφτιαχνε τα κυλιστά. Τι ήταν τα κυλιστά; Κάτι σαν τις σημερινές κονσέρβες του εμπορίου. Αφού τηγάνιζε η γιαγιά το κρέας, που δε χρησιμοποιήθηκε την πρωτοχρονιά, το έκοβε σε μικρά κομμάτια, το τοποθετούσε σε πήλινα δοχεία και το διατηρούσε στο λίπος τους. Το λίπος συντηρούσε το κρέας για πολύ καιρό. Όταν η γιαγιά ήθελε να φτιάξει κάτι γρήγορο για να τρατάρει κάποιον απρόσμενο επισκέπτη, έσπαγε δύο αυγά στο τηγάνι, έριχνε και μερικές

κουταλιές από τα κυλιστά και η πιο νόστιμη ομελέτα του κόσμου ήταν έτοιμη. Η δε «πηχτή», ήταν σαν τον σημερινό ζελέ, ξυνός με μπόλικο λεμόνι και ο οποίος αντί για φρούτα περιείχε κρέας. Κομμένο σε κύβους μιας μπουκιάς, γινόταν ο πλέον περιζήτητος μεζές.

Η κατσικούλα, εκτός από την βοσκή στο χωράφι, έπρεπε καθημερινά ο παππούς να της φέρει μια μεγάλη μπάλα πρασινάδα· τρυφερά αμπελόφυλλα αν ήταν Αύγουστος, συκόφυλλα ή φύλλα της μουριάς κ.ά., ανάλογα φυσικά με την εποχή. Οι στρουμπουλές κοτούλες με λίγο καλαμποκάκι και τα φλούδια από τα λαχανικά, που μαγείρευε η γιαγιά, ήταν πανευτυχείς. Και απαραίτητως καθαρό νεράκι για όλα.

Σωλήνες λαστιχένιοι ποτίσματος δεν υπήρχαν. Κάθε Τρίτη και Πέμπτη ο παππούς «είχε νερό». Τότες η πηγή του χωριού έρεε άφθονο κρυστάλλινο νερό, το οποίο οι γεωργοί κατεύθυναν στο χωράφι τους, μέσω αυτοσχέδιων αυλακιών και το οποίο κατέληγε στην υδατοδεξαμενή. Γύρω από τον κορμό κάθε δέντρου, ο παππούς είχε σκάψει ένα κυκλικό αυλάκι περιμετρικά του κορμού. Τα κυκλικά αυλάκια ενώνονταν με ένα κεντρικό αυλάκι, μέσα από το οποίο «περνούσε» το νερό της στέρνας. Με μια τσάπα ο πάππος έκλεινε την ροή στο κεντρικό αυλάκι, ώστε το νερό να καταλήξει στο κυκλικό αυλάκι του δέντρου και να απορροφηθεί στη ρίζα. Ωρες κρατούσε η διαδικασία, ώσπου να ξεδιψάσει προικώα γη.

Ζωή μονότονη, σκληρή. Το λιοπύρι, ο παγετός, ο ζέφυρος και ο πουνέντες, είχαν αυλακώσει βαθιά το πρόσωπο του παππού. Ούτε μια στιγμή δεν έκαναν τον παππού και τη γιαγιά, να νοσταλγήσουν τη θαλπωρή της εστίας. Ούτε τηλεόραση υπήρχε ούτε «άλλο τινά των τοιούτων», για να γεμίσει τον λιγοστό έως ανύπαρκτο ελεύθερο χρόνο.

Ένα ραδιόφωνο μοναδικό, στο καφενείο «η Ελευθερία». Η άχρωμη και μπάσα φωνή του εκφωνητή, με την επιβεβλημένη προφανώς ουδέτερη χροιά, ενημέρωνε για τις πολιτικές εξελίξεις στο κλεινόν άστυ, τους περιφρονημένους αυτούς ακρίτες της πατρίδας. Λίγη σαφώς σημασία είχε για αυτούς, ο νέος ευμεγέθης ανδριάντας που θα στόλιζε στο εξής την πλατεία Ομονοίας. Όμως το ραδιόφωνο ήταν η αφορμή για συζήτηση. Για επικοινωνία, διαφωνίες, έκφραση απόψεων. Αφορμή ουσιαστικής κοινωνικότητας, ξένης προς καθωσπρεπισμούς και επίπλαστες ευγένειες. Στο χωριό ευσεβοφάνειες, δεν αντέχουν στο πυρ της πραγματικότητας. Ο εκκλησιασμός κάθε Κυριακή, ήταν ουσιώδες τμήμα του βίου. Άνδρες και γυναίκες, πλούσιοι και φτωχοί, γέροντες και παιδιά, όλοι παρόντες. Ο παππούς σοβαρός, στεκόταν στο στασίδι του, που βρισκόταν μπροστά, στο δεξιό κλίτος των ανδρών. Άκουγε με προσοχή και κατάνυξη, τον μακροσκελή Χερουβικό ύμνο, που με βυζαντινή

μεγαλοπρέπεια, απέδιδε, ο κυρ-Αριστοτέλης, ο δεξιός ψάλτης της ενορίας. Η σεβάσμια και συνάμα αυστηρή μορφή του ολιγογράμματος Ιερέα, του παπα-Χρυσόστομου, να υπουργεί το λειτούργημα του με ακρίβεια και φόβο Θεού, προσέδιδε στη λατρεία την σοβαρότητα που της αρμόζει. Εξάλλου η σχέση και η συναναστροφή του δημιουργήματος με τον Δημιουργό, δεν μπορεί ούτε ευτράπελη να είναι, ούτε υποκριτική, ούτε προαιρετική. Θυμάμαι πολλές φορές, επειδή ήμουν «παπαδάκι», ο παπα-Χρυσόστομος με έβαζε την ώρα της Θείας Μετάληψης, να κρατάω το μάκτρο, ώστε να μην πέσει το Σώμα και το Αίμα του Χριστού, στο πάτωμα. Καρβουνάκια του εμπορίου δεν υπήρχαν. Έπρεπε εμείς τα παιδιά, να περιδιαβούμε τα πέριξ σοκάκια, για να μας δώσουν οι νοικοκυρές, από το τζάκι ή τη θράκα, αναμμένο κάρβουνο, να το πάμε στον παπα-Χρυσόστομο, για να θυμιάσει στην «Τιμιωτέρα» και στον «Απόστολο». Το «Πάτερ Ημών» και το «Πιστεύω», μας άφηνε ο παπα-Χρυσόστομος να τα λέμε, όταν φοιτούσαμε πια στις τελευταίες τάξεις του Γυμνασίου.

Τα περισσότερα από τα δεκαεφτά εξωκκλήσια που υπάγονταν στην ενορία μας, βρίσκονταν σκαρφαλωμένα στην κορυφή κάποιου βουνού ή σε κάποια δυσπρόσιτη πλαγιά, και για να φτάσεις εκεί χρειαζόταν πεζοπορία αρκετής ώρας. Το ερημοκκλήσι φυσικά, δεν είχε τις ευκολίες της κεντρικής ενορίας του χωριού. Ούτε «Ευαγγέλιο» και δισκοπότηρα είχε, ούτε άμφια για τον Ιερέα, ούτε πανέρι για το αντίδωρο, ούτε βιβλία για τους ψάλτες. Αυτά έπρεπε να μεταφερθούν με τη φροντίδα του παπά και την βοήθεια υποζυγίου. Εάν δε το πανηγύρι προέβλεπε και φαγητό μετά την Θεία Λειτουργία, τότες οι μάγειροι, πήγαιναν μέρες πριν, να μεταφέρουν τα καζάνια και όλα τα χρειαζούμενα, ώστε να συνδυαστεί «το τερπνόν μετά του ωφελίμου». Η κάθε γιορτή δεν ήταν γεγονός δευτερευούσης σημασίας. Τουναντίον αποτελούσε σοβαρό γεγονός, ύψιστης πνευματικά σημασίας και αξίας. Μέρα ξεχωριστή. Γιορτινή.

Την προηγούμενη μέρα της γιορτής, το μεσημέρι, τα γαϊδουράκια όμορφα στολισμένα με πολύχρωμα τεχρεμιά, ξεκινούσαν όλα μαζί – σαν караβάνι – από το χωριό για το απομακρυσμένο ξωκκλήσι. Τρόφιμα, λουλούδια για την εικόνα, τάματα, λάδι για τα καντήλια, στρωσίδια κ.ά. αποτελούσαν το φορτίο. Απερίγραπτη η χαρά, από την εκπλήρωση της ενδόμυχης προσμονής. Η συμμετοχή αυτονόητη. Μετά από μια-δυο ώρες πεζοπορία, η πομπή έφτανε στο ναΰδριο, που η βαθιά πίστη των προγόνων, θεμελίωσε και ανήγειρε σ' αυτήν την εσχατιά του χωριού.

Τα πέριξ του Ναού, στρωμένα μυρσίνη και δάφνη. Καλωσόριζαν με την ευωδιά τους, τους προσκυνητές. Πριν ακόμη «τακτοποιήσουν» τα στρωσίδια τους, στον ένα και

μοναδικό χώρο, οι παππούδες πήγαιναν στο Ναό, να προσκυνήσουν ευλαβικά, να ανάψουν το κερί τους με τη φλόγα της πίστεως, και να ευχαριστήσουν τη Μεγαλόχαρη, που τους αξίωσε και φέτος να προσκυνήσουν στη Χάρη Της. Δάκρυα κατάνυξης, ευγνωμοσύνης και παράκλησης, «πλημμύριζαν» το φρεσκοασβεστωμένο δάπεδο, του κατανυκτικού εκκλησιδίου. Στο ιλαρό φως του ναΐσκου, λίγο πριν η καμπάνα σημάνει για τον Εσπερινό, την ώρα που ο ήλιος δύει, η ψυχή μιλά στο Δημιουργό της, όπως το βρέφος, εκμυστηρεύεται την επιθυμία του, στη στοργική μάνα. Όπως το αηδόνι δοξολογεί Τον Πλάστη του, με το μελωδικό κελάηδημά του.

Δυστυχώς όμως, εγώ που ξεδιπλώνω στο χαρτί αυτό τις αναμνήσεις μου, δεν έχω το προνόμιο, η καθημερινότητά μου να αποτελείται από στιγμές ουσίας και αυθεντικότητας. Καθισμένος μπροστά στην οθόνη ενός υπολογιστή, αρκούμαι σε ένα νοσταλγικό ταξίδι στο παρελθόν. Ζω ανάμεσα σε τόσα τεχνολογικά επιτεύγματα, που θα 'πρεπε να διευκολύνουν τη ζωή μου, στην πολύβουη και απρόσωπη πόλη. Όμως νιώθω εξουθενωμένος από την πολυπλοκότητα του σύγχρονου βίου. Οθόνες, τηλεχειριστήρια, πολύπλοκα κινητά, πόρτες ασφαλείας.

Θα 'πρεπε όλη αυτή η πρόοδος, να γεμίζει αυτοπεποίθηση και χαρά το σύγχρονο άνθρωπο. Όχι ανασφάλεια και κατάθλιψη. Κανείς δεν χαμογελά πια. Κανείς δεν συμπονά και δεν συγχαίρει. Δεν επι-κοινωνεί με το συνάνθρωπό του, δε λατρεύει Το Θεό, όπως το έκαναν ο παππούς και η γιαγιά.

Θεέ μου, ας γίνει η ζωή μας και πάλι, πρόγευση Παραδείσου, ατέρμονη χαρά.

Ο έρωτας άργησε πολύ

Αποστολία Βουλτσίδου

«Γράψε» της έλεγαν όλοι. «Μπορείς να αιφνιδιάσεις. Τα κείμενά σου να γίνουν ίσως και πρότυπα ζωής για κάποιους».

Η Θεανώ δεν ήθελε να το σκεφτεί καθόλου.

«Όλη μου τη ζωή διαβάζω και γράφω – όχι άλλο πια. Έγραφα δυο σελίδες για τους γονείς, σχεδόν καθημερινά, πριν τη σύνταξά μου απ' το σχολείο. Υπάρχουν κι άλλοι που μπορούν. Να προσθέσω και τον παράγοντα ότι στη σημερινή εποχή, της έκρηξης της τεχνολογίας, είμαι τεχνολογικά αναλφάβητη, θέλω χαρτί και μολύβι! Έκανα μια φιλότιμη προσπάθεια για ένα μήνα, σε ένα φροντιστήριο, αλλά

χαμένος χρόνος. Το μόνο που έμαθα είναι πώς να τα πηγαίνω όλα στον κάδο απορριμμάτων. Ήταν η πρώτη και τελευταία φορά».

Ο Τιμόθεος την άκουγε αμίλητος. Όταν αποφάσισε να λύσει τη σιωπή του, της είπε.

«Δεν μπορώ να επιμένω άλλο. Έχω κατανοήσει ότι το "θέλω σου" και το "δε θέλω" είναι σε 'σένα πολύ ισχυρά. Το αποδέχομαι και σταματώ».

«Εμένα με θέλεις;» τη ρώτησε δειλά.

«Και βέβαια, αγάπη μου. Η συναισθηματική και σωματική σύνδεση μεταξύ μας, δεν περιορίζεται στα "ναι" και τα "όχι" μου, απ' την οπτική σου γωνία».

«Τότε είμαστε μαζί και συνεχίζουμε το ταξίδι, που όλοι μας ονομάζουμε ζωή».

«Βέβαια· και σκέψου ότι σε λίγο καιρό αρχίζει το καλοκαίρι. Είναι ώρα να προγραμματίσουμε τις διακοπές μας».

Οι δυο τους άρχισαν να διαβάζουν το χάρτη της Ελλάδας με ιδιαίτερη προσοχή.

«Τι ψάχνουμε;» ρωτά ο Τιμόθεος τη Θεανώ, «βουνό ή θάλασσα ή και τα δύο μαζί;»

«Η αλήθεια είναι ότι ο συνδυασμός τους είναι ιδανικός».

«Συμφωνώ και επαυξάνω».

«Έναν τόπο μακριά, σε μεγάλη απόσταση απ' την Αθήνα. Η Αθήνα δεν έχει πια ανθρώπινο πρόσωπο. Σε πληγώνει, σε απομονώνει, σου επιτίθεται με το περιβάλλον της».

«Τι θα έλεγες για το Πήλιο;»

«Στο Τρίκερι;»

«Γιατί όχι. Έχω ακούσει ότι είναι πολύ όμορφο!»

Αποφάσισαν να ζητήσουν πληροφορίες και να μάθουν περισσότερα για τον τόπο της ανάπαυσης τους.

Οι επιλογές δεν ήταν πολλές γι' αυτό που ζητούσαν. Διάλεξαν εύκολα τον Μύλο. Έναν οικισμό στο δρόμο που κατεβαίνει απ' το Τρίκερι στην Αγία Κυριακή. Στον Μύλο υπάρχει ένα συγκρότημα με ενοικιαζόμενα δωμάτια και δυο-τρία σπιτάκια μικρά, όπου μένουν οι άνθρωποι που τα έχουν.

Η Θεανώ ενθουσιασμένη, ρώτησε τον Τιμόθεο.

«Τι θα έλεγες για ένα απ' αυτά τα σπιτάκια;».

«Ναι, αλλά κατοικούνται απ' τους ιδιοκτήτες».

«Όλα είναι ιδανικά ο' αυτό το σημείο· αν πάμε και τους το συζητήσουμε από κοντά, ποτέ δεν ξέρεις».

Δεν είχε άδικο. Ένας ηλικιωμένος άντρας τους ένιωσε και τους το παραχώρησε· έχοντας ο ίδιος τη δυνατότητα να πάει στα παιδιά του, στις Κόττες, για λίγες μέρες. Μετά τα

«ευχαριστώ» και τις ευχές να περάσουν όσο γίνεται καλύτερα, ο κυρ-Θωμάς, παίρνοντας τα λίγα πράγματά του, τους χαιρέτισε, τους έδωσε το κλειδί και έφυγε.

Το ζευγάρι μπήκε στο σπιτάκι. Απλό, καθαρό, με ελάχιστα έπιπλα. Συνυπήρχαν ένα διπλό κρεβάτι, ένα τραπέζι με καρέκλες γύρω του, ένα κουζινάκι και ξεχωριστά μια μικρή τουαλέτα.

«Είναι όλα τέλεια! Θα περάσουμε υπέροχα! Όλη τη μέρα ήλιος και θάλασσα» φώναζαν και οι δυο τους. Ήταν φανερά χαρούμενοι και η καλή τους διάθεση στο ζενίθ.

Τακτοποίησαν τα πράγματά τους και πήγαν για φαγητό. Στην επιστροφή, ήταν η Θεανώ που παρατήρησε περισσότερο το σπίτι. Είχε ένα πολύ μεγάλο παράθυρο που έβλεπε στη θάλασσα.

Μπαίνοντας πήγε και κάθισε στην κορνίζα του, που ήταν απέναντι απ' το τραπέζι. Φορούσε ένα τζιν σορτσάκι και ένα απλό αμάνικο μπλουζάκι. Ο Τιμόθεος έβαλε μουσική και άρχισε να τη φωτογραφίζει. Τότε ήταν που θυμήθηκε τη φωτογραφία του Αντουάν Καντιρέ με τίτλο «Ακούω και φωτογραφίζω». Η Θεανώ κοιτούσε τη θάλασσα από διαφορετικές θέσεις πάνω στην κορνίζα. Όλα μαζί μέσα στο σπίτι, άνθρωποι και αντικείμενα, έδεναν μεταξύ τους και έμοιαζαν με κάδρο, που κάποιο αόρατο χέρι φιλοτέχνησε.

Ο Τιμόθεος ήταν ευτυχισμένος, που για τη γυναίκα του ήταν όλα «μαγικά». Είχαν να νιώσουν έτσι απ' τα πρώτα χρόνια του γάμου τους. Μετά ήρθαν διάφορα προβλήματα και έκαναν το ταξίδι της ζωής τους δύσκολο. Από τα κάτω στρώματα της μεσαίας τάξης η Θεανώ, πιο φτωχός ο Τιμόθεος, πάλευαν μόνοι τους για την επιβίωση παρά τις μεγάλες δυσχέρειες. Και τώρα να που τα κατάφεραν. Μεγάλωσαν το παιδί τους και μεσήλικες πια προσπαθούν να ζήσουν όσο γίνεται ό,τι χάθηκε στο πέρασμα του πανδαμάτορα χρόνου. Του χρόνου που «δαμάζει» τα πάντα, φέρνει τη φθορά και αμβλύνει τις έντονες καταστάσεις, τα πάθη.

Οι πρώτες μέρες πέρασαν όπως τις είχαν φανταστεί. Οι δυο τους και η φύση στην καλύτερή της ώρα. Στη συνέχεια όμως ένας λουόμενος περιπατητής, που μάλλον έμενε στα ενοικιαζόμενα, μπήκε ανάμεσά τους. Άρχισε να τους ρωτά διάφορα για τη διαμονή τους εκεί· λέγοντας τους παράλληλα ότι ο ίδιος δεν μπορούσε να ζήσει όπως ήθελε, γιατί η γυναίκα του ήταν εντελώς αρνητική, θέλει την πολυτέλεια, το λούσο, να ζει πολυέξοδα, να δείχνει οπωσδήποτε τον πλούτο τους. Του ζητούσε να φύγουν όσο γίνεται πιο γρήγορα, να γυρίσουν στον πολιτισμό τους.

Την επόμενη μέρα, ο ξένος, ήταν πάλι κοντά τους.

«Είμαι ανεπιθύμητος ξέρω, σας προκαλώ δυσαρέσκεια με την παρουσία μου, αλλά ας πούμε τουλάχιστον τα ονόματά μας. Φέτος σκέφτομαι να μείνω είκοσι μέρες εδώ, ό,τι και να θέλει η γυναίκα μου. Έχω ανάγκη ξεκούρασης και γαλήνης». Τα πράγματα είχαν αρχίσει να δυσκολεύουν. Για να τελειώνουν πιο γρήγορα μαζί του, αποφάσισαν να του κάνουν το χατίρι.

«Εγώ είμαι η Θεανώ· συνταξιούχος εκπαιδευτικός».

«Εγώ ο Τιμόθεος· ιδιωτικός υπάλληλος».

«Εσείς;» ρώτησαν και οι δυο μαζί.

«Είμαι βιομήχανος και λέγομαι Πυθαγόρας. Τι θα λέγατε αν ζητούσα την παρέα σας;».

«Ε... λίγο απότομο!» είπε ο Τιμό-θεος.

«Αδύνατον!» θυμωμένη η Θεανώ. Φύγαμε για να ησυχάσουμε απ' όλους εσάς. Πολιτικοί, βιομήχανοι, καπιταλιστική κρίση, πτώχευση ή όχι, ηχούν ακόμη στ' αυτιά μας. Ωραία! Συστηθήκαμε· αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε παρέα μαζί σας. Δεν έχουμε την ίδια ταξική συνείδηση, ούτε τα ίδια συμφέροντα. Καλύτερα να γυρίσετε στη γυναίκα σας· μάλλον έχει δίκαιο. Εσείς χρειάζεστε άλλο τόπο διακοπών και άλλες παρέες».

Τους χαιρέτισε και έφυγε. Η ατμόσφαιρα ήταν φορτισμένη. «Αρκετά για σήμερα», μονολογούσε ο Πυθαγόρας, «αύριο ίσως είναι καλύτερα».

Λες και διάβασε τις σκέψεις του η Θεανώ, του φώναξε.

«Ποτέ δε θα είναι καλύτερα! Σ' ένα βράδυ δεν αλλάζουν "πενήντα και" χρόνια ζωής, νοοτροπίες και συμπεριφορές»!

Ο Πυθαγόρας προσποιήθηκε ό,τι δεν άκουσε. Δεν απάντησε, ούτε γύρισε να τους κοιτάξει.

Το πρωινό που ξημέρωσε ήταν ηλιόλουστο. Η θάλασσα «λάδι» και σε προκαλούσε να τη γευτείς. Ο Τιμόθεος πήρε το αυτοκίνητο, για να πάει στην Αγία Κυριακή για ψώνια.

«Γυρίζω γρήγορα», είπε στη Θεανώ, «για να χαρούμε μαζί αυτή την ομορφιά». Εκείνη συμφώνησε και πήρε το βιβλίο της να συνεχίσει το διάβασμά του. Δε στάθηκε όμως τυχερή. Στο ανοικτό παράθυρο πρόβαλε η μορφή του Πυθαγόρα. «Καλημέρα. Τι κάνεις;» άρχισε να τη ρωτά. «Ήμουν μια χαρά πριν εμφανιστείς» του απάντησε η Θεανώ. «Φοράς το μαγιό σου και είσαι κλεισμένη μέσα το σημερινό πρωινό;».

«Την κριτική σου την αγνωώ, την παραβλέπω, την περιφρονώ» επέμενε απότομα η Θεανώ.

«Αν είσαι καλά, όπως ισχυρίζεσαι, έλα να βουτήξουμε μαζί σ' αυτή την πρόκληση», συνέχισε ο Πυθαγόρας, «διαφορετικά είσαι ισχυρογνώμονας».

«Ό,τι κι αν είμαι δε σε αφορά, δε σ' ενδιαφέρει».

Αντάλλαξαν και άλλες «φιλοφρονήσεις» παρόμοιες, σχεδόν μάλωνα, όταν επέστρεψε ο Τιμόθεος απ' το χωριό. Καλημέρισε τον Πυθαγόρα άκεφα και πέρασε με τα πράγματα μέσα στο σπίτι.

Η Θεανώ άφησε το βιβλίο και άρχισε να τον βοηθά στην τακτοποίησή τους.

«Τι έχεις; Γιατί έχεις γίνει ανθρώπινο ράκος;».

«Μόλις έμαθα ότι πρέπει να γυρίσω στην Αθήνα» της απάντησε ο Τιμόθεος. «Σχεδόν δέκα μέρες εδώ και διακοπή της άδειας. Ο συνάδελφος που μ' αναπλήρωνε, παρουσίασε σοβαρό καρδιολογικό πρόβλημα, και οι γιατροί δεν του επιτρέπουν να μείνει κι άλλο έξω απ' το νοσοκομείο. "Είναι ανάγκη να γυρίσεις στη θέση σου" μου τόνισαν απ' την εταιρεία».

«Θα γυρίσουμε μαζί» του είπε η Θεανώ. «Δε θα φύγεις μόνος σου. Και δέκα μέρες καλά ήταν».

Ο Πυθαγόρας τους άκουγε αμίλητος. Τι να πει άλλωστε στο ζευγάρι τέτοια ώρα.

Αλλά και ο Τιμόθεος και η Θεανώ είχαν ξεχάσει την παρουσία του.

«Θα πάω στις Κόττες να ενημερώσω τον κυρ-θωμά ότι αύριο θα φύγουμε» είπε ο Τιμόθεος. «Να γυρίσει στο σπίτι του, να του δώσουμε τα χρήματα και το κλειδί και να τον ευχαριστήσουμε».

«Στάσου! Φορώ κάτι πάνω μου κι έρχομαι κι εγώ» του φώναξε η Θεανώ.

Το αυτοκίνητο ξεκίνησε και ο Πυθαγόρας έμεινε να τους κοιτά.

«Κυρ-θωμά φεύγουμε αύριο». Του εξήγησαν τι συνέβη κι εκείνος κατάλαβε. Τους είπε να πάνε στο καλό και να υπολογίζουν, πως το σπιτάκι του θα είναι πάντα ανοικτό γι' αυτούς.

Επέστρεψαν στον Μύλο αμίλητοι, βυθισμένος ο καθένας στις σκέψεις του. Για μεγάλη τους έκπληξη βρήκαν τον Πυθαγόρα να τους περιμένει.

«Χάλασε η διάθεσή μου με την επιστροφή σας στην Αθήνα. Τώρα θα μείνω μόνος μου δέκα μέρες».

«Ε! δεν είχαμε και την καλύτερη σχέση» του θύμισε η Θεανώ. «Αλλά γιατί μόνος; Έχεις τη γυναίκα σου παρέα».

«Της ζήτησα να χωρίσουμε κι εκείνη συμφώνησε» τους πληροφόρησε ο Πυθαγόρας. «Συζητήσαμε πολύ και μου αποκάλυψε ότι έχει μια εξωσυζυγική σχέση στον τόπο μας, που δε θέλει να χαλάσει. Τα παιδιά μας μεγάλωσαν. Έχει πάρει το καθένα το δρόμο του» του είπε. «Αλλωστε τα χρήματά μας και τα ακίνητα που έχουμε είναι πολλά· θα μοιραστούν δίκαια και κανείς μας δε θα δυσσαρεστηθεί».

Ο Τιμόθεος και η Θεανώ έμειναν άφωνοι.

«Τι εξέλιξη κι αυτή!» μονολογούσε ο Τιμόθεος.

«Πως μπορούμε να βοηθήσουμε στα όρια της ανθρωπιάς;» ρώτησε η Θεανώ.

«Μπορείς· αλλά δε θα το κάνεις Θεανώ» της απάντησε ο Πυθαγόρας. «Δεν αλλάζεις γνώμη, ήθος, αξίες, ιδανικά για ένα βιομήχανο. Αν ήμουν ένας απλός, λαϊκός άνθρωπος, θα ήξερες. Δε θα ρωτούσες καθόλου».

«Ναι, αλλά δεν είσαι» είπε η Θεανώ. «Επομένως ζήτησε εσύ Πυθαγόρα τι θέλεις».

«Να μείνεις εσύ Θεανώ, και να έρθει ο Τιμόθεος το Σαββατοκύριακο να σε πάρει».

«Κακόγουστο αστείο· έτσι»;

«Καθόλου· δεν είναι κατάλληλη η στιγμή για να αστειεύεται κάποιος» απάντησε βουρκωμένος ο Πυθαγόρας.

Η Θεανώ ανταπάντησε, «Θέλω το χρόνο μου να το σκεφτώ και να το συζητήσω με τον Τιμόθεο. Αν έχεις την ευγενή καλοσύνη, μας αφήνεις μόνους τώρα;».

Ο Πυθαγόρας τους χαιρέτησε και έφυγε με την ελπίδα ο' ένα θαύμα. «Δε γίνονται αυτά στην πραγματική ζωή» μονολόγησε.

Η Θεανώ του φώναξε «αύριο πρωί θα ξέρεις».

«Αύριο το πρωί! Και πώς θα περάσουν τόσες ώρες;» αναρωτήθηκε.

Ένα τραγουδάκι ακούστηκε από μακριά «...η σωτηρία της ψυχής, είναι πολύ μεγάλο πράγμα...».

Ο ίδιος πώς θα σώσει τη δική του που ράγισε; Γυναίκες πολλές στη ζωή του. Νόημα όμως κανένα. Ο μεγάλος έρωτας, που όπως λένε, μια φορά μας συμβαίνει ήρθε για τον Πυθαγόρα τώρα· μετά τα πενήντα. Η Θεανώ, είναι η γυναίκα που έψαχνε πάντα για σύντροφό του, γι' αυτή που θα τον ενέπνεε σε όλα. Την αγάπησε, τη λάτρεψε, ήθελε να γίνει γυναίκα του. Ήθελε να φτάσουν μαζί ως το τέλος της ζωής τους.

«Αυτά σ' έναν άλλο πλανήτη» αυτοσαρκάστηκε.

Όλη τη νύκτα ήταν ανήσυχος. Δεν κοιμόταν· όταν έκλεινε για λίγο τα μάτια του, τους έβλεπε μαζί. Να κάνουν έρωτα, να μιλάνε, να περπατάνε στη φύση, να αγκαλιάζονται, να φιλιούνται, να, να, να....

«Θεέ μου», φώναξε κάποια στιγμή, «φώτισε τη να μείνει».

Από την άλλη μεριά, στο μικρό σπιτάκι, ο Τιμόθεος και η Θεανώ αποφάσισαν γρήγορα.

«Θα φύγουμε μαζί αύριο· δε μένω εδώ λεπτό χωρίς εσένα» είπε η Θεανώ και ο Τιμόθεος συμφώνησε.

Το βράδυ τους βρήκε ήρεμους. Διάβασαν τα βιβλία τους μετά το φαγητό και ξάπλωσαν στο κρεβάτι σχετικά νωρίς. Τελευταία νύκτα στον Μύλο, και έπρεπε να την εκμεταλλευτούν. Ο Τιμόθεος, ένιωθε κουρασμένος λιγάκι και κοιμήθηκε γρήγορα.

Η Θεανώ όμως; Δεν έκλειναν τα μάτια της. Οι πολλές σκέψεις άρχισαν να την κάνουν ανήσυχη. Χωρίς να ξυπνήσει τον Τιμόθεο, φόρεσε κάτι απλό, πήρε τα κλειδιά του αυτοκινήτου και βγήκε έξω.

«Θα πάω μια βόλτα να ξεθολώσει το μυαλό μου».

Μπήκε στο αυτοκίνητο και πήρε το δρόμο για την Αγία Κυριακή. Έτρεχε, έβαλε μουσική για να μη σκέφτεται και σιγοτραγουδούσε. Ήταν καλύτερα και χάρηκε γι' αυτό. Η

ταχύτητα, όταν οδηγούσε χωρίς άλλο άτομο στο αυτοκίνητο, ήταν η αδυναμία της. Το ίδιο και η μουσική. Άνοιξε τα δύο μπροστινά παράθυρα, ανέβασε τον ήχο και συνέχισε για το χωριό. Φτάνοντας, κατέβηκε να περπατήσει, ν' αλλάξει παραστάσεις και να ξεχάσει τον Πυθαγόρα.

Αυτόν τώρα πώς τον σκέφτηκε; Δε θέλει να το παραδεχτεί, αλλά δεν της ήταν τελείως αδιάφορος. Αντίθετα βούρκωσαν και τα μάτια της, όταν θυμήθηκε τα δικά του βουρκωμένα. Γιατί αρνήθηκε διακαώς να μείνει; Τι φοβήθηκε; Έτσι κι αλλιώς συνέχεια μαλωμένοι ήταν. Χωρίς να το καταλάβει καλά-καλά είχε επιστρέψει στο αυτοκίνητο. Η ώρα περασμένες τρεις· ώρα να γυρίσει στο σπίτι. Η απόφασή τους, με τον Τιμόθεο, ήταν να φύγουν νωρίς το πρωί. Πάτησε το γκάζι και ανέπτυξε ταχύτητα. Το τραγούδι που άκουγε έλεγε κάπου «έρωτας είναι όχι αστεία».

Εαφνικά το αυτοκίνητο έχασε την ισορροπία του και με ένα αναποδογύρισμα πέρασε στο αντίθετο ρεύμα. Δυστυχώς από απέναντι ερχόταν ένα φορτηγό, που δεν πρόλαβε ν' αντιδράσει. Η άτυχη γυναίκα και το αυτοκίνητο της έγιναν μια άμορφη μάζα. Την ανέσυραν νεκρή.

Η Θεανώ είχε φύγει ήδη. Το πρωί τον Πυθαγόρα θα τον πληροφορούσαν για το βραδινό δυστύχημα και θα τον άφηναν μόνο του ν' αποφασίσει αν θα έμενε άλλο ή θα έφευγε.

Ο τόπος μικρός. Κάτι που έχει συμβεί, καλό ή κακό, μαθαίνεται γρήγορα. Έτσι γρήγορα έμαθε και ο Πυθαγόρας για το θλιβερό γεγονός.

Το σοκ γι' αυτόν ήταν μεγάλο. Άλλο ευχόταν ν' ακούσει κι άλλο άκουσε. Άρχισε να κλαίει, να θρηνεί, τον άδικο θάνατο της γυναίκας που ερωτεύτηκε μοναδικά.

Κλαυτός βγήκε έξω και προσπάθησε να δει τη θάλασσα από ψηλά.

Δε θα έφευγε αν δεν έκανε κάτι στο Τρίκερι, «στη μνήμη της». Έτσι καταρρακωμένος και κοιτάζοντας τη θάλασσα, για πρώτη φορά είδε ένα ναυπηγείο. «Όταν τα καταφέρω να σταθώ στα πόδια μου, θα ζητήσω να μάθω περισσότερα για το καρνάγιο».

Ο καιρός περνούσε. Ο Πυθαγόρας έμεινε στον Μύλο χωρίς να τον υπολογίζει το χρόνο. Όπως δεν υπολόγισε και την αναχώρηση της γυναίκας του. Το μόνο που ήθελε πλέον ήταν να ενημερωθεί για το ναυπηγείο. Δεν άργησε να φτάσει ο' αυτό και να μάθει όσα χρειαζόταν. Παραδοσιακό με ξύλινες κατασκευές, ενεργό, με λίγα μηχανήματα, ίσως το δεύτερο που απέμεινε να δουλεύει έτσι, μέχρι σήμερα στη χώρα μας. Ελάχιστοι εργαζόμενοι, που παρήγαν ξυλεία, φάρμακα για τα ξύλα και πληρώνονταν για τη δουλειά τους. Χαρακτηρισμένο διατηρητέο έχει την ανάγκη συντήρησης για να συνεχίσει έτσι.

Ο Πυθαγόρας δε χρειάστηκε να το σκεφτεί πολύ. Αποφάσισε ν' αναλάβει ο ίδιος, όσο βρίσκεται στη ζωή, τη συντήρησή του. Μετά από τις διάφορες διαδικασίες που προηγήθηκαν, η απόφαση του έγινε πράξη.

Πίστεψε ότι έτσι θα ήθελε και η Θεανώ, αν δεν είχε φύγει τόσο γρήγορα και άδικα απ' τη ζωή· ιδιαίτερα τη δική του.

Έλσα

Λένα Φατούρου

Μπήκε μέσα στο σπίτι κλείνοντας δυνατά την πόρτα πίσω του. Έβγαλε το παλτό και τα γάντια του και κάθισε σε μία πολυθρόνα. Περιπλανιόταν για πάνω από δυο ώρες. Καθόλου σοφό, δεδομένου του καιρού που επικρατούσε τις τελευταίες βδομάδες. Το τοπίο ήταν χιονισμένο και το κρύο τσουχτερό, αν και όχι τόσο, όσο αυτό που πάγωνε την καρδιά του. Το θέαμα της χιονισμένης πόλης ήταν βέβαια πάντα ιδιαίτερα θελκτικό και ρομαντικό ώστε, οι κάτοικοί της να θέλουν να τη διασχίζουν συγκεντρωμένοι συνήθως σε παρέες. Ο ίδιος όμως δεν ήθελε παρέα. Προτιμούσε να βγαίνει και να περπατά μόνος, χαμένος στις σκέψεις του. Η ματιά του έπεσε στο ανθοδοχείο με τα φρέσκα λουλούδια. Κοκκίνισε απ' τον θυμό. (Πότε επιτέλους θα πάρουν τα λόγια μου στα σοβαρά;) μονολόγησε. Σηκώθηκε χαϊδεύοντας ασυναίσθητα την πλάτη της δερμάτινης πολυθρόνας και κατευθύνθηκε στο γραφείο του.

Πλησίαζαν Χριστούγεννα. Κάποτε, ήταν η αγαπημένη του γιορτή. Ξαφνικά καρφώνει τα μάτια του στο πορτρέτο που ήταν κρεμασμένο πάνω από το τζάκι. Νεαρή, ξανθιά με χαλαρές μπούκλες. Φορούσε ένα φόρεμα από μουσελίνα και μια ροζ κορδέλα ήταν δεμένη γύρω από τη λιγνή μέση της. Ένα περιδέραιο από πολύτιμους λίθους έλαμπε στο βαθύ ντεκολτέ της. Τα μάτια του βούρκωσαν. Δεν είχε ξαναδεί πιο όμορφη γυναίκα ποτέ. Όχι, δεν έμοιαζε με άγγελο, επειδή το χαμόγελό της ήταν περισσότερο αισθησιακό, παρά αθώο. Πάντως, το σίγουρο ήταν ότι εκείνος είχε μαγευτεί από τα πράσινα μάτια της. «Κύριε είστε καλά;». «Τι;» ρώτησε ξαφνιασμένος. «Η κυρία Μιράντα είπε να σας ενημερώσω ότι το δείπνο είναι έτοιμο, θα σερβιριστεί σε δέκα λεπτά». «Καλώς, μπορείς να πηγαίνεις. Α, πριν φύγεις βάλε μου ένα μπράντι» την πρόσταξε κοφτά, με το βλέμμα καρφωμένο στο πορτραίτο. Ακόμη κι όταν η Λίζα του πρόσφερε το ποτό, τα μάτια του δεν ξεκόλλησαν απ' αυτό. Βάδιζε νευρικά πάνω-κάτω με τα φρύδια συνοφρυωμένα. Είχε γίνει βαρύς και κακόκεφος και ήξερε πολύ καλά πως έπρεπε να παλέψει κι άλλο προκειμένου να βρει τον χαμένο ρυθμό της ζωής του.

Δεν τον ικανοποιούσε τίποτα. Πέντε χρόνια πάλευε να βγει απ' αυτό το τέλμα, όμως μάταια. Ποτέ δεν συνήθισε την άδεια του αγκαλιά. Ένα παιδί δίχως μητέρα κι αυτός δίχως αγάπη. Πήρε τα μάτια του από το πορτρέτο λυπημένος, έπρεπε να πάει για το βραδινό. Μία από τις υποχρεώσεις που ευχαρίστως θα παρέβλεπε αν μπορούσε. Βάδιζε προς την τραπεζαρία που ακούγονταν γυναικείες φωνές. «Όχι, όχι, μην κόψεις άλλο τυρί καλή μου, απόψε πόναγε πολύ η κοιλίτσα της» ενημέρωνε τη μαγείρισσα η Μιράντα. «Α, ήρθες επιτέλους Πωλ, κάθισε σε παρακαλώ». «Μιράντα, το λέω για τελευταία φορά δεν θέλω λουλούδια στο σπίτι. Τουλάχιστον στους χώρους που κυκλοφορώ περισσότερο, νιώθω αποστροφή. Πότε επιτέλους θα το καταλάβεις;». «Εντάξει, εντάξει Πωλ, σου υπόσχομαι πως δε θα ξαναγίνει, παρ' ότι δεν καταλαβαίνω αυτή σου την ιδιοτροπία». Πάνω στην ώρα, εμφανίστηκε και πάλι η Λίζα κρατώντας ένα μικρό κοριτσάκι. «Μπαμπά, μπαμπά», ακούστηκε η φωνούλα της, «απόψε ήμουν αδιάθετη. Και μη με μαλώσεις σε παρακαλώ, την επόμενη φορά δε θα φάω τόσο πολύ τυρί». «Και πώς είσαι τώρα;» τη ρώτησε ο Πωλ, σε μια προσπάθεια να φανεί τρυφερός. «Είμαι καλύτερα μπαμπάκα». Τον καθησυχάζει η μικρή. «Πώς ήταν η μέρα σου σήμερα;». Τον κοίταξε με ενδιαφέρον η Μιράντα. «Καλή, αρκετά καλή ευχαριστώ. Η δική σου;». «Όμορφη. Πήγα για ψώνια. Πήρα ζεστά ρουχαλάκια για το παιδί». «Είναι πολύ όμορφα μπαμπά», του είπε με ενθουσιασμό το κοριτσάκι μιλώντας δυνατά, για να αποσπάσει την προσοχή του. «Είναι ώρα για ύπνο» διέταξε την κόρη του. «Ένα φιλί, και καληνύχτα της ξανάπε.» Όταν η μικρή απομακρύνθηκε, η Μιράντα άρχισε να του κάνει παράπονα. «Πρέπει να σέβεσαι και τις δικές μας επιθυμίες», τον κοίταξε με ψυχρό βλέμμα. «Το παιδί σου σ' έχει ανάγκη. Το παιδικό μυαλό της δεν μπορεί να συλλάβει απόλυτα το κακό που τη βρήκε, χωρίς να σημαίνει ότι δεν της λείπει η μητέρα της». «Νομίζεις πως είμαι άκαρδος;» ακούστηκε θυμωμένα η φωνή του. «Δεν αγαπώ το παιδί μου; Δεν με ενδιαφέρεις εσύ; Πώς είναι δυνατόν; Μόνο εσάς έχω στον κόσμο». «Τότε κάνε κάτι» αντέτεινε εκείνη. «Πόσο δύσκολο σου είναι να γίνεις πιο στοργικός πατέρας; Για μένα δεν ζητάω τίποτα. Είμαι η αδερφή σου, πονάω όταν πονάς, δεν το βλέπεις;». «Προσπαθώ να βρω το χαμένο μου εαυτό, μα η μορφή της θολώνει κάθε άλλη εικόνα εμπρός μου. Με κοιτά το παιδί μου και νομίζω πως με κοιτά εκείνη». Αυτή με μάτια υγρά σηκώθηκε, του έδωσε ένα φιλί, του χάιδεψε τα μαλλιά και κατευθύνθηκε στην κάμαρα της. «Μιράντα», ακούστηκε πάλι η φωνή του, «πίστεψέ με κάνω τα πάντα για να βρω πάλι τη δύναμη να ξανακοιτάξω τον ήλιο. Καληνύχτα καλή μου». «Καληνύχτα Πωλ». Έμοιαζαν σαν αδέρφια, όμως ο καθένας έκανε εμφανή την ξεχωριστή του προσωπικότητα. Ήταν γόννοι εύπορης οικογένειας. Οι γονείς τους είχαν μεγαλώσει στο εξωτερικό – παρ' ότι Έλληνες – και είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα λίγο μετά το γάμο τους.

Εγκαταστάθηκαν στο προάστιο του Αμαρουσίου, και δημιούργησαν μια αλυσίδα ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤΣ σ' όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής. Όλη αυτή η αυτοκρατορία μετά το θάνατό τους – που δυστυχώς ήρθε νωρίς και για τους δυο – πέρασε στον Πωλ και τη Μιράντα, όπως ήταν φυσικό.

Το επόμενο πρωί ήταν σχετικά ηλιόλουστο και οι κυρίες του σπιτιού έπαιρναν το πρωινό τους. Εμφανίστηκε λίγο καθυστερημένα, φορώντας το σκούρο κοστούμι του. Πάντα ντυνόταν σοβαρά, σε αντίθεση με τους συνομηλικούς του που τους άρεσαν τα πολύχρωμα ρούχα, Η Μιράντα και η μικρή Έλσα τον καλημέρισαν μ' ένα χαμόγελο. «Γεια σας», τους είπε ανταποδίδοντας. Τον κοίταζε κάπως περίεργα, της φαινόταν διαφορετικός σήμερα και εμφανισιακά, αλλά και ψυχολογικά. «Πώς είσαι Πωλ;» τόλμησε να τον ρωτήσει ύστερα από λίγα λεπτά. «Εξαίρετα» της απαντά εκείνος. «Να πάρω γρήγορα-γρήγορα το πρωινό και να φύγω για το γραφείο. Με περιμένει πολλή δουλειά». Είχε δίκιο λοιπόν η Μιράντα. Το γραφείο ήταν μια ξεχασμένη υπόθεση για εκείνον τα τελευταία χρόνια. «Λες αλήθεια;» τον ρώτησε φανερά ικανοποιημένη. «Δείχνω να αστειεύομαι;» απάντησε στην αδερφή του. «Σίγουρα κάτι έχει αλλάξει μέσα του», σκέφτηκε εκείνη. «Πολύ ωραία, τι θέλεις να φας το μεσημέρι; Να ενημερώσω τη μαγείρισσα». «Δεν έχω κάποια ιδιαίτερη προτίμηση» της απάντησε αδιάφορα. Σηκώθηκε και προχώρησε προς την πόρτα. Φόρεσε το παλτό του, καθώς αντιλήφθηκε τα ματάκια της Έλσας να τον παρακολουθούν. Στράφηκε και την κοίταξε, ενώ συγχρόνως άνοιξε διάπλατα τα χέρια του. «Έλα εδώ μικρή μου αγαπημένη», της είπε. Το παιδί έτρεξε προς το μέρος του και με τρελή χαρά χώθηκε στην αγκαλιά του. «Σ' αγαπώ μπαμπά» ακούστηκε η φωνούλα της. «Κι εγώ σ' αγαπώ μωρό μου», απάντησε εκείνος, φιλώντας την τρυφερά και χαμηλώνοντας το βλέμμα για να μην φανούν τα δάκρυα του.

Πριν φύγει κοίταξε τη Μιράντα που είχε χάσει τη μιλιτιά της από τη συγκίνηση. «Σκέφτηκα πολύ απόψε» της είπε. «Και ναι. Ο χρόνος δεν γυρίζει πίσω, γι' αυτό αποφάσισα να γυρίσω εγώ πίσω τον Πωλ που ξέρατε όλοι. Θα με βοηθήσεις;». Η Μιράντα έπεσε στην αγκαλιά του και τον έλουσε με φιλιά. Το βάρος των ευθυνών που είχε αναλάβει – μετά το θάνατο της νύφης της – άρχισε να την αφήνει. Το πιο σημαντικό όμως για κείνη ήταν η εμφανής αλλαγή του αγαπημένου της Πωλ. Κόρη και αδερφή, στέκονταν στην πόρτα χαιρετώντας τον, ενώ εκείνος τους χάριζε το πιο πλατύ χαμόγελο του.

Έβαλε μπρος τη μηχανή του αυτοκινήτου και άνοιξε το ραδιόφωνο. Ένα παλιό κεφάλαιο έκλεινε και ένα καινούργιο του έταζε ελπίδες για καλύτερες μέρες, που αν εκείνος ήθελε θα πραγματοποιούνταν. Και αυτό ακριβώς άρχισε να

κάνει από ετούτη τη μέρα. Από αυτό το ηλιόλουστο πρωινό, που οι ηλιαχτίδες του ζέσταιναν την καρδιά και τον έκαναν να τρέχει στο δρόμο με χαμόγελο και αισιοδοξία. «Αξίζει να πολεμήσω» μονολόγησε, «αξίζει να ζήσω για την Έλσα μου» και τα χείλη του ψιθύρισαν τα λόγια του τραγουδιού που έφτανε στ' αυτιά του.

**Οι θεοί, οι αχόρταγοι
κλιματική αλλαγή και οικονομική κρίση**
Δημήτριος Γιαννακός

Λίγα χρόνια πριν, αν ρωτούσες απλούς ανθρώπους για την προτίμησή τους στο χτες ή στο σήμερα, η «ζυγαριά» θα έγερνε προς τη μεριά του ακόπιαστου σήμερα με τα τεχνολογικά «καλούδια» της «βιομηχανικής επανάστασης».

Βέβαια υπάρχουν και μερικοί «θεάνθρωποι», που πάντα είναι και με το χτες και με το σήμερα και γεμίζουν τα «σεντούκια» τους και την απύθμενη κενότητα του τεράστιου «εγώ» τους με το χρυσάφι της κάθε επανάστασης... -Πίστη ο Μαμωνάς, που τους αυτοχρίζει καίσαρες, αυτοκράτορες, επικυρίαρχους της Γης!

Του κάκου... κάποτε, κάποιοι λιπόσαρκοι γεροεφημίτες με καθαρό μυαλό και πεντακάθαρη καρδιά ψέλλιζαν: «...μακριά απ' τα μηχανήματα του διαβόλου!...». Όμως αυτή η παραίνεση, αυτή η συμβουλή ηχούσε σαν ψίθυρος, που λοιδορήθηκε, απαξιώθηκε και χάθηκε μέσα στον εκκωφαντικό θόρυβο των «εφευρέσεων, ανακαλύψεων και της πολλά υποσχόμενης τεχνολογίας».

Ας αφήσουμε όμως μια δοκιμαϊκή «γραφίδα» να προσεγγίσει με απλούς συλλογισμούς την έννοια της εφεύρεσης, της ανακάλυψης και της όποιας επανάστασης ως μία «σούμα» και να συνδέσει αυτό το σύνολο με την κλιματική αλλαγή και την οικονομική κρίση.

Για το ετυμολογικό και την όποια διαφορά έχουν αυτές οι λέξεις μεταξύ τους, αρμόδιοι να το πουν είναι οι γλωσσολόγοι. Εδώ λογαριάζονται ως μια ενότητα, ωσάν μια έννοια, που αποσκοπεί στην καλυτέρευση της καθημερινότητας του ανθρώπου(;). Μάλιστα η εφεύρεση, η επιινόηση θα 'πρεπε ν' αντικατασταθεί με τον όρο παρωδιακή, ελλιπή και καχεκτική αντιγραφή των δημιουργημάτων της φύσης - δεν βρίσκεται κάτι, αν αυτό το κάτι δεν προϋπάρχει - π.χ. ηλεκτρισμός: αστραπές, κεραυνοί μετά πολλών θορύβων και λάμπσεων! Ατομική ενέργεια: αέναη ατομική ρήξη και σύντηξη του ήλιου! Τροχός: το τέλειο σχήμα, που παίρνει η πέτρα στους

ορμητικούς χείμαρρους και σταματημα δεν έχει! Φάρμακα: πλειάδα φυτών απλόχερα σκορπισμένη στην γη τη χλωρίδα και τόσα άλλα γνωστά και άγνωστα για τα οποία δεν υπάρχει ικανός αριθμός να τα μετρήσει!

Αυτά τα γνωστά και άγνωστα λοιπόν, που με πολλούς τρόπους κάνουν αισθητή την παρουσία τους, ο άνθρωπος προσπάθησε και προσπαθεί με τις ανθρώπινες δυνατότητές του, να τα ερευνήσει και να τα «αντιγράψει» και όταν λέμε άνθρωπος η «γραφίδα» αυτόν τον άνθρωπο τον κατατάσσει, κυρίως, σε τρεις κατηγορίες: Στον άνθρωπο-παρατηρητή επινοητή κι αντιγραφέα, με το ανήσυχο πνεύμα. Στον ολιγαρκή άνθρωπο με το μακάριο πνεύμα. Στον αχόρταγο άνθρωπο-άρπαγα-υπερόπτη. Μάλιστα η ιστορία τον άνθρωπο αυτής της κατηγορίας τον δείχνει να απαιτεί από τους πάντες να τον προσφώνουν ως Θεό και να του απευθύνονται στον πληθυντικό, γιατί πιστεύει ότι έχει διπλή οντότητα... Θεός και άνθρωπος! Τόση υπεροψία και έλλειψη αυτογνωσίας τον διακατέχει, που νομίζει ότι ακόμη και η απλή, υποκριτική συνήθως, προσφώνηση στον πληθυντικό θα του γεμίσει την απύθμενη κενότητα του πελώριου «εγώ» του! – πληθυντικός της παράνοιας που αγωνιά να κρύψει την πραγματική διάσταση της ανθρώπινης οντότητας – σταγόνα στην απεραντοσύνη του Σύμπαντος!

Ο άνθρωπος λοιπόν, απ' την λίθινη εποχή και από τότε που συνέστησε κοινωνία, μέχρι και σήμερα, ζει και πορεύεται μέσω των αιώνων, σχεδόν, με τον ίδιο τρόπο και σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά των κυρίων κατηγοριών του... Η πρώτη κατηγορία: σκάβοντας τη γη με την μισοσπασμένη πέτρινη αξίνα, ανακάλυψε τα μέταλλα κι έφτιαξε τσαπιά και υνιά πιο ανθεκτικά, που καλλιεργούσαν πιο αποδοτικά τη γη. Έφτιαξε τροχήλατες άμαξες, που τις έσερναν τα περήφανα άλογα ή τα δυνατά βόδια και βροντοφώναξε: «Εύρηκα». Η πολυπληθέστερη δεύτερη κατηγορία, που ήταν κάτι ανάλογο της σημερινής εργατιάς, καλοδέχτηκε τα «καινούργια» εργαλεία, γιατί η επιβίωσή του γινόταν ευκολότερη. Όμως ο άνθρωπος άρπαγας, ο αχόρταγος, ο καιροσκόπος, εκμεταλλευόμενος τον ενθουσιασμό, τη χαρά και την έπαρση του «εύρηκα» θέλει να δείξει, ότι η επινόηση του έχει πλείστες εφαρμογές και φτιάχνει σπαθιά, τσεκούρια, τέθριππα άρματα και κάθε είδους πολεμικές μηχανές, για να επιβληθεί σε εχθρούς και φίλους και να χορτάσει όχι μόνο τη βιολογική, αλλά και την αχόρταγη πείνα και δίψα του για εξουσία!

Για να το πετύχει αυτό ραδιούργησε σε αμφιλεγόμενες συνειδήσεις και δημιουργήσε υποκατηγορίες ανθρώπων: Προπαγανδιστές, διαφθορείς, προδότες του καλού και της ειρήνης, που έταζαν στους πάντες ακόπιαστη ζωή και πολλά

αγαθά, που θ' άρπαζαν εύκολα απ' τους γείτονες με τα πανίσχυρα καινούργια τσεκούρια, σπαθιά και άρματα... Κάπως έτσι το «πανηγύρι» άρχισε και συνεχίζεται ακόμη... Τι Τρωικός... Τι Τριακονταετής... Τι Περσικοί... Τι Νέρωνες και Καλλιγούλες... Τι Τζέκινς-Χαν και Ταμερλάνοι... Τι Πρώτος και Δεύτερος... και τόσοι άλλοι... Ολέθριοι... Αιματηροί!...

Οι εφευρέσεις λοιπόν ή επινοήσεις ή ανακαλύψεις ή όποια λέξη τις εκφράζει καλύτερα μέχρι μια χρονική περίοδο, για να λειτουργήσουν, χρειαζόντουσαν ενέργεια, που την έπαιρναν απ' τον άνθρωπο, συνήθως όμως απ' τα υποζύγια, άλογα, βόδια, μουλάρια κ.τ.λ. Ώσπου βρέθηκε το πετρέλαιο και ο γαιάνθρακας, που σηματοδότησαν τον καθοριστικό σταθμό μιας εποχής, μιας εποχής που την ονόμασαν «βιομηχανική επανάσταση»! (Επανάσταση... επανάσταση εναντίον τίνος; Θα αναρωτηθεί, ίσως, κάποιος στο μέλλον, αν βέβαια υπάρχει κάποιος)...

Λίγη ποσότητα πετρελαίου, μέσα στις καινούργιες δαιμονισμένες μηχανές, είχε τόση δύναμη, τόση ενέργεια, όση δεν είχαν δέκα, εκατό και χίλια άλογα! (Καημένα, περήφανα και αγόγγυστα ζώα! Επί χιλιατηρίδες αχώριστοι φίλοι, σύντροφοι και υπηρέτες του αχάριστου ανθρώπου, σας έμελλε να γίνετε λουκάνικα ή μπαίγνια σε ιππικούς αγώνες και ταυρομαχίες! Ακόμα και η πολύτιμη κοπριά σας, το άκακο λίπασμα των χωραφιών, έμεινε στα αζήτητα, τα χημικά και τα φυτοφάρμακα πήραν θέση, γιγαντώνοντας την παραγωγή των «μεταλλαγμένων και των υβριδίων» μαζί με τα χάμπουρκερς- καρκινογόνα υποπροϊόντα πετρελαίου)!

Αλλάχτηκαν και μεταλλάχτηκαν οι δομές της κοινωνίας, κυρίως όμως μεταλλάχθηκε ο άνθρωπος - διατροφική κουλτούρα, ήθος, αξίες - και το βαθύτερο νόημα της ύπαρξής του. Νέα επαγγέλματα, νέες υποκατηγορίες οργανωμένων ανθρώπων-πομπών και προπαγανδιστών της τεχνολογίας και συσσώρευση πλούτου στα πούγκια των ολίγων. Οι πολλοί κατανεμήθηκαν στις πάμπολλες δραστηριότητες, που απαιτούσε η βιοτεχνολογική επανάσταση κι έγιναν, προπαντός, τυμβωρύχοι πετρελαίου και ερευνητές της «ρήξης του ατόμου», του ατόμου που απαρτίζει την ύλη, αλλά και του ζώντος ατόμου με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που του δώρισε ή φύση... Έρευνα λοιπόν επί παντός επιστητού... χτίζοντας σύγχρονο «Πύργο της Βαβέλ», κλωνοποιώντας την Ντόλη, ακόμα και τον άνθρωπο αλαλάζοντες με έπαρση «Εύρηκα»! Λες και έφτιαξαν κάτι εκ του μηδενός!

Βέβαια αυξήθηκε το προσδόκιμο όριο της ζωής, ο πληθυσμός, οι γεννήσεις του «σωλήνα», αλλά και οι τερατογεννήσεις... Λες και ο άνθρωπος δεν ήθελε να διαιωισθεί με τον τρόπο που όρισε η φύση, άλλα η έγνοια του ήταν να γίνει

βρικόλακας ζώντας διακόσια χρόνια μέσα στο «Ευ ζειν» της αμφιλεγόμενης τεχνολογικής ανάπτυξης, μιας ανάπτυξης που ντουμάνιασε τα πάντα! Αυτοκίνητα, τρένα, αεροπλάνα, βαπόρια, φωτιά, καπνός, αιθάλη κι αμέτρητα φουγάρα. Χιροσίμες, Τσερνομπίλια, Γιουκοσίμες κι ανάμεσά τους ανθρωπάκια, βατινομένα πλέον με την πετρελαιοφρένεια, να τρέχουν σε βάρδιες και διπλοβάρδιες, για ν' αποκτήσουν ένα αυτοκινητάκι, μια τηλεορασούλα, ένα ψυγείακι, μια κουζινούλα, που τελικά τα αποκτούν με ατέρμονο δάνειο και την απώλεια του λίγου ελευθέρου χρόνου τους... Μαζί όμως αποκτούν την ανησυχία, την αϋπνία, το άγχος του χρέους στην τοκογλύφα τράπεζα, που αφεντικό της είναι πάντα ο ίδιος αχόρταγος, άπληστος ιδιοκτήτης μηχανών, εργοστασιακών φουγάρων και πολυεθνικών. Βέβαια, εδώ έρχεται η παρήγορη προοδευμένη ιατρική επιστήμη και γιατρεύει τα παρεπόμενα του άγχους και της διατροφικής βλαπτικής αλυσίδας... -Να σε κάψω Γιάννη να σ' αλείψω λάδι... Μπαίνουν λοιπόν τα ανθρωπάκια στη λίστα αναμονής της τράπεζας οργάνων και περιμένουν να βρεθεί μόσχευμα για την κουρασμένη καρδιά ή το τρυπημένο στομάχι... Οι περιούσιοι, επίγειοι «άρπαγες θεοί» δεν περιμένουν. Αυτοί έχουν δική τους τράπεζα, γιομάτη με τα νεανικά τζιέρια των εξαφανισμένων παιδιών των «φαναριών»...

Μα ξάφνου... κατακαλόκαιρο και αναπάντεχα... κάτι... κάποιος... μια άορατη δύναμη, ένα «θεριό» με τη μορφή θύελλας βροντοφώναξε και ούρλιαξε και ήταν σα νάλεγε : «Ως εδώ! Ως εδώ και μη παρέκει!» Αστραπόβροντα, χαλασμοί, νεροποντές, γη και ουρανός ένα!...

Αυτό το αναπάντεχο κι επαναλαμβανόμενο φαινόμενο ανησύχησε τα κοφτερά μυαλά των παρατηρητών, το ονομάτισαν «εποχή της κλιματικής αλλαγής» και άρχισαν να το ψάχνουν σε γη και ουρανό, μέσα από αμέτρητες πολύχρονες ανταλλαγές απόψεων και θεωριών περί θερμών και ψυχρών μεγαλοπεριόδων, λόγω μετακίνησης του άξονα της γης, περί μπόρας που θα περνούσε και άλλων φαιδρών, ώσπου... Ώσπου μια αναλαμπή θύμησης φώτισε το νου τους και είπαν: «Μήπως;... Μπας κι'εκείνος... ο γεροερημίτης, δραπέτης της ανούσιας και φαύλης κοινωνίας είχε δίκιο;».

(Οι πολλοί, βλέπουν λίγο πέρα απ' τη μύτη τους, μα πολύ-πολύ λίγοι γίνονται ένα με τη φύση, η πίστη και το πνεύμα τους ξεπερνά τα όρια του χρόνου και θωρούν μέσα απ' ΑΥΤΟΝ που τα πάντα έπλασε εν σοφία...)

Άρχισαν πάλι να το ξαναψάχνουν... και είδαν ! Είδαν τους πάγους των πόλων να λιώνουν, είδαν το φίλτρο και την ασπίδα της ατμόσφαιρας, που προστάτευε τη Γη απ' τις πυρηνικές εκρήξεις του ήλιου, μισοκατεστραμμένη! Είδαν ακόμη τη γη ολόκληρη ομπρελιασμένη, μ' ένα τεράστιο πέπλο

αιθαλομίχλης και διοξειδίων - δημιούργημα της βιομηχανικής επανάστασης - να εγκλωβίζει τη ραδιοθερμική ενέργεια του ήλιου, με αποτέλεσμα τη βαθμιαία άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη μας μέχρι σημείου ερήμωσης του! Σ' αυτό το τρομακτικό συμπέρασμα κατέληξαν οι άλλοτε οξυδερκείς εγκέφαλοι και... και περιδεείς!. Περιδεείς, άπνοα και γονατιστά σιγοψιθύρισαν: «Θεέ μου... Θεέ μου... τα θαλασώσαμε!».

Περίεργως, ο γιομάτος φόβο και επίκληση ψίθυρος ακούστηκε και στην «παράγκα» και οι αχόρταγοι και αμετανόητοι ψευτόθεοι φραγκοφονιάδες νόμισαν ότι απευθυνόταν σ' αυτούς! Κι αδίστακτα απάντησαν: «Μη φοβάστε ρε κιοτήδες! Μην απελπίζεστε! Έχουμε λύση ωρέ άχρηστοι! Γι' αυτό υπάρχουμε εμείς... Έχουμε σχέδιο...» (Ναι είχαν σχέδιο αόρατο δια γυμνού οφθαλμού, όπως αόρατοι είχαν γίνει και οι ίδιοι όταν η δύναμη και η αίγλη των αυτοκρατόρων είχε ξεφτίσει. Είχαν αποποιηθεί τους βαρύγδουπους τίτλους και κυριαρχούσαν μέσω πολυεθνικών, στοών, τραπεζών και βιομηχανιών, που ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες με αόρατους, αλλά υπαρκτούς υπόγειους μαιάνδρους. Αυτή η δαιδαλώδης σύνδεση κατέληγε στη «Λέσχη» των αποφάσεων, που χάριν συντομίας ονομάστηκε Παράγκα).

Αυτά ασφαλώς είναι, περίπου, γνωστά πλέον σε όλους και η «γραφίδα» εδώ δεν διεκδικεί τα πρωτεία της ενημέρωσης, φοβάται όμως! Φοβάται και τρέμει για το «...Μακιαβελικό σχέδιο αποτροπής της κλιματικής αλλαγής, που ήδη εφαρμόζεται». Δεν ψάχνει για χνάρια... Ο λύκος είναι μπρος στα μάτια της γρυλίζοντας.

Ας αφήσουμε όμως την προηγούμενη φανταστική και περίεργη συζήτηση, μεταξύ των ανθρώπων που κυβερνούν τον πλανήτη γη και της ελίτ των θαλασσοσυμβούλων, να συνεχιστεί κεκλεισμένων των θυρών, αναλύοντας το «σχέδιό τους», που κοντολογίς θα στηριζόταν σι' αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης που θα δημιουργήσουν...

Πολύ απλό... Είχαν μαχαίρι, είχαν πεπόνι... Είχαν υποχείριους τους «G8 και G20» καθώς και εκκολαπτήριο διεφθαρμένων υπουργών και πρωθυπουργών! Μα προπάντων είχαν στα χέρια τους τον πακτωλό του κέρδους, που τους χάρισαν οι «μηχανές του διαβόλου» και... και απλά-απλά, απλούστατα, αυτόν τον πακτωλό θα τον διπλοκλείδωναν στα σεντούκια τους, νεκρώνοντας την αγορά, με σκοπό την εξόντωση των παραπανίσιων ανθρώπων και μηχανών, που με τις ρυπογόνες δραστηριότητές τους δημιούργησαν το πρόβλημα... (;)

Ναι... Ναι, τα ανθρωπάκια είχαν γίνει πολλά!.. Υπερπληθυσμός, που θα τον αποδεκάζαν με την εφαρμογή των «μνημονίων»... Μάλιστα πιλοτικό μοντέλο οικονομικής κρίσης είχε ήδη εφαρμοστεί σε παρακατιανές χώρες και έδειξε τα αναμενόμενα. Έκλεισαν εργοστάσια, αυξήθηκε η ανεργία, η φτώχεια και η κακομοιριά, μειώθηκαν οι γεννήσεις και αυξήθηκαν οι θάνατοι, πότε απ' την «απελπισία» και πότε απ' τις καινούργιες αρρώστιες· κληρονομιά της περιβόητης και πολυπόθητης απ' τον ανίδεο και ανύποπτο της «βιομηχανικής επανάστασης».

...Ναι, είχαν και μαχαίρι και πεπόνι και είχαν υπολογίσει μαθηματικά, ότι οι ικανοί προς τεκνοποίηση νέοι με την ανεργία που θα τους μάστιζε, δεν θα μπορούσαν να γεννήσουν περισσότερα από ένα παιδιά. Αυτό από μόνο του και σε περίοδο μιας γενιάς μόνο θα μείωνε τον ανθρώπινο πληθυσμό κατά το ήμισυ και πλέον! Χώρια που κάτι ύποπτες βατσίνες και οι φημολογούμενοι «ψεκασμοί» θα καθιστούσαν τον άνθρωπο «άσφαιρο» και ξέχωρα της μεθοδευμένης πλημμελούς ιατροφαρμακευτικής φροντίδας, που πομπεύει τα γερόντια προς τας «αιωνίους μονάς».

Της κρίσης τα «μνημόνια» λοιπόν, θα χιμούσαν ακάθεκτα ν'αποδεκατίσουν όλους τους λαούς της Γης, η κλιματική αλλαγή θα ελεγχόταν και η γη θα ήταν πλέον στην απόλυτη κυριαρχία τους, εκτός κι αν κάτι σκάλωνε... αν κάτι πήγαινε στραβά και το «θερίο» δεν τιθασευόταν. Τότε; Τότε, οι «θεοί οι αρχι-Τέκτονες και βάλε...» με το τεράστιο «εγώ» τους θα καβαλίκευαν το αστρόπλοιο τους, σύμφωνα με το σχέδιο Β που είχαν «προβλέψει», για να γίνουν... τι; Ασήμαντοι πλάνητες, κόκκοι αστρικής σκόνης του σύμπαντος ενός σύμπαντος που μόνο αυτό... μόνο ΑΥΤΟ προβλέπει και τα πάντα εν σοφία ποιεί!

Εδώ τελείωσε το μελάνι της δοκιμιακής γραφίδας, χωρίς να φωτογραφίσει την «ζυγαριά» του χτες και του σήμερα προς ποια μεριά γέρνει. Αυτό αφήνεται στην κρίση του αναγνώστη... Αχνά πλέον και θλιμμένα η γραφίδα σιγοψιθυρίζει:

Τύραννος η εξουσία! Το «εγώ» πελώριο!

Όμως απ' αυτογνωσία... ούτε ένα μόριο

(Τι κι αν είσαστε κολλήγοι. Αυτοί είναι πολύ λίγοι!

Με μηδενική αξία, άρπαξαν την εξουσία.

Κυβερνούν απ' τις παράγκες και αυτοαποκαλούνται μάγκες...

Μπρος! Απάνω τους αλάνια... στα ξεγάνωτα καζάνια

τους ψευτοθεούς στη στάχτη!...Του κοσμάκη βγάλτε τ' άχτι,

όπως και στα παραμύθια. Στ' όνειρό σας η αλήθεια,

μια αλήθεια... μια αλήθεια, η αιώνια αλήθεια!)

Το... τέλος του γίνεται η αρχή του!

π. Ηλίας Μάκος

Ο Ηλίας, από την πρώτη στιγμή που συνειδητοποιεί τη ζωή του, αναζητά τη χαρά και την ευτυχία. Μάταια... Απλώνει με καλοσύνη τα χέρια και του τα κόβουν σύρριζα ή στην καλύτερη περίπτωση τα μαζεύει άδεια. Δίνει φως και περιτυλίγεται από ίσκιο. Τα φωτεινά και χαρούμενα πρόσωπα, που βλέπει γύρω του, είναι, αλίμονο, ψεύτικα. Είναι, στην πραγματικότητα, σκιές. Πλαστή η συμπεριφορά τους, απατηλές οι υποσχέσεις τους, κούφιο το εσωτερικό τους. Στο διάβα του συναντά ελάχιστους αξιοπρεπείς ανθρώπους, οι οποίοι δε φορούν μάσκες και αυτά που λένε τα εννοούν. Στ' αυτιά του αντηχεί το τραγούδι που σημειώνει την ψευτιά του κόσμου: «...θάρθει καιρός φως μου να καταλάβεις την ψευτιά του κόσμου...». Αγανακτισμένος και εξοργισμένος διαπιστώνει πόσο σατανικά οι πολυπρόσωποι άνθρωποι γνωρίζουν να ελίσσονται.

Από την παιδική του ηλικία ακόμη εισπράττει αδικαιολόγητο μίσος. Μίσος ανακατεμένο με ζήλεια. Και γιατί τον μισούν; Απλούστατα, γιατί είναι μικροπρεπείς. Γιατί δεν μπορούν να τον ακολουθήσουν και μένουν πίσω του. Κάθε ενέργεια του τη μετατρέπουν σε παραμύθι και την πλημμυρίζουν με κακία.

Η λεπτότατη εσωτερική του διάθεση μαυρίζει. Η σκέψη του Ηλία αρχίζει να οδηγείται προς άδηλες σκοτεινιές και σε απροσδόκητους γκρεμούς. Το σαγηνευτικό χαμόγελο της επιτυχίας, όλο και μειώνεται. Και η φήμη, που έδινε αίγλη στ' όνομά του, υποχωρεί σταδιακά. Τα στόματα των πολλών τον αποκαλούν τρελό. Δεν είναι, όμως, τρελός. Είναι εξαιρετικά ευαίσθητος. Η ευαισθησία του εκλαμβάνεται ως τρέλα!... Στα σωθικά του φωλιάζει κρυφά η μελαγχολία και σχηματίζονται παγόβουνα. Τα σκουλήκια σαπίζουν σιγά-σιγά το φουντωτό δένδρο με τις φυλλωσιές. Η υγεία του κλονίζεται. Τα συμπτώματα παρουσιάζονται το ένα πάνω στο άλλο. Διαταράσσεται η ομιλία του και ομιλεί με μεγάλη δυσκολία. Λιγοστεύει η έμπνευσή του, στερεύει το προσωπικό του στοιχείο, αδυνατίζει ο παλμός του. Εν τούτοις το πάθος του το αφήνει έξω από τα γραπτά του.

Μεγαλώνουν συνεχώς τα τείχια που τον κυκλώνουν, τόσο που να μην μπορεί να ιδεί τον ουρανό. Μοιάζει με πουλί, που έχει κομμένα τα φτερά του. Αλυσοδένεται σε μια κατάσταση πνευματικού ζόφου, όπου η αλήθεια του είναι η αλλοτρίωσή του. Μόνη του ανακούφιση τα βιβλία, που του χαρίζουν, έστω και για λίγο, στιγμές ευχάριστες. Η ψυχή του παραμένει πάντα ανικανοποίητη και πάντα διψασμένη. Περιπλανιέται μονάχος του με το μαχαίρι της λύπης

σφηνωμένο στο στήθος του και ψάχνει μια όαση. Παντού σφιχταγκαλιάζεται με την απελπισία.

Γυρεύει τρόπο να φυγαδευτεί. Δε βρίσκει, όμως, μονοπάτια. Απαντά βάλτους και για να τους αποφύγει αιωρείται στο κενό. Η ψυχή του αντί να ελαφρύνει, γεμίζει με πιο μεγάλη πίκρα. Νιώθει πως το όνειρό του διαψεύδεται και δεν είναι ικανό να τον παρηγορήσει πια. Ακούει καθαρά το βραχνό τραγούδι του θανάτου. Η κάθε ματιά του είναι ένα αποχαιρετιστήριο κοίταγμα.

Εκείνο που συγκρατεί κανείς από τη συμπεριφορά του, αυτή τη χρονική περίοδο, είναι η έντονη κρυψίνοια. Τον αντικρίζεις, τον ψηλαφείς και έχεις την παραίσθηση ότι δεν τον είδες, δεν τον ακούμπησες. Κλειδώνεται και περιορίζεται ασφυκτικά στον κόσμο των σημασιών του και των αξιών του. Χάνεται στην αγχώδη μοναξιά του και δύσκολα παρουσιάζεται σε χώρους με κόσμο. Όταν εμφανίζεται, θυμίζει σκιά σιλουέτας, παρά ανθρώπινη μορφή. Ωστόσο καταφεύγει συχνά στη φύση. Στην αγκαλιά της απολαμβάνει μυστικές μουσικές και δίνει βάθος στις σκέψεις του. Χαϊδεύει τα δένδρα κι έχει την εντύπωση ότι καθένα από αυτά του λέει: Γαλήνη! Γαλήνη! Γαλήνη! Ηρεμεί προσωρινά. Αλλά οι δικές του ρίζες δεν είναι, όπως των δένδρων, δυνατά δεμένες με τη γη.

Αν και ζωντανός, είναι πεθαμένος. Μέσα του, δίπλα του, παντού χορεύουν σαπισμένοι σκελετοί. Χοροπηδούν τα κόμπλεξ του, που πηγάζουν από το τίποτε και συνοδοιπορούν με το τίποτε. Η καταστροφική ανυπαρξία και η απόγνωση, του σφίγγουν απειλητικά το λαιμό. Ο ίδιος δολοφονεί τον εαυτό του, αφού τον καταδικάζει σε μόνιμη ανάστερη νυχτιά. Παρ' όλα αυτά εξακολουθεί να ψάχνει με αγωνία ένα φως, μια ηλιαχτίδα. Οι άνθρωποι, όμως, του... προσφέρουν απλόχερα την κακουργία, τη μιζέρια, την υποκρισία τους. Από την πολυσύνθετη ιδιοσυγκρασία του Ηλία ένα πράγμα λείπει ολοκληρωτικά: δεν είναι ηθοποιός.

Η συμπεριφορά των άλλων του φέρνει στο νου τα δίστιχα: «Ο κόσμος τώρα χάλασε, δεν έχει εμπιστοσύνη / πρώτα σου λέει σ' αγαπώ κι ύστερα σε προδίνει. / Όλοι μου κάνουν τον καλό και λένε πως είναι φίλοι / κι από κρυφά μου χύνονται σαν λυσασμένοι σκύλοι. / Πολλοί σε τούτον τον καιρό δείχνουν πως είναι φίλοι / κι έχουν φαρμάκι στην καρδιά και ζάχαρη στα χείλη». Του πετούν λάσπη, τον πολεμούν μεθοδευμένα και χυδαία για να τον σπιλώσουν. Ακόμη και αυτοί που θα περίμενε να τον στηρίξουν, εκδηλώνουν δειλία, ιδιοτέλεια, μικρόνοια. Δεν είναι τυχαίο ότι τον συκοφαντούν και με εμπάθεια διαδίδουν διαστρεβλωμένες πληροφορίες για το άτομό του. Επιδιώκουν, οπωσδήποτε, να τον προσαρμόσουν στη δική τους λογική και τακτική των

συμβιβασμών, της συναλλαγής, του δήθεν. Περιφρονεί τον καθωσπρεπισμό και δεν υποκύπτει, κατά τα φαινόμενα, στις κοινωνικές κανονικότητες και συμβατικότητες. Ένας φίλος του, του γράφει: «... όσο για τους αμφισβητίες μην τους δίνεις σημασία, διότι δεν πρέπει να παλεύεις με γουρούνια. Και σε κυλούν στη λάσπη και το απολαμβάνουν...».

Μοναδική σύντροφός του η απογοήτευση. Από μέσα του ξεπηδούν απόνερα μιας βουρκισμένης ακαταστασίας. Συγκρουσιακές οι καταστάσεις στα «ένδον». Και όπως «η σκουριά τρώει το σίδερο και το νερό την πέτρα», έτσι κι αυτός συνθλίβεται και λιώνει στα εξουθενωτικά αργοκυπήματα του άγχους. Η εικόνα του παραπέμπει σε έρημη προκυμαία, όπου έχουν απομείνει οι άναρθρες κραυγές του πνιγμένου. Πλανιέται μια πίκρα στην καρδιά του. Βγάζει έναν λυγμό, στέλνει ένα σήμα (δε γνωρίζει προς τα πού), σχεδιάζει το φευγιό του. Κραυγάζει, θέλοντας να διασώσει, ακόμη και την τελευταία στιγμή, το αληθινό νόημα της ζωής του, να σώσει το ανθρώπινο πρόσωπό του. Η ζωή του είναι αθροισματικά μια μοναξιά. Παλαντζάρει ανάμεσα στον σπαραγμό και στ' όνειρο. Σε αναλαμπές αισιοδοξίας στοχάζεται πως δεν πλάστηκε να στέκεται σε τόσο χαμηλά επίπεδα. Είναι ον προνομιούχο, προορισμένο για ανώτερες καταστάσεις. Ρόδο, που, αν και χτυπημένο από την παγωνιά μαράθηκε, δεν έχασε τελείως τη γλύκα του.

Σ' αυτή τη φάση δεν μπορεί, ενδεχομένως και να μη θέλει να πάρει το δρόμο της επιστροφής. Δεν ακούει τις ελπιδοφόρες φωνές. Δεν βλέπει πουθενά θάλαπος. Αφήνει να διεισδύσει στο είναι του παγερός χειμερινός άνεμος. Εγκλωβισμένος σ' ένα σκηνικό μαρασμού και κατάπτωσης, επιζητά τη φαινομενική γαλήνη των τάφων, θλιμμένος διαρκώς δεν κατορθώνει μιας ώρας ησυχία. Μια αβάσταχτη θλίψη του δημιουργεί το κυρίαρχο συναίσθημα της ήττας. Νικήθηκε κατά κράτος από τις επιλογές του. Θρηνεί με σπαραγμό την ήττα των ιδανικών του. Με καταματωμένο το σώμα του, βουτά το ψωμί του στις θλίψης το κρασί. Η καρδιά του πετρώνει και μετατρέπεται σε σκληρό γρανίτη. Με μηδενισμένο το «κοντέρ» των προοπτικών του, αυτοεγκαταλείπεται στο χάος. Παραδίδεται στο τίποτε, ενώ κοντά του ολολύζουν φαρισαϊκά οι ευπρεπιστές.

Τον περικυκλώνουν φαντάσματα καμαρωτά, του μορφάζουν και τον απειλούν με τ' άσαρκα δάχτυλά τους. Δεν έχει πλέον τη δύναμη να κυνηγήσει τα φαντάσματα και να τα διώξει μακριά. Να βάλει τον ήλιο στη σκοτισμένη, κουρελιασμένη και καταρακωμένη ψυχή του. Το τραγικό ερώτημα που τον απασχολεί είναι τι του μένει να κάνει τώρα, που τα σύννεφα, η μπόρα και η χειμωνιά τον καθήλωσαν. Η οριστική εκμηδένισή του φαίνεται ως η κατάλληλη λύση. Στ' αυτή

του βουίζει ένα αδιάκοπο μοιρολόι, ένα θλιβερό τραγούδι θανάτου. Επιθυμεί να εξαφανισθεί, να πεθάνει, όπως πεθαίνουν τ' ανώφελα άνθη. Να τυλιχθεί με το μαύρο σκοτάδι. Άλλωστε εδώ και καιρό βαδίζει στο πυκνό σκοτάδι της αβύσσου. Το τέλος του το περιμένει. Η αυτοκα-ταστροφή του έχει συντελεσθεί. Η αγάπη κάποιων φίλων του, εξορκίζει για λίγο τα φαντάσματα που τον απειλούν. Μα αυτά ξαναγυρίζουν και του ψιθυρίζουν ανάλγητα το «Nev Ermore». Δεν προβάλλει αντίσταση στους σατανικούς ψιθύρους. Με τα δικά του χέρια βάζει μπουρλότο στην ελπίδα και ανατινάσσει το παρόν και το μέλλον του. Παρακμιακός, τσαλακωμένος και με θολωμένο και δηλητηριασμένο μυαλό, περνάει τη θηλιά στο λαιμό του. Τον εντοπίζουν έγκαιρα λιποθυμισμένο και τον σώζουν.

Μόλις συνέρχεται κάπως αντιλαμβάνεται ότι είναι κολλημένος σε μια σήραγγα, όπου ασφυκτιά από την έλλειψη αέρα. Ασθμαίνοντας αγωνίζεται να προχωρήσει. Στο βάθος, κάπου μακριά, λάμπει ένα φως. Βηματίζει τρικλίζοντας προς αυτό. Φθάνουν στ' αυτιά του αγκομαχητά και καταλαβαίνει ότι είναι τα δικά του. Θεέ μου, προσεύχεται, λυπήσου με και βοήθησέ με να πλησιάσω το φως. Ο φάρος του Θεού, που μέχρι τώρα ήταν σβησμένος στην ψυχή του, ζωογονείται. Ο Ηλίας δέχεται ανακουφισμένος το φως που χύνει άπλετο η πίστη. Στρέφει, επιτέλους, ορθάνοιχτα τα μάτια του στον ουρανό. Το κίνημα της επιστροφής στο Θεό είναι η μοναδική ελπίδα σωτηρίας του. Και το κάνει. Είναι κίνημα ψυχικής ευρωστίας, ευφροσύνης.

Η απόπειρα αυτοκτονίας του ξυπνά υπολανθάνουσες δυνάμεις. Σαν αστραπή ανακαλύπτει ακαριαία το δρόμο της διαφυγής, τη μεγαλοσήμαντη φωνή των πραγμάτων. Αποφασίζει να φτερουγίσει προς τ' ανοιχτά ψηλώματα της φωτοπλημμύριστης αυγής, για να αποφύγει το κύλισμα στο βούρκο. Να ενδυθεί λευκά ιμάτια, για να κρύψει την αισχύνη της γύμνιας του. Να ρίξει κολλύριο στα μάτια του, για να αναβλέψει. Επισημαίνοντας τα λάθη που έκανε, πονά και κάποιες φορές ξεπηδούν και δάκρυα. Ακολουθεί πλέον πορεία μετάνοιας, που τη σταθεροποιεί με τον έλεγχο, κυρίως, της συνείδησης του. Συνήλθε. Ήλθε στον εαυτό του. Σιχάθηκε τα σφάλματά του. Σταματά να επηρεάζεται από τις επικρίσεις των ανθρώπων. Οι φαρισαίοι ούτε έλειψαν ούτε θα λείψουν από κάθε εποχή, θα υπάρχουν πάντα. Και ενίοτε θα... μεγαλουργούν. Τους παρατάει αυτούς. Και πιάνεται από εκείνους που τον αγαπούν. Από εκείνους που συλλογίζονται πως «όσο άθλιος κι αν είναι ένας άνθρωπος, μένει πάντα συνάνθρωπός μας».

Η περιπέτειά του τον δίδαξε. Έμαθε να υποφέρει. Έμαθε να μη φοβάται να βγαίνει έξω. Έμαθε να ονειρεύεται ότι θα απαλλαγεί από τους προσωπικούς του εφιάλτες. Έμαθε να

χαίρεται όταν μια μέρα ξημερώνει. Έμαθε να περιμένει ένα καλύτερο αύριο. Έμαθε να υπομένει χωρίς γογγυσμούς και αναστεναγμούς. Έμαθε να μην υπολογίζει την κακότητα των ανθρώπων. Έμαθε να μην ξεχνάει να ελπίζει. Έμαθε... Έμαθε; Δεν ξέρει αν θυμάται το παρελθόν του ή αν ονειρεύεται το μέλλον του.

Το μέτρημα της ζωής

Δέσποινα Τζανή

Αρχές Αυγούστου. Ξημέρωσε η εορτή του Αγίου Σωτήρα. Το ξύπνημά μου ήταν όταν η νύχτα άφηνε την θέση της στην ημέρα. Καθισμένη στην πολυθρόνα της αυλής μου απολαμβάνοντας το καφεδάκι μου ανασήκωσα το κεφάλι μου, η ματιά μου αντίκρισε το απέραντο του ουρανού. Ένας ενθουσιασμός λαχτάρισε την ψυχή μου αντικρίζοντας τον λαμπερό Αυγερινό, η αυγή χάραξε αρκετά, σε λίγη ώρα ξεπρόβαλε ο πλανήτης ήλιος, εκείνος με τη σειρά του άπλωσε τις χρυσαφένιες του ακτίνες του.

Όλο αυτό το απέραντο μεγαλείο μου έδωσε την αίσθηση ότι μέσα στο σπίτι μου είμαι φυλακισμένη. Μια έντονη επιθυμία με έσπρωχνε να αποδράσω από εκείνη τη φυλακή. Κλείνοντας την εξώπορτα αισθάνθηκα απελευθερωμένη από εκείνο τον δεσμό της φυλακής, ήμουν έτοιμη να πετάξω σε άλλους ορίζοντες. Όμως η λαχταρά της φυγής μου, έδωσε την διαταγή στο περπάτημα μου που το οδήγησε στο πιο όμορφο τοπίο της φύσης.

Στη θάλασσα. Στην αγαπημένη μου παραλία. Σε μια άκρη της υπάρχει ένας μικρός βράχος που έχει σχήμα πολυθρόνας. Κάθισα σε εκείνον τον βράχο, αφέθηκα να αγναντεύω το γαλάζιο του Αιγαίου. Ασυναίσθητα έπιασα τον εαυτό μου να κρατάει στα χέρια του βοτσαλάκια, ένα-ένα να τα πετάει στην θάλασσα, μερικά έκαναν αναπηδήσεις. Τότε συνειδητοποίησα τον εαυτό μου να χαμογελάει, μια θλίψη αισθάνθηκα στην ψυχή μου για κάποιες γλυκές μνήμες που ήρθαν στο νου μου από το πέρασμα του χρόνου. Όταν ήμουν παιδάκι. Σαν ξεθωριασμένες ξεχασμένες φωτογραφίες, που ήταν κλεισμένες στο συρτάρι της ψυχής μου, ξεχειλίζοντας ξαφνικά βλέπω οπτασίες τα παιδάκια που παίζαμε σε τούτη την παραλία με τα βοτσαλάκια. Όποιο παιδάκι το βοτσαλάκι του έκανε πιο πολλές αναπηδήσεις τότε εκείνο ήταν ο νικητής. Εκείνο το παιχνίδι το ονομάζαμε τα βατραχάκια. Με εκείνες τις γλυκές μνήμες έχασα την αίσθηση του χρόνου. Όταν επανήλθα στην πραγματικότητα σηκώθηκα από τον βράχο με ένα παράξενο συναίσθημα, θλίψης, πόνος, δεν ξέρω ακριβώς.

Φεύγοντας από την παραλία προς την έξοδο του δρόμου απέναντι, το βλέμμα μου αντίκρισε ένα άλλο μεγαλείο της φύσης το δάσος με τα πεύκα του. Τότε άλλες ξεθωριασμένες φωτογραφίες ξεπροβάλουν σαν οπτασίες, τους γονείς να φτιάχνουν στα κλαδιά των δένδρων κούνιες με σχοινί, ενώ για κάθισμα τοποθετούσαν ένα μεγάλο μαξιλάρι.

Όλες αυτές οι μνήμες που για πρώτη φορά στη ζωή μου ξυπνήσανε. Τότε συνειδητοποίησα τα χρόνια που περάσανε. Ένας πανικός κυρίευσε όλο το είναι μου. Είδα ότι η ζωή μου φτάνει στο τελευταίο σκαλοπάτι της ζωής. Όχι, όχι, Θεέ μου, δεν μπορεί να μου έφυγε η ζωή έτσι μέσα από τα χέρια μου, δεν είναι δυνατόν. Έχω ακόμα όνειρα για τη συνέχεια του μέλλοντος. Αυτός ο πανικός μέσα στην ψυχή μου έφερε αναστάτωση, μια ανασφάλεια και ήθελα πάλι να γυρίσω τον χρόνο πίσω.

Ναι, ναι θέλω να γίνω πάλι παιδί. Να γελάω και να είμαι χαρούμενη με τα μηδαμινά υλικά και με τα παιχνίδια που έπαιζα όταν ήμουν παιδάκι. Τότε σαν αναλαμπή ήρθε στην σκέψη μου ο εγγονός μου. Με εκείνο το πλασματάκι που τόσο πολύ λατρεύω, μαζί του θα γίνει η αναγέννησή μου.

Σχεδόν τρέχοντας πήγα στο σπίτι της κόρης μου, όταν αντίκρισα αυτό το ανδράκι που είναι στα έξι του χρόνια, με λαχτάρα μεγάλη τον πήρα στην αγκαλιά μου και του πρότεινα να πάμε στην θάλασσα. Άλλο που δεν ήθελε εκείνο. Πήραμε τα παιχνίδια που ήθελε και ό,τι ήταν απαραίτητα για την παραλία.

Τι όμορφα που περάσαμε, βουτούσαμε στο γαλάζιο νερό παίζοντας μαζί του, το αγγελούδι μου γελούσε με την ψυχούλα του. Βγαίνοντας από τη θάλασσα βρήκαμε άλλο παιχνίδι, φτιάξαμε έναν υπέροχο πύργο, μέχρι πολεμίστρες κατασκευάσαμε. Όταν τελειώσαμε τον πύργο το ανδράκι μου ήθελε να παίζουμε ποδόσφαιρο.

Όμως όσο η ψυχή μου λαχταρούσε να είναι πάλι στην παιδική ηλικία, το σώμα μου χτυπούσε το καμπανάκι ότι δεν είμαι παιδί. Εκείνες όμως τις ώρες που πέρασα με το μικρό ανδράκι μου, εγώ αισθανόμουν πάλι παιδί.

Γυρίζοντας στο σπίτι όλοι η οικογένεια μου ήταν εκεί. Ο γιος μου με την κυρά του και τη θυγατέρα του πεντέμισι μηνών, εκείνο μπουσουλούσε φτάνοντας στο τραπεζάκι του σαλονιού με τα χεράκια του προσπαθούσε να κρατηθεί και ν' ανασηκωθεί· όταν το κατάφερε βγήκε μια χαρούμενη ηχώ από την αγγελική φωνούλα του σαν να ανακάλυψε την πιο σπουδαία εφεύρεση.

Κοιτάζοντας τα εγγονάκια μου, ήρθε στη σκέψη μου όταν αντίκρισα τον Αυγερινό στο πρωινό ξεκίνημα, συλλογίστηκα ότι εκείνα τα παιδιά είναι η χαραυγή το πρώτο σκαλοπάτι της ζωής.

Στον καναπέ του σαλονιού ήταν και τα τρία παιδιά μου, η κυρά του γιου μου είναι και εκείνη παιδί μου. Άκουγα την συζήτησή τους. Ήταν επάνω στην καθημερινότητα, στις προσδοκίες τους, τα όνειρά τους, μήπως καταφέρουν ένα πιο καλύτερο μέλλον, μια που στην εποχή μας ζούμε έναν άορατο πόλεμο, την οικονομική κρίση.

Βλέπω εκείνα τα νιάτα που δεν σταματάνε στα εμπόδια που τους βάζει η ζωή τους. Τα ξεπερνάνε με τη δύναμη της νιότης. Με εκείνη τη νιότη έχεις το συναίσθημα ότι μπορείς να κατακτήσεις όλο το σύμπαν.

Βλέποντας και ακούγοντας τα παιδιά μου, γύρισα τον χρόνο πίσω εκεί που ήθελα ν' ανοίξω τις φτερούγες μου στο νέο ξεκίνημα της ζωής μου. Τις προσδοκίες μου στον επαγγελματικό τομέα, ονειρευόμουν μια μοναδική αγάπη, έναν γάμο που να υπάρχει ο σεβασμός η τρυφερότητα, ήθελα να αποκτήσω το πιο θείο δώρο της ζωής, τη μητρότητα. Πρότυπο είχα την μητέρα μου, όμως ήθελα από εκείνη να γίνω πιο ανώτερη.

Τσως να με άκουσε το σύμπαν ή εκείνον που αποκαλούμε Θεό. Τα όνειρά μου πραγματοποιήθηκαν, ο επαγγελματικός μου τομέας ποτέ του δεν με πρόδωσε. Ο γάμος μου είναι εκείνο που λαχταρούσα. ίσως να είναι ένας γάμος ζηλευτός. Τα παιδιά μου είναι υγιή, ποτέ τους δεν μου δημιούργησαν προβλήματα.

Όλα εκείνα που έζησα εκείνη την ημέρα τα έβαλα βαθιά μέσα στην ψυχή μου. Η ζωή μου συνεχίζεται στον καθημερινό ρυθμό. Όμως όταν πέρασε περίπου ένας μήνας, ένα απόβραδο το σώμα μου βάραινε δεν αισθανόμουν καλά, μέχρι που έχασα τις αισθήσεις μου. Επανήλθα σ' ένα κρεβάτι του νοσοκομείου. Δεν είχα τη δύναμη να αντιδράσω, να μιλήσω να ανοίξω τα μάπα μου. Άκουγα διάφορες φωνές από φίλους και συγγενείς. αλλά εγώ ζούσα μέσα σε μια ζάλη. Άκουγα την κόρη μου να με παρακαλεί να δώσω ένα μήνυμα ζωής, μέσα από τους λυγμούς της να με λέει μανούλα μου ξύπνα είμαστε όλοι κοντά σου. Προσπαθούσα να δώσω το μήνυμα της ζωής όμως δεν είχα την αντοχή.

Κάποια στιγμή άκουγα την αγγελική φωνούλα του εγγονού μου να μου λέει γιαγιάκα μου ξύπνα, πολύ κοιμήθηκες, σήκω να πάμε στην θάλασσα να παίξουμε πάλι μπάλα.

Εκείνη η φωνούλα μου έδωσε τόσο δύναμη να γυρίσω πίσω, εδώ που υπάρχουμε. Άνοιξα τα μάτια μου, είδα την οικογένειά μου κοντά μου, με τα μάτια τους δακρυσμένα. Ο άνδρας μου καθισμένος σε μια καρέκλα δίπλα μου να κρατάει το χέρι μου. Ο γιος μου ακουμπισμένος στον τοίχο με τα χέρια του στο πρόσωπο του και να ακούω τους λυγμούς του. Δίπλα του ήταν η κυρά του, μέσα στην αγκαλιά της να είναι η εγγονούλα μου. Η κόρη ήταν καθισμένη στο κρεβάτι μου και μπροστά της ήταν καθισμένος ο εγγονός μου.

Ο πρώτος που είδε στο άνοιγμα των ματιών μου ήταν το μικρό ανδράκι μου.

-Άντε γιαγιάκα μου, ξύπνησες επιτέλους, μας τρόμαξες.

Ο άνδρας μου με το άκουσμα στα λόγια του μικρού, γυρίζοντας προς τη μεριά μου το πρόσωπο του έλαμψε από ευτυχία και σκύβοντας με φίλησε στο μέτωπο και δόξαζε τον παντοδύναμο. Η κόρη μου με λυγμούς ακούγονταν στο μανούλα μου μην μας το ξανά κάνεις αυτό. σε χρειαζόμαστε, αν χαθείς εσύ όλοι μας θα χαθούμε.

Με τα λόγια της κόρης μου, ο γιος μου πήρε το παιδάκι του από την κυρά του ήρθε κοντά μου και τοποθέτησε το μικρό μου αγγελουδάκι σχεδόν στην αγκαλιά μου λέγοντας, εμάς δεν μας σκέφτηκες αυτά εδώ δεν τα σκέφτηκες γλυκιά μου μανούλα. Η κυρά του ήρθε με την σειρά της κοντά μου, έσκυψε και με φίλησε στο μάγουλο, με τρυφερότητα αποκρίθηκε μανούλα μην το ξεχνάς, σ' αγαπάμε.

Μέσα στην παραζάλη μου αισθάνθηκα τυχερή που είχα τόση αγάπη και από τρίτο παιδί μου. Θα έχανα για πάντα εκείνα που με μεγάλη προσπάθεια απέχτησα. Τα παιδιά μου. Αυτά που είναι η συνέχεια της ζωής μου, από ένα έμφραγμα που ευτυχώς δεν είχε άσχημες συνέπειες.

Κοιτάζοντας τον άνδρα μου είδα τα χρόνια που περάσαμε. Τις χαρές, τις πίκρες, από μια αγάπη με λαμπερά χρώματα. Κοιτάζοντας τα παιδιά μου τα εγγόνια μου, τότε συλλογίστηκα το μέτρημα της ζωής.

Το μέτρημα της ζωής

είναι τρία σκαλοπάτια ν' ανεβείς.

Όταν τα ανέβεις

φτάνεις στο τέρμα της ζωής.

Το πρώτο νιώθουμε λεβέντικα,

ας προχωράμε με τα τέσσερα.

Που ξεκινάς από παιδί

όπως η χαραυγή.

Το δεύτερο σκαλοπάτι

είναι η δύναμη της νιότης.

Που στα χέρια μας κρατάμε

όλα τα όνειρα της ζωής.

Το τρίτο τι ανήφορος
με τα τρία κρατάς ν' ανέβεις.
Στάση όταν κάνεις ονειροπολείς
να ήσουν στο δεύτερο σκαλί.

Δυσπρόσιτες περιπλανήσεις

Λευτέρης Χ. Αρμελινός

Θα ξεκινήσω από την τελευταία φράση του Ζουλφί Λιβαλελή στο γνωστό του μυθιστόρημα «ΣΕΡΕΝΑΤΑ». «Οι άνθρωποι υπάρχουν μόνο όταν λέγεται η ιστορία τους...». Μια φωτογραφία, ένα χειροποίητο έργο ή μια γραπτή αφήγηση μπορεί να αντέξει στο πέρασμα του χρόνου, λέω εγώ...

Όσο υπάρχεις, περνάς από διάφορες δοκιμασίες της ζωής αντλώντας δύναμη από αυτά που δημιουργήσες και αγαπάς, παίροντας από την γύρη των λουλουδιών της ζωής σου, την προοπτική της συνέχειας... Και εφέτος, αφού χαρήκαμε με τη μοναδικότητα των εικόνων που μας πρόσφεραν παιδιά κι εγγόνια μας, οι μεν παίρνοντας τις στράτες των ανατολικών διαμαντιών του Αιγαίου, πλέοντας μέσα στο απίθανο γαλάζιο ουρανού και θάλασσας. Οι δε, με τις αντίστοιχες δραστηριότητες, ερασιτές των θαλάσσιων σπορ στις ολιγοήμερες διακοπές τους, αναχώρησαν για την «μυστηριακή» Αίγυπτο, τόπος παραμονής τους στη νέα απόστολή της καριέρας τους.

Ευκαιρία λοιπόν και για το μεστό ζευγάρι, να επιχειρήσει τη συνέχεια των αναζητήσεων, στις δυσπρόσιτες μοναδικές περιοχές της όμορφης πατρίδας μας. Ο κάθε τόπος είναι όπως ο άνθρωπος. Αυτό που βλέπεις, αλλά και αυτό που δε φαίνεται, αν δεν κοπιάσεις να το γνωρίσεις. Αμέτρητες οι φορές που περάσαμε τη Λακωνία για να καταλήξουμε στη Νεάπολη και με το φέρρυ στο μαγευτικό Τσιρίγο.

Πάντα λέγαμε απλά, βλέποντας από το φέρρυ τη στεριά να απονακρύνεται, ότι τα χωριά που φάνταζαν σαν λευκά βότσαλα στις παρειές των Βοΐων, με κατάληξη τον κάβο-Μαλιά, πρέπει κάποτε να τα «εξερευνήσουμε».

Για να προκάμουμε όμως, όπως έλεγε ένας πολιτικός, έπρεπε να πάρουμε απόφαση για την πραγμάτωση της σκέψης. Μια εκτενέστερη περιπλάνηση στη Μεσσηνιακή και Λακωνική Μάνη, μας δικαιολόγησε το «αυτό που βλέπεις και αυτό που δε φαίνεται».

Μαγευτικές απάτητες παραλίες μέσα σε κλειστούς μυχούς, με σμαραγδένια νερά και το ποικιλόχρωμο πράσινο μέχρι τη θάλασσα. Γνωστές παραλίες μοναδικής ομορφιάς, όπως η Καρδαμύλη, η Στούπα και όλη η γύρω περιοχή μας γεμίζουν τέρψη οφθαλμών μα και ψυχής, με τις μοναδικές τουρκουάζ ακρογιαλιές που την ομορφιά με το φως τους και τα χρώματά τους σε κανένα μέρος του κόσμου δε θα συναντήσεις.

Εντυπωσιακή εικόνα επίσης των κατοίκων αυτής της περιφέρειας, το ότι σύμφωνα με την οικονομική δυνατότητα, προσπαθούν και συντηρούν την παράδοση. Την κληρονομιά τους!

Φτωχικά συντηρημένοι ή πανάκριβοι, οι πύργοι δίνουν τήν όψη της ιστορικής κληρονομιάς, κάνοντας την αναδρομή στα βάθη των αιώνων... Σε βατές θέσεις ή «κρεμασμένοι» σε δύσβατα υψώματα, φαντάζουν εγκαταλελειμμένοι σαν σκελετοί δράκων των παραμυθιών σε ποικίλα σχήματα, ιδιαίτερα, εάν οι φωτοσκιάσεις της δύσης, σε εύρουν να περνάς σιμά τους. Άλλη δύσκολη διαδρομή που δεν «φαίνεται» από Γερολιμένα προς Ταίναρο δέκα-δώδεκα χιλιόμετρα με βατό φιδίσιο δρόμο πάνω από τους γκρεμούς. Τα λιμανάκια στο βάθος τους μόνο με το μάτι μπορείς να τα πλησιάσεις, για να χαρείς έστω και εκ του μακρόθεν αυτό το μαγευτικό θέαμα.

Στο τέλος της άγριας αλλά συγχρόνως πανέμορφης διαδρομής, αρχίζει μια πεζοπορία-αναρρίχηση πάνω στους βράχους προς το βουνό από στενό επικίνδυνο μονοπάτι προς την άκρη του ακρωτηρίου που βρίσκεται πίσω από την κορφή του βουνού ο φάρος του Ταίναρου! Άλλοι το λένε πορεία προς τα κατσάβραχα, άλλοι ταλαιπωρία στο πουθενά, για μας όμως είναι μια μοναδική πορεία ευχαρίστησης.

Όπως και να 'ναι, όταν ασθμαίνων ή ανέτως φτάνεις στην κορυφή του βουνού και αντικρίσεις προς τη δύση το άλλο πλευρό του ακρωτηρίου να το κτυπά στα ριζά του το κύμα του πελάγους αφρίζοντας στους μαύρους βράχους, είναι ένα θέαμα απερίγραπτο... Στο βάθος δεξιά, οι γιρλάντες της στεριάς σε ποικιλία σχημάτων, από τους καιρούς των μποφόρ δίνουν τη δική τους αγριάδα. Εμπρός μας ο φάρος του Ταίναρου μας προκαλεί να διανύσουμε το κακοτράχαλο μονοπάτι στα 500-600 μέτρα ακόμη και να ξαποστάσουμε στην πέτρινη πεζούλα του, κατακτώντας άλλη μια εμπειρία. Το «στοίχημα» για μας δεν ήταν αν θα καταφέρουμε να φτάσουμε στον προορισμό τον δύσκολο - όπως τον έλεγαν - όσο ήταν η ταχύτητα της πορείας μας προς τα εκεί, διότι για να αμειφθούμε - κατά τα λεγόμενα - έπρεπε να φτάσουμε εγκαίρως, για να απολαύσουμε τη μοναδικότητα της δύσης του ήλιου στο αχανές πέλαγος...

Μούσκεμα ως το κόκαλο έπεσα πρώτος στο «νήμα» της διαδρομής, ακολουθώντας από απόσταση η άξια συμπορεύτρια! Το θέαμα στο «καλάθι» του φάρου, άλλη διάσταση... Κάθετα εμπρός μας, χάσκει το βάραθρο του γκρεμού, με την μπλεδί θάλασσα να ασπρίζει στα πόδια του. Στον ορίζοντα στο βάθος, ο αγαπημένος τόπος προορισμού μας και καταγωγής της Ευφροσύνης, να αχνοφαίνεται υποσόμενος σε εμάς ότι θα περάσουμε όπως πάντα αλησμόνητες στιγμές, μας έδινε την εντύπωση ότι ήταν επάνω σε ένα γαλάζιο σεντόνι, που εμπρός του είχε πέσει μια αραχνοϋφαντη κουρτίνα. Στα αριστερά μας, μέσα στην απεραντοσύνη του πελάγους με τα ολόλευκα κινούμενα σημαδάκια, το ακρωτήριο του κάβου-Μαλιά μας πρόσμενε να το επισκεφθούμε, αλλά όπως θα δούμε αργότερα, και να «εξερευνήσουμε» με το δικό μας τρόπο, όπως δεν το έχουμε ματαδεί άλλη φορά. Τέλος, άφησα τη δύση στα δεξιά μας! Ένας πελώριος φωτεινός δίσκος στο παρά ένα λεπτό, να έχει διανύσει την από καταβολής κόσμου πορεία του και να δίνει τη σκυτάλη της θείας λειτουργίας αυτή η μοναδική διαδικασία, το ανεπανάληπτο!!!

Ένας ατέλειωτος φωτεινός πορφυρός κοκκινόχρυσος διάδρομος που αρχίζει από το άπειρο της δύσης και φτάνει το ίδιο δυνατός ως τα γκριζόμαυρα βράχια της χερσονήσου του Ταίναρου, κάνοντάς τα να λάμπουν σα να καίγονται από το εκπληκτικό σε δύναμη φως του. Στον ουρανό κάποια γλαροπούλια κόβουν βόλτες σε σχηματισμούς, αλλά και αταξία για το νυχτερινό τους βόλεμα, ενώ πάνω στο βουνό της ανατολικής πλευράς των γκρι βράχων, που έχουν πέσει οι παράξενοι ίσκιοι του σούρουπου, τα άγρια κορακαετόπουλα με κραυγές συνεννοούνται για το νυχτερινό κούρνιασμα. Εδώ πάνω στην παράξενη αλλά και αγριόμορφη σιγαλιά ο νους σου «λαμπικάρει» και σκέπτεσαι πόσα μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος, χωρίς ιδιαίτερο κόστος και να γεμίσει την ψυχή του με τις ομορφάδες της ζωής, που μπορεί να ξεκινούν πάντα από τα αγαπημένα του πρόσωπα, αλλά και να επεκτείνεται η ομορφιά στα ωραιότερα μονοπάτια της φύσης που είχαμε την τύχη να γεννηθούμε! Πήραμε το γνωστό πλέον μονοπάτι της επιστροφής, αφού το σούρουπο θα μας «κύκλωνε» για τα καλά στα δύο και πλέον χιλιόμετρα της κατάβασης, που την υπολογίζαμε στα τρία τέταρτα περίπου. Δυο-τρεις κλεφτές ματιές στα τρία σημεία του ορίζοντα που αφήναμε πλάι και πίσω μας, σηματοδύοντας το μονοπατάκι μες στα βράχια, που με το πέρασμα της ώρας δύσκολα αλλά σταθερά διακρινόταν.

Με τον ερχομό του σούρουπου, η υγρασία κόλλαγε στα ιδρωμένα σώματά μας, ενώ ο ρυθμικός παφλασμός των κυμάτων που ερχόταν απ' το πέλαγος σκάζοντας στα βράχια, μας έδινε το ρυθμό του προσεκτικού μας βαδίσματος, μοναδικός μας σύντροφος μέσα στο ήρεμο τοπίο που σιγά-σιγά το σκέπαζε το πέπλο της επερχόμενης νυχτιάς.

Αργά αλλά σταθερά, το τελευταίο ζευγάρι της ημέρας στην θαυμάσια πορεία προς το Ταίναρο, έκλεισε την αυλαία του μοναδικού «θεάτρου της φύσης» επιστρέφοντας στον φιλόξενο Γερολιμένα για διανυκτέρευση, αλλά και ήρεμη αναδρομή στα γεγονότα της ημέρας.

Την επόμενη, και αφού διασχίσαμε τα χωριά της ενδοχώρας, φτάνουμε στη Νεάπολη Λακωνίας, με πρόθεση να γνωρίσουμε την ορεινή περιοχή των Βοΐων, που ήταν και η αρχική μας πρόθεση.

Ανηφορίζοντας στο βουνό από το φιδίσιο βατό και ήσυχο για την επικινδυνότητά του δρόμο, οι «φουρκέτες» που συνεχώς συναντούμε είναι συροφές 180ο-250ο, φυσικά με έντονη ανηφόρα. Τη μια στιγμή εμπρός είναι το πράσινο ανέβασμα, στο επόμενο λεπτό «κρεμόμαστε» στον ουρανό, ενώ οι γκρεμοί εμπρός μας εναλλάσσονται με τη μαβιά θάλασσα κάθε ένα περίπου λεπτό. Αν είσαι σε ενδιαφέρουσα κινδυνεύεις για την αποβολή. Αν έχεις φάει για... απόρριψη. Αν φοβάσαι δεν το συζητώ, αυτή τη στιγμή την απέυχομαι. Το θέμα είναι ότι βρίσκεσαι μεταξύ ουρανού και θάλασσας! Κάποια στιγμή «κατακτούμε» το πρώτο χωριό στο ύψωμα, το Φαλακρό, με απίθανη θέα προς τη θάλασσα, καθαρό, νοικοκυρεμένο και καταπράσινο. Οι λίγοι κάτοικοι που κάναμε σύντομη στάση μάς βλέπουν μάλλον έκπληκτοι, αφού τους ήμαστε άγνωστοι.

Με δύσκολη μανούβρα, για να φύγουμε από το «κέντρο», ξαναβγήκαμε στον «αμαξητό» με τις ίδιες συνθήκες οδήγησης, με εναλλασσόμενα τοπία θέας, αφού ο ήλιος και πάλι όδευε αργά αλλά σταθερά προς τη δύση προς την πλευρά της θάλασσας. Αυτοκίνητο πουθενά αλλά ούτε και ίχνος ζωής. Μετά από οδηγοτραμπάλα, φτάνουμε στην καταπράσινη κορυφή του βουνού και την καβατζάρουμε βρισκόμενοι στην πίσω πλευρά του, προς το άλλο άκρο του κάβου-Μαλιά, συναντώντας σε λίγο τη σκιασμένη από ώρα Άνω Καστανιά. Στο έρημο χωριουδάκι μας υποδέχτηκαν πρώτα δυο σκύλοι που μας πήραν χαρούμενοι στο κατόπι, αφού, όπως διαπιστώσαμε, σπάνια έβλεπαν ξενόφερτο στο πουθενά! Νάσου κι ένας άνθρωπος, που από ώρα είχαμε να δούμε. Καλοσυνάτος, μας έδωσε τις πληροφορίες που ζητήσαμε, ενώ μαθαμε ότι τους καλοκαιρινούς μήνες οι κάτοικοι φτάνουν τους είκοσι, ενώ το χειμώνα είναι μετά βίας εφτά! Μας σύστησε όμως να ανηφορίσουμε το δρομάκι του χωριού, όπου συναντήσαμε μια ευγενέστατη γιαγιούλα, που μας κοιτούσε έκπληκτη, ενώ δυο-τρία κοριτσόπουλα ήρθαν προς το μέρος μας, ίσως από περιέργεια για το πώς θα μπορέσουμε να στρίψουμε και να φύγουμε, από το μονόδρομο φυσικά με τον κύριο και τα σκυλιά.

Στην ανήλιαγη πλευρά της χερσονήσου γίνεται αντιληπτό ότι το σούρουπο θα μας βρει πάλι εκτεθειμένους στα άγνωστα αυτά μέρη, αλλά εμείς δεν πτοούμεθα. Στην πρώτη διασταύρωση, παρά τις πληροφορίες του μοναδικού «σύμβουλου» που πήραμε, ακολουθήσαμε λάθος δρόμο, ευτυχώς γρήγορα το αντιληφθήκαμε και με δύσκολη μανούβρα, σε λίγη ώρα φτάσαμε στην Κάτω Καστανιά. Εδώ μέσ' το δρόμο δύο χωριστές ανδροπαρέες έχουν βάλει κάτω από μια μεγάλη μπουκάλα τσίπουρο και φωνασκούν χαρούμενοι, ζώντας στον κόσμο τους. Ευγενικοί, μας πληροφόρησαν για την πορεία μας, αλλά και έκπληκτοι για πού πάμε αυτήν την ώρα. Στην ερώτησή μας «δεν υπάρχουν γυναίκες εδώ βρε παιδιά;» απάντησαν γελώντας «τις έχουμε στο σπίτι για τις δουλειές». Από το ολιγόλεπτο πέρασμα, κατάλαβα ότι η ισότητα εδώ πάνω ακολουθεί την δύσβατη οδική διαδρομή του τόπου μας, παρ' όλη την υπέροχη φύση της.

Μέσα στη θαυμάσια δριαδρομή κι ενώ αριστερά μας στο βάθος ο κάβος-Μαλιάς φάνταζε σαν όνειρο, κάτω στο γκρεμό, στη ρίζα του βουνού, ένα φανταστικό καρτποστάλ μάς εμφανίζει το γραφικό ομώνυμο χωριουδάκι του κάβου. Λίγα ολόλευκα σπιτάκια με λουλακί παράθυρα, ένα μολάκι αγκαλιά, που στον κόρφο του φύλαγε απ' τον καιρό πέντ' -έξι ψαρόβαρκες, ενώ στον περίγυρό του το πράσινο με τα ψηλά κυπαρίσσια εκτεινόταν από το στενό δρομάκι μέχρι τη θάλασσα. Εδώ αυθόρμητα αναφωνείς: «αχ, βρε πατρίδα, με τις ατέλειωτές σου κρυφές ομορφιές!».

Θέλαμε αλλά δεν μπορούσαμε να κατέβουμε κάτω, θα μας έπαιρνε η νυχτιά. Εξ άλλου στα δεξιά μας ήδη εμφανίστηκε σκαρφαλωμένη στο κέντρο του κάθετου βραχοβουνού, η επιθυμητή να δούμε Βελανιδιά! Από απόσταση 200-300 μ. φαινόταν σαν μοναστηροχώρι, με κάθετη διάταξη λευκών σπιτιών με πορτοπαράθυρα να φαντάζουν σαν μόνιμα ανοικτά μάτια που δε θα μπορέσουν ποτέ να χορτάσουν αυτό το μοναδικό θέαμα αντίκρυ στο φουρτουνιασμένο ή ήρεμο πέλαγος, που η κάθε μέρα του χρόνου έχει, με οποιαδήποτε συνθήκη, την απερίγραπτη δική του ομορφιά. Μες στο αχνόφως που λογόστευε με το πέρασμα των λεπτών, τη μια στιγμή βλέπαμε τη θάλασσα με το χωριουδάκι του κάβου-Μαλιά να «θαμπώνει» και από την άλλη το «κρεμαστό» σύμπλεγμα της Βεκανιδιάς, να μας θυμίζει το μοναστηριακό συγκρότημα της Ποτάλα στο Θιβέτ, λίγο παρακινδυνευμένη η σύγκριση, λίγο πραγματική, αλλά χωρίς καμιά ομοιότητα για τον περιβάλλοντα χώρο, που απλόχερα έχει δωρίσει στη χώρα μας Αυτός ο Μέγιστος Δημιουργός! Γεμάτοι εντυπώσεις στην προσεκτική επιστροφή μας μες στη νύχτα, οι στροφές φάνταζαν σα να οδηγούσα σε λαβύρινθο, με τους δυνατούς προβολείς καρέ-καρέ σαν ταινία, να μας θυμίζουν με μεγάλη αγαλλίαση τα φωτεινά περάσματα μιας ακόμη απίθανης διαδρομής, που αξιωθήκαμε να πραγματώσουμε!

Σρον Αϊ-Νικόλα, μεγάλη η χάρη του προς όλους τους ταξιδευτές, «ρίχνουμε άγκυρα» στην δικαίως απ' όλη την περιοχή διαφημιζόμενη «Νεράιδα» με τα γαστροκαλούδια της να μας καλύπτουν στο ακέραιο μια θαυμάσια ημέρα και σ' αυτόν τον ζωτικό τομέα.

Την επαύριο, την ώρα που το «Πορφυρούσα» θα μας πήγαινε στον προορισμό μας, ένας ταξιδευτής στην κουπαστή της πρύμνης αγναντεύει προς το βορρά στα υψώματα των Βοΐων με τα βότσαλα «πεταιμένα» στα πλευρά τους...

Καφεδάκι και λίγο ελεγχόμενο καπνό και θα μονολογεί... «Εκτός από αυτό που φαίνεται... υπάρχει και κάτι άλλο που είναι κρυφό... Και για να το βρεις, πρέπει να ψάξεις... Ίσως και να κουραστείς... αλλά χαλάλι!».

Μυριάνθη – Μια αληθινή ιστορία

Τασούλα Μάρκου (Κύπρος)

Εριξε μια τελευταία ματιά στον καθρέφτη. Ο φιλάρεσκος εαυτός της ένιωθε πολύ ικανοποιημένος απ' αυτό που έβλεπε. Άλλωστε είχε αφιερώσει πολύ χρόνο για να έχει ένα ικανοποιητικό και όμορφο look. Ασχολήθηκε αρκετή ώρα με τα ξανθά της μαλλιά, φτιάχνοντας προσεκτικά τις πλούσιες μπούκλες που έπεφταν κυματιστές στους ώμους της. Το χρώμα του προσώπου της έδενε άψογα με το χρώμα των μαλλιών της. Από μέρες προγραμματίζε αυτή την επίσκεψη και ήθελε να φαίνεται ωραία. Είχε περάσει πολύς καιρός από τότε που χώρισαν και ένιωθε έντονη την επιθυμία να συναντηθούν. Η Ελπίδα ήταν άνθρωπος που ταξίδευε πολύ και δεν είχε αρκετό χρόνο στη διάθεσή της. Έκλεισε βιαστικά την πόρτα με το φόβο μήπως συμβεί κάτι αναπάντεχο και αναβάλει πάλι αυτό που προγραμματίζε και ξεκίνησε.

Η διαδρομή από τη Λευκωσία στη Λεμεσό δεν ήταν και μεγάλη. Λιγότερο απο μιας ώρας δρόμος περίπου κι αυτή η διαδρομή ήταν πολύ όμορφη, ειδικά αυτή την εποχή, που η φύση ήταν στις δόξες της. Το μυρωδάτο κίτρινο σπάρτο στο μέσο της διπλής κατεύθυνσης ανάκατο με τους ασπάλαθους και τις δάφνες έφτιαχναν έναν πανέμορφο ζωγραφικό πίνακα. Η νεαρή γυναίκα, κρατώντας με δεξιοτεχνία το τιμόνι, απολάμβανε τη διαδρομή, χωρίς βέβαια να αφαιρείται κατά το οδήγημα. Ο δρόμος ξετυλιγόταν σαν φίδι μπροστά στα μάτια της. Μετά από λίγη ώρα μπήκε στην πόλη. Ελάττωσε ταχύτητα, έστριψε για την παραλιακή οδό και σε λίγο στάθμευσε το αυτοκίνητο μπροστά από ένα διώροφο σπίτι. Δε δυσκολευτηκε καθόλου να το βρει. Άλλωστε δεν ήταν η πρώτη φορά που ερχόταν εδώ. Πήρε από το αυτοκίνητο ένα κουτί με γλυκά κι ένα πακέτο, δώρο που είχε φέρει από το ταξίδι,

κλείδωσε και προχώρησε προς την είσοδο του σπιτιού. Κτύπησε το κουδούνι νιώθοντας συγχρόνως ένα μικρό χτυποκάρδι. Δεν την είχε ενημερώσει προηγουμένως πως θα πήγαινε να τη δει. Θα την έβρισκε εκεί; Κι αν τη συναντούσε, πώς θα ήταν; Αναρωτήθηκε.

Στο χτύπημα του κουδουνιού μια μεσόκοπη κυρία πετάχτηκε από την καρέκλα της ξαφνιασμένη, αφήνοντας στο τραπεζάκι τη δαντέλα που έφτιαχνε με το βελονάκι. Ήταν χρυσοχέρα η Μυριάνθη. Κάθε της δημιουργήμα ήταν έργο τέχνης. Ίσιωσε κάπως το κουρασμένο της κορμί και προχώρησε προς την πόρτα. Δεν περίμενε καμιά επίσκεψη. Ποιος τάχα τη θυμήθηκε;

Η έκφραση που πήρε το πρόσωπό της από την έκπληξη μόλις αντίκρισε την Ελπίδα, δεν περιγράφεται! Έλαμψαν τα κουρασμένα της μάτια από χαρά και συγκίνηση. Ένα πλατύ χαμόγελο διαγράφηκε στο πρόσωπό της. Ρίχτηκαν αμέσως η μια στην αγκαλιά της άλλης. Ένα δάκρυ κύλησε αργά-αργά από τα μάτια της Ελπίδας. Έμειναν έτσι αγκαλιασμένες αρκετή ώρα.

«Έλα, πέρασε», κατάφερε να πει η Μυριάνθη και συνέχισε: «πώς ήταν αυτό και με θυμήθηκες?».

«Σε πεθύμησα Μυριάνθη», είπε σιγανά η Ελπίδα, μη μπορώντας να μιλήσει από ένα κόμπο στο λαιμό που την έπνιγε. «Νοστάλγησα εκείνες τις όμορφες μέρες όταν ήμασταν παιδιά. Εκείνα τα χρόνια της εφηβείας μας, όταν καθόμασταν με τις ώρες και εμπιστευόμασταν τα μυστικά μας η μια στην άλλη».

«Αν ήξερες πόσα χρόνια με πας πίσω Ελπίδα μου», τραύλισε η Μυριάνθη. «Τούτο το ταξίδι στο παρελθόν το κάνω κάθε φορά που κλείνομαι σπίτι μόνη, μη έχοντας μια συντροφιά να μου μιλά για το σήμερα».

Έκλεισε τα μάτια η Μυριάνθη και αφέθηκε στις αναμνήσεις της. «Ποτέ δε θα ξεχάσω τη μέρα εκείνη που η μητέρα σου, η μητέρα μας θέλω να πω, με περιμάζεψε απ' εκείνο το σιχαμερό σπίτι που ζούσα. Άγιος άνθρωπος η κ. Ελπινίκη. Εφτά χρονών κοριτσάκι ήμουν, όταν με πήρε στο σπίτι σας για να τη βοηθώ στο μεγάλωμα των δίδυμων κοριτσιών. Εσύ ήσουν πολύ μικρή τότε, μόλις είχε γεννηθεί».

Ένα-ένα τα γεγονότα του παρελθόντος περνούσαν από μπροστά της σαν κινηματογραφική ταινία.

Η κ. Ελένη έμενε στην πόλη, η κατγωγή της όμως ήταν από ένα μικρό ορεινό χωριό στην οροσειρά του Τροόδους. Σ' ένα διπλανό χωριό ζούσε κι ένα νεαρό ζευγάρι, η Μαρία και ο Στυλιανός. Παντρεύτηκαν από έρωτα και το επιστέγασμα της αγάπης τους ήταν να φέρουν στον κόσμο τρία υπέροχα κοριτσάκια. Φτωχοί άνθρωποι η Μαρία κι ο Στυλιανός,

δούλευαν από το πρωί ως το βράδυ για να τα βγάλουν πέρα. Νοικοκύρης άνθρωπος ο Στυλιανός, προσπαθούσε με κάθε τρόπο να μη λείψει τίποτα από το σπίτι. Δυστυχώς πέθανε πολύ νέος σ' ένα αγροτικό δυστύχημα, ενώ εργαζόταν στ' αμπελοχώραφα για ένα μεροκάματο.

Αγωνίστηκε πολύ σκληρά η Μαρία, μα η ζωή ήταν μαζί της εξίσου σκληρή. Αντίπαλός της στην προσπάθεια αυτή ήταν η φτώχεια από τη μια και τα νιάτα της από την άλλη. Όμορφη γυναίκα καθώς ήταν, έγινε ο πόθος πολλών ανδρών και τροφή για κουτσομπολιά αρκετών γυναικών. Κι όταν τα βράδια έγερνε το κεφάλι της να ξεκουραστεί, έβρεχε το μαξιλάρι της με δάκρυα, νιώθοντας έντονα την έλλειψη της ανδρικής αγκαλιάς.

Πέρασαν αρκετά χρόνια από το θάνατο του συζύγου της κι ένα βράδυ, μη αντέχοντας άλλο τον πειρασμό, έβαλε στο σπίτι και στο κρεβάτι της έναν άλλο σύντροφο για τη ζωή της. Δυστυχώς όμως αυτός δεν είχε κανένα από τα χαρίσματα του Στυλιανού.

Στην αρχή όλα ήταν ρόδινα. Αργότερα άρχισε να φανερώνεται σιγά-σιγά ο πραγματικός του εαυτός. Τεμπέλης καθώς ήταν την έβγαζε όλη μέρα ξαπλωμένος στον καναπέ με μια κανάτα κρασί κι ένα ποτήρι στο χέρι. Κι όταν τα βράδια γύριζε η Μαρία από τη δουλειά κατακουρασμένη για να φροντίσει τα τρία ανήλικα κοριτσάκια της, αντιμετώπιζε συγχρόνως και τις κτηνώδεις ορέξεις του μεθυσμένου συντρόφου της. Ποτέ δεν παντρεύτηκε τη Μαρία, γιατί ποτέ δεν κράτησε το λόγο του να της βάλει στεφάνι, όπως της είχε υποσχεθεί. Ο σκοπός του, από την πρώτη στιγμή που την έπεισε να τον δεχτεί, ήταν να γαλεύει τους κόπους της και να χαίρεται τα νιάτα της.

Η κατάσταση χειροτέρευε μέρα με τη μέρα. Κι αν τολμούσε καμιά φορά να τον ρωτήσει αν φρόντισε για τα παιδιά ή αν βγήκε να ψάξει για δουλειά, τότε αγρίευε και την χτυπούσε βάνουσα.

Τα χρόνια περνούσαν και η Μαρία ένιωθε να χάνει τα νιάτα της, να γερνά και ψυχικά και σωματικά, χωρίς να μπορεί ν' αλλάξει την κατάσταση. Κι ενώ η Μαρία γερνούσε από τις ταλαιπωρίες της ζωής, τα τρία μπουμπουκάκια άνθιζαν γύρω της χωρίς να το έχει καταλάβει. Η δουλειά, η κούραση, ο εξευτελισμός που ένιωθε κάθε μέρα την είχαν ναρκώσει τόσο πολύ, ώστε να μην αντιλαμβάνεται τι ακριβώς συνέβαινε μέσα στο ίδιο της το σπίτι.

Μια μέρα, γυρίζοντας απρόοπτα από τη δουλειά, βρήκε στο ίδιο της το κρεβάτι, εκεί που γέννησε και χάρηκε το πρώτο

βλέμμα της πρωτότοκης κόρης της, το σύντροφό της με τη μεγάλη της κόρη. Ήταν δεν ήταν δεκαπέντε χρονών η Αλεξία, μια μικρή κοπελίτσα στο άνθος της ηλικίας της. Κι όμως αυτό το σιχαμερό σκουλήκι δε σεβάστηκε το αθώο πλάσμα. Έβαλε τα κλάματα η μικρή μόλις ένιωσε την παρουσία της. Πετάχτηκε πάνω από το κραβάτι και ρίχτηκε στην αγκαλιά της. Της ομολόγησε πως αυτό γινόταν εδώ και καιρό και τη φοβέριζε πως αν μιλούσε, τότε θα βίαζε και τις μικρότερές της αδελφές. Αγρίεψε η Μαρία. Όρμησε επάνω σαν λυσσασμένο αγρίμι. Πήρε το σκουπόξυλο από τη γωνιά και τον πέταξε έξω από το σπίτι.

Μετά από λίγους μήνες η κοιλιά της Αλεξίας φανέρωνε την εγκυμοσύνη της. Κλείστηκε στο σπίτι η Αλεξία μέχρι που έφερε στον κόσμο ένα όμορφο ξανθό κοριτσάκι. Η Μαρία πήγε στον κοινοτάρχη και το δήλωσε για δικό της παιδί.

Τα κορίτσια μεγάλωναν και ομόρφαιναν μέρα με τη μέρα όλο και περισσότερο. Έβλεπαν τα κορίτσια του χωριού τους καλοντυμένα και περιποιημένα και ζήλευαν. Διψούσαν κι αυτά για κάποια βλέμματα θαυμασμού. Διψούσαν κι αυτά για αγάπη και έρωτα. Δυστυχώς όμως η φτώχεια φώλιαζε για καλά στο σπιτικό τους. Μη μπορώντας να αντεπεξέλθουν σε όλες αυτές τις κρυφές τους επιθυμίες, άρχισαν δειλά-δεικά να προκαλούν τους άνδρες και να τους βάζουν στο σπίτι, με τη συγκατάθεση βέβαια της μητέρας τους, που δεν έβλεπε άλλη διέξοδο επιβίωσης παρά μόνο πουλώντας το κορμί τους.

Το μικρό κοριτσάκι που είχε φέρει στον κόσμο η Αλεξία μεγάλωνε κι αυτό μέσα σ' αυτή τη βρωμιά. Έβλεπε τους άντρες να μπαينوβγαίνουν στο σπίτι τους και δεν καταλάβαινε τι γινόταν. Φώναζε τη Μαρία που γνώριζε για μητέρα και τη ρωτούσε. Τι να της πει κι αυτή; Άνοιγε το στόμα να πει κάτι, μασούσε τα λόγια της και σώπαινε. Την κοίταζε με μάτια γεμάτα δάκρυα και μονολογούσε: «Αν ήξερες, φτωχό μου παιδί, πού βρίσκεσαι, αν ήξερες!».

Η Μυριάνθη, έτσι λεγόταν η μικρή, ζούσε μέσα σ' αυτό το βούρκο, μέχρι που την ανακάλυψε ο Ονούφριος, ο μικρότερος αδελφός της Ελπινίκης. Ένας πραγματικός χριστιανός, ένας φιλεύσπλαχνος και φιλάνθρωπος χριστιανός, που έκανε πράξει το λόγο του Θεού. Είχε ακούσει πως η αδελφή του χρειαζόταν μια βοηθό για την ανατροφή των δίδυμων κοριτσιών και μια μέρα την επισκέφτηκε.

«Ελπινίκη, θέλω να μου κάνεις μια χάρη», είπε στην αδελφή του.

«Ό,τι θέλεις, αδελφέ μου», απάντησε πρόθυμα η Ελπινίκη, μη γνωρίζοντας τι θα της ζητούσε. «Έλα, πες το, κι αν μπορώ θα σου κάνω τη χάρη».

«Να με βοηθήσεις να σώσουμε μια ψυχή, μια μικρή αθώα ψυχή». Κι ο Ονούφριος άρχισε να της μιλά για μια

οικογένεια που ζούσε σ' ένα χωριό και τη μικρή Μυριάνθη. «Θα την έχεις για βοηθό σου. Άλλωστε χρειάζεσαι κάποια βοήθεια».

Στο άκουσμα αυτής της εισήγησης η Ελπινίκη αντέδρασε. «Ξέρεις τι μου ζητάς Ονούφριε; Έχω τρία παιδιά και συναντώ μεγάλες δυσκολίες και μου μιλάς για τέταρτο;». «Θα σε βοηθήσω κι εγώ Ελπινίκη. Θα είμαι δίπλα σου σε ό,τι χρειαστείς» και της περιέγραψε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζούσε η μικρή Μυριάνθη.

Μεγάλη καρδιά η Ελπινίκη, δεν έμεινε ασυγκίνητη όταν άκουσε τι περνούσε η μικρή και δέχτηκε να την πάρει υπό την προστασία της.

Επτά χρονών ήταν η Μυριάνθη όταν μπήκε στο σπίτι της Ελπινίκης. Παρ' όλη τη μικρή της ηλικία στάθηκε στο πλευρό της θετής της μητέρας σαν μια μεγάλη νταντά. Εκεί μέσα βρήκε την οικογενειακή ζεστασιά που τόσο πολύ είχε στερηθεί. Όσο κι αν αγαπούσε τα δίδυμα κορίτσια, με τη μικρή ήταν διαφορετικά. Δέθηκε τόσο πολύ μαζί της, που δεν την έχανε από τα μάτια της ούτε λεπτό. Μαζί έτρωγαν, μαζί έπαιζαν και πολλές φορές απομοιμιόντουσαν αγκαλιά. Η μικρή Ελπίδα ήταν για τη Μυριάνθη η μικρή της κούκλα και σ' αυτήν αφιέρωνε τον πιο πολύ χρόνο.

Δεν πέρασαν δύο χρόνια από την ημέρα που ήρθε στο σπίτι η Μυριάνθη και ξαφνικά αρρώστησε βαριά. Κάλεσαν αμέσως τον οικογενειακό γιατρό, όμως η υγεία της όλο και χειροτέρευε. Την πήγαν και σε άλλους γιατρούς, κανένας όμως δεν μπόρεσε να βρει τι ήταν εκείνο ακριβώς που έκανε το κορίτσι να σβήνει μέρα με την ημέρα. Όλοι στο σπίτι ήσαν στενοχωρημένοι γι' αυτό που της συνέβαινε. Φώναξε τον αδελφό της η Ελπινίκη και τον σύζυγό της και τους είπε τις σκέψεις της.

«Πρέπει να πάρουμε το παιδί πίσω στο χωριό του. Αν θα πεθάνει, καλύτερα να πεθάνει κοντά στους δικούς της. Δε θέλω να τη βλέπουν τα κορίτσια σ' αυτή την κατάσταση. Αν τη χάσουν θα λυπηθούν πολύ».

Σε κανένα δεν άρεσε η σκέψη της Ελπινίκης. Ειδοποίησαν όμως τη βιολογική της μητέρα πως το παιδί της ήταν ετοιμοθάνατο και της είπαν να έρθει να το δει. Κανένας όμως δεν έδειξε ενδιαφέρον και κανένας δεν ανταποκρίθηκε στις παρακλήσεις της Ελπινίκης.

Στο μυαλό της είχε ριζωθεί για καλά η ιδέα να στείλει πίσω στο χωριό τη Μυριάνθη. Μίλησε ακόμα και με τον Κοινοτάρχη του χωριού. Κοιμόταν και ξυπνούσε με αυτή τη σκέψη. Ωσπου ένα βράδυ ξύπνησε τρομαγμένη. Κρύος ιδρώτας

την περιέλουσε. Μ' ένα δυνατό σκούνημα ξύπνησε και τον άντρα της, που κοιμόταν αμέριμνος.

«Κώστα, ξύπνα. Αυτό κι αυτό συνέβη». Και του διγήθηκε το όνειρό της. «Ήρθε», του λέει, «στο σπίτι μας μια Κυρία, Αρχόντισσα σωστή, και μου λέει μ' ένα ύφος γαλήνιο: "Ελπινίκη, τη Μυριάνθη δε θα τη διώξεις από το σπίτι σου. Θα την κρατήσεις μαζί σου". «Μα είναι πολύ άρρωστη, τόλμησα να της πω». "Η Μυριάνθη θα γίνει καλά σε λίγες μέρες. Εγώ θα τη γιατρέψω", είπε και χάθηκε».

«Μα αυτό είναι θαυμάσιο, αγάπη μου», είπε ο Κώστας. «Η Αρχόντισσα που λες είναι η Παναγία μας».

Πραγματικά, μέσα σε λίγες μέρες η Μυριάνθη βρήκε τη διάθεσή της. Το πρόσωπό της άρχισε να παίρνει και πάλι το όμορφο χρώμα του. Ο γιατρός που την παρακολουθούσε δεν πίστευε στα μάτια του. Ο πυρετός είχε υποχωρήσει και οι αναλύσεις που έκαναν ήταν πεντακάθαρες.

«Μα αυτό είναι θαύμα, μεγάλο θαύμα», έλεγε και ξανάλεγε.

«Μα, είναι θαύμα, γιατρέ μου», απαντούσε η Ελπινίκη κάνοντας το σημείο του Σταυρού. Και η Μυριάνθη συνέχιζε να ζει μαζί με την αγαπημένη της οικογένεια.

Τα χρόνια κυλούσαν ήρεμα κι ευτυχισμένα στο ευλογημένο σπίτι της Ελπινίκης και του Κώστα και τα κορίτσια μεγάλωναν και ομόρφαιναν. Η Μυριάνθη κάθε μέρα που πενούσε δενόταν όλο και περισσότερο με την Ελπίδα. Οι δίδυμες ετοιμάζονταν για σπουδές στο εξωτερικό και η Ελπίδα φοιτούσε ακόμα στο Γυμνάσιο. Μα και η Μυριάνθη δεν έμεινε τελείως αμόρφωτη. Η Ελπινίκη φρόντισε να της μάθει να γράφει και να διαβάζει, κι ας μην την είχε στείλει σε σχολείο.

Τη γαλήνη τούτη στην οικογένεια ήρθε κάποια μέρα να ταράξει ένα απροσδόκητο χτύπημα στην πόρτα. Άνοιξε η Μυριάνθη.

«Ποια είναι η κυρία;» ρώτησε.

Η κυρία που στεκόταν στην πόρτα ξαφνιάστηκε. Δεν το χωρούσε ο νους της αυτό που έβλεπε.

«Θέλω να μιλήσω στην κυρία σου», της απάντησε συνεχίζοντας να έχει το βλέμμα της καρφωμένο στη Μυριάνθη.

«Περάστε παρακαλώ», της είπε, δείχνοντας συγχρόνως στην επισκέπτρια να καθίσει. Μετά φώναξε την κ. Ελπινίκη.

Άναψε και κοκκίνισε το πρόσωπο της Ελπινίκης μόλις αντιλήφθηκε ποια ήταν η ξένη, προσπάθησε όμως να κρατήσει την ψυχραιμία της. Την πλησίασε και τη ρώτησε σιγανά: «Τι ζητάς εσύ εδώ;».

«Ήρθα να πάρω την κόρη μου», της απαντά ψυχρά εκείνη.

«Λάθος πόρτα κτύπησε. Η κόρη σου δε ζει εδώ. Σε παρακαλώ πέρασε έξω».

Η ξένη κυρία επέμενε. «Φώναξέ τη. Θέλω να της μιλήσω».

«Σου είπα και πιο πριν, η κόρη σου δεν είναι εδώ. Η κόρη σου πέθανε πριν χρόνια. Τότε που σε ειδοποίησα να έρθεις να τη δεις γιατί ήταν πολύ άρρωστη. Πού ήσουνα τότε; Το μάνα είσαι συ, που άφησες ένα μικρό κοριτσάκι να πεθαίνει και δε γνωιάστηκες;».

Η συζήτηση είχε ανάψει για τα καλά. Ανταλλάγησαν βαριές κουβέντες. Στο τέλος η Ελπινίκη άνοιξε την πόρτα και την έβγαλε έξω. Μα κι αυτή βγαίνοντας την απείλησε: «Θα τα πούμε στο δικαστήριο».

Παρόλο που δεν ήταν στο χαρακτήρα της Μυριάνθης να κρυφακούει, τούτη τη φορά έστησε αυτί και τα άκουσε όλα. Βλέποντας την ξένη κυρία να μπαίνει στο σπίτι τους, κάτι άσχημο προαισθάνθηκε, γι' αυτό προσπάθησε ν' ακούσει τι έλεγαν. Ακούγοντας όλα τα πιο πάνω και μη μπορώντας να φωνάξει, δάγκωσε τα χείλη της και έχωσε τα νύχια στις χούφτες της μέχρι να πονέσει. Όσο όμως κι αν πόνεσε, ο πόνος αυτός ήταν μηδαμινός μπροστά στον πόνο που ένιωσε ακούγοντας όσα ξεστόμισαν οι δύο γυναίκες.

«Τώρα θυμήθηκες πως έχεις κόρη; Τι ζητάς επιτέλους; Να τη στείλεις κι αυτή σε κανένα πορνείο; Δε σε αρκούν τα χρήματα που παίρνεις πουλώντας τις άλλες σου κόρες;».

Δάκρυσε η Μυριάνθη ακούγοντας όλ' αυτά. Έκλεισε τ' αυτιά με τα χέρια της κι έτρεξε να κρυφτεί στο δωμάτιό της.

Πέρασαν περίπου δύο μήνες και όλον αυτόν τον καιρό τόσο η Μυριάνθη όσο και η Ελπινίκη δεν είχαν ησυχασμό. Κάποια μέρα, ανοίγοντας το γραμματοκιβώτιο, βρήκαν ανάμεσα στις τόσες επιστολές και μια που φαινόταν κυβερνητική. Την άνοιξε ο Κώστας, όπως το συνήθιζε χρόνια τώρα, και αμέσως το βλέμμα του σκοτεινίασε. Συνοφρυώθηκε και το πρόσωπό του άλλαξε όψη. Φώναξε αμέσως τη γυναίκα του.

«Ελπινίκη έλα εδώ. Τι ξέρεις γι' αυτό;» της είπε, δείχνοντάς τη το γράμμα.

«Το 'πε και το 'κανε», μουρμούρισε η Ελπινίκη. «Δεν το περίμενα Κώστα μου, γι' αυτό δε σου μίλησα για την επίσκεψή της». Και του διηγήθηκε όλα όσα είχαν συμβεί.

Η μέρα που θα παρουσιαζόταν στο Δικαστήριο δεν άργησε να φτάσει. Φρόντισε νωρίς να στείλει τη μικρή Ελπίδα στον αδελφό της, τον Ονούφριο. Πήρε τη Μυριάνθη και το σύζυγό της και τράβηξαν μαζί για το Δικαστήριο.

Ο δικαστής ζήτησε από την Αλεξία, τη βιολογική μητέρα της Μυριάνθης, να μιλήσει πρώτη. Μίλησε και η Μαρία, η μητέρα της Αλεξίας. Εξήγησε γιατί η Μυριάνθη ήταν γραμμένη σαν δικό της παιδί. Μ' ένα κλαψιάρικο και λυπημένο ύφος προσπάθησε να πείσει το δικαστήριο πως μετάνιωσε που

έδωσε το παιδί σε μια ξένη γυναίκα και μάλιστα στην πιο τρυφερή του ηλικία. Τώρα θέλει να το πάρει πίσω.

Ο δικαστής άκουσε όσα είπαν οι δύο γυναίκες και κάλεσε στο εδώλιο την Ελπινίκη. Εκείνη με ύφος καθώς πρέπει δεν έκρυψε τίποτα. Μάλιστα προκάλεσε τη μητέρα της Μυριάνθης να πει πού βρισκόταν τον καιρό που η μικρή αρρώστησε βαριά και παρ' όλες τις παρακλήσεις της δεν ενδιαφέρθηκε για την κόρη της. Γιατί τώρα τόσο ενδιαφέρον; Για να τη ρίξει στο βρώμικο κόσμο που ζει κι αυτή; Ήταν βαριά τα λόγια που ξεστόμισε η Ελπινίκη. Οι παρευρισκόμενοι έμειναν με κομμένη την ανάσα. Τα είπε όμως έξω από τα δόντια κι ανάπνευσε.

Απόλυτη σιωπή απλώθηκε στην αίθουσα του δικαστηρίου. Ο δικαστής κτύπησε τρεις φορές διακόπτοντας τη συνεδρία και αποσύρθηκε στο γραφείο του, δίνοντας εντολή να 'ρθουν μαζί του όλοι ο εμπλεκόμενοι. Εκεί, στην παρουσία των δύο γυναικών και των δικηγόρων τους, ρώτησε τη Μυριάνθη: «Πες μου, παιδί μου, τι γνώμη έχεις ύστερα απ' όλα αυτά που άκουσες; Με ποιαν από τις δύο κυρίες θα ήθελες να ζήσεις από δω κα πέρα;».

Δεν πρόλαβε ο δικαστής να τελειώσει την ερώτησή του κι η Μυριάνθη προχώρησε προς το μέρος της Ελπινίκης αρπάζοντάς την από τη φούστα και απαντώντας σε έντονο ύφος: «Αυτήν αναγνωρίζω για μητέρα μου και μ' αυτήν θέλω να μείνω. Δεν γνωρίζω την άλλη κυρία».

Δε χρειάστηκε ν' ακούσε κι άλλα ο δικαστής, για να βγάλει το συμπέρασμα.

Έτσι η Μυριάνθη συνέχισε να ζει κοντά στην αγαπημένη της οικογένεια, προσφέροντας τις υπηρεσίες της σ' αυτούς που της χάρισαν τόση αγάπη και οικογενειακή ζεστασιά. Έμεινε μαζί τους μέχρι που οι θεοί της γονείς έκλεισαν τα μάτια τους. Εκείνα τα γλυκά γεμάτα αγάπη και καλοσύνη ματια, που έβλεπε ξανά μπροστά της, χρόνια μετά, στην Ελπίδα. Την Ελπίδα που τη συνάντησε όταν ήταν μικρή και δε χάθηκε ποτέ από τη ζωή της.

Οι ακάλυπτες επιταγές

Βιβή Καλτσούνη

Κοίταξε το κοντέρ του αυτοκινήτου. Έδειχνε 120 χιλιόμετρα. Η πινακίδα μπροστά έγραφε: Κιλκίς 60 χιλιόμετρα. Άρα σε μισή ώρα θα έφτανε στον προορισμό του. Το τραγούδι που ακούστηκε στο ραδιόφωνο τον ταξίδεψε σε προηγούμενες εποχές. Τότε που ζούσε μαζί με τη Βασιλική στο Εδιμβούργο και έπαιζαν κοινή συναινέσει το έργο «Ένα παντρεμένο και ευτυχισμένο ζευγάρι». Θυμήθηκε τη Βασιλική

να βάζει αυτό το τραγούδι στη διαπασών στο σαλόνι του διαμερισμάτος τους τα μελαγχολικά βροχερά πρωινά, πριν πάει στο πανεπιστήμιο. Ήταν ένα χαρούμενο λαϊκό τραγούδι που υμνούσε τον έρωτα μέσα από μια αισόδοξη οπτική:

-...Να 'σαι πάντα καλά, όταν όλα νομίζεις ότι πάνε στραβά.

Σε αυτό το σημείο του τραγουδιού η Βασιλική πάντα ούρλιαζε και χοροπηδούσε. Όταν την πρωτοείδε να το κάνει αυτό, γέλασε μέχρι δακρύων και την απείλησε χαριτολογώντας:

-Θα το ανεβάσω στο you tube για να σου οι φοιτητές σου την άλλη σου πλευρά.

Κάποια άλλα πρωινά, όταν ξυπνούσε και ήταν στεναχωρημένη, ζητούσε απεγνωσμένα την αγκαλιά του. Την πρώτη φορά που η Βασιλική τον αγκάλιασε, πάγωσε. Έφτιαχνε καφέ και ήταν με την πλάτη γυρισμένη σε αυτή. Σηκώθηκε από το τραπέζι της κουζίνας και πέρασε τα χέρια της γύρω από αυτόν. Η πλάτη του ήταν στην αγκαλιά της, τα χέρια της στο στήθος του και το πρόσωπό της στους ώμους του. Πολύ αργότερα του εξήγησε ότι αυτή ήταν και αγαπημένη της αγκαλιά. Μάλλον σε εκείνο το χρονικό σημείο, έπρεπε να είχε αντιληφθεί ότι η Βασιλική δεν έπαιζε θεάτρο σε αυτό το γάμο, κάπου βαθιά ή φανερά μέσα της το εννοούσε. Είχε δίκιο όσα του καταλόγιζε η μάνα του στη διαθήκη της. Είχε παίξει άθελά του με την ψυχή της εύθραυστης Βασιλικής.

Ένα χειμωνιάτικο απογευματάκι και ενώ εκείνος είχε μια σοβαρή μέτρηση στο εργαστήριο, την είδε να μπαίνει μέσα κλαμένη και αναψοκοκκινισμένη. Το χρώμα στα μάγουλά της συναγωνίζονταν επάξια το χρώμα του αυστηρού, αλλά κατακόκκινου κουστουμιού που φορούσε. Είχε μόλις τελειώσει το μάθημά της στο πανεπιστήμιο. Είχε διαφωνήσει με τους φοιτητές της για μία οπτική πάνω σε ένα λογοτεχνικό κείμενο και είχε έρθει στο εργαστήριό του να την παρηγορήσει. Αυτή ήταν η Βασιλική. Παθιασμένη με τη δουλειά της και τη διδασκαλία. Έτοιμη να πολεμήσει για τα πιστεύω της και τα ιδανικά της. Του ζήτησε να την αγκαλιάσει, για να νιώσει καλύτερα. Το έκανε απρόθυμα. Κοίταξε τους συναδέλφους του γύρω. Ένα βλέμμα απορίας είχε ζωγραφιστεί στα μάτια τους. Ο ίδιος ήταν πάντα λογικός και αποστασιοποιημένος. Ποτέ δεν επέτρεπε στον εαυτό του να δείξει το παραμικρό ίχνος συναισθήματος. Κατάλοιπο της αστικής του ανατροφής. Την πήρε στην αγκαλιά του και την οδήγησε στο κυλικείο του πανεπιστημίου. Της έφερε ένα ζεστό τσάι να πιει και της σκούπιζε τα δάκρυα. Ήσαν σαν ένα πεντάχρονο κοριτσάκι που του πήραν το παιχνιδάκι και ήθελε παρηγοριά.

Μετά από λίγες εβδομάδες κάποιοι συνάδελφοί του σχολίασαν την επίσκεψη της Βασιλικής. Τον καλοτύχιζαν, επειδή η

γυναίκα του τον αγαπούσε πολύ και το έδειχνε με κάθε τρόπο. Είχε νιώσει απίστευτα ανέντιμος μετά από εκείνα τα σχόλια. Αχ και να ήξεραν την αλήθεια. Ο Βλαδίμηρος είχε γνωρίσει τη Βασιλική στα Γιάννενα, περίπου δέκα χρόνια πριν την παντρευτεί. Αυτός τότε έκανε μια μεταδιδακτορική έρευνα στον τομέα της Βιοτεχνολογίας και εκείνη μόλις είχε επιστρέψει από τις μεταπτυχιακές της σπουδές στην Αγγλία. Με το χρόνο έγιναν πολύ καλοί φίλοι. Χάνονταν κατά καιρούς και βρίσκονταν μετά από διάφορες περιπέτειες, αλλά πάντα μια ισχυρή σχέση εκτίμησης τους έδενε. Κατέληξαν στο γάμο από αδυναμία δική του. Η μητέρα του ήταν ηλικιωμένη, το τέλος της φάνταζε σχετικά κοντά και ο ίδιος ένιωθε τεράστια την πίεση, για να καλύψει και αυτή την κοινωνική επιταγή. Όφειλε να κάνει τη μάνα του πεθερά και γιαγιά. Τα αδέρφια του είχαν από νωρίς ξεκαθαρίσει ότι δεν σκόπευαν να παντρευτούν και να δημιουργήσουν οικογένεια και ο κλήρος έπεφτε στον ίδιο. Ήταν ο πιο αδύναμος από τους τρεις και ο πιο επιρρεπής στις πιέσεις της κυρίας Μαρίας. «Αθάνατη, ελληνική, καννιβαλιστική οικογένεια», που έλεγε συνεχώς η Βασιλική. Ένα βράδυ, μετά από πολύ ποτό σε ένα μπαρ στην οδό Ανεξαρτησίας, είχε εκμυστηρευτεί όλα αυτά στη Βασιλική. Η Βασιλική είχε ρίξει στο τραπέζι την ιδέα ενός λευκού γάμου. Εκείνος είχε ήδη αποδεχτεί τη θέση του βοηθού καθηγητή στο πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου και μέσα σε ένα μήνα έπρεπε να μετακομίσει εκεί. Η Βασιλική έφτιαξε ένα σενάριο πολύ αληθοφανές, που δεν δίστασε να το αποδεχτεί. Θα παντρευόταν με σύμφωνο συμβίωσης και θα μετακόμιζαν μαζί στο Εδιμβούργο. Εκείνη θα έγραφε, αυτός θα δούλευε και μετά το διαφαινόμενο θάνατο της μητέρας του, θα επέστρεφαν όλοι στις ζωές τους. Ούτε γάτα, ούτε ζημιά. Επέμενε λέγοντας ότι όλο αυτό θα ήταν ένα ευχάριστο διάλειμμα για την ίδια. Θα έπαιρνε μία άδεια άνευ αποδοχών από το Αναπτυξιακό Κέντρο όπου δούλευε και θα χαζολογούσε. Άλλωστε τα ιατρικά δεδομένα ήταν με το μέρος του. Η υγεία της κας Μαρίας χειροτέρευε καθημερινά και αυτοί θα έπαιζαν αυτή την παράσταση για λίγους μήνες. Μέσα στην επόμενη εβδομάδα υλοποίησαν το σχέδιο της Βασιλικής με λίγες παραλλαγές. Η μητέρα του είχε ενθουσιαστεί με το γάμο του. Γνώριζε πολύ καλά τη Βασιλική και την συμπαθούσε. ποιος άλλωστε μπορούσε να την αντιπαθήσει; Η Βασιλική είναι τόσο χαρισματικά επικοινωνιακή που ήταν αδύνατο κάποιος να μείνει αδιάφορος απέναντί της. Πριν φύγουν για το Εδιμβούργο η μητέρα του οργάνωσε μια δεξίωση, για να συστήσει τη νύφη της στην ευρύτερη οικογένεια. Η Βασιλική έπαιξε επιδέξια το ρόλο της ερωτευμένης νεόνυμφης μέσα στο κατακόκκινο σατέν φόρεμά της. Όλοι τον καλοτύχιζαν, μα κυρίως η μητέρα του φαίνονταν πολύ χαρούμενη. Η χαρά στο πρόσωπό της μητέρας του έσβησε κάθε ίχνος αμφιβολίας αναφορικά με την ηθική διάσταση του όλου εγχειρήματος. Μέσα σε αυτή

την παραζάλη δεσμεύτηκαν να προσπαθήσουν νά κάνουν και ένα διάδοχο. Η μητέρα του, αν και γνώριζε πολύ καλά τις ιατρικές συνθήκες της Βασιλικής και την αδυναμία της να συλλάβει φυσιολογικά, άρχισε να τους πιέζει να κάνουν εξωσωματικές. Ήθελε να δει ένα εγγόνι, λίγο πριν πεθάνει. «Χωρίς περισκέψιν καμιά, χωρίς αιδώ», όπως αναφέρει ο αλεξανδρινός ποιητής, οι ζωές τους πήραν μια τροπή που καθόλου δεν μπορούσαν να ελέγξουν. Δέσμιοι των τύψεων και των ενοχών θέλησαν μετά μανίας να εκπληρώσουν όλες τις κοινωνικές επιταγές που έμεναν τόσο καιρό ακάλυπτες.

Εγκαταστάθηκαν στο Εδιμβούργο μετά από λίγες μέρες και η Βασιλική μέσα στις πρώτες εβδομάδες άρχισε να εργάζεται ως επισκέπτρια καθηγήτρια στο τμήμα λογοτεχνίας του πανεπιστημίου. Ταυτόχρονα, άρχισαν να ψάχνουν κέντρα εξωσωματικής γονιμοποίησης για να ξεκινήσουν τις προσπάθειες. Ο ίδιος δεν είχε καμιά αντίρρηση, αφού οι επεμβατικές ενέργειες σε αυτόν θα ήταν ανύπαρκτες. Το ζόρι θα το τραβούσε η Βασιλική, Φαινόταν πρόθυμη να το υποστεί. Άλλωστε πάντα η Βασιλική ήθελε ένα παιδί. Έκαναν ατέρμονες συζητήσεις αναφορικά με το τι και το μετά σε περίπτωση που οι προσπάθειές τους καρποφορούσαν. Οι συζητήσεις τους κατέληγαν πάντα με τον αφορισμό της Βασιλικής: «Δεν υπάρχει καμία απολύτως περίπτωση τα ωάρια μου να γονιμοποιηθούν. Είναι όλα νεκρά. Αυτό το κάνουμε για να δώσουμε μια ελπίδα στη μητέρα σου. Θέλουμε να απαλύνουμε το τέλος της».

Η ακαδημαϊκή καριέρα της ταίριαζε πολύ. Τη βοηθούσε να διοχετεύει το πάθος της με μέτρο και λογική. Βέβαια η πραγματική της κλίση, το ταλέντο της ήταν η διδασκαλία εφήβων με μαθησιακές δυσκολίες. Εκεί πραγματικά διέπρεπε. Αυτή ήταν και η αιτία του ανίερου πολέμου που της είχαν κηρύξει οι μεγαλο-συνδικαλιστές που διοικούσαν το Αναπτυξιακό Κέντρο στα Γιάννενα όπου δούλευε. Οι καρεκλοκένταυροι συνδικαλιστές, μετριότητες που λυμαινόνται ολόκληρο το δημόσιο τομέα, άνθρωποι ανίκανοι, τεμπέληδες ενοχλήθηκαν που κάποιος έκανε απλά τη δουλειά του και μάλιστα την έκανε και εντυπωσιακά καλά. Τέτοιοι αχρείοι τύποι έβαλαν το λιθαράκι τους στην κατάρρευση του ελληνικού κράτους και στην υπαγωγή του στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και έδιωξαν από τη χώρα όλο το ενεργό, επιστημονικό δυναμικό. Στη δεκαετία του εξήντα μετανάστευσαν ανειδίκευτοι εργάτες, ενώ στις μέρες μας αποψιλώνεται η χώρα από όλο το ανθρώπινο δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης.

Αν η Βασιλική έπαιρνε χαρά και ικανοποίηση από τη δουλειά της, ποτέ δε θα τον παντρευόταν και ποτέ δεν θα εγκατέλειπε τη μικρή επαρχιακή πόλη, όπου μεγάλωσε, για να ζήσει μαζί του στο Εδιμβούργο. Η πανεπιστημιακή

καριέρα δεν την ενθουσίαζε ποτέ. Τη θεωρούσε στείρα και μη δημιουργική. Ήταν για αυτήν μία απλή μετακένωση γνώσεων. Άρχισε να διδάσκει στο πανεπιστήμιο μόνο και μόνο για να έχει κάτι να απασχολείται. Τα δύο εξάμηνα που δίδαξε τα γνώριζε πολύ καλά, «δημιουργική γραφή» και «σύγχρονη ευρωπαϊκή λογοτεχνία», ήταν τα μαθήματα στα οποία είχε διαπρέψει ως φοιτήτρια όταν εκπονούσε τη διδακτορική της διατριβή στο πανεπιστήμιο της Βοστώνης.

Τώρα, αν οι φήμες αλήθευαν, η Βασιλική ήταν πραγματικά ευτυχησμένη και πραγματικά παντρεμένη. Πάνε πάνω από τρία χρόνια που είχε να τη συναντήσει. Σε αυτά τα τρία χρόνια έκανε αναρίθμητες προσπάθειες να επικοινωνήσει μαζί της, αλλά έπεσαν όλες στο κενό. Η Βασιλική τον είχε βγάλει από τη ζωή της και δεν θα τον ξαναδεχόταν ποτέ πίσω. Στα τόσα πολλά χρόνια που τη γνώριζε είχε δει να κάνει το ίδιο σε αρκετούς ανθρώπους, ακόμα και σε συγγενείς εξ αίματος. Όταν κάποιος πέρναγε στην απέναντι όχθη, στην όχθη όπου η Βασιλική τοποθετούσε όλους όσοι την είχαν πληγώσει και την είχαν πονέσει, δεν γύρναγε ποτέ πίσω. Καμία εξαίρεση για κανέναν. Ούτε καν για τον ίδιο. Κι ας είχαν ζήσει μαζί ως παντρεμένοι κοντά δύο χρόνια, κι ας είχαν κάνει και πέντε προσπάθειες εξωσωματικής, για να κάνουν παιδί κι ας γνωρίζονταν κοντά δεκαπέντε χρόνια.

Στην αρχή η απελπισία του ήταν τόσο μεγάλη που είχε προσπαθήσει να «σπάσει» τους κωδικούς στο facebook και να μάθει τα νέα της. Ο ίδιος απέτυχε, αλλά το κατάφερε κάποιος από τους φοιτητές του. Ήταν τόσο απελπισμένος που προσέγγισε έναν φοιτητή του, ο οποίος είχε τη φήμη του ικανού στους χειρισμούς του ηλεκτρονικού υπολογιστή και αφού του εξήγησε την κατάστασή του, ζήτησε να τον βοηθήσει σπάζοντας τους κωδικούς της Βασιλικής. Είχε χάσει κάθε ίχνος αξιοπρέπειας.

Η Βασιλική είχε αποκτήσει εμμονή με τη συγκεκριμένη πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης λίγο πριν τον παντρευτεί, όταν δηλαδή γνώρισε τον τωρινό της σύζυγο, τον Λάμπη. Πριν τον γάμο τους είχε πάει ένα οδικό ταξίδι με την καλύτερη φίλη στην Ελβετία. Η Βασιλική λάτρευε τα οδικά ταξίδια, γιατί τη βοηθούσαν να χαλαρώνει και να σκέφτεται. Γύρισε γοητευμένη όχι μόνο από την Ελβετία, αλλά και από τον οδηγό του τουριστικού λεωφορείου, τον Λάμπη. Έκτοτε ζούσε και ξυπνούσε μόνο για να βλέπει σε ποιες πόλεις έκανε check in ο Λάμπης. Ο ίδιος δεν ενοχλήθηκε καθόλου από τη σχέση του Λάμπη με τη Βασιλική. Αντίθετα ανακουφίστηκε, καθώς πίστεψε ότι η Βασιλική βρήκε ένα καινούριο παιχνιδάκι να παίξει και να πειραμαστεί.

Οι εβδομάδες που περνούσαν μετά το γάμο τους και τη γνωριμία της με τον Λάμπη, έδειχναν το ακριβώς αντίθετο.

Η Βασιλική όμως κάτι έβρισκε σε αυτόν τον νεαρό και τον κρατούσε στη ζωή της. Στα δύο χρόνια που έζησαν μαζί στο Εδιμβούργο, την είχε παρακολουθήσει να τον συναντά αρκετές φορές σέ κάποια ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, όπου αυτός πήγαινε με τη δουλειά του οδηγώντας το τουριστικό λεωφορείο. Κάθε φορά που επέστρεφε από μία συνάντηση με τον Λάμπη έλεγε σε αυτόν και στον εαυτό της ότι εκείνη ήταν η τελευταία φορά που τον συναντούσε. Οι εβδομάδες περνούσαν, αυτή ξέχναγε όλα όσα είχε πει και κανόνιζε μια ακόμη συνάντηση μαζί του σε κάποια ευρωπαϊκή πρωτεύουσα. Άραγε αυτό ήταν δείγμα μεγάλου έρωτα ή μεγάλης ανασφάλειας και αδυναμίας;

Θυμάται χαρακτηριστικά την πρώτη άνοιξη που ζούσαν στο Εδιμβούργο και ο Λάμπης είχε πάει στην Αγία Πετρούπολη μαζί με ένα γκρουπ με έντονα θρησκευόμενους ανθρώπους για προσκυνηματικό τουρισμό. Η Βασιλική είχε χαρεί έντονα, γιατί θά ήταν μια καλή ευκαιρία για αυτήν να επισκεφτεί την Αγία Πετρούπολη, εκεί όπου έζησε και μεγαλούργησε το λογοτεχνικό της πρότυπο, ο Ντοστογιέφσκι. Ενώ είχε ετοιμαστεί να πάει να συναντήσει τον Λάμπη, τελευταία στιγμή ακύρωσε το ταξίδι. Κάποια από τις συντηρητικές ταξιδιωτίσες του γκρουπ ανέβασε στο facebook μια φωτογραφία της μαζί με το Λάμπη. Η Βασιλική τρελάθηκε. Άρχισε να ωρύεται και να νιώθει απέραντη ντροπή για το θέαμα. Αναρωτιόταν τι δουλειά είχε αυτή με έναν άντρα-έκθεμα σαν τα κρέατα στο κρεοπωλείο; Από περιέργεια είδε και αυτός τη φωτογραφία. Δεν αποτελούσε κάτι το προσβλητικό για τον Λάμπη. Μέσα από τη στάση του σώματός του καταλάβαινε κανείς ότι αναγκάστηκε να ποζάρει, δεν το επέλεξε, ούτε το απολάμβανε. Ήταν στη φωτογραφία άκαμπτος, αγέλαστος και δεν υπήρχε καμιά σωματική επαφή με τη συντηρητική, σαφώς ηλικιωμένη ταξιδιωτίσσα. Προσπάθησε να εκλογικεύσει τη Βασιλική, να την κάνει να δει την άλλη όψη του φεγγαριού. Ήταν αμετάπειστη. Ένιωθε οργή για τον Λάμπη που δεν σέβεται τον εαυτό του και τον εκθέτει έτσι και ντροπή για την ίδια που σχετίζεται με έναν άντρα που όλες οι γυναίκες γύρω του τον αντιμετωπίζουν ως ένα κομμάτι κρέας. Πώς άλλαξαν όμως έτσι οι ισορροπίες και αυτός ο άντρας έγινε το κέντρο στο σύμπαν της Βασιλικής; Ποιο κομμάτι από το παζλ του έλειπε για να δει ξεκάθαρα και ολοκληρωμένα την εικόνα;

Ο Λάμπης ήταν ένας εντυπωσιακός νεαρός άντρας. Ψηλός, καστανόξανθος, με έντονα πράσινα μάτια και αθλητικό σώμα. Απέιχε μια αιωνιότητα και μία μέρα από όσα η Βασιλική κατά καιρούς διατεινόταν ότι ψάχνει να βρει σε ένα σύντροφο. Παρόλα αυτά εκείνη είχε παρατήσει τα πάντα για να ζήσει μαζί του στο Κιλκίς και το χειρότερο ήταν ότι όλες οι ενδείξεις που έχει στα χέρια του τον έκαναν να πιστεύει ότι η Βασιλική ήταν πολύ ευτυχισμένη μαζί του. Η

Βασιλική που αυτός γνώριζε και παντρεύτηκε δεν είχε καμία σχέση με τη Βασιλική των τελευταίων τριών χρόνων.

Μέσα από το facebook παρακολουθούσε όλη της τη ζωή τα τελευταία χρόνια. Ανέβαζε φωτογραφίες συνεχώς από το σπίτι της, τα φαγητά που μαγείρευε για τον Λάμπη, τα πουκάμισα που σιδέρωνε για τον Λάμπη. Ήταν σαν τις νοικοκυρές των διαφημίσεων. Πάντα χαρούμενη και πάντα να διαλαλεί την ευτυχία της. Ποιον προσπαθούσε να πείσει άραγε για την ευτυχία της, τον εαυτό της ή τις καλύτερες φίλες της που ζούσαν η μία στην Αγγλία και η άλλη στην Πορτογαλία; Ή μήπως ήταν τελικά ευτυχισμένη και ο ίδιος αρνούταν πεισματικά να το παραδεχτεί; Όταν είδε να ανεβάζει τον πρώτο υπέρηχο από την εγκυμοσύνη της, κόντεψε να πεθάνει. Τηλεφώνησε αμέσως στον τόπο του εγκλήματος, στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων, και ρώτησε τον κολλητό φίλο και γενετιστή Ιωάννου, αν ήξερε κάτι για την εγκυμοσύνη της Βασιλικής. Του είπε ότι ο Ζαχαρόπουλος, ο αγαπημένος γυναικολόγος της Βασιλικής, την προηγούμενη μέρα είχε παραλάβει ένα φάκελο με έναν υπέρηχο της Βασιλικής και ένα σύντομο σημείωμα ευχαριστιών. Ο Ζαχαρόπουλος είχε εντυπωσιαστεί από την εγκυμοσύνη της Βασιλικής. Βαθιά μέσα του ήλπιζε ότι αυτός θα είναι ο επαγγελματίας που θα τη βοηθούσε να κάνει το όνειρό της πραγματικότητα. Η Βασιλική τον εκτιμούσε πολύ και δεν είχε και άδικο. Ήταν ο πιο έντιμος επαγγελματίας σε έναν κατά τα άλλα ανέντιμο και σαρκοβόρο επαγγελματικό χώρο, στο χώρο των εξωσωματικών.

Γέννησε στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Λάρισας. Ήταν αναμενόμενο γιατί εκτιμούσε αφάνταστα το διευθυντή της μαιευτικής κλινικής και αφού τα Γιάννενα δεν αποτελούσαν πια επιλογή, το μόνο σίγουρο ήταν ότι θα κατέληγε εκεί. Της έστειλε ένα μεγάλο δώρο για το κοριτσάκι της, ένα τεράστιο και πανάκριβο κουκλόσπιτο σαν εκείνα που χάζευσες στις βιτρίνες των μαγαζιών στο Εδιμβούργο. Του το επέστρεψε χωρίς καμία λέξη.

Καθώς μεγάλωνε η Αλεξάνδρα, έτσι την είχε βαφτίσει, δίνοντας το όνομα της αγαπημένης γιαγιάς, η Βασιλική άλλαζε τελείως. Είχε εγκαταλείψει τα πάντα και είχε αφοσιωθεί στο παιδί της και στον Λάμπη. Ο Λάμπης είχε σταματήσει να ταξιδεύει στο εξωτερικό και δούλευε οδηγός στο τοπικό Κ.Τ.Ε.Λ. Σίγουρα αυτό ήταν απαίτηση της Βασιλικής. Η Βασιλική είναι μια κτητική γυναίκα. Δεν θα άντεχε να ζει χωρίς να έχει τον Λάμπη κάθε βράδυ στο σπίτι της. Οι σχέσεις από απόσταση δεν την εξέφραζαν και θεωρούσε ότι οι άνθρωποι δένονται μέσα από το μοίρασμα της καθημερινότητας. Ο Λάμπης ήταν όλη της η ζωή και φρόντιζε να του το δείχνει συνεχώς αυτό. Ο ίδιος ακόμα δε δυσανασχετούσε, αλλά πόσο θα κράταγε αυτό; Ή μήπως η

σχέση τους ήταν αληθινή και θα άντεχε στο χρόνο και στο για πάντα και αυτός ήταν απλά κακιασμένος, επειδή η Βασιλική τον απομάκρυνε από τη ζωή της;

Όταν η Βασιλική πήγε στο Εδιμβούργο να μαζέψει τα πράγματά της από το σπίτι, όπου ζούσαν, ο Λάμπης ήταν μαζί της. Η Βασιλική είχε απαιτήσει - μέσω του δικηγόρου της - να μη βρίσκεται ο ίδιος εκεί. Δεν είχε αντέξει να το κάνει αυτό και την παρακολουθούσε από το απέναντι καφέ. Σε αυτό το καφέ η Βασιλική έβρισκε καταφύγιο κάποια από τα κρύα μελαγχολικά πρωινά, όταν δε δίδασκε στο πανεπιστήμιο. Είχε εμφανιστεί με τον Λάμπη ντυμένη στις αγαπημένες της ροζ φόρμες και στο τεράστιο πουπουλένιο, άσπρο μπουφάν. Κατέβασαν με τον Λάμπη και τους εργάτες της μεταφορικής εταιρείας όλα τα προσωπικά της αντικείμενα. Λίγο πριν ξεκινήσει το φορτηγό, εκεί στη μέση του δρόμου, αγκάλιασε σφιχτά τον Λάμπη. Κλασική Βασιλική. Όταν ένιωθε ανασφαλής, ζητούσε από κάποιον να την αγκαλιάσει. Βαθιά μέσα του ένιωσε μια απέραντη ικανοποίηση. Το συναισθηματικό οικοδόμημα της Βασιλικής είχε ρωγμές. Από κάπου έμπαζε. Η χαριτωμένη και δυναμική γυναίκα που όλοι νόμιζαν ότι ήταν η Βασιλική, δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μια καλοστημένη παράσταση, όπως και ο γάμος τους. Η Βασιλική ήταν μια εύθραυστη νεαρή γυναίκα που αποζητούσε αυτό που όλοι ήθελαν στη ζωή τους. Σταθερότητα και αγάπη.

Μέσα από το facebook έπαιρνε μια ξεκάθαρη γεύση από τη ζωή της. Η Βασιλική ζούσε με τον Λάμπη τη ζωή που πάντα ονειρευόταν να ζήσει. Μια κανονικότητα. Τις καθημερινές ήταν απόλυτα αφοσιωμένη στην Αλεξάνδρα και στον Λάμπη. Μαγείρευε, καθάριζε το σπίτι, έπαιζε με το παιδί. Τις Κυριακές η Βασιλική αφοσιωνόταν στον Λάμπη. Περνούσαν όλη τη μέρα μαζί. Το πρωί έβγαιναν για καφέ μαζί με την Αλεξάνδρα, το μεσημέρι έτρωγαν πάντα έξω και το απόγευμα της Κυριακής η Αλεξάνδρα το περνούσε στο σπίτι της κοπέλας που την κρατούσε, όταν η Βασιλική ήθελε να ξεκοτραστεί. Κυριακή απόγευμα έβλεπαν πάντα ταινίες με τον Λάμπη, αγκαλιά στον τεράστιο λευκό καναπέ. Δευτέρα πρωί πάντα αναρτούσε στο facebook την κινηματογραφική της κριτική.

Λογικό ήταν να τον έχει αποκλείσει από τη ζωή της. Με την ασφάλεια που δίνει ο χρόνος και η συναισθηματική αποστασιοποίηση τώρα πια μπορεί να αντιληφθεί γιατί η Βασιλική πληγώθηκε τόσο πολύ από τη στάση του την ημέρα της ανάγνωσης της διαθήκης της μητέρας του. Είχε και αυτός πολλά ελαφρυντικά, όμως, που κανένας ποτέ δεν του αναγνώρισε. Το να ακούς από έναν συμβολαιογράφο την ημέρα της ανάγνωσης της διαθήκης της μητέρας σου ότι η μητέρα σου αφήνει όλη την κινητή περιουσία της, δηλαδή 550.000

ευρώ, στη γυναίκα σου, με την οποία λίγα λεπτά πριν είχες υπογράψει το διαζύγιο από το λευκό σας γάμο, δεν είναι κάτι που συμβαίνει στον οποιοδήποτε κάθε μέρα. Και καλά αυτός μπορούσε να ανακαλύψει την υπέρπυσα λογική στην επιλογή της μάνας του, τα αδέλφια του όμως; Πώς θα μπορούσαν ποτέ να αποδεχθούν ότι όλα αυτά τα λεφτά καταλήγουν στα χέρια μιας άγνωστης, μιας οπορτουνίστριας; Ζούσαν στο Εδιμβούργο κοντά δύο χρόνια. Είχαν ήδη κάνει πέντε αποτυχημένες προσπάθειες εξωσωματικής στις Βρυξέλλες και η μητέρα του είχε μπει σε μια διαδικασία αντίστροφης μέτρησης. Το τέλος ήταν ήταν απελπιστικά κοντά. Η Βασιλική του είχε προτείνει να κάνουν την τελευταία προσπάθεια να αποκτήσουν παιδί στο κέντρο εξωσωματικής γονιμοποίησης στα Γιάννενα. Στην πόλη όπου γνωρίστηκαν και στο κέντρο όπου δούλευε ο ίδιος για πολλά χρόνια. Η πρόταση αυτή δεν είχε καμία βάση στην πραγματικότητα. Ήταν μια καθαρά συναισθηματική επιλογή. Αφού δεν τα κατάφεραν στις Βρυξέλλες, στο καλύτερο κέντρο της Ευρώπης, δε θα τα κατάφερναν πουθενά.

Σε εκείνη τη χρονική στιγμή - όφειλε να το παραδεχτεί - είχε χάσει τη μπάλα των συναισθημάτων του και ενεργούσε χωρίς δευτερες σκέψεις. Η μητέρα του χειροτέρευε μέρα με τη μέρα και η επιστροφή στην Αθήνα ήταν μονόδρομος. Υπέκυψε στην πίεση της Βασιλικής για την τελευταία προσπάθεια εξωσωματικής πριν το διαζύγιο. Η ζωή όμως είχε άλλα σχέδια για αυτούς. Ενώ η Βασιλική βρισκόταν στα Γιάννενα και ετοιμάζονταν να ξεκινήσει την ορμονική θεραπεία, η μητέρα του εισήχθη εσπευσμένα στο νοσοκομείο, με την υγεία της σαφώς επιδεινωμένη. Το τέλος ήταν ορατό. Η Βασιλική χωρίς δεύτερη κουβέντα πήγε στην Αθήνα για να είναι εκεί στις τελευταίες στιγμές της μητέρας του. Ήταν νυχθημερόν στο πλάι της, χωρίς να της το ζητήσει κανείς. Τα επόμενα εικοσιτετράωρα ο ίδιος και αδέλφια του έφθασαν στην Αθήνα. Όσο η μητέρα του νοσηλευόταν η Βασιλική ήταν η πιο ψύχραιμη από όλους και συντόνιζε την κατάσταση. Μιλούσε με τους γιατρούς, προσέλαβε τις αποκλειστικές νοσοκόμες και φρόντισε οι τελευταίες στιγμές να είναι, όσο ήταν εφικτό, ευχάριστες για την κα Μαρία.

Η μητέρα του διατηρούσε πλήρως τις αισθήσεις της και τις ώρες που ήταν οι δυο τους μιλούσαν συνεχώς με τη Βασιλική. Η Βασιλική τότε ενήργησε με μεγάλη ανιδιοτέλεια. Προσπάθησε να κάνει το τέλος υποφερτό, ανεκτό και - ει δυνατόν - ευχάριστο. Μέσα από τις ατελείωτες συζητήσεις προσπαθούσε να την απενοχοποιήσει, να την κάνει να νιώσει ικανή μάνα. Η μάνα του αισθανόταν αποτυχημένη μάνα, γιατί και τα τρία της παιδιά δεν είχαν κάνει οικογένεια. Ήταν πετυχημένα επαγγελματικά, αλλά η προσωπική τους ζωή ήταν ανύπαρκτη. Το έφερε βαρέως. Πίστευε ότι κάτι είχε κάνει λάθος στον τρόπο που τα

μεγάλωσε. Η Βασιλική είχε προσπαθήσει να την πείσει να δει το όλο θέμα από τη σωστή οπτική. Ο καθένας έχει μια προσωπική αξία ανεξάρτητα από τους γύρω του.

Τότε η μητέρα του της είχε αποκαλύψει ότι γνώριζε ότι ο γάμος τους ήταν λευκός και ο γιος της ήταν ομοφυλόφιλος. Καταλάβαινε πλήρως γιατί ο γιος της ενήργησε κατ' αυτό τον τρόπο, αλλά εξέφραζε την απορία, γιατί η ίδια είχε συμφωνήσει να παίξει αυτό το ρόλο, τι προσδοκούσε από τον Βλαδίμηρο. Η Βασιλική της εξήγησε τα πάντα. Αγαπούσε πολύ και βαθιά τον Βλαδίμηρο, τον έβλεπε που βασανιζόταν, επειδή ένιωθε ανεπαρκής ως γιος και ήθελε να τον βοηθήσει να κάνει τη μάνα του χαρούμενη. Ένα παιδί θα έκανε τα πάντα για την αγάπη ενός γονιού. Η Βασιλική ήθελε απλά να βοηθήσει τον Βλαδίμηρο να κλείσει τους ανοιχτούς λογαριασμούς μαζί της για να είναι ο πόνος του μετά πιο διαχειρίσιμος. Προσπάθησε να απενοχοποιήσει τη μάνα του και το κατάφερε. Προσπάθησε ταυτόχρονα να της εξηγήσει την αλήθεια του Βλαδίμηρου. Η αγάπη για τη Βασιλική ήταν το θεμέλιο του υπαρκτού της κόσμου. Η αγάπη χωρίς κανένα επιθετικό προσδιορισμό και με κορυφαία μορφή αγάπης τη μητρική και την αγάπη του παιδιού προς τη μάνα είναι οι κινητήριες δυνάμεις για όλα όσα κάνουμε. Σύμφωνα με την προσωπική της φιλοσοφία η αγάπη μπορεί να κάνει θαύματα.

Πάνω σε αυτό στηρίχτηκε τα τελευταία χρόνια και ονειρευόταν να φτιάξει έναν ξενώνα για κακοποιημένα παιδιά. Θα τον στελέχωνε με το καλύτερο επιστημονικό προσωπικό και θα τον διοικούσε η ίδια. Θεωρούσε ότι η μόνη οδός για την κοινωνική άνοδο είναι η παροχή σωστής παιδείας και εκπαίδευσης. Θα προσπαθούσε να εντάξει σε υγιή κοινωνικά πλαίσια, μέσω αυτού του ξενώνα, παιδιά που έτυχε να γεννηθούν εκεί όπου το μαύρο και το γκρι κυριαρχεί. Αφού δεν θα έκανε η ίδια παιδιά, ας διοχέτευε την αγάπη της σε άλλα παιδιά. Πού όμως θα βρίσκονταν οι πόροι για να φτιάξει και να συντηρήσει αυτό το ίδρυμα; «Τα όνειρα δεν έβλαψαν ποτέ κανέναν» του απαντούσε αποστομωτικά η Βασιλική, όταν η συζήτησή τους έφτανε σε αυτό το σημείο. Ο στυγνός τους ορθολογισμός άλλοτε την εκνεύριζε και άλλοτε τη λύτρωνε.

Μετά από εκείνη τη συζήτηση η Βασιλική του τηλεφώνησε και του εξήγησε τα πάντα. Ο ίδιος έφτασε στην Αθήνα το ίδιο κιόλας βράδυ και επισκέφτηκε τη μητέρα του στο νοσοκομείο. Είχαν μια λυτρωτική και ανακουφιστική συζήτηση μάνας και γιου. Μετά από λίγες μέρες η μητέρα του κατέληξε. Σε εκείνη τη συζήτηση δεν του άφησε καμία υπόνοια για την αλλαγή της διαθήκης της. Σύμφωνα με το συμβολαιογράφο, η μητέρα του είχε αλλάξει τη διαθήκη της εκείνη τη χρονική στιγμή.

Κατά τη διάρκεια της κηδείας και των πρώτων ημερών μετά το δυσάρεστο γεγονός η Βασιλική του στάθηκε πολύ. Τον στήριξε και τον απενοχοποίησε εντελώς. Ελάφρυνε το βάρος του, εκλογίκευσε τον πόνο του. Ο ίδιος επέστρεψε στο Εδιμβούργο και εκείνη κατευθύνθηκε προς τα Γιάννενα. Διέκοψε την άδεια άνευ αποδοχών, επέστρεψε στο Αναπτυξιακό κέντρο και προσπαθούσε να στήσει από την αρχή τη ζωή της εκεί. Στα μελλοντικά της σχέδια δεν ανέφερε τον Λάμπη και ο ίδιος είχε ξεχάσει την ύπαρξή του. Είχαν υπογράψει τα πρώτα χαρτιά για την έκδοση του διαζυγίου τους και τίποτε δεν προμήνυε όλα όσα θα ακολουθήσουν.

Σάββατο απόγευμα και μετά την τέλεση του μνημόσυνου των σαράντα ημερών στη μνήμη της μητέρας του, μαζεύτηκαν τα τρία αδέρφια και η Βασιλική στο συμβολαιογράφο για την ανάγνωση της διαθήκης. Η Βασιλική είχε απορήσει γιατί η παρουσία της ήταν απαραίτητη, σύμφωνα με το συμβολαιογράφο, στην ανάγνωση της διαθήκης. Ο ίδιος είχε αστεειευτεί επισημαίνοντας ότι πιθανότατα η μητέρα του της είχε αφήσει κάποιο από τα πορσελάνινα σερβίτσια της που τόσο θαύμαζε η Βασιλική.

Όταν ακούστηκε από το στόμα του συμβολαιογράφου, ότι η μητέρα του αφήνει όλα αυτά τα χρήματα στη Βασιλική, τα αδέρφια του άρχισαν να φωνάζουν και να τη βρίζουν. Κανένας τους δεν κράτησε την ψυχραιμία του. Ο ίδιος έμεινε στήλη άλατος, παγωμένος, ανίκανος να αντιδράσει, ψελλίζοντας: «Πώς μπόρεσες να μας το κάνεις αυτό Βασιλική;». Η Βασιλική έφυγε κλαίγοντας από το συμβολαιογράφο και τη Δευτέρα το πρωί είχε ήδη κάνει την αποποίηση της κληρονομιάς. Φρόντισε να τη στείλει με κούριερ στο συμβολαιογράφο, στον ίδιο και στα αδέρφια του.

Ο συμβολαιογράφος, παλιός οικογενειακός φίλος, ξανακάλεσε τους κληρονόμους στο γραφείο του μετά την αποποίηση της κληρονομιάς από τη Βασιλική. Τους τόνισε ότι η μητέρα τους, επιθυμούσε τα χρήματα αυτά να πάνε στη Βασιλική. Είχε προβλέψει ότι η Βασιλική θα αρνηθεί την κληρονομιά και είχε φροντίσει να γράψει στον καθένα από ένα ιδιόχειρο γράμμα για να τους πείσει να μη δεχτούν τα χρήματα και να τα αφήσουν στη Βασιλική. Δεν είχε καταφέρει ακόμα και σήμερα να διαβάσει τι έγραφε το καθένα από τα άλλα δύο σημειώματα, αλλά τα αδέρφια του, μετά από εκείνη τη στιγμή, του διεμήνυσαν, μέσω των δικηγόρων τους, ότι δεν επιθυμούν μερίδιο από τα χρήματα. Ήταν δική του ευθύνη – τόνιζαν – να εκπληρώσει την τελευταία επιθυμία της μητέρας τους. Η μητέρα τους είχε φροντίσει να μοιράσει ισάξια τα ακίνητα στα τρία παιδιά της και με την εκποίησή τους θα αποκόμιζαν μεγαλύτερο χρηματικό ποσό από τα χρήματα της Βασιλικής.

«Η γυναίκα αυτή σε αγάπησε πολύ, βαθιά και ουσιαστικά. Της δίνω αυτά τα χρήματα για να κάνει τα όνειρά της πραγματικότητα. Η ζωή υπήρξε άδικη μαζί της και αφού βρέθηκε στο δρόμο μου και στο δικό σου θέλω να υποκαταστήσω λίγο την ανύπαρκτη θεία δικαιοσύνη. Εσείς θα ξοδέψετε αυτά τα χρήματα σε έρευνες, μελέτες και διάφορες ανοησίες. Αυτή έχει ήδη αποδείξει ότι είναι ανθρωπίστρια. Σε παρακαλώ, φρόντισε να τα δεχτεί με κάθε τρόπο».

Το ιδιόχειρο σημείωμα της μητέρας του ξαναδιάβασε, πριν βγει έξω από το αυτοκίνητό του, για να τη συναντήσει έξω από τον παιδικό σταθμό, όπου πήγαινε κάθε μεσημέρι για να πάρει την μονάκριβη κόρη της. Κοίταξε το ρολόι στο ταμπλό του αυτοκινήτου. Απέμεναν πέντε λεπτά μέχρι την ώρα που – σύμφωνα με τις αναρτήσεις της στο facebook – πήγαινε να παραλάβει τη μικρή της κόρη. Πέντε λεπτά τον χώριζαν από τη συμφιλίωσή του με το παρελθόν.

Ξένοι δίχως πατρίδα...

Κάκια Μπαχαρακάκη

Σήκωσε το βλέμμα του πάνω απ' τον εαυτό του και βύθισε την ψυχή του στην ήσυχη σκοτεινή γωνιά του δωματίου του. Το δωμάτιο αυτό έγινε το αγαπημένο του ησυχαστήριο. Κι ας ήταν παλιό, λίγο κακοβαμμένο και σκοτεινό. Δεν τον ένοιαζαν αυτά, γιατί κουβαλούσε μέσα του το φως της πατρίδας του και του ήταν αρκετό, τουλάχιστον τον πρώτο καιρό... Ήταν ήσυχο, αυτό ήταν το σημαντικό, χωρίς τη φασαρία των κεντρικών δρόμων του Σικάγου.

Ο Ηλίας, κατάφερε να βρει αυτό το μικρό διαμέρισμα με μεγάλο κόπο, μετά από αδιάκοπο αποτυχημένο ψάξιμο ανυπόφορων από φασαρία σπιτιών και κακοσκοτισμένο ήλιο. Και δεν τον ήθελε αυτό τον ήλιο, του κούραζε τα μάτια. Ήθελε να τα ξεκουράζει κι επιτέλους τώρα θα τα κατάφερνε. Εδώ και δύο μήνες δε μιλούσε σε άνθρωπο, παρά μόνο στο αφεντικό του, στο Γουόρεν Σίτι, μια βιομηχανική παροικία μερικά χιλιόμετρα έξω απ' το Σικάγο. Εκεί εργαζόταν, ως βοηθός βιβλιοδέτη στη μεγάλη χαρτοβιομηχανία «Perfect Glossy Paper Company». Τύπωναν μεγάλα βιβλία (λευκώματα, όπως τα λέμε στην Ελλάδα) με φωτογραφίες από ταξίδια γνωστών φωτογράφων σε διάφορες χώρες, αλλά και περιοδικά με φωτογραφικό και καλλιτεχνικό περιεχόμενο.

Τώρα θα τα κατάφερνε να αναπνέει στο σκοτάδι αυτού του δωματίου με τη μικρή κουζίνα και το ζεστό λουτρό. Το πρώτο πράγμα που έκανε ήταν να «ντύσει» τους τοίχους με πολύχρωμες φωτογραφίες των κακέκτυπων αντίτυπων περιοδικών, που τα μάζευε καθημερινά μετά τη λήξη της

βάρδιας του. Έτσι γνώρισε τα περίφημα νησιά Μπόρα-Μπόρα στον ωκεανό, τα παραδείσια πουλιά της Νέας Γουινέας, τα όμορφα κάστρα του Εδιμβούργου, τα περίφημα εκθέματα του Μουσείου του Λούβρου.

Μα περισσότερο απ' όλα θαύμασε το περίφημο γλυπτό «Ο Έρωτας και η Ψυχή» του Αντόνιο Κανόβα, ενός μεγάλου Ιταλού γλύπτη.

Δεν άφησε ούτε μια σπιθαμή ελεύθερη στους τοίχους του δίχως φωτογραφία. Με αυτό τον τρόπο ομορφαινε το περιβάλλον του γιατί κάτι έπρεπε να βλέπει όμορφο και ζωντανό γύρω του για να αντέχει την καθημερινή, ρουτινιαρική κούραση στη χαρτοβιομηχανία. Ειδικά αυτές τις φωτογραφίες από τα γλυπτά του Κανόβα, δεν τις έβλεπε μόνο... Ένιωθε να τις ρουφά ολόκληρες με το βλέμμα του κάθε φορά που αυτό έβρισκε καταφύγιο από την χαρτοσκονισμένη δουλειά του.

Όταν έφυγε από την Ελλάδα, πριν έξι μήνες, ταξίδεψε χωρίς να αποχαιρετήσει κανέναν, γιατί δεν ήθελε κανέναν να έχει την έγνοια του πώς θα πάει τόσο μακριά, τι θα κάνει τον πρώτο καιρό χωρίς δουλειά και λεφτά, πού θα κοιμάται και το θα τρώει. Όχι πως δεν αγαπούσε συγγενείς και φίλους. Το αντίθετο, μάλιστα, επειδή τους αγαπούσε δεν ήθελε να τους «φορτώσει» με τη σκέψη τους σ' αυτόν. Όταν πρωτόρθε ήταν αποφασισμένος να βρει οπωσδήποτε δουλειά. Τα πρώτα πράγματα που έπρεπε να μάθει ήταν πώς να μετακινείται με τον υπόγειο σιδηρόδρομο και ποια ήταν τα καλύτερα γραφεία ευρέσεως εργασίας. Μιλούσε καλά αγγλικά και είχε τελειώσει ΤΕΙ Γραφιστικής. Αυτό που τον ενδιέφερε όμως ήταν να βρει μια δουλειά με καλά λεφτά. Το πτυχίο του τον βοήθησε, αλλά περισσότερο τον βοήθησε το φιλότιμό του και ο θείος του φίλου του απ' τη Θεσσαλονίκη, ο Τζώρτζης, που ζούσε στο Σικάγο 19 ολόκληρα χρόνια. Αυτός μεσολάβησε και του βρήκε δουλειά στη χαρτοβιομηχανία. Ο Ηλίας ήταν ευχαριστημένος με όλα όσα είχε πετύχει μέχρι τώρα. Αν η δουλειά του πήγαινε καλά και τον κρατούσαν, τότε θα έπιανε ένα μεγαλύτερο διαμέρισμα σε καλύτερη περιοχή του Σικάγου και θα προσπαθούσε να φέρει και την αδελφή του κοντά του με τα δυο της παιδιά. Αυτός ήταν ο στόχος του και θα τον κατάφερνε, σιγά-σιγά, αλλά σταθερά. Με πολλή οικονομία και πολλή υπομονή...

Στη Βοστώνη, σε ένα άνετο σπιτάκι, ζούσε ένας άλλος Έλληνας, με άλλα όνειρα, ο Χρήστος. Το νοίκιασε γιατί ήθελε να διαβάζει μόνος του, απερίσπαστος, δίχως συγκάτοικο. Η απόσταση που τον χώριζε από την πόλη των παιδικών του χρόνων, την Αθήνα, δεν τον ένοιαζε και πολύ ή μάλλον δεν άφηνε τον εαυτό του να τον νοιάζει... Κούμπωνε τη νοσταλγία του στο φοιτητικό γιλεκάκι του, έπαιρνε δυο βαθιές ανάσες και ξεκινούσε την πρωινή του

παρακολούθηση στο πανεπιστήμιο της Βοστώνης. Η αλήθεια ήταν ότι σ' αυτό εδώ το πανεπιστήμιο, ένα από τρία δυσκολότερα πανεπιστήμια του κόσμου, ερχόταν όλη η αφρόκρεμα της διανόησης για να παρακολουθήσει τα μαθήματα. Ο ίδιος δεν προλάβαινε να νοσταλγήσει το πατρικό του σπίτι, τους φίλους του, τη μητέρα του και όσους αγαπούσε...

Η μεγάλη του δυσκολία ήταν στην αρχή να μιλάει τόσο γρήγορα και με ακρίβεια τα αμερικάνικα αγγλικά, σε βαθμό που να καταλαβαίνει γρηγορότερα απ' ό,τι θα μπορούσε. Όλα ήταν οργανωμένα και καλοπρογραμματισμένα. Δεν υπήρχε περίπτωση να ακυρωθεί μάθημα δίχως να το γνωρίζουν από πριν. Οι φοιτητές πήγαιναν πάντα νωρίτερα από τον καθηγητή και δεν χασομερούσαν, ούτε αδιαφορούσαν με τη στάση τους για το μάθημα. Αυτό, σίγουρα ναι... Ήταν κάτι που ζήλευε και θα επιθυμούσε να γινόταν στην πατρίδα του. Όσοι έγιναν δεκτοί σ' αυτό το πανεπιστήμιο, το επέλεξαν συνειδητά και θα έφτυναν αίμα γι' αυτό. Δεν είχαν άλλη επιλογή. Όσοι άντεχαν φυσικά, γιατί δεν είχαν όλοι την ατσάλινη υπομονή και ισχυρή θέληση που απαιτούνταν. Ήταν σοβαροί και αφοσιωμένοι. Ήταν όλα τόσο διαφορετικά σ' αυτή την πόλη, που του θύμιζε περισσότερο την Ευρώπη... παρά την Αμερική.

Η καθημερινότητά του ήταν γεμάτη διάβασμα, κάθε ώρα της ημέρας και σε κάθε ευκαιρία. Τρία πράγματα έμαθε να κάνει συνέχεια: να διαβάζει, να διαβάζει, να διαβάζει... Ήξερε ότι θα 'πρεπε να δουλέψει πολύ, αλλά το απλό διάβασμα δεν ήταν αρκετό. Δεν ήταν μόνο θέμα ποσότητας αλλά και ποιότητας. Τόν πρώτο καιρό, δηλαδή τους πρώτους έξι μήνες, δεν πήγαινε πουθενά. Από το σπίτι στο πανεπιστήμιο και από τό πανεπιστήμιο στο σπίτι για διάβασμα.

Αναρωτιόταν τι νοσταλγούσε περισσότερο. Ήξερε πολύ καλά και θυμόταν εξίσου. Νοσταλγούσε να μυρίζει και να λαχταρά κάθε ώρα και στιγμή τον αέρα της γης που πάτησε και έτρεξε με όνειρα και λαχτάρα σαν ήταν παιδί. Το βλέμμα της κοπέλας που πρωτοαντίκρουσε και πρωτοφίλησε κάτω από τους άσχετους και ασήμαντους θορύβους και το μόνο που άκουγε ήταν μόνο η καρδιά σου που χόρευε σαν τρελή. Αυτό ναι, μάλιστα να το νοσταλγήσει, όλα τα άλλα...

Αυτό που νοσταλγούσε ήταν σίγουρα οι συζητήσεις με τους δύο καλούς φίλους του. Όλα αυτά τώρα θα έπρεπε να περιμένουν. Οι σπουδές του είχαν σημασία και θα έπρεπε να επικεντρωθεί σε αυτές. Τίποτα άλλο τώρα δεν μετρούσε περισσότερο από αυτό, γιατί κανένας δεν θα μπορούσε να τον βοηθήσει παρά μόνον αυτές, αν είχαν σημασία στη ζωή που θα ακολουθούσε. Το επάγγελμα που θα ακολουθούσε ήταν πολύ σημαντικό γι' αυτόν και θα 'πρεπε να μην κάνει λάθος

επιλογή γιατί δεν είχε την πολυτέλεια να γυρίσει στο σπιτάκι του και να βρει κάτι άλλο να κάνει. Έπρεπε να πετύχει. Δεν είχε τίποτα και κανέναν άλλον να τον βοηθήσει, εκτός από το μυαλό του. Σ' αυτό είχε επενδύσει από πολύ μικρός και δεν έχασε στη ζωή του μέχρι τώρα.

«Πλησιάζουν οι εξετάσεις του πρώτου τριμήνου και είμαι ήδη κουρασμένος, αλλά θά ξεκουραστώ και θα πάρω δυνάμεις. Θα κοιμηθώ και θα φάω δύο μεγάλα μπέργκερ και τηγανητές πατάτες και όνιον ρίνγκς. Διαβάζω δώδεκα με δεκαπέντε ώρες καθημερινά. Θ' αντέξω, πρέπει ν' αντέξω».

Στη μεγάλη βιβλιοθήκη οι Κινέζοι μπαίνουν πρώτοι και δεν φεύγουν ποτέ μέσα από αυτή, όταν πρόκειται να δώσουν μάθημα. Πώς αντέχουν; Είναι απίστευτα πειθαρχημένοι... Κοιμούνται πάνω στο αναλόγιο, ξυπνούν και συνεχίζουν τη μελέτη τους για να μη χάνουν χρόνο με το πηγαινέλα στο σπίτι τους...

Το πρώτο εξάμηνο του πήρε τα μυαλά η λογιστική στο MIT. Είχε τελειώσει πρώτος το Οικονομικό του Πειραιά, όσο έκανε τη θητεία του ως προστάτης οικογένειας γιατί είχε χάσει τον πατέρα του στα δεκαπέντε του χρόνια. Και πριν από αυτό, το Πολυτεχνείο, ως Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, άλλα τέσσερα χρόνια. Τη Λογιστική που διδάχτηκε τέσσερα χρόνια στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο... την έβγαλε όλη σε έξι μήνες στο μάστερ Διοίκησης Επιχειρήσεων στο MIT. Το πρώτο εξάμηνο ήταν το δυσκολότερο συγκριτικά με τα υπόλοιπα γιατί είχε σχεδόν το μισό της διδακτέας ύλης, των δύο ετών της σχολής.

Η πικρή αλήθεια είναι ότι μόλις πάτησε το πόδι του στη Βοστώνη, όλη η πόλη του μύρισε «σκληρή δουλειά», αλλά όχι πανικό. Τα μαθήματα ξεκινούσαν στις 9:00 π.μ. και τελείωναν περίπου στις 2:30 μ.μ. Τα δύο χρόνια που έμεινε εκεί δεν αρρώστησε ούτε μια φορά... Δεν είχε την πολυτέλεια να αρρωστήσεις, γιατί έχανες μάθημα... και έπειτα, πολύ απλά, κοβόσουν... Δεύτερη ευκαιρία δεν υπήρχε για να περάσεις τις εξετάσεις, εκτός και αν έφερνες ιατρικό δικαιολογητικό, που να δικαιολογούσε το σοβαρό ιατρικό λόγο απουσίας σου από το μάθημα.

Ο Χρήστος διάβαζε και διάβαζε στην αρχή του πρώτου εξαμήνου και η ύλη του δεν είχε τελειωμό. Στην αρχή δεν μπορούσε με τίποτα να απορροφήσει τον όγκο της γνώσης που του πρόσφεραν. Όχι μόνον αυτός αλλά και οι περισσότεροι συμφοιτητές του. Οι δώδεκα με δεκαπέντε ώρες ήταν ο συνηθισμένος μέσος όρος μελέτης στο πρώτο εξάμηνο. Μετά, στα επόμενα εξάμηνα, μπήκε στο ρυθμό μελέτης και σταδιακά οι ώρες διαβάσματος κατέβηκαν στις οκτώ με δέκα. Μπορούσε

τώρα να έχει μια ανάσα στην καθημερινότητά του και το στρες του ήταν περισσότερο ελεγχόμενο. Μπορούσε τώρα να βγει μια Παρασκευή 8 με 11 το βράδυ για φαγητό και καμιά μπύρα με έναν άλλο Έλληνα συμφοιτητή του. Ύστερα ερχόταν καρφί πίσω για ύπνο. Το ξενύχτι ούτε το άντεχε και ούτε το επιθυμούσε σε καμιά περίπτωση...

Αυτό που του φαινόταν δυσκολότερο απ' όλα να εξηγήσει ήταν πώς κατάφερναν ορισμένοι συμφοιτητές του, κυρίως αμερικανοί, που προέρχονταν από Νομικές Σχολές, να παρακολουθήσουν την απαιτητική ύλη των οικονομικών του MBA στο MIT. Ακόμη δυσκολότερο του ήταν να καταλάβει πώς ορισμένες μαμάδες-αμερικανίδες-φοιτήτριες κατάφερναν να συνδυάσουν αυτές τις τόσο απαιτητικές σπουδές με τη φροντίδα των παιδιών τους. Αυτές τον συγκινούσαν περισσότερο ως προσωπικότητες, γιατί εκτός από φοιτήτριες ήταν και μαμάδες και αυτή τη δεύτερη ιδιότητα την κουβαλός μαζί σου μια ζωή και δεν την απαρνιέσαι ούτε για μια στιγμή... Γι' αυτές σίγουρα ήταν μεγαλύτερος κόπος να συνδυάσουν ένα τόσο δύσκολο πανεπιστήμιο με την οικογένειά τους.

Η Βοστώνη ήταν πανέμορφη πόλη με όμορφα κτίρια και πολλές επιλογές με μουσεία, γκαλερί, θέατρα, όπερες και φυσικά... βιβλιοθήκες. Κι όμως δεν πήγε ούτε μια φορά σε κανένα από αυτά. Δεν είχε χρόνο, καθόλου χρόνο. Στα δύο χρόνια που έμεινε εκεί δεν έβλεπε τηλεόραση, δεν άκουγε ραδιόφωνο, δεν πήγαινε πουθενά αλλού παρά μόνο έμενε σπίτι του γιατί διάβαζε, δεν προλάβαινε να κάνει τίποτα άλλο. Το σπίτι που νοίκιασε ο Χρήστος ανήκε σε ένα ζευγάρι που ήταν καθηγητές πανεπιστημίου και είχαν και ένα μικρό αγοράκι. Από την πρώτη στιγμή του άνοιξαν το σπίτι τους και αναπτύχθηκε μια φιλία μεταξύ τους... Τον καλούσαν συχνά για φαγητό και ο Χρήστος απολάμβανε την καλή συντροφιά του Μάικλ και της Στέφανι, όποτε δεν είχε μεγάλη πίεση χρόνου για διάβασμα. Όλα αυτά βέβαια μετά το πρώτο εξάμηνο. Στη διάρκεια της παραμονής του στη Βοστώνη δεν πρόλαβε να χαρεί όλα τα όμορφα πράγματα που του πρόσφερε αυτή η τόσο εκλεπτυσμένη πόλη. Δεν πήγε ούτε σε ένα θέατρο, ούτε σε κάποια συναυλία κλασικής μουσικής της Ορχήστρας της Βοστώνης. Γιατί; Γιατί δεν προλάβαινε... Έπρεπε να διαβάσει. Γι' αυτό άλλωστε είχε διαλέξει αυτό το πανεπιστήμιο, για να κερδίσει το κάτι παραπάνω στις σπουδές του και να τον βοηθήσει να βγει στο σκληρό κόσμο της εργασίας, να γυρίσει στην Αθήνα και να βρει καλή δουλειά.

Σεπτέμβριος, 1985. Κάθεται στο γραφείο του και κοιτάζει το σημειωματάριό του με όλα τα βιογραφικά που έχει στείλει μέχρι τώρα για δουλειά... Τρεις μήνες πέρασαν μετά την περήφανη επιστροφή του στην Αθήνα με το

πολυπόθητο πτυχίο στο χέρι. Για τρεις μήνες δε σταμάτησε να στέλνει άπειρα βιογραφικά, περίπου εκατόν πενήντα με διακόσια. Δεν θυμάται πια... Από αυτά του απάντησαν μόνο οι τριάντα με σαράντα για να τον πληροφορήσουν ότι «δυστυχώς δεν έχουν κάποια θέση εργασίας ανάλογη των προσόντων να του προσφέρουν»... Οι υπόλοιπες εταιρείες και οι οργανισμοί ούτε καν μπήκαν στον κόπο να του απαντήσουν. Ήταν ένας από τους «πολλούς» που ζητούσαν εργασία... Ένα μικρό κομμένο γυαλί κάθεται εδώ και μέρες στο λαιμό του και ένας θυμός τον πνίγει. Και λοιπόν; «Νομίζεις ότι είσαι ο μόνος χωρίς δουλειά;», του 'πε κάποιος χθες.

«Πραγματικά, δεν ξέρω», απάντησε αφηρημένα.

Σήμερα, δεν έχει καμιά συνέντευξη για δουλειά. Θα μείνει σπίτι του. Έχει να σκεφτεί πώς θα ζήσει... Αυτό ήταν από τα δυσκολότερα πράγματα στη ζωή του. Χίλιες φορές να χρειαζόταν πάλι να διαβάσει ατέλειωτες ώρες, παρά τούτο το μαρτύριο να σκεφτεί πώς θα τα βγάλει πέρα χωρίς δουλειά...

Το κίνημα του Μεταφρασισμού

Χριστίνα Μελέτη

«Καλή σας μέρα δεσποινίς, το συνηθισμένο παρακαλώ!» είπε με ένα αβρό χαμόγελο σχηματισμένο στα λεπτά του χείλη ο κύριος Ρότμαν κι ευθύς, η Μπελ έστρεψε το βλέμμα της στον μεταφραστή.

Εκείνος, ξερόβηξε λίγο να καθαρίσει τη φωνή του, να βγουν οι λέξεις μεγαλόπρεπα, όπως τους άξιζε, και πήρε το λόγο. «Δεν δίνω δεκάρα για το πώς θα είναι η μέρα σας δεσποινίς. Τι στο διάολο, ακόμη δεν έχετε μάθει ότι κάθε μέρα παραγγέλνω έναν καφέ σκέτο κι ένα κουλούρι; Τι με κοιτάτε με αυτό το ηλίθιο βλέμμα;».

Η Μπελ, στο άκουσμα της μετάφρασης, έσφιξε πεισματικά τα χείλη της και κοίταξε έντονα τον κύριο Ρότμαν.

«Ό,τι πείτε κύριε!» του απάντησε μετά από λίγο με την ψιλή της φωνή και γύρισε επιδεικτικά μπροστά στα αχώνευτα μούτρα του τον τροφαντό πισινό της για να ετοιμάσει την παραγγελία του.

«Θα μου έδινε μεγάλη χαρά αν πηγαίνατε να πνιγείτε κύριε, όσες φορές και να μου το πείτε πάντα θα το ξεχνώ γιατί είστε ένας ασήμαντος ηλίθιος» έσπευσε να μεταφράσει η μεταφράστριά της με περισσή ευγένεια και χάρη.

Ο κύριος Ρότμαν κούνησε το κεφάλι με σοβαρότητα και κατανόηση και περίμενε να εξυπηρετηθεί παραμερίζοντας στην άκρη, παραχωρώντας τη θέση του στο επόμενο δίδυμο

που στεκόταν στην ουρά - επρόκειτο για μια κυρία με την μεταφράστριά της.

Την τελευταία εικοσαετία οι άνθρωποι δεν κυκλοφορούσαν ποτέ μόνοι· πήγαιναν πάντα δυο-δυο, ο καθένας συνοδευόμενος από τον μεταφραστή ή την μεταφράστριά του. Το σύνηθες βέβαια ήταν οι άντρες να έχουν άντρες μεταφραστές και οι γυναίκες, γυναίκες καθώς πριν καταλήξουν στην κοινή τους πορεία ήταν υποχρεωμένοι να συμβιώσουν τουλάχιστον για τρία χρόνια. Φυσικά δεν ήταν απόλυτο, πολλοί προτιμούσαν του αντίθετου φύλου κι όχι πάντα για τους ευνόητους λόγους. Για το διάστημα αυτό ο μεταφραστής ή η μεταφράστρια θεωρούνταν δόκιμοι, ενώ η οριστική τους πρόσληψη δεν γινόταν παρά μόνο με το πέρας της τριετίας, οπότε και τελείωνε στην ουσία η δοκιμαστική περίοδος που περιελάμβανε την πρώτη τυπική γνωριμία εργαζομένου-εργοδότη, την βαθύτερη γνωριμία στη συνέχεια και εν κατακλείδι τη σχεδόν απόλυτη ταύτιση του μεταφραστή με τον εργοδότη του, πράγμα που έδινε στον πρώτο τη δυνατότητα να αποκωδικοποιεί πλήρως τις σκέψεις του δεύτερου κι έτσι στη συνέχεια να προχωρά στην ουσιαστική μετάφραση των λόγων του. Μάλιστα το τελευταίο εξάμηνο της εν λόγω τριετίας, αφιερωνόταν αποκλειστικά στην εντατική καθημερινή κι ολοήμερη εξάσκηση του μεταφραστή - στον έξω κόσμο - προκειμένου να τελειοποιήσει την τεχνική και τα αποτελέσματά του κι έκλεινε με ένα μικρό τελετουργικό, ως παράδοση πια.

Το επάγγελμα του μεταφραστή είχε γίνει πλέον όχι μονάχα περιζήτητο αλλά και απαραίτητο τόσο όσο και η ανθρώπινη ανάσα· δεν είχες μεταφραστή; Ήσουν ένα μηδενικό: κανείς δε σου απηύθυνε το λόγο, κανείς δε σε λογάριαζε ως ύπαρξη. Από τότε που οι άνθρωποι χάθηκαν ανάμεσα στην τυπικότητα, την προσποίηση, τις δήθεν αβροφροσύνες, τις διπλωματικές σχέσεις ακόμη κι ανάμεσα στις μανάδες με τα παιδιά τους, κρίθηκε απολύτως αναγκαία η μετάφραση των λόγων τους που στόχευε στην ουσιαστική εξήγησή τους πίσω από την τυπική σημασία των λέξεων. Λίγο πριν από την εμφάνιση του Μεταφρασισμού οι άνθρωποι είχαν φτάσει ένα βήμα πριν από την απόλυτη παραφροσύνη: άλλα έλεγαν, άλλα ήθελαν κατά βάθος να πουν, άλλα εννοούσαν, άλλα καταλάβαιναν οι άλλοι, αλλού ήθελαν να οδηγήσουν τις συζητήσεις τους, αλλού τις πήγαιναν, αλλιώς μιλούσαν οι μισοί κι αλλιώς οι υπόλοιποι και τελικώς και προφανώς... έκαναν συνεννοήσεις άλλα άντ' άλλων! Το αποτέλεσμα; Ο κόσμος θύμιζε κυριολεκτικά ένα απέραντο φρενοκομείο με αμέτρητους αλαφροϊσκιώτους τροφίμους που βάδιζαν νευρικά δίχως κατεύθυνση και σκοπό και λέγοντας ο καθένας τα δικά του! Αυτό δε που ήταν πραγματικά άξιον απορίας - ίσως όχι και τόσο τελικά - ήταν το γεγονός ότι εννιά στις δέκα φορές δεν αντιλαμβάνονταν καν την

ασυνεννοησία που μάστιζε τις σχέσεις τους! Φρόντιζαν μάλιστα να περνούν αυτό το μοντέλο προσωπικής επαφής – στενής ή τυπικής – και στις επόμενες γενιές προσφέροντας στα παιδιά τους πλείστα παραδείγματα προς μίμηση:

«Να διαβάσεις κι άλλο!» συμβούλευαν οι μανάδες τα βλαστάρια τους κι αμέσως μετά έφτυναν τον κόρφο τους, να ξορκίσουν το μαρτύριο της καθημερινής μελέτης που το κουβαλούσαν μέσα του ως το πιο πικρό απομεινάρι των πιο γλυκών τους χρόνων.

«Να σπουδάσεις! Να βρεις την ευτυχία!» ορμήνευαν οι πατεράδες τα παιδιά τους και οι μορφωμένοι δάκρυζαν κρυφά στη μνήμη των χαμένων τους ονείρων, οι αμόρφωτοι έκλαιγαν το χαμένο τους θάρρος και όλοι μαζί την μαύρη τους τη μοίρα!

Συχνά μάλιστα, περνούσαν στο άλλο άκρο και δήλωναν ευθαρσώς και απερίφραστα γεμάτοι, χαρούμενοι κι ικανοποιημένοι με τη ζωή τους φορώντας το πιο ψεύτικο και μελιστάλαχτο χαμόγελο τους.

«Επιτέλους... ένα από τα μεγαλύτερά μου όνειρα έγινε πραγματικότητα! Ναι, φίλοι μου, είμαι στην ευχάριστη θέση να σας παρουσιάσω το τελευταίο μου απόκτημα! Ειλικρινά συγκινούμαι... δεν είναι τέλειο; Το κινητό μου τηλέφωνο! Ένα πραγματικό κόσμημα! Τελευταίο μοντέλο και πανάκριβο!».

«Η μεγαλύτερη χαρά στη ζωή μου είναι το αυτοκίνητό μου! Τίποτα δε μπορεί να συγκριθεί με την ικανοποίηση που νιώθω σαν βλέπω τα μάτια όλων γύρω μου να γυαλίζουν από τη ζήλια! Φάτε τη σκόνη μου πειναλέα παράσιτα!».

«Τι άλλο να ζητήσουμε; Τα έχουμε ήδη όλα, είμαστε ευτυχημένοι!» καμάρωναν αρκετοί μελλοθάνατοι λίγο πριν τον οριστικό τους θάνατο...

Δεν είναι τυχαίο βεβαίως ότι εκείνα τα χρόνια πέρασαν ανεξίτηλα στη μνήμη των ανθρώπων ως η Παρανοϊκή Περίοδος, πρόδρομος της περιόδου του Μεταφρασισμού! Πάντως ακόμη κι εάν τότε δεν το γνώριζαν, ο Μεταφρασισμός είχε ήδη αρχίσει να απλώνει τις ρίζες του κάτω από τα δυσνόητα λόγια τους και τα ακόμη πιο ακαταλαβίστικα συναισθήματά τους που τους οδηγούσαν σε πράξεις εξίσου ακατανόητες! Η τρέλα των ανθρώπων να επιζητούν διαρκώς την αποδοχή των υμετέρων και να τρέφουν τα χοντρόπετσα εγώ τους με προσποιητά λόγια και καλοστημένους ρόλους σαν παγκοσμίου φήμης θεατρίνοι οδήγησε, αναπόφευκτα θα λέγαμε, στην ανάγκη γένεσης ενός νεωτερισμού, απαραίτητου για την επαναφορά της ισορροπίας των πραγμάτων! Έτσι, δειλά-δειλά, ξεκίνησε ως κίνημα τη δεκαετία του εβδομήντα ο Μεταφρασισμός και πλέον, είκοσι χρόνια αργότερα, εν έτει 2094, είχε καθιερωθεί ως θεσμός κι είχε ολόγυρα ριζώσει στην καθημερινότητα των ανθρώπων που δεν μπορούσαν πια

ούτε να φανταστούν τις ζωές τους χωρίς τους μεταφραστές τους!

Ο Πάτρικ Ρότμαν είχε σταθεί ιδιαίτερα τυχερός στην επιλογή του δικού του· τον είχε γνωρίσει στο συνέδριο κλινικής καρδιολογίας, του οποίου ήταν ο κύριος εισηγητής πριν από περίπου τέσσερα χρόνια. Επρόκειτο για έναν πραγματικά ικανό μεταφραστή – πουλιά στον αέρα έπιανε ο άτιμος – και έναν ιδιαίτερα ταπεινό και ήσυχο ανθρωπάκο, ζαχαρωτό λουκουμάκι για τον αγριάνθρωπο Πάτρικ Ρότμαν, που μόλις είχε απολύσει τον προηγούμενο. Μην ψάχνετε για κάποιον ιδιαίτερο λόγο – δεν υπήρχε! Ο προηγούμενος μεταφραστής απολύθηκε με συνοπτικές διαδικασίες λόγω των μούτρων του. Δεν ήταν της αρεσκείας του κυρίου Ρότμαν! Ο γνωστός καρδιοχειρουργός – παγκοσμίου φήμης παρακαλώ – είχε ραγίσει ποικιλοτρόπως καρδούλες και καρδούλες στο διάβα τού κατά τα άλλα έντιμου βίου του, θηλυκές και αρσενικές. Παρόλα αυτά, με τον τελευταίο μεταφραστή του υπήρξε ένας ακαριαίος και αμοιβαίος έρωτας, από εκείνους τους κεραυνοβόλους που χτυπούν στο δόξα πατρί. Επαγγελματικός έρωτας, αλίμονο! Τα βρήκαν από το πρώτο δευτερόλεπτο. Ο ένας σκληρός, απότομος, άγαρμπος, αλαζόνας και καλιγωτής ψύλλων στον ελεύθερο χρόνο του. Ο άλλος ταπεινός, υπάκουος, λιγομίλητος και γεννημένος πολέμιος του ελεύθερου χρόνου. Ταίριαζαν απόλυτα! Απόλυτα!

Οι μεταφραστές ήταν ορκισμένοι εχθροί πάσης ελευθερίας: χρόνου, χώρου, νου και των λοιπών απαίσιων. Κι όταν λέμε ορκισμένοι εχθροί δεν το λέμε χάριν υπερβολής, το εννοούμε κυριολεκτικώς, καθέτως και οριζοντίως. Πριν από την πρόσληψή τους ήταν υποχρεωμένοι να ορκιστούν ενώπιον Θεού και καινούριου αφεντικού πως στο εξής δε θα διανοούνταν ούτε για ένα δέκατο του δευτερολέπτου να απαιτήσουν ουδεμία ελευθερία, από εκείνες που δικαιούνταν συνταγματικώς. Τις απέρριπταν οικειοθελώς, τις μισούσαν εθελοντικός (ήταν πολλά τα λεφτά, τι να έκαναν;) και παρέδιδαν εαυτούς, ψυχή τε σώματι, στα αφεντικά. Το μικρό υποχρεωτικό τελετουργικό που προηγούνταν της πρόσληψής τους, περιελάμβανε την καθ' όλα τυπική ορκωμοσία των υποψηφίων – δέσιμο ματιών με μαύρη κορδέλα, δέσιμο χεριών και ποδιών με αλυσίδες, χοντρές τριχιές ή χειροπέδες (ό,τι βρισκόταν πρόχειρο) – και τη δημόσια διαπόμπευσή τους, ώστε να αποδειχθεί η πλήρης υποταγή τους. Ε πώς αλλιώς; Στην προκειμένη βέβαια, ο Πάτρικ υπήρξε – το λιγότερο – γενναϊόδωρος απέναντι στον δικό του υποψήφιο μεταφραστή: τον υποχρέωσε να φέρει μόνο δυο γύρες το τετράγωνο μπουσουλώντας στα τέσσερα, με ένα λεπτό δερμάτινο λουρί περασμένο στον λαιμό του, που φυσικά κρατούσε ο ίδιος. Η μοναδική ας πούμε υπερβολή που απαίτησε ο Πάτρικ από τον Ντάνι ήταν η κρεμασμένη γλώσσα

και οι αλληπάλληλες κοφτές και γρήγορες ανάσες, ώστε ο υποψήφιος να μεταμορφωθεί πλήρως, έστω και για λίγο, στο συμπαθές, γνωστό και μη εξαιρετέο τετράποδο. Η αλήθεια είναι ότι ο Ντάνι έκλεψε όλες τις εντυπώσεις ως καλόβολο κι υπάκουο σκυλάκι. Ταλέντο που το είχε ο μπαγάσας!

Ω μα μη γελιέστε! Στ' αλήθεια ο κύριος Ρότμαν είχε φερθεί με ευγένεια ψυχής απέναντι στον μεταφραστή του, αν και δεν το συνήθιζε γενικώς! Όταν μαθεύτηκε ότι ο στρυφνός και ξινομούρης Ρότμαν είχε ρίξει στα μαλακά τον μεταφραστή του, έγινε μεγάλο σούσουρο. Όλοι υπέθεσαν ότι ο Ντάνι Λέις είχε γερό βύσμα! Δεν εξηγείτο αλλιώς! Η αληθινή εξήγηση όμως ήταν πολύ πιο απλή: τα μούτρα του Ντάνι ήταν της απόλυτης αρεσκείας του Πάτρικ Ρότμαν. Οι άλλοι εργοδότες υπέβαλλαν σε τρισχειρότερα μαρτύρια τους μελλοντικούς υπαλλήλους τους: τους κρεμούσαν ανάποδα μέχρι που να αλληθωρίσουν από τη ζαλάδα και να ξεράσουν τα σωθικά τους, τους ξεγύμνωναν δημοσίως και τους πετούσαν γιαούρτια με όλα τα λιπαρά, τους πατούσαν τα κεφάλια με το ζόρι μέσα σε μεγάλες λεκάνες γεμάτες από νερό, μέχρι που κοκκίνιζαν οι μούρες τους σαν παραγινωμένα καρπούζια, τους υποχρέωναν να σταθούν στο ένα πόδι για μερόνυχτα ολόκληρα μέχρι να σωριαστούν κατάχαμα λιπόθυμοι από τον πόνο και την κούραση, τους άφηναν νηστικούς για μέρες τρώγοντας μπροστά τους ζουμερά μοσχαρίσια φιλέτα, μυρωδάτες κολοκυθόπιτες και λαχταριστές μακαρονάδες φούρνου, τους βουτούσαν ολόκληρους σε κολυμπήθρες γεμάτες με χυλό από αλεσμένο πίτουρο και στη συνέχεια τους πετούσαν μέσα σε κοιτέτσια με πεινασμένες κότες και άλλα πολλά, τόσο πολλά που δεν χωρούν σε τούτη τη σελίδα.

Όποιος αποφάσιζε να γίνει μεταφραστής ήξερε ότι δε θα είχε γυρισμό ο δρόμος του. Δεν ήταν μία απόφαση της στιγμής. Έπρεπε να το έχει σκεφτεί καλά, να έχει ζυγίσει όλα τα υπέρ και τα κατά, να είναι σίγουρος ότι δε θα λιποψυχήσει κι έπειτα να προχωρήσει. Όποιος έπαιρνε αυτή την απόφαση, γνώριζε ότι από εκείνη τη στιγμή κι έπειτα έπαυε να υπάρχει ως αξιοπρεπής άνθρωπος κι ότι θα συνέχισε το βίο του ως άβουλο κι υποταγμένο δουλικό κάποιου άλλου. Οι μεταφραστές ήταν άξιοι θαυμασμού. Ασυζητητί. Φυσικά στην πορεία είχαν το δικαίωμα να παραιτηθούν, να σταματήσουν τη θητεία τους. Όμως κανείς και ποτέ δεν το είχε πράξει. Όλοι ολοκλήρωναν τα χρόνια της υπηρεσίας τους ή απολύονταν. Κανείς δεν είχε παραιτηθεί. Ποτέ. Ο μισθός που λάμβαναν τους αποζημίωνε με το παραπάνω για πάσης φύσεως ψυχολογικούς εξευτελισμούς και συναισθηματικές καταπιέσεις. Έκαναν υπομονή μέχρι τη σύνταξη ή μέχρι να αποβιώσει ο εργοδότης τους, οπότε και η συνεργασία τους λυόταν αυτόματα. Στη συνέχεια αν ήθελαν συνέχιζαν ψάχνοντας κάποιο καινούριο

αφεντικό ή αν βρίσκονταν στην ολοκλήρωση του μεταφραστικού τους κύκλου, περνούσαν το υπόλοιπο του βίου τους κοντά στη θάλασσα ή το βουνό, σε σπίτια πολυτελή και πανάκριβα, που ήταν σε θέση να αγοράσουν με το κομπόδεμα από τον θάνατο της περηφάνιας τους. Μόνοι. Μακριά από ανθρώπους, παρέα με αγρίμια και κύματα.

«Μπορείτε να πάρετε την παραγγελία σας, είναι έτοιμη κυρία, συγνώμη κύριε ήθελα να πω! Καλημέρα!» είπε μετά από λίγο η Μπελ και το στόμα της έσταξε προσποιητή γλυκύτητα. Άφησε στον πάγκο το ζεστό καφέ και το κουλούρι του κυρίου Ρότμαν και γύρισε ξανά στον πάγκο εργασίας της να ετοιμάσει την επόμενη παραγγελία της. Η μεταφράστριά της δεν έχασε καιρό: «Τσακίσου γελοίο υποκείμενο που μας το παίζεις κι άντρας κι έλα να πάρεις τον καφέ σου! Στο λαιμό να σου κάτσει το κουλούρι. Κακή ψυχρή κι ανάποδη να είναι η μέρα σου».

Ο κύριος Ρότμαν προτίμησε να σωπάσει. Χαμογέλασε περίεργα. «Καλή σου μέρα μικρή, έτσι σε θέλω!...», ψιθύρισε ντροπιασμένος ο Ντάνι.

«Λευκοί Αδερφοχτοί»

Θεοδώρα Τσελίγκα-Γκαζιάνη

Απόκαμε. Δεν άντεχε άλλο την ορθοστασία. Πήγαινε-έλα όλη μέρα μέσα σ' αυτά τα λευκά κουτιά, κουράστηκε. Το παγκάκι του φάνηκε στριφνό, ρυτιδιασμένο κι έτσι κύλησε άκεφα πάνω στα βότσαλα. Λευκά κι αυτά, σαν τα κουτιά. Αναπάντεχα του 'ρθε μια θύμηση από τη μάνα του, τότε που τον κυνηγούσε παιδί να πιει το γάλα του. Κι αυτός, όλο και πήγαινε κρυφά και το 'χυνε στο νεροχύτη, γιατί δεν βαστούσε η μύτη του αυτήν την κομμένη πέτσα πρωί-πρωί. Φανταζόταν πως θα ζάρωνε κι άλλο η γλώσσα του από τα πολλά κομμένα γάλατα και στο τέλος θα μιλούσε ψευδά, σαν εκείνο τον ξάδερφό του τον Γρηγόρη, τον ασπρουλιάρη. Μέχρι που τον έπιασε μια μέρα η μάνα του κι έμεινε με το μισοχυμένο γάλα στο χέρι. Δεν τον μάλωσε, δεν του φώναξε - ποτέ δεν έβγαινε τσιριχτή φωνή από τα χείλια της - μονάχα τον κοίταξε λοξά και του είπε:

-Στο νεροχύτη, λοιπόν, ε; Ξέρεις τώρα τι θ' απογίνει; Ξέρεις;

Τίποτε εγώ. Λευκή ησυχία.

-Ε, σου λέω, πως όλο αυτό το γάλα που έχυνες τόσο καιρό θ' ασπρίσει τους υπονόμους, θα φτάσει στη θάλασσα και θα τ' ασπρίσει όλα εκεί, ψάρια, φύκια, βότσαλα, μονάχα η θάλασσα θα μείνει μπλε, μη σου πω θα την ξεβάψεις κι αυτή, κι ούτε θα διαφέρει απ' τα ουράνια καθόλου, θα τυφλώνονται τα μάτια σου από την αντηλιά πάνω στην τόση

ασπρίλα και σα θα κολυμπάς, θα μοιάζουν όλα σύννεφα και γλάροι.

Αυτή η κουβέντα τον λάβωσε. Ήξερε η μάνα του την αγάπη για την θάλασσα κι έλιωνε στη σκέψη πως είχε κάνει τέτοιο κακό! Το επόμενο καλοκαίρι, μάλιστα, που τον πήγε στην Κεφαλλονιά, είδε τις άσπρες βοτσαλωτές παραλίες κι άρχισε να τρέμει σύγκορμος για πόση ώρα. Η μάνα του νόμισε πως τον νταλάκιασε ο ήλιος και τον πήρε άρον-άρον από την παραλία.

Τώρα, ξαπλωμένος ανάσκελα σε μιαν άλλη, μακρινή βοτσαλωτή παραλία, άρπαξε δυο πέτρες και τις σφούγγισε τόσο δυνατά μήπως και βγάλουν δυο στάλες γάλα. Τίποτα. Ούτε μια σταλιά θάμα. Τελικά ποτέ δεν κατάλαβε γιατί όλοι μιλούσαν γιομάτοι χαρά για τούτο το χρώμα. Τι το καλό είχε; Με λευκά τριαντάφυλλα είχε ξεπροβοδήσει πέρυσι τη μικρή του ξαδέρφη, ανάσκελα κι αυτή, σε κατευόδιο άνευ επιστροφής. Λευκά φοράνε και οι νύφες. Είδε χαΐρι κι από κει. Τρία χρόνια είχε να μιλήσει με τη δικιά του.

Και τώρα εδώ, δίπλα στα λευκά κουτιά του νοσοκομείου. Τι βάλθηκαν κι αυτοί να τα χτίσουν εδώ στο ξάφρισμα της θάλασσας; Λιόδεντρα καρφωμένα στο χώμα, πυργόσπιτα ψηλά και χαμηλά, να παίζουν φλογέρα στους αέρηδες και παραπέρα άνθρωποι φαντάσματα, ξεχασμένα κοχύλια στην άμμο, ξεβρασμένα από λιπόψυχα κύματα.

Λευχαιμία. Έτσι, απλά, μονολεκτικά, ίσα που πρόλαβε ν' ακούσει τη διάγνωση για τον πατέρα του στο κλείσιμο της πόρτας. «Ακούστε, αυτό που συμβαίνει είναι ότι τα λευκά αιμοσφαίρια πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα και μετά...». Νάτοι πάλι οι λευκοί διάολοι. Τρελλάθηκαν και τα'βαλαν με τον πατέρα του αυτή τη φορά. Τον καπετάν Μάνθο, τον εξηνταπεντάρη, που οκτώ μήνες είχε που βγήκε στη σύνταξη, που οκτώ μήνες είχε που κράτησε το πρωτέγγο στο χέρι του και τώρα είχε κάνει εισαγωγή «απλά» για έναν υψηλό πυρετό και μιαν απροσδιόριστη ατονία, όχι για λευχαιμία! Όχι λευχαιμία!

Εάπλωσε ανάσκελα στα βότσαλα να μην βλέπει τίποτα, μονάχα να καθρεφτίζεται στα αράγιστα γαλάζια ταβάνια. Ίσιωσε λίγο την πλάτη του που 'χε στραβώσει σα λιωμένη λαμπάδα από τη χαλασμένη καρέκλα του νοσοκομείου κι άπλωσε τις παλάμες να κλείσει το πρόσωπό του. Δυο τούφες μαλλιά μπλέχτηκαν στα δάχτυλα του. Για πρώτη φορά παρατήρησε πως είχε γκριζάρει για τα καλά και του φάνηκαν δυο ασπρόμαυρα χελιδόνια που 'χαν μπλεχτεί στο αχτένιστο και άλουστο τούτο κεφάλι. Δεν μπορούσαν να του πάρουν όλες τούτες τις

θολές σκέψεις μακριά, να αποδημήσουν και να μην ξαναγυρίσουν!

Μα κείνες επέστρεφαν επίμονα στη γιατρό, που γύριζε γρήγορα τις σελίδες με τις σημειώσεις και τις εξετάσεις του πατέρα του σαν να ξεφύλλιζε το ημερολόγιό της. «Δευτέρα: κομμωτήριο/Αρτεμις, εφημερία, αίτηση για άδεια κλπ.». Άραγε, έγραφε κάπου: «να πω στον καπετάν- Μάνθο ότι έχει λευχαιμία;». Αποκλείεται. Με συνοπτικές διαδικασίες ένα κεφαλαίο Λ, κακογραμμένο, αδιάφορο, θα ήταν σημειωμένο δίπλα στην «αλλαγή δώρου Μαρίας» και σ' ένα «συνέδριο / Μάλτα / Αύγουστο;».

Κι ο ίδιος, κάπως αδιάφορα προσπάθησε να του μεταφέρει τα μαντάτα, αλλά δεν τα κατάφερε. Ποτές του δεν τα πήγαινε καλά με τις διπλωματικές κουβέντες. Οι λέξεις κούτσαιναν, τα μάτια πύρωναν, η φωνή ναυαγούσε. Κι εκείνο το τικ-τακ του ρολογιού του χτύπαγε τα μηνίγγια. Ορμούσαν εκείνα τα ασήμαντα δεικτανθρωπάκια και δεν άφηναν κανέναν με την ησυχία του να βάλει σε τάξη τα σημαντικά και τα ασήμαντα. Όλα με βιάση να ειπωθούν, λες και θα 'κλεινε πάνω στις λέξεις η μπουκαπόρτα.

Άντε τώρα να τα βάλει ο στεριανός με τους καπεταναίους! Στην αρχή δεν καταλάβαινε. «Τι έχει το αίμα μου δηλαδή; Μη μου πεις θα 'ρχομαι κάθε μήνα σαν το θείο σου τον Πέτρο για γιόμισμα-ξεγιόμισμα; Και τον πυρετό που τον 'κονόμησα;». Ανακάτεψε ό,τι μπόρεσε από τις γεμάτες σελίδες της γιατρού για αιμοσφαίρια, για το ανοσοποιητικό σύστημα, κάτι ανώριμα κύτταρα και κάτι παράλογες λοιμώξεις, όλα μια σούπα γιατρικά.

Αντάριεψε. Έσφιξε τις γροθιές του να δώσει μια στην καταιγίδα, να τα βουλιάξει όλα, να κοκκινίσει όλη η Μεσόγειος από τα άρρωστα τούτα αίματα, μπας και ησυχάσει. Γαλήνεψε ύστερα από ώρα. Τον φώναξε ψιθυριστά και του 'πε: «Μην ανησυχείς. Κατάλαβα τι έχω. Αδερφοχτός θα γενώ. Θυμάσαι, ο καπετάν Μιχάλης* και κείνος ο άλλος ο Τουρκαλός ήπιαν τα αίματά τους και γίνηκαν αδερφοχτοί. Έτσι και γω με τούτα τα αίματα, τα παλαβωμένα κύτταρα, που λες κι εσύ, θα γίνουμε λευκοί αδερφοχτοί. Ή μαζί θ' αποθάνουμε ή μαζί θα σωθούμε».

Με μιαν ανάσα είχε κάνει τη διάγνωση του ο καπετάνιος. Κι εγώ, στ' ανάσκελα ακόμη, προσπαθούσα με τα δάχτυλα να γράψω τη διάγνωση μ' αέρινες μπογιές. Με φόντο πάντα τα λευκά σύννεφα.

*Από το ομώνυμο έργο του Ν.Καζαντζάκη.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ – ΤΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΑΝΑ ΤΟΥ '55

Η προσχεδιασμένη εξολόθρευση
του Γένους των Χριστιανών της Κωνσταντινουπόλεως
Λεμονιά Αντ. Μπασιλιάνου-Νταβλούρου

Αμαύρωσαν τα ζοφερά γεγονότα της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου του 1955 την εναπομείνασα κατόπιν πολλαπλών διωγμών και αλληπάλληλων καταστροφών Κοινότητα των «Νέων Ρωμαίων» Κωνσταντινοπολιτών· διεσπάρη το κακό ανά τις Εσωκαστρινές και Εξωκαστρινές συνοικίες της πάλαι Βασιλίδος των βασιλίδων, υπερπερίσσευσε το μίσος, θροιάσθηκε η αλαζονεία της Τουρκίας στη σκλαβωμένη ζωή των Χριστιανών. Το Γένος δοκιμάσθηκε για πολλοστή φορά. Πάγωσε η ψυχή της Ρωμιοσύνης. Ολοσχερής καταστροφή παντού! Κομμάτιασαν τα πάντα! Θρυμμάτισαν την αίγλη, κατακρεούργησαν τον Πολιτισμό. Πόνεσε πάλι η Αγία Σοφία, η παμμεγίστη Βασιλική της του Θεού Σοφίας· κρύφθηκε «πιότερο» στ' απόκρυφα η Πίστη στον «Ευλογητόν Τριαδικόν Θεόν». Θλιμμένη η Παναγιά έγειρε να σκεπάσει την αποκρυφία· ριγούσε αιώνες τώρα στα βάσανα και τις δοκιμασίες της χειμαζόμενης Βυζαντινής Χριστιανοσύνης.

Το βίος των Ελλήνων πέρασε στα χέρια των φονιάδων, των βιαστών, των εγκληματιών. Σπασμένες οι προθήκες των καταστημάτων γέμισαν τους δρόμους θραύσματα υάλων, είδη ενδυμασίας και υπόδησης, έπιπλα καλλιτεχνημένα καθώς και αντικείμενα διακόσμησης· τα έργα τέχνης, το χρυσό και το ασήμι τα έκλεβαν ευθύς εκείνην τη στιγμή. Χρήματα και τιμαλφή κειμήλια των ελληνικών Κωνσταντινοπολιτών οικογενειών χάθηκαν στο ζόφος της αμαρτίας των «ασπόνδων» εχθρών.

Χάθηκε και η Βαλουκλιώτισσα Παναγιά· λεηλατήθηκε επίσης το Ιερό Λούμα των Βλαχερνών. Θρήνος και οδυρμός εξαπλώθηκε «απ' άκρου εις άκρον» της των Ελλήνων Πόλης· πυρπολημένα γραφεία, κατεστραμμένα καταστήματα, βιασμένες ψυχές, κακοποιημένα σώματα, διωγμένοι Χριστιανοί, ξεριζωμένοι εκ της Πατρογονικής «εστίας» πανάρχαιοι Πελασγομυκηναίοι Αχαιοί, ατίμωση, φοβέρα κι άπληστος αγριεμός ξεχύθηκαν στο άτιμο γιορτάσι του Χάροντα παρατηρητές, Ομηρικής «νέκυιας» Δη-μόδοκου ή Φήμιου πένθιμο τραγούδι.

Κομμάτια και θρύψαλα μεγαλωσύνης, «ατάκτως ερριμμένα» ανάμεσα σε υπερύψηλα παλάτια Κομνηνά, το Διπλοφάναρο, το Μουχλιό και το Μπαλατά έως την Περαιτική Εισοδιώτισσα Παναγιά, στο Σταυροδρόμι των Γραικορωμαίων, τον Πύργο του Γαλατά!

-«Σφάξτε τους Έλληνες προδότες»! Πληγώθηκε η Αρχαία γη, «Πατρώα» αρπαγείσα «εστία».

-«Κάτω η Ευρώπη»! Ελληνίδα στην καταγωγή η παλαιότατη Ήπειρος.

-«Εμπρός να βαδίσουμε κατά της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης»! Δάκρυσε το Τζιχανγκίρ.

Απόηχος του «Ζαλόγγου» των Ελλήνων της Πόλης η συμπεριφορά έφερε από το άλλοτε την αυτοθυσία ως πανάκεια στη λύτρωση της ψυχής, στην καθαρότητα της συνείδησης, στην ελευθερία του πνεύματος. Δε δίστασε ο κυρ-Ιορδάνης, άξιος επιχειρηματίας, εκδότης εφημερίδας Πολίτικης καθημερινής, να εφοδιασθεί θανατικό υπέρ του μαρτυρίου, κατά της ασχημοσύνης πυρ να βάλει, να πυρπολήσει γυναίκα και παιδιά, το αρχοντικό παντέρημο, καλόστητο, ευλογημένο, ελληνικό. Τελευταία στιγμή γλύτωσε η οικογένεια από τους μανιασμένους τούρκους· τελευταία στιγμή σώθηκε η μικρή γενεά, αποσυρθείσα «λάθρα» στα Πριγκηπόννησα, ξεχωριστή της Προποντίδος ευμορφιά.

Απειλές, ιαχές επίθεσης, συνθήματα εκφοβισμού κεντούσαν την καρδιά της Ρωμιοσύνης, έπλητταν το μεγαλείο της, ύφαιναν στον αργαλειό του καταναγκασμού παράφρονα συρρίκνωση, πλάνητα ξεριζωμό.

Στη Μεγάλη Οδό, La Grande Rue, έτρεμαν τα Αρχοντικά, απλωμένα στην ευρωπαϊκή όχθη του Βοσπόρου.

-«Πρώτα την περιουσία σας, μετά τη ζωή σας». «Envela Mal, Sorna Can»· έσταζε το μίσος να καταπνίξει τη Βυζαντινότητα.

-«Η Κύπρος είναι δική μας. Βάλτε μπαϊράκια στα παράθυρα»· τρομοκρατούσαν τις Κοινότητες των Ορθοδόξων Χριστιανών.

-«Ζήτησαν οι Τούρκοι. Η Κύπρος είναι τουρκική»· εξακολουθούσαν τους βανδαλισμούς εφοδιασμένοι με αλυσίδες και σιδηρολοστούς οι διώκτες.

Το Τζιχανγκίρ στο Πέραν των Γραικορωμαίων του Πύργου του Γαλατά πόνεσε για τις ληστείες, την ασέβεια προς τους Ιερείς του Παντοκράτορα «Ιησού Χριστού», το άδικο και το κρίμα προς την Ελληνίδα Φυλή δεδοξασμένη, παλαιγενή.

Οι Αγγελικές Τάξεις διασαλεύθηκαν από την αντίρα εκείνου του ενιαυτού. «Θρόνοι», «Εξουσία», «Δυνάμεις» και «Κυριότητες» ύψωσαν κέρας Χριστιανών Ορθοδόξων Πιστών «εν Πνεύματι Αγίω» τετελειωμένων.

Ως άλλη νύκτα των Κρυστάλλων, η άναστρη νύκτα της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου του 1955 έντυσε στα πένθιμα την Κλειώ τη Μούσα Αρχοντική, «πότνια» της Ιστορίας των Ελλήνων, «παμμήτορα» Αρχέγονου «τηλαυγούς» Πολιτισμού.

-Ως άλλη νύκτα των Κρυστάλλων! Αργόσβησε η Σελάνα χλωμό το φως.

-Η νύκτα του εξοντωτικού «πογκρόμ»! χαρακτήρισε ο Διεθνής Τύπος την προσχεδιασμένη εξολόθρευση του Γένους των Ελλήνων Χριστιανών.

-Ως άλλη νύκτα των Κρυστάλλων! Τρεμολαμπύρισε η Πούλια θωρώντας «εν τοις υψίστοις» μασκαρεμένη την Αγία Σοφιά, στο σκλαβοπάζαρο της εντροπής συρμένη.

Βεβηλώθηκαν εκκλησίες, καταπατήθηκαν όσια και ιερά. Συλλήθησαν τάφοι των προγόνων, θρυμματίστηκαν τα αγιασμένα λείψανα των κεκοιμημένων προπατόρων, πάππων, προπάππων, αναδόχων, διδασκάλων.

Τα σχολεία κατεστράφησαν· το Ζάππειον Παρθεναγωγείο στο Πέραν υπέστη βαρύτατες ζημιές.

Εφθόνησαν το Ρωμαίικο, δυναμωμένο στην Ορθόδοξη Πίστη, ριζωμένο στον Ηλιοσταλαγμένο Έλληνα Πολιτισμό. Μανιασμένος όχλος, άδοξη ακολουθία παράφρονος υποχθόνιου Θεού, επέφερε κακό, πολύ κακό εναντίον των Ορθοδόξων Ελλήνων και Αρμενίων της Κωνσταντινουπόλεως.

-«Απιστος, ανάθεμα στο γκιαούρη»· ανασηκώθηκε από το λήθαργο κοιμωμένη βασιλοπούλα η Ρωμανία.

-«Τα Ελληνικά είναι παράνομα»· φάνηκε σβησμένος ο ουρανός να σκεπάζει τη θλίψη και την καταστροφή.

-«Γκρεμίστε, σπάστε, είναι γκιαούρης. Δε χρειαζόμαστε αγαθά των απίστων»· έχασαν τη μοσχοβολιά τα γιασεμιά, τα ρόδα, οι λεμονιές, οι κρίνοι, τα ζουμπούλια.

Λεηλάτησαν και τη Σμύρνη εκείνην την αποφράδα νύκτα του προσχεδιασμένου εξοντωτικού διωγμού εναντίον των Χριστιανών.

-«Χθες ήταν η γιορτή της ζάχαρης, σήμερα είναι η γιορτή της θυσίας»· ακονίσθηκαν αιμοβόρες οι χατζάρες, λαχταρισμένες μακελλειό, σιμά στα αιμοσταγή της Άλωσης γιαταγάνια.

Μολυσμένη η ιστορική μνήμη επικαλέσθηκε την Ελευθεριά ίατεια, του σταυρωμένου Γένους ψυχοσώστρα, ημέρα Αναστάσεως, Πάσχα Κυρίου, Πάσχα, Νικηφόρου Λυτρωμού Χαρά! Προέβαλε «αστραπηβόλος» από τα άδυτα του Χρόνου η Ελληνίς Φυλή, πανίερη, ανδρειωμένη· έπαλε το δόρυ η «Παλλάς» της Αρχαιότητας θεά, «Πρόμαχος» Αθηνά, Παναχαιών, Συμπανελλήνων «βωμούς» και «εστίες» υπερασπιζομενη!

Ο Χτιτζιάρης (Χτικιάρης)

Κωνσταντίνος Πάτσιαλος

Αύγουστος μήνας 1948. Ο καυτός λίβας σου έκαιγε το πρόσωπο. Είναι οι μόνες ώρες που μπορείς και βλέπεις και τον αγέρα. Λίγο παράξενα ακούγεται αλλά από τον μεγάλο καύσωνα έβλεπες σε μια απόσταση 50-200 μέτρα τον αγέρα να τρεμουλιάζει λες και ψηνόταν κι αυτός από υψηλό πυρετό.

Στο χωριό Λεύκολλα, της Κύπρου, τα πλάσματα κείνες τις μέρες βρίσκονται όλα στις δουλειές, στα περιβόλια. Είναι οι μέρες που φυτεύουν τις φθινοπωρινές πατάτες και άλλα λαχανικά.

Με το ηλιοβούτιημαν μια-μια οι καρρέττες (βοϊδάμαξες) επέστρεφαν από τα περιβόλια στα σπίτια τους. Οι άντρες στα γρήγορα ξεπόρευγαν τα βόδια και τα έδεναν στις θέσεις, που ήταν καθορισμένες για το καθένα στη μεγάλη αυλή του σπιτιού, κοσκίνιζαν άχυρο, αλέθανε με το χειρόμυλο ρόβι ή βίκο και τάζιζαν τα ζώα μέσα σε ειδικές σκαλισμένες πέτρινες γούρνες (φάτνες). Την ίδια ώρα, η μάνα τηγάνιζε πατάτες μαζί με παστά, λουκάνικα και τσιγαρίδες και μετά από λίγο όλη η οικογένεια καθόταν γύρω από ένα απλό ταβλί (ξύλινο τραπέζι) για το βραδινό φαγητό. Ήταν η ευλογημένη ώρα της οικογένειας. Όλοι μαζί, πατέρας, μητέρα και τα παιδιά. Φτωχοί μα πάμπλουτοι στην ψυχή και στην καρδιά. Την προσευχή την έλεγε ο μικρός ο Κωνσταντής κι αυτό γιατί το όνομά του ήταν του προπάππου του, που ήταν Παπάς και το θεωρούσαν χρέος και τιμή.

Μετά το φαγητό ο πατέρας και τα μεγάλα παιδιά πήγαιναν στα Σωματεία για έναν καφέ ή αναψυκτικό και για να ακούσουν τις ειδήσεις από το ραδιόφωνο. Σ' όλο το χωριό υπήρχαν μόνο πέντε ραδιόφωνα. Ένα στο γραφείο-καφενέ του Κοινοτάρχη και ανά ένα στα τέσσερα Σωματεία (Σύλλογοι). Οι γυναίκες είχαν δικούς τους τόπους σύναξης σε κάθε γειτονιά, στα σταυροδρόμια και κοντά στις φουντάνες (βρύσες). Σε κάθε γειτονιά υπήρχε μια φουντάνα και στο κέντρο του χωριού δίπλα απ' την εκκλησία, υπήρχε ένα μεγάλο ντεπόζιτο, από το οποίο το λιγοστό νερό που ερχόταν από πολύ μακριά διοχετευόταν στις φουντάνες.

Τα μικρά παιδιά μαζευόντουσαν κι αυτά κατά γειτονιές και έπαιζαν διάφορα παιγνίδια, κρυφτό, σκλαβάκι κ.ά. Ένα παιδί συνήθως αρχηγευε. Αυτή η αρχηγία επιβαλλόταν με παράξενους πολλές φορές τρόπους. Π.χ. το πιο δυνατό παιδί στην πάλη, το πιο γρήγορο στο τρέξιμο, ο καλύτερος ποδοσφαιριστής κλπ. Στη γειτονιά της Μάτας εκείνη τη χρονιά αρχηγευε ο γιος της ο Κωνσταντής. Ο τρόπος που επιβλήθηκε στα άλλα παιδιά ήταν πολύ παράξενος. Δεν ήταν σωματικά δυνατός ούτε έτρεχε πολύ. Ήταν όμως τολμηρός και πανέξυπνος. Ένα μεσημέρι καθισμένα τα παιδιά της γειτονιάς στη σκιά μιας χαρουπιάς μετρήσανε ποιος έχει τα πιο πολλά αγκάθια στις πατούσες των ποδιών τους. Άλλοι είχαν δύο-τρία άλλοι πέντε και πολύ λίγοι μέχρι δέκα. Όμως ο Κωνσταντής είχε μονάχα στην αριστερή πατούσα τριάντα τέσσερα αγκάθια και καμιά εικοσαριά στη δεξιά και δεν πόναγε σχεδόν καθόλου. Ο Κωνσταντής δεν είχε φορέσει ποτέ παπούτσια, ούτε Κυριακή ούτε το Πάσχα, μέχρι που έγινε δέκα τριών χρονών. Στο περιβόλι του πατέρα του,

στον Κόκκινο Γκρεμμό, ξυπόλυτος γυρνούσε όλη την ημέρα πάνω στις ραχοκοκαλιές, μέσα στα αγκάθια, κυνηγούσε κορυδαλλούς με τη σφεντόνα, έψαχνε να βρει φωλιές από πέρδικες, έψαχνε να βρει σκαντζόχοιρους, προσπαθούσε να πιάσει πουλιά με ξόβεργες, κυνηγούσε τους γύπες στους τόπους που υπήρχε κάποιο ψοφίμι με την ελπίδα ν' αποκτήσει κάποιο φτερό τους για να το πωλήσει σ' αυτούς που παίζανε κιθάρα. Το δέρμα στο πέλμα των ποδιών του είχε γίνει τόσο παχύ και σκληρό που όταν πατούσε αγκάθια δεν πόναγε καθόλου. Στη γειτονιά όταν παίζανε διάφορα παιγνίδια και τον κυνηγούσαν να τον αιχμαλωτίσουν, αυτός έμπαινε μέσα σ' ένα χωράφι που 'χε τριβόλια και σταυράγκαθα. Ποιος να τολμήσει να τον πλησιάσει; Έτσι επιβλήθηκε η αρχηγία του. Την ημέρα της Παναγίας, όπως και τα άλλα βράδια, στα στέκια, στις γειτονιές υπήρχαν μεγάλες συνάξεις. Μάνες, κοπέλες, γέροντες, γριες, αγόρια και κοπελούδες κι 'πό ιστορίες, παραμύθια και κουτσομπολιό... άκουγες και δεν χόρταινες. Το ίδιο συνέβαινε και στη γειτονιά του Κωνσταντή. Η φουντάνα, όπως συνήθως, δεν έτρεχε νερό γιατί η γειτονιά βρισκόταν σε λίγο ψηλό μέρος και γιατί στη μέση της απόστασης μέχρι το ντεπόζιτο βρισκόταν και ο Αστυνομικός Σταθμός που κατανάλωνε πολύ νερό γιατί οι αστυνομικοί είχανε και τέσσερα άλογα. Πού να περισσέψει νερό για τη γειτονιά του Κωνσταντή. Αυτός σαν αρχηγός των παιδιών πήγαινε ρούφαγε με όλη του τη δύναμη τον αέρα από τη φουντάνα και μερικές φορές κατάφερνε να τρέξει λίγο νερό. Όταν το κατάφερνε, γινόταν χαμός, εθεωρείτο ηρωισμός. Τα παιδιά δίψαγαν γιατί ήταν κουρασμένα από το τρέξιμο και τα παιγνίδια.

Κατά τις εννέα το βράδυ άρχισε η φουντάνα να τρέχει κανονικά. Τότε έγινε κάτι που σημάδεψε την ψυχή του Κωνσταντή για πολλά χρόνια. Μια γυναίκα, της Πάνω Γειτονιάς, που περίμενε κι αυτή πότε θα 'ρθεί νερό να γεμίσει το λαγήνι της, είπε σε μιαν άλλη που ήταν πρώτη στη σειρά για να πάρει νερό: «Κυρά ... πλύνε καλά την φουντάνα γιατί πιο μπροστά ρουφούσε για νερό ο χτιτζιάρης, ο γιος της Μάτας...». Το 'πε τόσο δυνατά που το άκουσε κι ο Κωνσταντής, ο οποίος είπε από μέσα του: «Α... ρε θεια πέστο τουλάχιστον σιγανά να μην ο' ακούσω τζι' εγώ», την κοίταξε λίγο λυπητερά και απομακρύνθηκε. Αυτό το περιστατικό τον προβλημάτισε. Ναι, ήταν αρχηγός στη γειτονιά και το χαιρότανε, όμως τώρα, σκεφτόταν, ότι κάτι πρέπει να κάνει, κάτι να αποφασίσει, κάτι που κανένας άλλος να μην το έχει κάνει για να ανατρέψει αυτό το «χτιτζιάρης», να το σβύσει για πάντα. Έπρεπε ο ίδιος να γίνει κάτι σπουδαίο, να διακριθεί στο χωριό και στην κοινωνία.

Το βράδυ, ξαπλωμένος στην αυλή του σπιτιού επάνω σε μια σεντόνα του αργαλειού με σκέπασμα ολάκερο τον

αστροσπαρμένο ουρανό, κοιτούσε το Γαλαξία, τους αστερισμούς κι έπλαθε όνειρα. Αποφάσισε να μελετά πιο πολύ και να σπουδάσει, να γίνει αξιωματικός, να αξιωματικός στην Ελλάδα. Δεν υπήρχε στην Λεύκολλα άλλος αξιωματικός, ήταν άγνωστο επάγγελμα. Σαν ιδέα για τους πιο πολλούς φαινόταν κάτι το ακατόρθωτο. Ο Κωνσταντής το πήρε απόφαση, «το χιτιτζιάρης πρέπει να σβήσει», στρώθηκε στο διάβασμα.

Τον άλλο χρόνο στις εισαγωγικές εξετάσεις που έδωσε για να εισαχθεί στο Γυμνάσιο τα κατάφερε. Έγινε γυμνασιόπαις. Στη συνέχεια έγινε πρόσκοπος. Στόχος ένας και μοναδικός, η Σχολή Ευελπίδων. Κάποτε όταν ήταν τετάρτη τάξη του Γυμνασίου εκμυστηρεύτηκε το όνειρό του στο βοηθό του κουρέα όταν πήγε να κουρευτεί. Αυτός τον ειρωνεύτηκε και το διέδωσε σ' όλα τα παιδιά της ηλικίας τους. Τα σχόλια όλων ήταν ειρωνικά.

Ο χρόνος περνούσε, ο Κωνσταντής στα μαθήματα ήταν πολύ καλός. Στο Προσκοπείο έγινε ενωμοτάρχης και μετά σωματάρχης. Οι ικανότητές του, η εξυπνάδα του, οι ψυχικές του δυνάμεις άρχισαν σιγά-σιγά να γίνονται σεβαστές από τους κατοίκους του χωριού. Η αγάπη του για την πατρίδα γιγαντώθηκε με την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ κατά των Άγγλων. Ήταν τολμηρός, ριψοκίνδυνος, ενθουσιώδης, επιβαλλόταν στον κόσμο.

Μια μέρα του Ιουνίου 1956 με το πλοίο ΑΧΙΛΛΕΑΣ έφτασε στον Πειραιά κι απ' εκεί μ' ένα τρίκυκλο πήγε κατ' ευθείαν στη Σχολή Ευελπίδων. Στο διάστημα μέχρι να συμμετάσχει στις εισαγωγικές εξετάσεις διέμενε στο Στρατόπεδο ΚΕΤΕΣ, που βρισκόταν στη θέση που κτίσθηκε αργότερα το ξενοδοχείο ΧΙΑΤΟΝ. Μια και δεν είχε λεφτά, εκεί στο στρατόπεδο εξασφάλισε ύπνο και φαγητό.

Στις εισαγωγικές εξετάσεις πέτυχε, έγινε Εύελπις. Το όνειρό του άρχισε να γίνεται πραγματικότητα. Μέχρι την ημέρα της ορκωμοσίας είχαν ετοιμαστεί και οι στολές. Τότε ο Κωνσταντής έβγαλε μια φωτογραφία εις τετραπλούν. Τη μία την έστειλε στη μάνα του, τη δεύτερη την έστειλε στο κουρείο του χωριού, έτσι για να την βλέπει ο βοηθός του κουρέα και τις δύο άλλες τις κράτησε για τον εαυτό του.

Ο χρόνος περνούσε κι' ήρθε η ημέρα της ορκωμοσίας του Κωνσταντή σε ανθυπολοχαγό. Παρόντες στην ορκωμοσία, οι γονείς του, ο μεγάλος του αδελφός Ανδρέας, που ήταν πολύ μεγάλος αγωνιστής της ΕΟΚΑ, και μερικοί ακόμα αγωνιστές.

Μετά την ορκωμοσία, ο Κωνσταντής πήρε ένα μήνα άδεια και πήγε στο χωριό του, τη Λεύκολλα. Την πρώτη Κυριακή φόρεσε

τη στολή και το σπαθί και πήγε μαζί με τη μάνα του στην εκκλησία. Ήταν η ευτυχέστερη ημέρα της Μάτας. Καμάρωνε για τον Κωνσταντή, σαν άκουγε τους επαίνους όλων ανδρών και γυναικών. Ήταν φυσικό να νιώθει ευτυχισμένος και ο Κωνσταντής. Το όνειρό του είχε πραγματοποιηθεί.

Το απόγευμα εκείνης της Κυριακής ο Κωνσταντής καθόταν στον ηλιακό του πατρικού σπιτιού και το μυαλό του ταξίδευε στα παλιά, στα παιδικά του χρόνια που ξυπόλυτος έπαιζε στη γειτονιά και τότε έγινε κάτι που δεν μπορούσε να το φανταστεί ποτέ.

Η μάνα του, δίπλα από το φούρνο στην αυλή, κουβέντιαζε με μια γυναίκα που βρισκόταν απ' έξω από το σημειντήρι (μανδρότοιχο) ...Μουρ... μουρ ... μουρ... για πολλή ώρα. Ο Κωνσταντής έστησε αυτί κι άκουγε τα λεγόμενα «Ματού το γαίμαν δεν πρέπει να πάει χαμένο. Μην τον ξεγελάσει καμιά Αθηναία ... Να πάρει καπέλαν που το χωρκόν μας, που την ξέρουμε ... Είναι η κόρη του τάδε, όμορφη τζιαί πλούσια είναι τζιαί η κόρη του τάδε πούναι γραμματιζούμενη τζι' έχει τρόπους...».

Ο Κωνσταντής μετακινήθηκε στον ηλιακό και τι βλέπει. Η γυναίκα στον μαντρότοιχο ήσαν εκείνη που τον αποκάλεσε «χτιτζιάρην».

Τα μάτια του Κωνσταντή βούρκωσαν. Τα αισθήματά του ήσαν ανάμεικτα και σιγανομουρμούρισε «Γιατί βρε θεια... γιατί δεν τόλεγες τότε σιγανά το "χτιτζιαρης" να μην σ' άκουγα κι εγώ. Όμως δεν σου κράτησα ποτέ κακίαν. Δεν ήσουνα άλλωστε η μόνη που με είπε "χτιτζιάρην". Τα μηνύματα των ψιθύρων και των σχολίων στο χωριό έφταναν στ' αυτιά μου. Εγώ πάντως σ' ευχαριστώ γιατί αυτή η φράση υπήρξε το κίνητρο να γίνω Αξιωματικός, ο Θεός να σ' έχει καλά ... πάντα καλά».

Αυτά είπε ο Κωνσταντής, μπήκε μέσα στο σπίτι, στάθηκε μπροστά στην εικόνα του Αγίου Γεωργίου, σταυροκοπήθηκε, έκλαψε από συγκίνηση και σιγανά μουρμούρισε «Θεέ μου σ' ευχαριστώ για όλα, για όλα όσα έζησα και για ό,τι είμαι σήμερα...».

Ο κρυφός έρωτας της δασκάλας μου

Σάββας Τσάσης

Προσφυγόπουλο μαζί με τα τρία μου αδέλφια και σε ηλικία 6 ετών ξεσπιτώθηκα από το χωριό μου και βρέθηκα μαζί τους σε ένα εξαθλιωμένο δωμάτιο τριώροφης κατοικίας στην παραλία του νησιού μας. Οι γονείς και ακόμη τέσσερα αδέλφια βρίσκονταν σε φυλακές και εκτοπισμένοι σε διάφορα

σημεία της Ελλάδας, έτσι για να μάθουν καλύτερη πατριδογνωσία, μα και για να συνεισθούν, αφού θα γίνονταν κοινωνοί μιας νέας αντίληψης για την Εθνικοφροσύνη.

Άλλωστε η ΕΗΔ τους παρεχόταν απλόχερα και σε καθημερινή βάση. Μην ξεχνάμε και τις θωπίες του βούρδουλα και της στρατιωτικής ζώνης, δύο αθώα όπλα που χρησιμοποιούσαν με εξαιρετική δεξιοτεχνία οι Ηρακλείς του Έθνους και της Πατρίδας. Μέσα σ' αυτή την ανεμοθύελλα και καταιγίδα, η μεγάλη μας αδελφή, 12 χρόνων, φρόντισε για τη μόρφωσή μας και γραφτήκαμε στο 1ο Δημοτικό Σχολείο.

Τα έξι, τα επτά και τα οκτώ χρόνια μου δε με εμπόδιζαν καθόλου από μια καθημερινή απασχόληση από μια θαυμάσια οικογένεια προκειμένου να εισφέρω κι εγώ ό,τι μπορούσα στα γενικά καθημερινά έξοδα της οικογενειακής ομάδας.

Τι συγκίνηση και πόσα δάκρυα όταν μας έρχονταν γράμματα από τα δικά μας πρόσωπα τα διασκορπισμένα στα διάφορα νησιά αλλά και σε ορισμένες πόλεις της Ελλάδας, για την οποία κι εμείς είχαμε αισθήματα στις καρδιές μας, αντίθετα με όσα ακούγαμε από ορισμένους προβεβλημένους κατοίκους του νησιού, που βλέποντάς μας δεν έκρυβαν τις ανησυχίες τους για τους νέους ανθρώπους που εκτρέφει η χώρα και τους οποίους επιεικώς αποκαλούσαν με το γνωστό προσδιορισμό.

Όμως, παρά τις αντιξοότητες και τα φυσικά και τεχνητά εμπόδια, η ζωή κυλούσε... Μαθητής της ΔΔ τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Η οικογένεια του κ. Παναγιώτη Βαρθολάτου με φρόντιζε· μας φρόντιζε. Έτσι, είχα κι εγώ την πολυτέλεια να φοράω παπούτσια, είτε ελβιέλα είτε με σόλες από λάστιχο αυτοκινήτου... Πόσο γοητευόμουν απ' αυτά!!

Ιδιαίτερα ήμουν ευτυχισμένος όταν άκουγα αυτόν τον υπέροχο θόρυβο που έκαναν τα πεταλάκια των παπουτσιών και που κι ο ίδιος φρόντιζα με το δικό μου τρόπο βέβαια να επαυξάνω. Για παιχνίδι, ούτε συζήτηση. Πού να βρεθεί χρόνος για την ψυχαγωγία των παιδιών του συμμοριτοπολέμου;

Μια μέρα, γυρνώντας από το σχολείο, κλώτσησα μια μπάλα με αδεξιότητα και αμέσως δέχτηκα σκληρή τρικλοποδιά από ένα μεγαλύτερο παιδί και βρέθηκα αμέσως στραπατσαρισμένος και καταματωμένος κατάχαμα. Το μόνο που μπορούσα να αρθρώσω ήταν «Γιατί Παναγιά μου;».

Δυο μέρες απουσίασα από τα μαθήματά μου γιατί ο πόνος, και ο ψυχικός και ο σωματικός, με είχαν καταβάλει, και όχι αδικαιολόγητα.

Τα γεγονότα όμως, με ξέφρενους ρυθμούς άρχισαν να αλλάζουν τη βασανισμένη μου ζωή. Μας ήρθε γράμμα από την Αθήνα και με τι νέα παρακαλώ; Συναρπαστικά! Ο πατέρας μας γύρισε από τον Αϊ-Στράτη και η μητέρα από τις φυλακές του Μεσολογγίου. Οι δύο αδελφές μας είπαν κι αυτές αντίο στις φυλακές της Κορίνθου και, για να συμπληρωθεί ο αριθμός, ο μεγαλύτερος αδελφός μας επέστρεψε από τη Μακρόνησο.

Σκεφτόμουν ο χαζοχαρούμενος: Τι τυχεροί που είναι οι γονείς και τα αδέρφια μου που γνώρισαν τόσους τόπους. Τραγική ειρωνία. Αλλ' όμως, τόσο ήξερα, τόσο καταλάβαινα. Οκτώβρης του έτους 1951. Το πρωινό που διαδέχτηκε την περασμένη και τόσο ευτυχισμένη μέρα με βρήκε ξανά στο γνώριμο μου θρανίο.

-Μύρτο, ακούστηκε η φωνή της δασκάλας μου, της κ. Άννας Ζερβάτου.

-Μάλιστα κυρία, απάντησα και περίμενα, όπως συνηθίζοταν, να μου γίνει μια ερώτηση από το μάθημα του προγράμματος.

-Έλα εδώ παιδί μου.

Ανταποκρίθηκα στην πρόσκληση και με δυο δρασκελιές βρέθηκα κοντά της. Και η Δασκάλα συνέχισε:

-Άκουσε παιδί μου. Την τελευταία ώρα θα σου δώσω λεφτά να μου αγοράσεις ένα ψωμί και να μου το φέρεις σπίτι μου.

-Μάλιστα κυρία, της απάντησα, με τον ανάλογο σεβασμό που έτρεφα στο πρόσωπό της.

Μεταξύ μας, πρέπει να σας εξομολογηθώ πως κι η δασκάλα μου, γνωρίζοντας την κακοτράχαλη πορεία της παιδικής μου ζωής, μου συμπεριφερόταν με ιδιαίτερη αγάπη και καλοσύνη.

-Λοιπόν Μύρτο, όταν μου πάρεις το ψωμί θα πας αυτό το φάκελο στον κ. Γιάννη Τσουράκη στο καφενείο το μεγάλο, στην Πλατέα. Ξέρεις;

-Και βέβαια κυρία, αφού κι εγώ εργάζομαι στο περίπτερο στην Πλατέα. Η δασκάλα μου παρέδωσε το γράμμα.

-Κύριε Τσουράκη, σας έφερα αυτό το γράμμα που μου έδωσε η δασκάλα μου, η κ. Άννα Ζερβάτου. Θέλετε κάτι να της πω;

Ο κ. Τσουράκης, παρά τα 55 του χρόνια περίπου, ήταν αρκετά ψηλός, ευθυτενής, φορούσε μωπικά γυαλιά και έτρεφε μεγάλο μουστάκι, ενώ από την κεφαλή του είχαν αρχίσει προ πολλού τα γνωστά σε όλους μας αραιώματα του τριχωτού. Σε γενικές γραμμές, ήταν λεβέντης· και ήταν φυσικό να μην περνάει ατιαρατήρητος στον συνομήλικό, και όχι μόνο, γυναικείο πληθυσμό του νησιού.

-Αν περάσεις αύριο παιδί μου, θα σου δώσω τη δική μου απάντηση, μου είπε ο κ. Τσουράκης, αφού έριξε μια φευγαλέα ματιά στο κείμενο που είχε μπροστά του και

προφανώς βιαζόταν προκειμένου να εξυπηρετήσει την απαιτητική πελατεία του καφενείου του.

Με την πεποίθηση ότι εξυπρέτησα τη δασκάλα μου, με ένα ελαφρό τροχάδην ξεκίνησα το δρομολόγιο της επιστροφής. Διασχίζοντας την Πλατιά, πέρασα κι από το περίπτερο της καθημερινής μου απασχόλησης κι αμέσως μετέβαλα τον τρόπο της κίνησής μου· από το τροχάδην περιορίστηκα στο απλό βάδισμα προκειμένου να απολαύσω για μια ακόμη φορά την ανοιξιιάτικη ατμόσφαιρα της κεντρικής λεωφόρου της πρωτεύουσας.

Τσως τα νέα από τους γονείς και τα αδέρφια μου, ίσως και η εξυπρέτηση της δασκάλας μου, είχαν δημιουργήσει μέσα μου μια πρωτόγνωρη για μένα ευχάριστη ατμόσφαιρα. Για πρώτη φορά στη ζωή μου, περνώντας από την Φιλαρμονική ένιωσα μια έντονη συγκίνηση ακούγοντας μια πανδαισία κλασικής μουσικής διαφόρων οργάνων από τις ασκήσεις των σπουδαστών.

Ταυτόχρονα, οι ανθισμένες πικροδάφνες και οι ευκάλυπτοι ένθεν κι ένθεν της λεωφόρου έδιναν τη δική τους ευωδία στην ατμόσφαιρα, δονούμενοι από τον μπάτη που ερχόταν ανεμπόδιστα από του Μέτελα.

Με αυτά και με αυτά. έφτασα στο σπίτι της δασκάλας μου. Χτύπησα το κουδούνι. Μου άνοιξε η ίδια. Μόλις την είδα κεραυνοβολήθηκα και ένα συναίσθημα απογοήτευσης με άφησε άφωνο. Η δασκάλα μου πρέπει να ήταν περίπου πενήντα χρόνων. Τα μαλλιά της ήταν κατάμαυρα, μαζεμένα κυκλικά στο κεφάλι της. Ένα έντονο μακιγιάζ την έδειχνε πολύ νεώτερη. Στα χείλη χρησιμοποιούσε ένα κραγιόν με έντονο κόκκινο χρώμα. Γενικά, ήταν μια κυρία που δεν πρέπει να περνούσε απαρατήρητη.

Τι είχε συμβεί. Εκπληκτος παρατήρησα ότι στο κεφάλι της δασκάλας μου είχαν καταυλισμό λίγες μόνο τρίχες, που αν τις αριθμούσα δεν πρέπει να ήταν περισσότερες από 250-300, ενώ στο κατώτερο μέρος του κεφαλιού, γύρω-γύρω, ο αριθμός ήταν απείρως μεγαλύτερος. Πάντως, και στις δύο περιπτώσεις υπερείχε το άσπρο χρώμα.

-Κυρία, σας έφερα το ψωμί, ενώ ο κ. Τσουράκης μου είπε ότι πολύ σύντομα θα μου δώσει να σας φέρω ένα δικό του γράμμα. Άλλωστε, γνωρίζει τον τόπο της δουλειάς μου.

Εφυγα τρέχοντας, αλλά πολύ μουδιασμένος. Ήταν τόσο διαφορετική η εικόνα που είχα σχηματίσει για την αγαπημένη μου δασκάλα. Αυτό το παιχνίδι - έτσι το ένιωθα εγώ - συνεχίστηκε όλους τους μήνες της άνοιξης, όταν κατά το τέλος του Μάη έγινε το, κατά εμένα, αναμενόμενο.

Καλά το μαντέψατε. Η περιέργεια για την ανταλλαγή επιστολών όλον αυτό τον καιρό, και προπάντων το περιεχόμενό τους, με κέντριζε στο έπακρο. Νομίζετε ότι μπορούσα να αντισταθώ στον πειρασμό που συνεχώς με παρότρυνε να ανοίξω έστω ένα γράμμα και να το διαβάσω; Η μικρή μου ηλικία δεν συνεπαγόταν και παντελή άρνηση στα πρώτα σκιριτήματα. Άγνοια υπήρχε. Όμως και η επιθυμία της γνώσης έντονη.

Ωσου. Καλά το μαντέψατε. Το γράμμα που αποφάσισα να διαβάσω ήταν της δασκάλας μου. Γιατί αυτή η προτίμηση; Τσως γιατί ο αθεόφοβος και να ζήλευα.

Εδώ θα σημειώσω τη φράση του κοσμοκαλόγερου, του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη: «Ανθρώπους και κτήνη σώσεις Κύριε»! Σε μια απ' αυτές τις δύο κατηγορίες σίγουρα είχα τη δική μου θέση.

Αν θυμάμαι καλά, ήταν η τελευταία Παρασκευή του Μάη όταν πήρα από τα χέρια της δασκάλας μου το γράμμα και την παραγγελία για το γνωστό δρομολόγιο. Όμως αυτή τη φορά τα πράγματα δεν ήταν τα ίδια. Μια ανησυχία με πλημμύριζε. Ένα αίσθημα γεμάτο ενοχές κυριαρχούσε στον ψυχικό μου κόσμο. Τι πάω να κάνω, σκέφτηκα. Όμως την απόφασή μου την είχα πάρει και δε σκεφτόμουν ότι έπρεπε να υπαναχωρήσω. Άλλαξα το δρομολόγιο και πήγα στον Παιδικό Κήπο. Αμέσως κάθισα στο παγκάκι και ετοιμάστηκα για τη μεγάλη στιγμή. Στον κήπο εκείνη την ώρα βρίσκονταν πολλά μικρά παιδάκια που συνοδεύονταν από τις νταντάδες τους και μούρλαιναν τον κόσμο με τις παιδικές φωνούλες τους και τα πολλά παιχνίδια τους.

Εγώ όμως στον δικό μου κόσμο. Ένας κρύος ιδρώτας είχε περιλούσει όλο το κορμί μου και για πρώτη φορά κατάλαβα την παιδική μου καρδούλα να χτυπάει γρήγορα· ασταμάτητα θα έλεγα.

Σε αυτή την κατάσταση, ειλικρινά ποτέ δεν είχα βρεθεί, έστω και στα λίγα παιδικά μου χρόνια που σίγουρα είχαν σημαδευτεί από σημαντικά γεγονότα που τόσο αρνητικά είχαν επιδράσει στην όλη πορεία της ζωής μου.

Άφησα τα τετράδιά μου επάνω στο παγκάκι, γιατί προφανώς δεν είχα την πολυτέλεια να διαθέτω σάκα, κι αμέσως άρχισα να περιεργάζομαι το φάκελο κοιτώντας ταυτόχρονα δεξιά κι αριστερά για να διαπιστώσω ότι τα όποια κατασκοπευτικά δίκτυα δεν ασχολούνται με τη δική μου δολιοφθορά.

Περιττό να σας πω ότι τα δάχτυλά μου είχαν αφήσει ήδη πάνω στο φάκελο τα αποτυπώματά μου. Σιγά-σιγά, άνοιξα το φάκελο· άλλωστε, δεν ήταν και δύσκολο γιατί η δασκάλα

μου, με την εμπιστοσύνη με την οποία με περιέβαλε, δε φρόντισε ιδιαίτερα για την ασφαλή σφράγιση του φακέλου. Και η μεγάλη στιγμή έφτασε. Θα την μπορούσα να την παρομοιάσω με αυτό που ακούγαμε για την ημέρα της Κρίσης, όταν θα ερχόταν ο Θεός «κρίναι ζώντας και νεκρούς».

Το πρώτο πράγμα που παρατήρησα ήταν ο γραφικός χαρακτήρας της δασκάλας μου. Έγραφε υπέροχα και καλλιγραφημένα. Αυτό με εντυπωσίασε, αλλά με άφησε επί του παρόντος αδιάφορο γιατί εγώ βιαζόμουν να διαβάσω τι έγραφε η δασκάλα μου στον κ. Τσουράκη.

«Αγαπητέ μου κ. Τσουράκη,

Βεβαιώ λήψιν ημετέρας επιστολής ήτις μοι ενεποίησεν άριστην εντύπωσιν διά την γνώμην ην έχετε σχηματίσει δι' εμέ...» και λοιπά και λοιπά... και κατέληγε:

«Σας βεβαιώ ότι τα προς υμάς συναισθήματά μου θα εκδηλωθώσιν, ότι ο χρόνος το επιτρέψει.

Εν αναμονή απαντήσεώς σας διατελώ,

Φιλικώς,

Υπογραφή»

Όπως αντιλαμβάνεστε, συγκλονίστηκα. Ο ιδρώτας άρχισε να απλώνεται και στο φάκελο κι εγώ δεν ήξερα πώς να αντιδράσω στη συνάντησή μου με τον κ. Τσουράκη και ενδεχομένως στο ερώτημά του γιατί ο φάκελος είχε στραπατσαριστεί.

Μεταξύ μας, σε όλα τα ερωτήματα που έκανα στον εαυτό μου για τα γραφόμενα από τη δασκάλα μου, όσο κι αν δεν το πίστευα, κυριαρχούσε το χαζό, παιδαριώδες ερώτημα: γιατί η δασκάλα μου δεν προτιμούσε εμένα; Τώρα το βλέπω ως αστείο. Για τότε όμως που τα πρώτα σκιρτήματα είχαν αρχίσει και σε φαντασιώσεις οργιάζαν, μου επιτρεπόταν να κάνω όνειρα, έστω και ποτέ πραγματοποιήσιμα.

Με έναν καινούργιο ψυχολογικό κόσμο, στον οποίο κυριαρχούσαν τα γιατί και δίχως να το καταλάβω, βρέθηκα κοντά στον κ. Τσουράκη. Τυπικά του παρέδωσα το γράμμα και πήρα το δρόμο της επιστροφής.

Βλέπετε, ο αφιλότιμος δεν έστερξε έστω και μια φορά που με συναντούσε να μου προσφέρει μια πορτοκαλάδα ή μια λεμονάδα, έστω κι ένα γλυκό του κουταλιού, μια κι ήταν ο ιδιοκτήτης του καφενείου. Έτσι, δικαιολογημένη βρήκα την απορία μου πώς μια δασκάλα είχε ερωτευτεί τον κατά τι άξεστο καφετζή. Βλέπετε, είχα αρχίσει και σε μένα να λειτουργεί ο όρος «πάλη των τάξεων».

Η οικογένεια στην Αθήνα άρχισε να συγκροτείται. Ο πατέρας και τα μεγάλα αδέρφια ήδη εργάζονταν και προετοίμασαν τον ερχομό των τεσσάρων υπολοίπων μελών.

Πραγματικά, τον Σεπτέμβρη του 1952 το ατμόπλοιο Η ΑΝΔΡΟΣ με το τρίτο σφύριγμα αποχαιρετούσε για λογαριασμό μας την πανέμορφη Κεφαλονιά, το νησί των ονείρων μας, που όμως τόσες και τόσες δυστυχίες είχαμε γνωρίσει στα παιδικά μας χρόνια. Ένα υπόγειο ανήλιαγο στην περιοχή Προμπονά θα φιλοξενούσε την πολυμελή οικογένειά μας για αρκετά χρόνια.

Πέτρινα χρόνια. Πολύ δύσκολα χρόνια, που το ένα πρόβλημα διαδεχόταν το άλλο. Μεγάλος πόνος. Όμως και η ελπίδα πάντοτε με τη δική της παρουσία ενίσχυε τα όνειρά μας για μια καλύτερη ζωή. Στο σχολείο, τα μικρά πήγαμε στο ημερήσιο και τα μεγάλα στο νυχτερινό. Έπρεπε να δουλεύουν. Νέες παρέες, νέες φιλίες, καλές συμπεριφορές θα μπορούσα να πω, αλλά ο χρόνος της προσαρμογής δεν προσφερόταν δίχως προσπάθεια.

Ο χρόνος κύλησε γρήγορα, όπως και η σχολική χρονιά. Ο πατέρας πρότεινε δύο από τα παιδιά να πάνε στην Κεφαλονιά, έστω για μια αποσυμφόρηση. Η επιλογή ήταν άμεση. Μία από τις μεγάλες αδελφές και ο γράφων. Βρεθήκαμε ξανά στο πανέμορφο χωριό μας με τα λίγα σπίτια αλλά και τα πολλά χαμόγελα. Στο χωριό μας, το λάδι και το κρασί είναι τα μοναδικά μας προϊόντα. Ιδιαίτερα το κρασί, μια και πρόκειται για το ολόχρυσο σε χρώμα κρασί της παγκόσμιας γνωστής «Ρομπόλας».

Για μας τους Κεφαλλονίτες, σε όποια εκδήλωση κι αν βρεθούμε, η παρουσία στο φαγοπότη της Ρομπόλας δημιουργεί αισθήματα ευωχίας, ευτυχίας θα έλεγα, μια και πάντα μας οδηγεί στο κέφι. Κυριακή 10 Αυγούστου 1953. Ένας σεισμός την ώρα του εκκλησιασμού πανικόβαλλε όλους του Κεφαλλονίτες. Ήταν πολύ ισχυρός και μεγάλης διάρκειας και ο φόβος που επακολούθησε απόλυτα φυσιολογικός.

Η πληροφόρηση σχετικά με το πρωτόγνωρο γεγονός ήταν μάλλον ανύπαρκτη γιατί τα ΜΜΕ βρίσκονταν ακόμη σε νηπιακή ηλικία κι έτσι οι διαδόσεις ή, όπως λέγαμε στο στρατό, το «ράδιο αρβύλα», έδιναν κι έπαιρναν. Οι σεισμοί θα συνεχιστούν. Οι πρώτοι σεισμοί είναι και οι τελευταίοι. Και ό,τι του κατέβαινε του καθενός.

Η αλήθεια είναι ότι η γη σιγόβραζε διαρκώς και το έδαφος κάτω από τα πόδια μας τρεμόπαιζε, ώσπου την Τρίτη στις 6:15 το πρωί, ένας σεισμός 6,5 Ρί-χτερ και μεγάλης

διάρκειας δεν μας άφησε περιθώρια για σκέψεις πώς ν' αντιδράσουμε.

Το αίσθημα της αυτοσυντήρησης μας οδήγησε στις αυλές, στους κήπους, στις πλατείες και στις αλάνες, με βασικό στόχο την επιβίωση, Αργότερα θα βλέπαμε τι έγινε κι εμείς τι θα κάνουμε.

Μόλις συνήλθαμε από τον πανικό, και αφού η δόνηση είχε σταματήσει, στρέψαμε το βλέμμα μας τριγύρω και το θέαμα που αντικρίσαμε ήταν τραγικό. Καταστροφή, καταστροφή, καταστροφή! Τα συναισθήματα δεν περιγράφονται. Πόνος και λύπη που συνοδευόταν από γοερά κλάματα, αποχαιρετούσαν ό,τι όλοι αυτοί οι άνθρωποι επί τόσα χρόνια με κόπους και θυσίες είχαν δημιουργήσει. Και δεν ήταν μόνο οι υλικές ζημιές. Δυστυχώς είχαμε και πολλά ανθρώπινα θύματα. Όμως. Η ζωή έπρεπε να συνεχιστεί. Αυτός είναι ο άγραφος νόμος για χθες, για σήμερα, για πάντοτε.

Όμως, μαζί με τα σπίτια μας είχαν μέσα μας καταρρεύσει και οι ηθικές δυνάμεις. Έτσι, η Πολιτεία σκέφτηκε να μας τονώσει το ηθικό στέλνοντάς μας τον Υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας για να εξαγγείλει μέτρα.

Τετάρτη 13 Αυγούστου. Από το μπαλκόνι του μεγάρου, όπου στεγάζονταν όλες οι Υπηρεσίες του Κράτους, ο Υφυπουργός Αδαμόπουλος, αφού αναφέρθηκε στα μέτρα που θα λάβει η Πολιτεία για την ανακούφιση των σεισμοπαθών, τόνισε ιδιαίτερα ότι οι σεισμοί έκλεισαν τον κύκλο τους και κανένα πρόβλημα δεν πρέπει να απασχολεί τους κατοίκους του νησιού.

Κατόπιν τούτου, ο Υφυπουργός κάλεσε τους κατοίκους να επιστρέψουν στις εργασίες τους και πρώτους και καλύτερους τους Δημοσίους Υπαλλήλους. Και... ακολούθησε ο συνταρακτικός σεισμός της Τετάρτης 13 Αυγούστου που ισοπέδωσε τα πάντα, ενώ και τα θύματα του σεισμού ξεπέρασαν τα 700 άτομα. Δε θα επεκταθώ στο θέμα του σεισμού, γιατί οι γνώσεις μου δεν είναι και τόσο επαρκείς. Όμως θα συνιστούσα σε όλους να διαβάσουν το μοναδικό βιβλίο του συγγραφέα και ιστορικού κ. Σπυροδιονύση Δεμπόνου με τίτλο «Οι σεισμοί του 1953». Το βιβλίο αυτό, με λεπτομερειακή περιγραφή αναφέρεται στους σεισμούς του 1953 και αποτελεί την πιο έγκυρη πηγή για την ενημέρωση οποιουδήποτε θέλει να ασχοληθεί με το θέμα αυτό.

Όμως θα σταθώ στο θέμα αυτό για να σημειώσω ότι, παρά την επιθυμία του συγγραφέα κ. Σπυροδιονύση Δεμπόνου, το συγκεκριμένο βιβλίο δε μπορεί να επανακυκλοφορήσει γιατί

δυστυχώς εκκρεμεί το θέμα της αποκλειστικότητας, ένα θέμα που δεν προτίθεμαι να φέρω στην επικαιρότητα.

Οι σεισμοί του 1953 και η απρόσμενη σωτηρία της ζωής μου αποτέλεσαν το κίνητρο για έναν επαναπροσδιορισμό των σκέψεών μου για τα χρόνια που θα επακολουθήσουν. Με πόνο εγκαταλείψαμε την Κεφαλονιά για να βρεθούμε και πάλι στις αγκαλιές των δικών μας ανθρώπων. Κλάματα, χαρές, φιλιές και μετά η ρουτίνα. Σχολείο, οικονομικά προβλήματα η οικογένεια και, στη συνέχεια, γυμνάσιο εσώκλειστος σε νησί της Δωδεκανήσου. Μη ζητάτε πλέον λεπτομέρειες. Τα γεγονότα δεν άλλαξαν τις καταστάσεις της ζωής μας. Μερικά καλοκαίρια στις διακοπές, αντί να δουλεύω στην Αθήνα ερχόμουν για δουλειά στην Κεφαλονιά.

Ωσπου, το 1957, είχα πάει στον θερινό κινηματογράφο που λειτουργούσε στη γωνία της Πλατέας. Μπροστά μου ακούστηκε μια γνώριμη φωνή. Σωστά μαντέψατε. Ήταν η φωνή της αγαπημένης μου δασκάλας. Δίπλα, κι ένα κορίτσι 15-16 χρόνων. Η καρδιά μου ήδη χτυπούσε άναρχα και δεν ξέρω πόσους ρυθμούς μετρούσα. Παρά ταύτα, δεν τόλμησα. Κυριάρχησε πάνω μου η συστολή και έφυγα από τον κινηματογράφο με τη θλίψη ζωγραφισμένη στο πρόσωπό μου, γιατί άφησα αυτή τη μοναδική ευκαιρία για μια συζήτηση με την κυρία, στην οποία τόσα πολλά χρωστούσα. Για να δικαιολογηθώ, ίσως έφταιγε η εφηβεία με τα εντεύθεν γνωστά παρεπόμενά της.

Γυρνώντας στο σπίτι, αναφέρθηκα στο τόσο ενδιαφέρον για μένα γεγονός της άτυπης συνάντησής μου με την κυρία μου. Η αδρεναλίνη είχε ανέβει στα ύψη καθώς περίμενα απαντήσεις στα ερωτήματα που έθεσα. Χριστέ μου! Ο πρώτος κεραυνός έπεσε και η βοή του με άφησε άφωνο. Στο ερώτημά μου γιατί η δασκάλα μου δε συνοδευόταν από τον κ. Τσουράκη, με πληροφόρησαν ότι ο ευσταλής μεσόκοπος άνδρας, που γνώριζα, ήταν νεκρός, αφού καταπλακώθηκε από τα συντρίμια του καφενείου, μετά τον τρομερό σεισμό της Τετάρτης 13 Αυγούστου.

Ομολογώ ότι για μένα αυτό το γεγονός ήταν συγκλονιστικό σε τέτοιο βαθμό, ώστε αμέσως να αλλάξω το αντικείμενο της συζήτησης προκειμένου να βυθιστώ στις δικές μου σκέψεις. Γιατί Θεέ μου, σκέφτηκα. Σε αυτή τη γυναίκα έπρεπε να της πέσει αυτό το λαχείο; Και πάλι Αθήνα, και πάλι Δωδεκάνησα, τέλειωσα πια το Λύκειο. Ακολούθησε το Πανεπιστήμιο και ακολούθως η στρατιωτική μου θητεία ως αξιωματικού των Ελληνοκυπριακών Δυνάμεων.

Παντρεμένος, δημοσιογράφος και πατέρας μιας θυγατέρας θα βρεθώ και πάλι στην πανέμορφη Κεφαλονιά το 1995.

-Η δασκάλα μου; ήταν το πρώτο ερώτημα που έκανα στους συγγενείς μου μόλις τους συνάντησα στο Αργοστόλι.

-Η δασκάλα σου δυστυχώς δεν υπάρχει πια. Και δεν πήγε από φυσικό θάνατο, αλλά η ίδια έδωσε τέλος στη ζωή της. Και μου εξήγησαν. Η κ. Ζαρβάτου είχε μια ψυχοκόρη. Με το εφάπαξ και τους μισθούς της αγόρασε ένα δίπατο σπίτι στο Αργοστόλι. Το κορίτσι όταν μεγάλωσε παντρεύτηκε και έμεναν μαζί. Στο ισόγειο η δασκάλα και στον πρώτο όροφο το ζευγάρι.

Με τα χρόνια, η δασκάλα μου καταβλήθηκε σωματικά και η ανημποριά την οδήγησε στο να κάνει μια λογική, κατά τη γνώμη μου, πρόταση στο ζευγάρι. Ζήτησε να μείνει σε ένα δωμάτιο του πάνω ορόφου κοντά στο ζευγάρι και στα μικρά παιδάκια του. Η απάντηση της «θυγατέρας» ήταν άμεση και απόλυτα απορριπτική. Άλλωστε, η κυρία μου είχε γράψει το σπίτι στο ζευγάρι. Παρά τις παρακλήσεις της, δεν εισακούστηκε.

Ένα απόγευμα χειμωνιάτικο, η δασκάλα μου ντύθηκε καλά και με όσες δυνάμεις της απέμεναν ξεπόρτισε, και αργά-αργά πήρε τους δρόμους. Πού να πήγαινε τέτοια ώρα και με τόση παγωνιά; Η κυρία μου έφθασε να σουρουπώνει στην παραλία κοντά στην Αγορά. Πλησίασε στην προκυμαία και, δίχως να το καλοσκεφτεί, ρίχτηκε στα ανταριασμένα κύματα της θάλασσας, δίνοντας ένα τραγικό τέλος στη ζωή της.

Μεσήλικας σχεδόν εγώ, ακολούθησα το ίδιο δρομολόγιο. Πλησίασα στην προκυμαία. Δυο δάκρυα στα μάτια μου που ήδη είχαν αρχίσει να ρυτιδιάζουν κύλησαν και με τον αέρα πέσαν κι αυτά στα κύματα για να ενωθούν με το αρμυρό νερό της θάλασσας για να μεταφέρουν στην τραγική δασκάλα μου ένα μήνυμα. Βασανισμένη, πονεμένη γλυκιά Κυρία μου, πάντοτε θα σε σκέφτομαι, πάντοτε θα σ' αγαπώ. Ένα κεράκι στο Άγιο να είσαι σίγουρη ότι θα καίει στη δική Σου μνήμη. Αντίο σεβαστή μου Δασκάλα.

Μπορεί ο Πλατωνικός Σου έρωτας να μη μετεξελίχθηκε σε ουσιαστικό, όμως ένας αγνός έρωτας θα υπάρχει πάντα στην καρδιά ενός μαθητή σου, για τον οποίο ποτέ και κανείς δε Σου μίλησε.

Μικρό παιδάκι ήμουνα

Γεώργιος Κ. Καραγιαννάκος

Τ' ήξερα γω από σκοτωμούς, πείνα, φυλακές, βασανιστήρια κι εξορίες; Μικρό παιδάκι ήμουνα. Εμένα μ' άρεζε να παίζω κρυφτούλι, να ψάχνω για φωλιές στα περβόλια και στα ρουμάνια· να βοσκάου τη γίδα μας, να παγαίνω καβάλα τον

κίτσο, το γάιδάρο μας, σαν πάγαινε ο πατέρας στα χωράφια και να παίζω πετροπό-λεμο με τ' άλλα παιδιά. Εγώ φτούνα ήξερα!

Στο χωριό, λέγανε οι μεγάλοι πως έχουμε πόλεμο και πως θα 'ρθούνε οι Γερμανοί και θα πεινάσουμε. Ούλοι κρύβανε τα φαγιά. Τα πάγαιναν και τα κρύβανε, καθένας κρυφά από τους άλλους· άλλος σε μακρινές σπηλιές, πάνου στο βουνό και άλλοι σκάβανε λάκκους στα περβόλια τους και τα χώνανε μέσα σε ντενεκέδες και από πάνου φυτεύανε. Τραχανάδες, χυλοπίτες, πατάκες, αλεύρι και ό,τι άλλο είχαν. Ούλα τα χώνανε. Πήρανε και τις κότες από τα κοτέτσια και τις πήγανε κάτω χαμηλά, σ' ερημιές, φτιάχνοντας καινούργια κοτέτσια. Σφάξανε και ούλους τους κοκόρους, για να μη λαλάνε λένε και προδώσουνε τα κοτέτσια. «Αμ δε θα γλυτώσουνε απ' τις αλεπούδες και τα κουνάβια» λέγανε μέρκοι. Άλλοι λέγαν: «Καλύτερα να τις φάνε οι αλεπούδες παρά οι βρωμογερμαναράδες!». Η γιαγιά έλεγε: «Δίχως κόκορα δεν θα βγάνανε πουλιά οι κλώσσες». Εγώ δεν τα καταλάβαινα ετούτα. Γιατί να 'ρθούνε να μας φάνε τα φαγιά μας;

Πεινάνε στον τόπο τους και έρχονται δω να φάνε; Όταν ερχούνται γύφτοι ή διακονιαραίοι, όλοι κάτι τους δίνουν, όμως δεν κρύβουνε τίποτα. Τούτοι πεινάνε πιότερο από τους διακονιαραίους;

Η μάνα, μου 'λεγε, πως άμα ρθούνε οι Γερμανοί, να μη λακάου στο δρόμο αλλά να 'ρχουμαι γλήγορα σπίτι.
«Γιατί, λω μάνα» έλεγα· «τρώνε και παιδιά;». «Όχι, δεν τα τρώνε! Καλ' όμως είναι να 'σαι στο σπίτι» μου 'λεγε.
Και μια μέρα έγινε μεγάλη βουή στο χωριό. Ούλοι λακάγανε και φωνάζανε, «Οι Γερμανοί! Έρχονται οι Γερμανοί!» λάκαγα και γω, χωρίς να ξέρω γιατί· αφού δεν τρώγανε παιδιά! Αφού λακάγανε ούλοι, λακάγαμε και μεις τα παιδιά, που παίζαμε στην πλατεία· κουτσονίλιο τα κορίτσια και μεις, τ' αγόρια, κυνηγητό. Κι όπως λάκαγαν ούλοι, εμείς τα παιδιά παραβγαίναμε γελώντας, ποιος θα ' φτανε πρώτος στο σπίτι του, αν ήτανε κοντάκοντά τα σπίτια μας.

«Είναι κακοί, μάνα; Είναι κακοί;» τη ρώταγα με λαχανιασμένη φωνή, σαν έφτασα πιο γρήγορα απ' το Λευτέρη, στο σπίτι μας. «Ούλοι στον πόλεμο κακοί 'ναι» μου 'λεγε. «Ούλοι;». «Ναι ούλοι! Και να μην είναι, σα πάρουνε ντουφέκι, γινούνται». «Κι εγώ, λω μάνα· κι ο Λευτέρης, άμα πάμε στον πόλεμο, θα γενούμε κακοί;». «Και συ και ο Λευτέρης!». «Και θα σκοτώνουμε;». «Ναι, θα σκοτώνετε! Ο πόλεμος είναι ένας ζουρλός φονιάς, που σκοτώνει τη μάνα του, τον αδερφό του, το φίλο του!». «Και θα σκοτώσω το Λευτέρη; Δε θέλω! Δε θέλω!» έλεγα και έκλαιγα, που δε θα μπορούσα να μη τον σκοτώσω άμα πάρω το ντουφέκι!

Και ήρθανε οι Γερμανοί και γένηκε χαμός! Ήτανε μέχρι κει πάνου! Θεόρατοι! Φοράγανε στα κεφάλια τους σιδερένια καπέλα και τα πόδια τους ήντουσαν σα κούτσουρα μέχρι τα γόνατά τους! Κρατάγανε ντουφέκια που 'χαν μπροστά μεγάλα μαχαίρια· και με κείνα, άμα ήρθανε στο σπίτι μας και ψάχνανε το κατώι, τρυπάγανε το σανό του κίτσου! Γω χώθηκα στη ποδιά της μάνας μου και έτρεμα. Ο Λευτέρης έκλαιγε και τον κράταγε αγκαλιά ο πατέρας. Στερνά, πήραν δυο καρβέλια που 'χαμε στο σανίδι και φύγανε· μαζεύτηκαν ούλοι στην πλατεία. Ήταν μαζί τους και κάποιοι που δεν φοράγανε σαν τους άλλους και φώναξαν να πάνε ούλοι οι άνδρες στην πλατεία. Πήγε κι ο πατέρας κι η μάνα άρχισε κι έκλαιγε. Έκλαιγα κι εγώ, κι ας μην ήξερα γιατί· είχε το Λευτέρη αγκαλιά που δεν έκλαιγε τώρα. Μαζεύτηκαν ούλοι στην πλατεία και γιόμισε! Μεις τηράγαμε απ' το πανεθύρι. Κάτι λέγανε οι Γερμανοί σε κείνους που δε φοράγανε ίδια· και κεινοί λέγανε στους άντρες. Γω δεν καταλάβαινα τι λέγανε, μα ένας που φόραγε καπέλο, έδωσε δυο σφαλιάρες στο δάσκαλο. Μετά πήγε στον παπά και τον έπιασε από τα γένια και τον γονάτισε. Κάτι του φώναζε, μα δεν σκάμπαζα τι· μοναχά άκουγα να λέει «Πού; πού;» κάτι έλεγε ο παπάς, μα δεν ακουγότανε. Στερνά, του 'δωκε μια σπρωξιά με το πόδι του, κι έπεσε χάμου ο παπάς. Στερνά, πήγε πάνου από τον παπά ένας Γερμανός που φόραγε καπέλο, σα κείνα που φοράγανε οι χωροφυλάκοι και έβγαλε το μπιστόλι του· η μάνα μου με τράβηξε από το πανεθύρι και το ' κλεισε. Πήγε κάτ' απ' το κονοστάσι κ' έκανε το σταυρό της. Πέρασε πολύ ώρα και ήρθε ο πατέρας. Τον αγκαλιάσαμε. Η μάνα έκλαιγε. «Φύγανε» είπε. «Πάνε ούλες οι κότες! Θα σκοτώνανε τον παπά! Μαρτύρησε ο Παντελής». «Ποιοι 'τανε μαζί τους;» ρώτηξε η μάνα. «Τους έχω ματαδεί με τους ταγματасφαλίτες. Δεν ξέρω πούθε να 'ναι» είπε ο πατέρας.

Πέρασε λίγος καιρός και ματάρθανε. Κάναμε σχολειό και μας έδιωξε ο δάσκαλος. Τους είδανε να 'ρχούνται και κάποιος βάρεσε τη καμπάνα. Λακίσαμε ούλα τα παιδιά στα περβόλια και πήγαμε σπίτι μας. Ο πατέρας ήταν στο χωράφι κι έκοβε βάτα. Ήρθε γλήγορα. Πάλι ψάχνανε τα σπίτια και παίρνανε ό,τι βρίσκανε. Ήταν πάλι μαζί τους και κεινοί με τα πολιτικά. Ο πατέρας έλεγε ότι ήταν ρουφιάνοι, προδότες. Πήγαν και πιάσανε το δάσκαλο και τον ρωτάγανε ποιος βάρεσε τη καμπάνα. Δεν ήξερε και τον κοπανάγανε. Μετά, πήγε κείνος με το καπέλο και τον σκότωσε! Λέγαν πως βάρεσε την καμπάνα για να φύγουν οι αντάρτες. Κείνος που τη βάρεσε δε το μολόγαγε, γιατί σκιαζότανε. Μετά, πήγαν οι ρουφιάνοι με τους Γερμανούς και βάλανε φωτιά σε πέντε σπίτια που τους δείχνανε. Στου δασκάλου, του παπά, του γραμματικού, του μπαρμπα-Κωστή, που 'ταν ο γιος του αξωματικός και της χήρας της Φωτεινής, που λένε πως έφτυσε ένα ρουφιάνο. Δεν τον άφησαν οι Γερμανοί να τη βαρέσει, κ' ήταν γριά. Μεις δεν κάναμε σχολειό μέχρι που

φύγανε οι Γερμανοί. Ήρθανε κι άλλες φορές με τους ρουφιάνους και κάψανε άλλα τρία σπίτια που τους λέγανε κείνοι.

Πέρασε καιρός· και μια μέρα βεράγανε οι καμπάνες κι ο κόσμος αγκαλιαζότανε και χαιρούντανε. Λέγανε, «φύγανε οι Γερμανοί». Βάλανε και μια σημαία πάνου, ψηλά στο καμπαναριό. Χοροπηδάγαμε και μεις τα παιδιά. Και μετά, μια μέρα, ήρθαν από το βουνό, ούλοι κείνοι που πολεμάγανε. Χαρήκανε ούλοι και γλεντάγανε και γένηκαν και γάμοι. Φέρανε και δάσκαλο που μας έλεγε, κει πέρα που είναι ούλο χιόνια, είναι ανθρωποι κακοί που θέλουν να μην έχουμε βασιλιά, που μας τον έδωσε ο Χριστούλης· και πως πάνου στο βουνό μείνανε ούλοι οι κακοί που δεν αγαπάνε το βασιλιά, ούτε το Χριστούλη! Ήτανε και μια κυρία, που ερχούντανε κάθε Κυριακή και μετά την εκκλησιά, μας πάγαινε στο σχολειό και μας έλεγε ωραίες ιστορίες. Εγώ την αγαπούσα γιατί μ' άρεζαν κείνα που μας έλεγε. Μας έλεγε ωραία πράματα για το Χριστούλη, τν Παναγίτσα, που αγαπάνε τα παιδάκια, για το βασιλιά, τη βασίλισσα· τόσο ωραία που δεν χόρταινα να ακούω!

Μια μέρα ήρθαν οι χωροφυλάκοι και πήραν τον παπά, γιατί λέγανε, δεν διάβασε 'να χαρτί στην εκκλησιά. Τον φέρανε μετά ένα μήνα και κούτσαινε· μα δε κάθισε. Πήγε στο βουνό. Είπαν πως ήταν κουμμουνιστής, σα και κείνους πέρα κει στα χιόνια που ήσαντε κόκκινοι! Ρούσους τους λέγανε! Άμα, άμα έφυγε ο παπάς ήρθανε κάποιοι, που τους έλεγε ο πατέρας χίτες· μοιάζανε με στρατιώτες και μαζόξανε ούλο το χωριό στην πλατεία να τους πούνε. Κείνος που μίλησε, είπε ο πατέρας μετά, ήταν κείνος που 'ρχότανε με τους Γερμανούς και καίγανε τα σπίτια. Άμα ήρθε ο πατέρας στο σπίτι, ήτανε σάματις να 'τανε άρρωστος. Δε μίλαγε και φαινότανε πολύ στεναχωρημένος. Πέρασε κάμποσος καιρός και φέρανε 'να παπά που στις Κυριακές που μας πάγαινε ο δάσκαλος στην εκκλησιά, έβγαζε λόγο και όλο μίλαγε για το βασιλιά και τους αντάρτες που δεν αγαπούσαν το Θεό ούτε το βασιλιά. Κι εγώ στεναχωρεβόμουν που δεν αγαπούσαν το βασιλιά που ήταν καλός. Εγώ τον αγαπούσα. Αγαπούσα και το Χριστούλη. Και μια μέρα, ήρθανε οι χίτες και πήγανε στου γραμματικού το σπίτι και τον βερέσανε πολύ. Μετά από την άλλη μέρα πέθανε. Είπε ο πατέρας πως τον βερέσανε γιατί ο Γιώργης, ο μεγάλος του γιος, ήτανε στο βουνό. Άμα έγινε κείνο, φύγαν στο βουνό εφτά νοματαίοι από το χωριό. Η κυρία έλεγε πως αυτούς δεν τους αγαπάει ο Χριστούλης γιατί δεν αγαπάνε το βασιλιά και θα πάνε στην κόλαση, που θα καίγονται στα κατράμια και θα τους σουβλίζουν οι βελζεβούληδες! Έφυγε κι ο Παναής, ο αδερφός του Γιώργη, μαζί τους. Και μετά ήρθανε οι χίτες και πιάσανε τη μάνα του και τη βεράγανε. Κι αφήκαν μήνυμα πως άμα δε

κατεβούνε απ' το βουνό τα παιδιά της θα τη κρεμάσουνε. Μα κείνη πέθανε γιατί 'είχε ανοίξει το κεφάλι της.

Μια φορά, που ερχούντανε οι χίτες, τους στήσανε καρτέρι οι αντάρτες πάνου από το δρόμο, όξω απ' το χωριό. Σκοτώσανε έξι χίτες και μετά λακίσανε. Κείνοι γύρισαν πίσω και ήρθαν την άλλη μέρα με τους χωροφυλάκους. Πιάσανε ούλους τους πατεράδες που 'χαν παιδιά στο βουνό και τους πήγαν στη πόλη. Ήσαντε ούλοι γέροι. Ο χίτης, που 'ρχότανε με τους Γερμανούς, είπε του παπά να πει στην εκκλησιά, πως, α δε παραδοθούνε τα παιδιά τους, δε θα τους ματαδούνε. Κλαίγανε οι γριές μες την εκκλησιά σαν τ' άκουσαν. Μετά ήρθανε οι αντάρτες στο χωριό μια Κυριακή και πήρανε το δάσκαλο και την κυρία στο βουνό, γιατί 'ήτανε φασίστες, είπανε. Γω δε νογάω τ' είναι φασίστες. Ο πατέρας είπε πως αφήκαν μήνυμα, πως άμα πειράξουν τους γέρους, θα τους στείλουν τα κεφάλια τους. Ήρθανε τότε οι χίτες και πήρανε το Στρατή με τη γυναίκα του που είχαν ανιψό στο αντάρτικο και τους πήγανε στο νεκροταφείο. Εκεί βάλανε τη γυναίκα του να σκάψει λάκκο και μετά σκοτώσανε το Στρατή και τη βάλανε να τον χώσει. Κείνη μετά ζουρλάθηκε κι έπεσε από το βράχο και σκοτώθηκε. Κλαίγανε ούλοι στο χωριό. Δε θέλανε να τη θάψει ο παπάς γιατί λέγανε πως ήταν φασίστας, με τους χίτες. Τη θάψανε χωρίς παπά. Μερικοί θέλανε να τον βαρέσουν. Ο παπάς έφυγε. Και δεν είχαμε ούτε δάσκαλο ούτε παπά. Μετά ήρθε ο στρατός και μένανε στο παλιό λιοτριβί. Δεν ήντουσαν πολλοί. Οι χίτες δε ματάρθαν. Άμα ήρθαν οι στρατιώτες, ήταν μαζί και ο Χαραλάμπης που ήτανε στρατιώτης, απ' το χωριό, πού 'χε τον αδερφό το Λιάκο, στο βουνό αντάρτη. Τότε η μάνα του χάρηκε.

'Να βράδυ, σηκώθηκε ούλο το χωριό από ντουφεκιές. Γω και ο Λευτέρης κλαίγαμε γιατί σκιαζόμασταν. Μας πήραν στο κρεβάτι τους η μάνα κι ο πατέρας. Μετά κοιμηθήκαμε. Το πρωί δεν ακουγόταν τίποτα. Πήγε ο πατέρας να δει. Άμα γύρισε είπε πως σκοτώθηκαν ούλοι οι στρατιώτες. Λέγαν πως το Χαραλάμπη τον σκότωσε ο αδερφός του ο Λιάκος, που του φώναζε απ' όξω το λιτριβιό να βγει να τον σφάξει, πως ήτανε φασίστας. Γω δε νογάω τ' είναι φασίστας. Είναι κακός; Κι ο παπάς που 'ναι κουμμουνιστής, κατά πως λένε, είναι καλός ή κακός που τον βάρεσαν οι χωροφυλάκοι. Άμα οι χωροφυλάκοι είναι καλοί, γιατί βάρεσαν τον παπά; Είναι κακός ο παπάς; Και ο Λιάκος που σκότωσε το Χαραλάμπη... ήταν κακός ο Χαραλάμπης και τον σκότωσε ο Λιάκος ή μπας κι ήταν κακός ο Λιάκος και σκότωσε το Χαραλάμπη; Δε νογάω! Καλά λέει η μάνα πως ζουρλαίνεται ποιος πάρει ντουφέκι. Γω, σα γενώ μεγάλος, δε θα πάρω ντουφέκι. Γω αγαπάου το Λευτέρη μας...

Μια αγάπη έσβησε

Βάσω Τριανταφυλλίδου-Κηπουρού

Απρίλιος 1941. Τα δυο οχυρά που βρίσκονται στο θρακικό έδαφος, ο Εχίνος και η Νυμφαία, πέφτουν. Δεν αντέχουν στις μηχανοκίνητες γερμανικές μεραρχίες. Μετά την είσοδό τους στη χώρα, φτάνει και ο βουλγαρικός στρατός στο ελληνικό έδαφος. Η Ανατολική Μακεδονία και η Δυτική Θράκη, βρίσκονται κάτω από βουλγαρική κατοχή. Ασκούν πίεση για την υιοθέτηση της βουλγαρικής υπηκοότητας και γίνεται επιστράτευση του πληθυσμού στα τάγματα εργασίας.

Ο Κωνσταντής είναι δεκαεπτά χρονών παλικάρακι. Ένα βράδυ άκουσε από τον ντελάλη του χωριού πως οι Γερμανοί ζητούσαν πρόσθετους εργάτες για τη συντήρηση της σιδηροδρομικής γραμμής. Αρχικά ενθουσιάστηκε. Η σκέψη πως θα δούλευε και θα έπαιρνε χαρτζιλίκι ήταν γι' αυτόν πολύ σημαντικό. Το σπουδαιότερο όμως ήταν πως θα έτρωγε. Συχνά άκουγε για όσους δούλευαν στους Γερμανούς φέρνανε και στα σπίτια τους κάποια εφόδια. Συνήθως κονσέρβες με γάλα ή κρέας, ψωμί, τσιγάρα. Ήδη η πείνα είχε χτυπήσει και το δικό τους σπιτικό και βασικά είδη άρχισαν να εκλείπουν.

Όταν διστακτικά ανακοίνωσε στον πατέρα του αυτήν την απόφαση, συνάντησε την αντίδρασή του. Προτιμούσε ο Τριαντάφυλλος να πεθάνει παρά ν' αφήσει το γιο του να δουλέψει στους Γερμανούς. Αυτός που όρθωσε το ανάστημά του και πολέμησε στη Μικρά Ασία το 1922 και πριν λίγους μήνες σκαρφάλωσε στις πλαγιές της Γραμπάλας στα Ηπειρωτικά βουνά για μια ελεύθερη πατρίδα, πώς να υποκύψει τώρα; Ο Κωνσταντής υποχώρησε. Μόνο που τα πράγματα εξελίχτηκαν διαφορετικά. Βλέποντας οι Γερμανοί πως ελάχιστα παιδιά προσήλθαν για δουλειά, έστειλαν ανακοίνωση να παρουσιαστούν όλοι οι νέοι πάνω από δέκα πέντε χρονών. Ή θα δούλευαν ή θα τους έστελναν στη Γερμανία. Μπροστά σ' αυτό το δίλημμα ο Τριαντάφυλλος άφησε το γιο του, με συντριβή καρδιάς, να παρουσιαστεί και να πιάσει δουλειά. Οι εργάτες όσοι θα ήταν από το χωριό του και τα γύρω χωριά, θα είχαν την εποπτεία της γραμμής από το Διδυμότειχο μέχρι την Αλεξανδρούπολη.

Οι πρώτες δεκαπέντε μέρες δύσκολες. Βρισκόταν κάτω από την επίβλεψη έμπειρων Ελλήνων και Γερμανών ειδικών. Οι ώρες ατέλειωτες... Όμως ένα ήταν το παρήγορο για όλα αυτά τα παιδιά. Τρώγανε καλά. Όταν επέστρεφαν για δυο μέρες στα χωριά τους, ήταν φορτωμένα με σοκολάτες, διάφορες κονσέρβες, γάλα ψωμιά και κούτες με τσιγάρα. Όλα αυτά μέσα στην κατοχή που ο κόσμος πεινούσε τους φαινόταν όαση.

Ο Κωνσταντής ήρθε στο σπίτι κουβαλώντας όλα αυτά τα καλούδια. Η πρώτη κίνηση να δώσει τα χρήματα στον πατέρα του καθώς και τα τσιγάρα. Ύστερα μοίρασε τις σοκολάτες στ' αδέρφια του και τα υπόλοιπα τα έδωσε στη μάνα του.

Αυτό συνεχίστηκε για καιρό. Ωσπου ήρθε το έτος 1943. Ο Κωνσταντής συνέχισε να δουλεύει με τα παιδιά του χωριού του. Δεν είχε άλλη επιλογή. Κι αν ακόμη ήθελε να σταματήσει η εντολή ήταν τουφεκισμός. Βέβαια ο κόσμος δεν συμβιβάστηκε με τη μοίρα του. Σιγά-σιγά άρχισε να εντείνεται η ένοπλη αντίσταση κατά των κατακτητών. Στον αντιστασιακό αγώνα συμμετείχαν ο ΕΛΑΣ (26ο Σύνταγμα) και οι Εθνικές Αντάρτικες Ομάδες (ΕΑΟ). Αυτήν τη χρονιά συνέβη ό,τι χειρότερο μπορούσε να στιγματίσει ένα λαό. Γράφτηκε στην ιστορία μια ακόμη μελανή σελίδα... Λένε πως 4.200 Έλληνες Εβραίοι της βουλγαροκρατούμενης ζώνης, εκτοπίστηκαν και θανατώθηκαν στα γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Ήδη ο Κωνσταντής κόντευε να κλείσει δυο χρόνια στη δουλειά. Από το χωριό δεν είχε ξεκόψει αφού κάθε δεκαπέντε μέρες τους έβλεπε όλους και περνούσε δυο μέρες με τους δικούς του. Σα νέος που ήταν είχε και τις επιτυχίες στα κορίτσια. Η Αποστολία, η Μαρία, η Ελένη. Αυτός όμως, δεν είχε μάτια για καμία παρά μόνο για τη Μεταξία. Εκείνη δεν ανταποκρινόταν. Ίσως είχε δώσει αλλού την καρδιά της. Ο Κωνσταντής προσπάθησε να την πλησιάσει με διάφορα δώρα, αλλά εισέπραξε την άρνησή της.

Ήταν καλοκαίρι. Σάββατο πρωί και το τρένο σταμάτησε στο Μικροχώρι. Μια ομάδα παιδιών κατέβηκε και ο καθένας τράβηξε για το χωριό του. Ο Κωνσταντής δεν είχε κέφια σήμερα. Ήταν φορτωμένος και έκανε ζέστη. Δεν ήταν όμως μόνο αυτό. Ο νους του έτρεχε στη Μεταξία. Προχωρούσε αφηρημένος, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά είχαν απομακρυνθεί. Σταμάτησε λίγο να πάρει μια ανάσα για να συνεχίσει το δρόμο του και ξαφνιάστηκε όταν άκουσε μια γνώριμη φωνή. Ήταν η Βάγια, η δεύτερη ξαδέλφη του. Βρίσκονταν στο αλώνι με τον άντρα της το Δημήτρη και την κουνιάδα της τη Χρυσή, η οποία είχε περίπου την ηλικία του. Πιο πέρα ένα μικρό κοριτσάκι έπαιζε ανέμελα. Ήταν η Βασιλική, η κόρη του ζευγαριού, τριών ή τεσσάρων χρονών.

Ο Κωνσταντής κοντοστάθηκε και ζήτησε νερό. Η Χρυσή έτρεξε πρόθυμη να φέρει το κανάτι με το νερό. Όταν του το πρόσφερε τα μάτια της αντάμωσαν τα δικά του. Τότε εκείνος ένωσε σαν να τον χτύπησε κεραυνός. Την ίδια ταραχή ένωσε και η Χρυσή. Ο νέος αισθάνθηκε αμήχανα. Ξαφνικά φώναξε τη μικρή

Βασιλική και της έδωσε μια σοκολάτα. Τις σοκολάτες τις προόριζε για τ' αδέρφια του, αλλά να τώρα που χρειάστηκε μια σοκολάτα να τον βγάλει από το αδιέξοδο.

Φεύγοντας έδωσε και από μία κρέμα προσώπου στη Βάγια και στη Χρυσή. Τις φέρνανε λαθραία οι Βούλγαροι. Είδε που παίρνανε κάποιοι, πήρε και εκείνος. Τώρα διαπίστωνε πόσο χρήσιμες ήταν.

Συνέχισε το δρόμο για το χωριό σιγοτραγουδώντας. Ο ήλιος έκαιγε ακόμη αλλά η καρδιά του έκαιγε περισσότερο!... Ένας έρωτας είχε γεννηθεί. Το ένιωθε, το ζούσε. Τίποτε δεν ήταν όπως παλιά. Ήρθε στο νου του η Μεταξένια μα η εικόνα της ξεθώριασε με μιας. Τώρα η σκέψη του ήταν στη Χρυσή. Το πρώτο που σκέφτηκε ήταν να στείλει τη μάνα του να βρει τη Βάγια να κανονίσει το προξενιό.

Όταν η μάνα του Κωνσταντή μετέφερε την πρόταση του γιου της, η Βάγια ενθουσιάστηκε. Ήταν και οι δυο καλά παιδιά και θα μπορούσαν να κάνουν μια ευτυχισμένη οικογένεια. Υπήρχε όμως ένα εμπόδιο. Ήταν ο Θανάσης, ο πατέρας της Χρυσής. Άνθρωπος ιδιόρρυθμος και ανάποδος. Και για να δείξουν πόσο ιδιότροπος ήταν λέγανε τα εξής. Αν περίσσευε κάποιο φαγητό από την προηγούμενη μέρα τους έλεγε να το κρατήσουν για να το φάει. Αν το φαγητό ξίνιζε γιατί δεν υπήρχαν ψυγεία, έλεγε πως θέλουν να τον δηλητηριάσουν. Αν πάλι το πετούσαν τους κατηγορούσε πως δεν κάνουν οικονομία και τα πετούν χωρίς να σέβονται το βιος του.

Η Βάγια μίλησε στο Δημήτρη, τον άντρα της, για το θέμα και εκείνος στον πατέρα του το Θανάση. Όταν τον άκουε ο πατέρας του, έγινε έξω φρενών. Τι μαγειρεύανε πίσω από την πλάτη του; Ο Δημήτρης δεν μπόρεσε να τον πείσει. Στο τέλος του είπε να κάνει ό,τι θέλει. Τότε εκείνος έδωσε εντολή να του φέρουν τη Χρυσή.

-Τον αγαπάς μωρέ τον ψωριάρη; Τον θέλεις;

Εκείνη έσκυψε το κεφάλι και έγνεψε καταφατικά.

Η τιμή σε λίγες μέρες συμφωνήθηκε σε τέσσερα εκατομμύρια και το προξενιό έκλεισε. Ο Κωνσταντής και η Χρυσή ήταν πλέον ζευγάρι. Αντάμωναν όποτε ο Κωνσταντής ερχόταν. Αυτές οι δυο μέρες κάθε δεκαπέντε ήταν οι πιο ευτυχισμένες της ζωής τους. Όλη νύχτα κάνανε όνειρα για το μέλλον τους, για τη ζωή που θα ζούσαν όταν θα τέλειωνε ο πόλεμος. Η Χρυσή του δόθηκε ολοκληρωτικά, με την καρδιά της να τραγουδάει τραγούδια μυθικά του Ορφέα και το κορμί της ν' ανοίγει σαν το μπουμπούκι της άνοιξης.

Ο Κωνσταντής έλαμπε σαν φωτεινός ήλιος που τη χάιδευε και τη ζέσταινε μέχρι τα μύχια της ψυχής και του κορμιού της.

Ήταν ευτυχισμένοι. Αγγίζανε την αιωνιότητα... Η μάνα της Χρυσής αγαπούσε το γαμπρό της και ετοιμάζε κατά την άφιξή του το καλύτερο κοτόπουλο. Όσο για τη Βασίλω καμάρωνε τη νύφη της.

Κάποια βραδιά χτύπησε το θανατικό το σπίτι της Χρυσής. Εαφνικά και αναπάντεχα έφυγε από τη ζωή ο πατέρας της ο Θανάσης. Νύχτα την ξυπνήσανε την κοπέλα από τον ύπνο για να της πουν τα κακά μαντάτα. Εκείνη τρόμαξε, αγριεύτηκε, έβαλε τις φωνές και άρχισε να τρέμει σαν το πουλί. Από τη νύχτα εκείνη και μετά τίποτε δεν θα ήταν όπως πριν. Οι μήνες περνούσαν και ο πόνος άρχισε σιγά-σιγά να καταλαγιάζει ώσπου ένα άλλο δυσοίωνο γεγονός, πιο δυνατό τώρα, τάραζε τα νερά της μέχρι πριν λίγο καιρό ευτυχισμένης ζωής τους. Το κύμα δυνατό, ανεξέλεγκτο, τους παρέσυρε και τους τσάκισε. Ποιος να ζήλεψε την ευτυχία τους;

Κάποιο Σάββατο ήρθε πάλι ο Κωνσταντής με την καθιερωμένη άδεια. Όταν μπήκε στην αυλή του σπιτιού της διέκρινε απόλυτη ερημιά. Βρήκε μόνο τον αδελφό της το Σαράντη να κλαίει στην αυλή. Ο Σαράντης ήταν αδελφός από άλλο πατέρα. Τον είχε φέρει η μάνα της από τον πρώτο της γάμο όταν παντρεύτηκε το Θανάση.

Όταν τον ρώτησε τι συμβαίνει του απάντησε. «Η αδελφή μου η Χρυσή είναι βαριά άρρωστη, δεν θα ζήσει...». Κι εκείνος που ερχόταν χαρούμενος να την ανταμώσει!... Εαφνικά ένιωσε το πρόσωπό του παγωμένο σαν πέτρα. Χάθηκε. Έχασε το δρόμο μες την εικόνα της. Τα δάκρυα πλημμύρισαν σαν κύματα το πρόσωπο.

Κεραυνός έσκισε στα δύο την καρδιά του και ο κτύπος της ακούστηκε σαν τις πρώτες στάλες βροχής που πέφτουν άτακτα στη στέγη μέχρι να σταθεροποιηθεί ο ρυθμός της νεροποντής. Δεν θυμάται πώς έφτασε από το χωριό στο Διδυμότειχο. Τα πόδια του λες και είχαν φτερά. Δεν περπατούσε... πετούσε. Λες και ένας άνεμος τον άρπαξε και τον έσυρε και βρέθηκε στην αίθουσα αναμονής, στο γραφείο του γερμανού στρατιωτικού γιατρού.

Εκείνη την ώρα η Χρυσή ήταν μέσα και την εξέταζε ο γιατρός. Ένα ψηλό ξανθό παλικάρι με γαλανά μάτια γύρω στα τριάντα. Ήταν η μοίρα του να βρεθεί κι αυτός στην Ελλάδα κάτω από τις χειρότερες συνθήκες. Ο κουνιάδος του ο Δημήτρης περίμενε όλο αγωνία τη διάγνωση του γιατρού. Ήξερε βέβαια πως τα πράγματα ήταν άσχημα, τους το είχε πει στην Ορεστιάδα πριν λίγες μέρες ο γιατρός, όμως είχε μια ελπίδα μήπως τα πράγματα ήταν ανατρέψιμα.

Κάποια στιγμή η πόρτα άνοιξε. Βγήκε έξω η Χρυσή και μόλις είδε τον αγαπημένο της έπεσε στην αγκαλιά του. Σαν πληγωμένο πουλί αναζήτησε ασφάλεια και γαλήνη. Ο γιατρός τους ρώτησε τι σχέση έχουν με την ασθενή. Όταν έμαθε ότι ο ένας είναι αδελφός της και ο άλλος αρραβωνιαστικός τους κάλεσε μέσα. Παρουσία διερμηνέα τους εξήγησε πως η κατάσταση της κοπέλας είναι σοβαρή. Τους είπε πως η φυματίωση βρίσκεται στο τελευταίο στάδιο. Τους σύστησε βέβαια καλή διατροφή, καθαρό αέρα και να μην κουράζεται. Οι ελπίδες ήταν ελάχιστες, αλλά έπρεπε να αγωνιστούν. Τους επέστησε την προσοχή πως δεν πρέπει να έρχονται σε επαφή μαζί της, ούτε με τα αντικείμενα που θα χρησιμοποιεί. Η αρρώστια ήταν επικίνδυνη και μπορούσε εύκολα να μεταδοθεί.

Η Χρυσή έξω περίμενε μες την αγωνία. Όταν οι δυο άντρες βγήκαν έξω προσπάθησαν να φανούν ευδιάθετοι λέγοντας πως η αρρώστια παλεύεται και ότι η κατάσταση δεν είναι τόσο δύσκολη όσο πίστεψαν αρχικά. Προχώρησαν όλοι μαζί προς την πλατεία. Εκεί είχαν αφήσει το κάρο με τα ζώα. Έξεψαν τα βόδια και ξεκίνησαν για το χωριό. Ο Κωνσταντής ξέχασε τα λόγια του γιατρού. Πώς αλήθεια από τη μια στιγμή στην άλλη μπορούσε ν' αλλάξει κανείς συμπεριφορά;

Αγκάλιασε σφιχτά τη Χρυσή και της υποσχέθηκε πως ό,τι και να είναι θα το περάσουν μαζί. Η κοπέλα πήρε θάρρος, άρχισε να χαμογελά και να ελπίζει. Η πεθερά του τους περίμενε. Είχε έτοιμο το κοτόπουλο με το λιγοστό πλιγούρι που είχε απομείνει. Εκείνο το βράδυ ο Κωνσταντής, για να της αποδείξει πως όλα είναι καλά, έφαγε μαζί της από το ίδιο πιάτο, δεν τον ένοιαζε αν αρρώσταινε κι αυτός. Εκείνο που τον ενδιέφερε ήταν να νιώθει χαρούμενη και ευτυχισμένη η αρραβωνιαστικιά του. Ήθελε με τον τρόπο του να τονώσει τη χαμένη της αυτοπεποίθηση.

Ήρθε απόγευμα της Κυριακής. Έπρεπε να φύγει πάλι για τη δουλειά. Η Χρυσή κρεμάστηκε στο λαιμό του. «Φοβάμαι, μη μ' αφήνεις!...» του ψιθύρισε. Αν ήταν στο χέρι του θα το είχε κάνει χωρίς να της το ζητήσει. «Έχουμε κατοχή καλή μου αν δεν παρουσιαστώ ίσως να με τουφεκίσουν!...» της απάντησε. Εκείνη του υποσχέθηκε πως θα μετράει τις μέρες μέχρι να τον ξαναδεί.

Εννιά μήνες αρραβωνιασμένοι οι δυο νέοι. Σαν το δυνατό κρασί η αγάπη τους και αυτοί μεθούσαν πίνοντας γουλιά-γουλιά. Τώρα γουλιά-γουλιά πίνανε το φαρμάκι!... Οι μήνες που ακολούθησαν φαινόταν ατέλειωτοι. Όσο περνούσε ο καιρός η κοπέλα χλόμιαζε, αδυνάτιζε και έχανε τις δυνάμεις της.

Κάποιο Σάββατο που πάλι ο Κωνσταντής ήρθε με άδεια, έτρεξε με αγωνία στο σπίτι της Χρυσής. Βρήκε στην αυλή τους δυο κουνιάδους του να συζητούν και να καπνίζουν. Μαζί τους ήταν και κάποιοι κοντινοί συγγενείς. Όταν τον είδαν τον κοίταξαν όλοι με θλιμμένο βλέμμα. Ο Κωνσταντής άρχισε ν' ανεβαίνει δυο-δυο τα σκαλιά του διώροφου σπιτιού. Τον πρόλαβαν, τον σταμάτησαν. Του είπαν πως είναι ανώφελο πια και πως η κοπέλα τελειώνει. Τη Δευτέρα δεν πήγε για δουλειά. Ήδη η κοπέλα είχε πέσει σε κώμα. Δεν τον κρατούσαν τα πόδια του. Τον έπιασε μια τρεμούλα κι ένα παράπονο. «Γιατί Θεέ μου, γιατί», μονολογούσε. Εημέρωσε η Τρίτη. Η αγωνία στο αποκορύφωμά της. Η προσπάθεια να μπει στο δωμάτιο της να τη δει δεν καρποφόρησε. Οι κουνιάδοι του και πάλι τον εμπόδισαν. Κόντευε μεσημέρι. Μια δυνατή φωνή ακούστηκε να τρυπάει τον αέρα. Ένας θρήνος σαν τον κοπετό της Ιοκάστης. Ήταν η Βασιλική, η μάνα της Χρυσής. «Πάει η χρυσή μου καντήλα....».

Όλοι κλάψανε για το χαμό της, μα η καρδιά του Κωνσταντή έγινε θρύψαλα. Η καμπάνα χτυπούσε πένθιμα. Ένας άγγελος ανέβαινε στον ουρανό. Ποιος θα μπορούσε από δω και πέρα να γεμίσει το κενό; Εκείνο το βράδυ κοιμήθηκε μόνος στο δωμάτιο. Δεν ήθελε δίπλα του κανέναν. Ένωθε τη θλίψη να τον εξουσιάζει απόλυτα. Να τον συγκλονίζει, να τον ταρακουνάει να τον τσακίζει. Σε λίγο τα δάκρυά του στέρεψαν. Ακουγόταν μόνο ένας βραχνός χαμηλόφωνος θρήνος. Ήθελε να τη φέρει πίσω. Με ένα φιλί, με μια αγκαλιά, όμως αυτό δεν ήταν μοιραίο.

Έφυγε για τη δουλειά μετά από τρεις μέρες με ένα πιστοποιητικό θανάτου στην τσέπη του. Έπρεπε να δικαιολογήσει στους γερμανούς την απουσία του. Ήταν Απρίλης του 1944. Τί τραγική ειρωνεία στ' αλήθεια!... Εκείνη τη χρονιά είχε δοθεί εντολή μέχρι 16 Οκτωβρίου να αρχίσει η εκκένωση της βουλγαροκρατούμενης περιοχής από τα βουλγαρικά στρατεύματα και τους εποίκους. Και... στις 18 Οκτωβρίου οι Γερμανοί εγκατέλειπαν οριστικά την Ελλάδα... Ο αέρας της ελευθερίας φύσηξε στην πατρίδα...

Τα χρόνια πέρασαν. Ο Κωνσταντής παντρεύτηκε και απέκτησε οικογένεια. Όμως ποτέ δεν ξέχασε την πρώτη του αγάπη. Η μορφή της έμεινε αναλλοίωτη στα βάθη της καρδιάς του. Η δεύτερη κόρη του πήρε το όνομά της. Όσοι ξέρανε την ιστορία του, λέγανε πως της είχε μεγάλη αδυναμία. Όταν κάποτε αρρώστησε έβλεπε τη Χρυσή με ένα κόκκινο φόρεμα σαν οπτασία να τον καλεί κοντά της. Έσβησε ψιθυρίζοντας το όνομά της.

Η μικρή ηρωίδα

Γιάννης Καρβελάς

Σε μια βροχερή ημέρα του Νοέμβρη 1940, έφτανε το σκληρό μαντάτο στη Δέσποινα. Ο άντρας της ο Στέλιος, σκοτώθηκε από τα ιταλικά βόλια στο ύψωμα «Βιγκλίτσα», μέσα στην Αλβανία. Λύγισε, έκλαψε βουβά, αγκάλιασε τα δυο της παιδιά και είπε με σταθερή φωνή: Αυτός θυσιάστηκε για τη λευτεριά μας, για τη δόξα και την τιμή της πατρίδας, εκτελώντας το καθήκον του. Τώρα, πρέπει εμείς να σταθούμε όρθιοι, να παλέψουμε και να φανούμε αντάξιοι αυτού που θυσιάστηκε για την πατρίδα. Πρέπει να ζήσουμε και να παλέψουμε για τη ζωή και την ευτυχία των παιδιών μας. Σήκωσε ψηλά το κεφάλι και φάνηκε να κυλούν δάκρυα από τα μεγάλα μαύρα μάτια της, αυλακώνοντας τα βελούδινα μάγουλά της. Ύστερα, ξέμπλεξε τα κατάμαυρα μακριά μαλλιά της, κίνηση του βαρύτατου πένθους της, για το χαμό του 27χρονου άντρα της. Πήρε τη φωτογραφία του, τη φίλησε και την τοποθέτησε δίπλα στην αιματοβαμμένη εικόνα της Παναγίας, που είχε φέρει από τη Μ. Ασία.

Έδειξε υπερήφανη και δυνατή η 23χρονη χαροκαμένη γυναίκα, γιατί η καρδιά της είχε ατσαλώσει, όταν παιδούλα τότε έξι ετών, είχε δει τους Τούρκους να μπαίνουν στο χωριό της, τον Αύγουστο του 1922 και να σφάζουν τους Έλληνες κατά την μικρασιατική καταστροφή.

Και τι δεν είδαν τα μάτια της εξάχρονης παιδούλα στο πανέμορφο παραθαλάσσιο πλούσιο ελληνικό, πέρα ως πέρα, χωριό όταν οι ορδές των Τούρκων λεηλατούσαν, έκαιγαν, κρέμαγαν γυναίκες, άντρες, έσφαζαν σαν αρνιά τα μικρά παιδιά και σκότωναν τους παπάδες μέσα στην εκκλησία. Η ίδια, χάνοντας τους δικούς της που σκόρπισαν σαν τον λαγού τα τέκνα, και τρέχοντας προς το λιμάνι του χωριού, αισθάνθηκε έντρομη, όταν δύο δυνατά χέρια τη σήκωσαν από το έδαφος, ενώ συγχρόνως άκουσε τη φωνή του ανθρώπου που την πήρε πάνω του, να την καλεί να κρυφτεί μέσα στο ράσο του! Ήταν ο παππούς της, ο παπα-Κανέλος, που και αυτός σαν κυνηγημένο αγρίμι, έτρεχε να σωθεί, έχοντας μαζί του μια μικρή εικόνα της Παναγίας. Η Δέσποινα αρπάχτηκε από το λαιμό του παπά, ενώ τα αγριεμένα μάτια της που ήταν στραμμένα προς τα πίσω, αντίκρισαν δύο δολοφόνους να τους πλησιάζουν και να τους προτείνουν τα όπλα. Πρόλαβε να φωνάξει... παππού μας σκοτώνουν! Μια θεϊκή δύναμη πήρε την παιδούλα, την έκρυψε κάτω από τα σκέλη του παπά, μέσα στο μακρύ του ράσο, ενώ ο ίδιος σήκωνε τα χέρια του προς τον ύψιστο, τον πανάγαθο Θεό να τον δεχθεί κοντά του. Εκεί, με μια σφαίρα στο κεφάλι μαρτύρησε ο παπα-Κανέλος, αλλά κατόρθωσε να σώσει μια τρυφερή ζωή. Το θαύμα είχε επιτελεστεί! Η μικρή Δέσποινα με το ένστικτο της αυτοπροστασίας και με το θέλημα του Θεού, μένοντας

κολλημένη στο έδαφος μέσα στο ράσο, επέζησε! Εκεί... λάγασε για λίγο χρόνο κρυφοκοιτάζοντας προς τα έξω, άρχισε να ψάχνει το νεκρό παππού της. Βρήκε το κομποσκοίνι του και την εικόνα της Παναγίας αιματοβαμμένη. Έχωσε στο στήθος της την εικόνα και ξεπροβάλλοντας μέσα από τα ματωμένα ράσα, έτρεξε, όσο μπορούσε πιο γρήγορα προς το λιμάνι. Λαχάνιασε και κρύφτηκε σε ένα παρτέρι, περιμένοντας κάποια βοήθεια. Πάνω στο φόβο και στην απελπισία της, άκουσε μια φωνή να καλεί όλους τους Έλληνες του χωριού να τρέξουν προς το λιμάνι, για να είναι ασφαλείς. Σαν σφαίρα ξεχύθηκε η μικρούλα προς τη θάλασσα, τα πόδια της δεν πατούσαν στη γη, πέταγε προς την σωτηρία της! Η καρδιά της δυνάμωνε, όταν στο διάβα της οπλισμένοι Έλληνες, ίσως οπισθοχωρούντες φαντάροι, έριχναν πυροβολισμούς για εκφοβισμό, ώστε να καθυστερήσουν τις ορδές των άτακτων άπιστων Τούρκων.

Η απόσταση από το λιμάνι όλο και λιγοστεύει. Αυτό της δίνει το κουράγιο να περπατήσει λίγα μέτρα για να ξελαχανιάσει. Προλαβαίνει, βγάζει την εικόνα από το στήθος της, την ασπάζεται και με τον αγκώνα του δεξιού της χεριού προσπαθεί να καθαρίσει τα αίματα, που είχαν στεγνώσει πάνω της. Εάφνου, μέσα στον πανικό, στους κλαθμούς, στις κατάρες και στις επικλήσεις βοήθειας, ακούγονται φωνές που συγγενείς καλούν τους δικούς τους, που δεν βρίσκονται κοντά τους. Χάνει πραγματικά η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα. Κάπου από μακριά, σαν υπόκωφη κραυγή, η μικρούλα ακούει το όνομα της και όσο πλησιάζει προς τη θάλασσα, τόσο πιο καθαρά ακούει να την καλούν. Αυτό της δίνει σιγουριά, θάρρος, δύναμη πως το δράμα της τελειώνει. Πράγματι σε λίγα λεπτά πέφτει στην αγκαλιά της μητέρας της Εανθής, η οποία διανύει τις τελευταίες ημέρες, ίσως και ώρες, για να γεννήσει το πέμπτο παιδί της!

Ο πατέρας της Νίκος, κάνει προσκλητήριο και διαπιστώνει ότι όλοι, εκτός του δολοφονηθέντος παπα-Κανέλου, είναι παρόντες. Αμέσως μετά δίνεται το σύνθημα αναχώρησης του κατάμεστου από κόσμο πλοιαρίου, με προορισμό τον Πειραιά. Η μικρή Δέσποινα με τα καταματωμένα ρούχα και το σώμα, από το ευλογημένο αίμα του παππού της, αλλά και από τα συνεχή πεσίματα στο έδαφος, όταν έτρεχε προς την σωτηρία της, εξαντλημένη όπως είναι, ξάπλωσε σε κάποια γωνιά του καταστρώματος, αλλά κάθε λίγο φωνάζει, κλαίει, τρέμει και μετά πέφτει σε λήθαργο, για να επακολουθήσουν πάλι σπαρακτικά αναφιλητά. Κάτω από τη μασχάλη της κρατάει τη ματωμένη εικόνα, τυλιγμένη με ένα πανί και κάποιες στιγμές τη φέρνει προς το στήθος της και την ασπάζεται. Οι επιβαίνοντες στο πλοίο τη συμπονούν και τη θαυμάζουν, για την εξυπνάδα, το θάρρος, τη σωματική και την ψυχική

της δύναμη. Αυτό το λιλιπούτιο πλάσμα έδωσε με το παράδειγμά του το μήνυμα, σε μικρούς και μεγάλους, ότι μπορούν ν' αντέξουν τα βάσανα της μοίρας, ύστερα από τον ξεριζωμό τους, στηριζόμενοι στις δυνάμεις τους και στην βοήθεια του Θεού.

Την επομένη, με το φως της ημέρας, η μητέρα της Ξανθή έφερε στον κόσμο το πέμπτο παιδί της, ένα υγιέστατο αγοράκι! Η Δέσποινα έχει ζωγραφισμένη στο πρόσωπό της την αγωνία και το φόβο, αλλά σαν παιδούλα θέλει να κινηθεί, να παίξει, να κάνει... ζαβολιές και να τραγουδήσει. Παράλληλα, άρχισε να σκέπτεται σαν μεγάλη, να φροντίζει για την επιβίωσή της και να παραμερίζει το παιγνίδι. Χρησιμοποιεί την αιματοβαμμένη εικόνα σαν παιγνίδι και σύντροφό της! Όπου πηγαίνει την παίρνει μαζί της, την προσέχει σαν τα... μάτια της, ενώ πολλές φορές, τη στολίζει σαν κούκλα και δεν διστάζει να τη... μαλώσει, κάνοντας η ίδια τη μητέρα της! Μια πηγαίνει και ακουμπά το μωράκι και μια χαϊδεύει και ασπάζεται την εικόνα, την οποία όταν ξαπλώνει να κοιμηθεί την παίρνει στην αγκαλιά της!

Το πλοίο πλέει ολοταχώς για το λιμάνι του Πειραιά, αλλά η παιδική άδολη ψυχή της μικρής έχει διαταραχτεί. Φαίνεται το λυπημένο και φοβισμένο πρόσωπό της και ανήσυχη ρωτάει, εάν εκεί στον Πειραιά θα βρει όλα εκείνα τα καλούδια που είχε στο χωριό της. Η μικρή, όταν το πλοίο έδεσε στο λιμάνι, έχασε τη λαλιά της, δεν μιλά σε κανένα και μόνο αν την ρωτήσουν, απαντά. Τα μάτια της παίζουν αριστερά-δεξιά, αλλά παντού βλέπει δυστυχία και κακομοιριά. Το κοριτσάκι έχει σοκαριστεί και δεν άντεξε, έβαλε τα κλάματα, λέγοντας λέξεις και φράσεις, τόσο συγκινητικές, που συγκλόνισαν όλους αυτούς που ήταν γύρω της. Βλέποντας τη μικρή να κλαίει, μια αδελφή νοσοκόμα εθελόντρια, την πλησίασε και πιάνοντάς την, προκειμένου να την πάρει στην αγκαλιά της, αισθάνθηκε ένα σκληρό αντικείμενο στο σώμα της μικρής. Την επανέφερε στο έδαφος, ρωτώντας τι κρύβει κάτω από τη μασχάλη της. Η παιδούλα ξετύλιξε την μικρή εικόνα και την έδωσε στην νοσοκόμα, ενώ με ψυχραιμία της εξήγησε πως βρέθηκε στα χέρια της. Η νοσοκόμα δάκρυσε, ασπάστηκε την αιματοβαμμένη εικόνα και ρώτησε τη μικρή Δέσποινα εάν θέλει να γίνουν φίλες!

Από εκείνη τη στιγμή, μονομιάς, όλα άλλαξαν, τόσο για τη μικρή, όσο και για την οικογένειά της. Η εθελόντρια Ειρήνη, με δικό της μεταφορικό μέσο, εγκατέστησε σε ιδιόκτητο σπίτι την οικογένεια της μικρής, ενώ της παρείχε πλήρη κάλυψη ιατροφαρμακευτική, αλλά και βιοποριστική! Η μικρή έγινε κολλητή της Ειρήνης, που, αφού φρόντισε να την ντύσει, να της αγοράσει παιγνίδια, αλλά και να την χαρτζιλικώσει, την έχρισε και βοηθό της,

φορώντας και τα σχετικά ρούχα, σήματα και καπέλα! Η Ειρήνη, μια πλούσια σαρανταπεντάρα χήρα, ξεναγεί τη Δέσποινα σε όλα τα αξιοθέατα του Πειραιά και της Αθήνας, τη φιλοξενεί στο σπίτι της, ενώ ξεκάθαρα της δηλώνει ότι θα ήταν ευτυχισμένη, αν είχε μια τέτοια κόρη! Όταν όμως, της έκανε πρόταση να την υιοθετήσει, η Δέσποινα αρνήθηκε, γιατί, όπως είπε, θα τη μαλώσει η Παναγία!

Η Δέσποινα έμαθε να κυκλοφορεί και μόνη της στον Πειραιά και δεν δίστασε να επισκεφτεί τον παπά ιερού ναού της γειτονιάς της, επιδεικνύοντας την εικόνα και εξηγώντας την περιπέτειά της, ζητώντας, παράλληλα, την ευλογία του και τη βοήθεια της εκκλησίας, νιώθοντας μια ακόμη σιγουριά για τη ζωή της. Με τη συμπεριφορά της, άρχισε να αποκτά μικρούς και μεγάλους φίλους και τότε πήρε τη μεγάλη απόφαση, να δουλέψει! Να γίνει μικροπωλητής για να βοηθήσει την οικογένειά της! Με τη συνδρομή της οικογένειάς της και κρυφά από τη φίλη της Ειρήνη, βρίσκει προμηθευτές-πιστωτές και γεμίζοντας το πανέρι της με μικροαντικείμενα, ξεκινάει το Γολγοθά της ζωής από τόσο μικρή! «Είμαι προσφυγοπούλα και θέλω να ζήσω», είναι το μήνυμά της. Αρχίζει από το πρωί να πουλά, καρφίτσες, καθρέπτες, καλτσοδέτες, σπέρτα, μικρές ζωγραφιές, λιβάνι, κεράκια και άλλα μικροαντικείμενα και πριν από το μεσημέρι έχει ξεπουλήσει εύκολα, γιατί, αυτή η προσφυγοπούλα γρήγορα κέρδισε τις ψυχές των ανθρώπων, που πρόθυμα την ενισχύουν, αγοράζοντας, κάτι από τηνπραμάτεια της! Οι γονείς της και τα αδέρφια της μένουν εκστατικοί με τη συμπεριφορά της Δέσποινας, που έχει γίνει η πλέον αγαπημένη στην «πιάτσα» του Πειραιά! Ο κουμπαράς της γεμίζει, ενώ η φίλη Ειρήνη, που έμαθε για τη δουλειά της, της έκανε ένα σοβαρό δώρο. Της εγχείρισε ένα βιβλιάριο τράπεζας που περιείχε ένα μεγάλο ποσό!

Όλα τα ωραία, λέει ο λαός, τελειώνουν με πόνο και με κλάμα. Η ώρα του χωρισμού έφτασε. Η Ειρήνη και η Δέσποινα χωρίζουν! Έκλεισε ο κύκλος της παραμονής της οικογένειας στον Πειραιά και πρέπει να μετοικήσει σε επαρχιακή πόλη κοντά στην Αττική, γιατί εκεί η «επιτροπή» έχει εξασφαλίσει, τόσο στέγη, όσο και δουλειά για τα μέλη της οικογένειας. Σε παραπήγματα, στην αρχή, στεγάζεται η οικογένεια, αλλά η δυναμική των μελών της, ξεπερνά τα εμπόδια και τη φτώχεια και αναδεικνύει το δυναμισμό της. Όλοι δουλεύουν και προσφέρουν, ενώ η Δέσποινα πηγαίνει σχολείο και προβάλλει την εικόνα και πολλοί ευσεβείς, ντόπιοι και πρόσφυγες, την προσκυνούν και μ' αυτή κάνουν αγρυπνίες. Ο Μητροπολίτης, γνώστης αυτού του φαινομένου, κάλεσε τη Δέσποινα, την ευλόγησε και της έδωσε οδηγίες για τα περαιτέρω, που θα πρέπει να τα διέπουν τα αυστηρά θρησκευτικά δεδομένα της εποχής.

Η ζωή της Δέσποινας έχει αλλάξει, χωρίς ν' αλλάξουν οι σχέσεις της με την αιματοβαμμένη εικόνα, την οποία, πολλές φορές, την παίρνει μαζί της, ακόμη και στο σχολείο, που την κρύβει επιμελώς μέσα στην τσάντα της. Η ίδια λέει πως είναι το φυλακτό της! Κατά διαστήματα μεταβαίνει στην Αθήνα και συναντάει την Ειρήνη, η οποία τη φιλοξενεί τρεις ή και περισσότερες μέρες, ζώντας παραμυθένια ζωή! Αυτή η ανθρώπινη χημεία κράτησε αρκετά χρόνια και πάντα η Ειρήνη τη «φλερτάριζε» να την υιοθετήσει, κάνοντας και τις σχετικές παραστάσεις με τους γονείς και τα αδέρφια της. Πράγματι, ύστερα από πολλές διαβουλεύσεις, η Δέσποινα και όλη η οικογένεια δέχτηκαν την πρόταση της Ειρήνης να πραγματοποιηθεί η υιοθεσία, που θα συνδυαζόταν με την αναχώρησή της για τις Η.Π.Α., όπου θα μετέβαινε η Ειρήνη για μόνιμη εγκατάσταση!

Όλα ετοιμάστηκαν και έγινε μάζωξη συγγενών και φίλων να παραστούν στη δέηση προς την εικόνα της Παναγίας, που θ' ακολουθούσε την Δέσποινα. Όλοι όμως συνταράχτηκαν και έκαναν το σταυρό τους, όταν η Δέσποινα έπιασε την εικόνα... αλλά αυτή, αποκτώντας μεγάλο βάρος, έγινε ασήκωτη! Συγκλονίστηκαν οι παριστάμενοι γι' αυτό το αναπάντεχο θαύμα! Καλέστηκε ο Μητροπολίτης, ο οποίος, με ευχές και προσευχές, ευλόγησε τη Δέσποινα, κάνοντας τρισάγιο για τη ζωντανή παρουσία του θείου θαύματος.

Στο μεταξύ, ειδοποιηθείσα, κατέφθασε στην πόλη η Ειρήνη, η φίλη της Δέσποινας, για να προσκυνήσει, για τελευταία φορά, τη θαυματουργό εικόνα της Παναγίας, προτού αναχωρήσει για τις Η.Π. της Αμερικής και βέβαια, χωρίς τη φίλης της και μέλλουσα θυγατέρα της Δέσποινα.

Η Δέσποινα έγινε ιέρεια της εκκλησίας. Εκεί αφοσιώθηκε και ζούσε ευτυχισμένη. Μεγαλώνοντας, έγινε μια ωραιότατη κοπέλα. Παντρεύτηκε τον άντρα της Στέλιο στα είκοσί της χρόνια, ένα πολυτάλαντο πρακτικό μηχανικό, που πολεμώντας ηρωικά κατά των Ιταλών, έχασε τη ζωή του στα 27 χρόνια. Με τη Δέσποινα απέκτησε τρία παιδιά, τη Μαρία, το Γιώργο και την Παρασκευή, που δεν γνώρισε πατέρα!

Η Δέσποινα, μετά τον χαμό του Στέλιου, δούλεψε σκληρά και έζησε τα παιδιά της, ενώ τακτικά επισκεπτόταν τον χωριό της στην Τουρκία και με τις αναμνήσεις πέρασαν τα χρόνια της, άσπρισαν τα κατάμαυρα πλούσια μαλλιά της. Και ενώ ήταν πλήρης ημερών, ζήτησε να τη συνοδεύσουν όλοι οι συγγενείς, οι φίλοι και οι επιζώντες συγχωριανοί της, στη μαρτυρική γη των πατέρων. Στη διάρκεια της επιμνημόσυνης δέησης στον τόπο της δολοφονίας του ιερέα παπα-Κανέλου, η Δέσποινα έχασε τις αισθήσεις και εκεί έκλεισε τα μάτια της! Η ηρωίδα αυτή γυναίκα, φεύγοντας από την επίγεια

ζωή, άφησε τα χνάρια για την ενάρετη και γεμάτη με πίστη και ευσέβεια ζωή της...
Αιωνία της η μνήμη.

Της μνήμης ιερό ένα επίγραμμα...

Γιάννης Ηλιόπουλος

Απόμερο, ήσυχο, υπήνεμο, προσήλιο, ένα ξάνοιγμα στο φουντωτό, πολύπυκνο λόγγο, στην ανατολική πλαγιά του παλιού μας χωριού, είναι το κτήμα του μπαρμπα-θόδωρου του Καραβάνα.

Στα ογδόντα και βάλε χρόνια του ο γέροντας, εξακολουθεί να το φροντίζει με περισσή αγάπη κι ευχάριστη είναι η επίσκεψη σ' αυτό, όποια και να 'ναι η ώρα κι η εποχή του χρόνου..

Η φιλοξενία του ιδιοκτήτη χαρούμενη, σου δημιουργεί διάθεση, αλλά και το πανέμορφο περιβάλλον, από μόνο του σε σκλαβώνει...

Το αγρόκτημα, δεντροφυτεμένο με κάθε λογής οπωροφόρα, το ποτίζει το νερό απόκρυφης πηγής, που κελαρύζει ντροπαλή στο διπλανό χαντάκι, το στεφανωμένο με αυτοφυή βλάστηση, τόσο πυκνή, παρθένα κι άγγιχτη από ζώα κι ανθρώπους σ' όλο της το μήκος, ώστε σχηματίζει πυκνότητες λόχμες, αδιαπέραστες κι ένα τεράστιο θόλο καταπράσινο, σαν χιτώννα, σαν φυλλοκατασκεύαστο θώρακα του κόσμου του ρυακιού, ακόμα και στις επίμονες εφόδους του ήλιου κάθε εποχή, με κυρίαρχα, επικρατέστερα δέντρα αργίες, μοσχοιτιές, σκίνα, κουμαριές, ρείκια, πολύπυκνες σμυρτιές, που πλούσιο στέλνουν τ' άρωμά τους, κάθε φορά που τ' αεράκι περνάει ανάμεσα στα φύλλα τους, που σαν αιχμές δοράτων δεν αφήνουν αφύλακτο και το παραμικρό ακόμα ανθισμένο κλαδάκι κι έρχεται πάνω σου απαλά αναπετώντας...

Κατά την τελευταία μας επίσκεψη σ' αυτή την ειδυλλιακή τοποθεσία, ο καυτερός ήλιος του Μαρτίου, αλλά και η ανηφορική οδοιπορία, μας έφεραν κοντά στην πηγή, στο δροσερό ίσκιο των δένδρων και μεγαλόσωμων θάμνων και τη μεθυστική, λεπτή, διαπεραστική ευωδιά των σμύρτων. Κι ήταν αυτή η μυρωδιά αρκετή, ν' αναβιώσουν ευχάριστες μνήμες, γοργοταξιδιάρικες πάνω απ' τα ερείπια του παλιού χωριού και τα χαλάσματα του μικρού σχολειού του, μιας κι ο ένας γέννημα και θρέμμα του τόπου κι ο άλλος δάσκαλος εκεί, για ένα ολάκερο τέταρτο του αιώνα ήταν...

Τώρα τ' ορεινό, το Παλιό Κούκουρο, είναι ένας μεγάλος, σκόρπιος αρμακάς, χωρίς ψυχή ζώσα...

Τότε, στη δεκαετία του 60, σπίτια όρθια, γελαστά, γεμάτα κόσμο, σ' αυλές και δρόμους ανθρώπινο μελισσολόι, σχολείο-κυψέλη ολοήμερη, παπάς στην εκκλησία τ' Αϊ-Θανάση, ζωντανή η θρησκεία, η πατρίδα, ο λαός με τις παραδόσεις του. Και παράδοση αποτελούσε, μπαίνοντας ο Μάρτης, ν' αρχίζουν οι προετοιμασίες του σχολείου, που τις μετέφεραν και στα σπίτια τα παιδιά μ' ενθουσιασμό, για τη μεγάλη Εθνική Γιορτή της 25ης Μαρτίου, τη γιορτή του Ευαγγελισμού: Τα μαθήματα γυρόφερναν το γεγονός από θρησκευτική κι εθνική άποψη και σιγά-σιγά δημιουργούσαν την ψυχική έξαρση, την εθνική και θρησκευτική ανάταση, που τη συμπλήρωναν κι ανέθρεφαν οι θεατρικές αναπαραστάσεις θρησκευτικών κι εθνικών γεγονότων απ' το μεγάλο Αγώνα του '21, τα τραγούδια, τα ποιήματα, οι εθνικοί χοροί, το στήσιμο της σκηνής στην άκρη της αίθουσας κι ο στολισμός της με συμυτιές και δάφνες, οι σημαιούλες, οι εικόνες των ηρώων, ο ομαδικός εκκλησιασμός στο διπλανό χωριό, οι εκδηλώσεις στο σχολείο στις πρώτες βραδινές ώρες της 25ης Μαρτίου...

Μπαίνοντας, λοιπόν, ο Μάρτης, άναβαν οι συζητήσεις γύρω απ' το θέμα, ανάμεσα σε μαθητές και δάσκαλο:

-Κύριε, θα μας βάλετε ποιήματα; ρωτούσε ο ένας μαθητής.

-Θέλουμε... σκέτσια, φώναζε ο άλλος, από τώρα, να τα μάθουμε καλά...

-Κύριε, να χορεύουμε στα διαλείμματα γύρω στον πλάτανο, για να μη μας αναγελάνε τ' Αϊ-Βαγγελισμού οι τρανοί, απ' δε θα χορεύουμε καλά, ορμήνευε ο τρίτος... Κι ο δάσκαλος ενέδιδε: Άνοιγε τη μεγάλη, δίφυλλη, ξύλινη ντουλάπα, που φύλαγε τους θησαυρούς του σχολείου (τη Σημαία, τ' αρχεία και τα λιγοστά βιβλία] σε μια γωνιά, εκεί δα στο βάθος της αίθουσας, προς τη βόρεια πλευρά της κι έβγαζε από κει τους τόμους με τα «Σκετσοποιήματα» και με αινιγματικό χαμόγελο τους ακουμπούσε πάνω στο ξύλινο, μικρό τραπεζάκι, που χρησίμευε σαν έδρα. Ύστερα έκανε επιλογή ποιημάτων και ρόλων στα ηρωικά έργα, που θα παρουσίαζε ο θίασος του σχολείου από τη σκηνή της αίθουσάς του, το βράδυ του Ευαγγελισμού, σημείωνε πάνω τ' όνομα του μαθητή και διαμοίραζε τους τόμους στα θρανία των μαθητών του, για ανάγνωση, έγκριση κι αντιγραφή, έτσι, που στο τέλος οι τόμοι έγιναν... φύλλα ανακατωμένα, διακοσμημένα με κάθε λογής σημειώσεις και μουντζουρώματα...

Δούλευαν και οι πίνακες: Ο ξύλινος, που στηριγμένος στα τρία πόδια του, συχνά άλλαζε θέσεις για τις ανάγκες των μαθητών και οι άλλοι δύο, οι καρφωμένοι στους τοίχους για την αντιγραφή των τραγουδιών, που θα τραγουδούσαν σε ρυθμό «Συρτοκαλαματιανό»:

«Μαύρη, μωρέ, πικρή είν' η ζωή που κάνουμε,

εμείς οι μαύροι κλέφτες, εμείς οι μαύροι Κλέφτες...».

«Μάνα μου τα κλεφτόπουλα, τρώνε και τραγουδάνε,

άιντε πίνουν και γλεντάνε... Μόν' ένα μικρό κλεφτόπουλο, δεν τρώει, δεν τραγουδάει, ούτε πίνει, ούτε γελάει...».

Άλλοτε, σε κλέφτικο σκοπό πηδηχτό:

«Κάτου στου Βάλτου τα χωριά
γιε μ' στα πέντε Βιλαέτια...».

Και πότε σε βήμα ηρωικού εμβατηρίου:

«Όλη δόξα, όλη χάρη-άγια μέρα ξημερώνει-και τη μνήμη της
το Έθνος χαιρετά γονατιστό...».

Κι όσο περνούσαν οι μέρες και πλησίαζε τ' «Αϊ-Βαγγελισμού», τόσο οι προετοιμασίες γίνονταν εντονότερες και οι απογευματινές χειροτεχνίες έδιναν κι έπαιρναν: Άλλος να ετοιμάζει «φουστανέλες με γαζί», σουρώνοντας άσπρα σεντόνια και σιδερώνοντας τις πιέτες, τα πανωτά λαγκιόλια, άλλος να κόβει χαρτόνια και να κατασκευάζει φέσια και σκούφιας κι άλλος να επικολλάει κόκκινες και χρυσαφίες και μαύρες κόλλες και ταινίες, με γόμα που έφερνε μέσα σε μπουκάλια, ιδιοκατασκευασμένη απ' την κομμίωση της αμυγδαλιάς και της κερασιάς, απλώνοντάς την πάνω στα χαρτιά μ' ένα μακρύ φτερό κότας... Καθένας ετοιμάζε τη στολή του, όπως το απαιτούσε το σκεις, που θα λάβαινε μέρος, αλλά και το έθιμο της ημέρας, που 'θελε ο μαθητόκοσμος ντυμένος «Έλληνες κι Ελληνίδες» του αγώνα του 1821, να πάει στην εκκλησία κι επιστρέφοντας ν' απαγγείλει τα ποιήματα πάνω απ' την εξέδρα, τη στημένη και χιλιοστολισμένη εκεί στο βάθος της αίθουσας του σχολείου. Και οι πρόβες έδιναν κι έπαιρναν:

-Κύλιε, να πω, το ποίμα μ': Το τσέλω..

-Πέστο!

-Της Πατρίδας μου η Σημαία / έχει χλωμά γαλανό / και στη μέση χαλαγμένο / έναν κατάσπρο σταυλό. / Κυματίζει με καμάλι / δε φοβάται τον εχθλό. / Σαν τη θάλασσα είν' γαλάζια / και λευκή, σαν τον αφρό...

Και κοντά στο ευχάριστο, τρυφερό, χαρούμενο, γεμάτο παιδική αφέλεια «ποίημα» του μικρού μαθητή, ήταν και το ηρωικότερο «ποίημα» του πρωτόσκολου:

-«Γίνεσαι Τούρκος, Διάκο μου, την πίστη σου ν' αλλάξεις, να προσκυνήσεις το τζαμί, την εκκλησιά ν' αφήσεις;

Κι εκείνος τ' αποκρίθηκε και με θυμό του λέει:

Πάτε και σεις και η πίστη σας, Μουρτάτες, να χαθείτε. Εγώ, Γραικός γεννήθηκα, Γραικός και θα πεθάνω...»

Ως κι ο πλάτανος, που τον είχε φυτέψει στη μέση του προαυλίου ο Μπαουσιανο-Αποστόλης, ο γνωστός Τόλιας, την εποχή του δάσκαλου του «Τραχανοχαύτη», συνεπαρμένος απ' τα διατρέχοντα γύρω του, μισάνοιγε τα μάτια του και τίναζε τον πολύμηνο λήθαργο, για να δει, να χαρεί και να χορτάσει τα μικρά ελληνόπουλα που χόρευαν γύρω του και ν' ακούσει τα κλέφτικα τραγούδια, που αντηχούσαν ως τα χωράφια και τη βρύση, κάτω στη λαγκαδιά... Λίγες μέρες πριν απ' τη μεγάλη διπλογοιότη, ο πυρετός ανέβαινε μέσα στην αίθουσα, στο... 42 και 2!.. Χοροί, τραγούδια,

ποιήματα, σκετς, διάλογοι, φωνές βραχνιασμένες, στολές εδώ κι εκεί, σκηνή πανώρια με συρόμενες αυλαίες, συνθήματα, εικόνες ηρώων του 1821, φορτώματα οι σμυρτιές σ' αίθουσα, πρόσοψη, προαύλιο... Καθένας έφερνε και μια αγκαλιά μοσχομυριστά σμύρτα κι εννοούσε να τα τοποθετήσει όλα οπωσδήποτε... Έτσι γέμιζε όχι μόνο η σκηνή, μα και η αίθουσα, τα παράθυρα, η πόρτα, τα πεζούλια και οι φράχτες της αυλής, ο πλάτανος. Διαλεχτά μπουκέτα φιλοξενούσαν τ'ανθογιάλια του σχολείου, μα και των σπιτιών. Κι ακόμα κλωνάρια δεμένα σε σχήμα μικρών στεφανιών στόλιζαν κάθε ήρωα, που ο δάσκαλος «ξετρύπωνε» απ'το πάνω ράφι της βιβλιοθήκης κι αφού τον «ξετύλιγε» προσεκτικά, τον αναρτούσε στον τοίχο, μπροστά στα έκπληκτα μάτια των εντυπωσιασμένων μικρών παιδιών.

-Ποιον κλεμάς, τώλα, κύλιε; ρωτούσαν τα πρωτάκια με μεγαλωμένα τα μάτια.

-Τον Κωνσταντίνο Κανάρη...

-Τι έκανε αυτός, κύλιε;

-Έπαιρνε φωτιές στα χέρια του κι έκαιγε τα τούρκικα καράβια.

-Και δε καίγεται, σαν μάλαζε τ' φουτιά;

-Έκανε πρώτα το σταυρό του και καίγεται λιγότερο...

-Κι αυτός, ποιος ήρωας είναι;

-Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης...

-Και τι έκανε;

-Αγαπούσε πολύ την πατρίδα, την Ελλάδα μας, κι όταν πέθανε χάρισε στους Έλληνες και την καρδιά του ακόμα...

-Κι εκείνος εκεί;

-Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης...

-Τι έκανε αυτός;

-Πολέμαγε τους Τούρκους καβάλα στ' άλογο, σαν τον Άι-Γιώργη...

Τις δύο-τρεις μέρες πριν απ' τη μεγάλη γιορτή, σχολείο και σπίτια ζούσαν στην εποχή του '21: Τα προεόρτια άρχιζαν το βράδυ της παραμονής, με λαμπαδηφορία και τραγούδια στην αυλή του σχολείου και στη βρύση της Μυρτίδης, στου Χέλμ', σαν αναπαράσταση, κατά το έθιμο, της μεγάλης φωτιάς που άναβαν τον καιρό του '21, για ν' ανταποκριθούν μ' εκείνη, που άναβαν οι Μοραΐτες στο Χελμό...

Ανήμερα, ένας να ετοιμάσει τα γιδο-πρόβατα, άλλος τα σχολιαρούδια, άλλος το βακαλάο πλακί κι όλοι να φορέσουν τα καλά τους, τα γιορτινά τους ρούχα κι ύστερα πανέτοιμοι να καρτερέσουν το διάβα του σχολείου με τη Σημαία του ξεδιπλωμένη και να την ακολουθήσουν όλοι, μέχρι τον τελευταίο.

Χρονιάρια μέρα βλέπεις και βαριά γιορτή τ' Άι-Βαγγελισμού.. Και πού θα γινόταν ο εκκλησιασμός; Στον Άι-Δημήτρη τον Κουπλιώτη, μισή ώρα μακριά, όπου θα ερχόταν

για συνεορτασμό και το σχολείο του διπλανού χωριού με το δικό του μαθητικόκοσμο και τους άλλους κοσμικούς ν' ακολουθούν όλοι τη δική τους Σημαία.

Ο δρόμος ως τον Αϊ-Δημήτρη ήταν ένα μονοπάτι, που σκαμπανέβαινε σε μικρούς κυματιστούς λόφους, κλωθογύριζε μέσα σε συστάδες δένδρων και θάμνων, πέρναγε δίπλα από μαντριά, πλενόταν σε ρεματιές, που αυτή την εποχή έχουν πάντα πλούσια και γάργαρα νερά και χανόταν σε λόγγους καταπράσινους, φρεσκοπλυμένους και μοσχομυριστούς από σμύρτα και πελώρια γυφτόρκα, βαρυφορτωμένα τα πλούσια λουλούδια τους με τη χαρακτηριστή μυρωδιά, γυριστά προς τα κάτω, σαν λευκές, πολύ μικρές καμπανούλες σ' άπειρο αριθμό, γεμάτες γύρη και νέκταρ και πάμπολλους φτερωτούς επισκέπτες, μ' εκείνο το ευχάριστο, για την πλούσια σοδειά, βούισμα, λες και προσπαθούσαν να συνεορτάσουν τη μεγάλη μέρα με το χωριό, που σε μακρότατη φάλαγγα ακολουθούσε την προπορευόμενη σημαία με τους μικρόκορμους φουστανελάδες...

Διαδρομή κουραστική, μα γεμάτη ευχάριστες εκπλήξεις και φυσικές εικόνες εντυπωσιακές, ωραιότατες, ανεξίτηλα χαραγμένες στη μνήμη για τη μοναδικότητα και πρωτοτυπία τους.

Στο ιστορικό εκκλησάκι τ' Αϊ-Δημήτρη, που μάταια και χωρίς αποτέλεσμα προσπαθούσαν να κάψουν οι Τούρκοι τον καιρό του Μεγάλου Αγώνα, ο δάσκαλος ζωντάνευε πάντα την Ιστορία και με το στόμα του μιλούσαν πάντα οι αγωνιστές: -«Λευτεριά ή θάνατος»... «Κι αυτήνη η Πατρίδα δεν λευτερώθη με παραμύθια, λευτερώθη μ' αίματα και θυσίες... Κι όσο αγαπώ την πατρίδα μου δεν αγαπώ άλλο τίποτα. Να 'ρθει ένας να μου ειπεί ότι θα πάγει ομπρός η πατρίδα, στέργομαι να μου βγάλει και τα δυο μάτια. Ότι αν είμαι στραβός και η πατρίδα μου είναι καλά, με θρέφει, αν είναι η πατρίδα μου αχαμνά, δέκα μάτια να 'χω, στραβός θα να είμαι...».

-«Κουράγιο, Νικήτα. Τούρκους σφάζεις...».

Ομαδική και η επιστροφή των χωριανών, που σκορπίζουν ανάμεσα στα δρομάκια του χωριού τους, απ' όπου και πάλι θα ξεπροβάλλουν με το κάλεσμα του σήμαντρου, με το σούρουπο, για τη σχολική γιορτή και την παράσταση στην αίθουσα του σχολείου, όπου με ιδιαίτερη φροντίδα περίμενε η σκηνή για το «Ζάλογγο» ή τον «Ησαΐα» ή το «Διάκο» ή το «Μάρκο Μπότσαρη» ή ακόμα, το «Κρυφό Σχολείο», το «Σαμουήλ» και το «Μεσολόγγι, κατά περίπτωση...

Κι όμως οι «κλέφτες» της παράστασης δεν ήταν, όπως θα περίμενε κανένας, οι μαθητές που δίναν το μικρό εαυτό τους για να πετύχει το «έργο» που έπαιζαν στη σκηνή, αλλά οι μεγάλοι, οι χωριανοί, που συμμετείχαν ομαδικά στις

εκδηλώσεις της ημέρας στη μνήμη των Αγωνιστών του 1821, με ομαδικά δικά τους τραγούδια και χορούς, εκεί μπροστά στη σκηνή και τα κατάπληκτα μάτια των μικρών μαθητών:

-Τ' Αντρούτσου η μάνα χαίρεται, του Διάκου καμαρώνει... γιατί έχουν γιους Αρματολούς και γιους Καπεταναίους...

-Γυναίκα βγάλε μου το Γκρα, απ' την παλιοκασέλα και σέλωσε το Γρίβα μου με τη χρυσή του σέλα... Κι όσο να χορέψουν και να ξεσπάσουν όλοι και πριν ευχηθούν τα «Χρόνια Πολλά και τ' Χρόν'», να ψάλλουν μαζί με τα παιδιά τους: «Χαίρε, ω, χαίρε Λευτεριά»...

Τ' Αϊ-Βαγγελισμού, στα μικρά χωριά του τόπου μας, τότε που είχαν ανθρώπους και παιδιά μελισσολόι... Τώρα οι νέοι έφυγαν. Έμειναν λίγοι γέροι. Τα σπίτια ρήμαξαν, τα σχολειά (καμιά τριανταριά!) έκλεισαν... Η ορεινή χώρα είναι τώρα σαν τ' ορφανό μελίτσι, που βλέπει το θάνατο να το πλησιάζει με βεβαιότητα και περιμένει τη σωτηρία απ' την έγκαιρη επέμβαση του μελισσοκόμου.

«Σβησμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μεσ' τη Χώρα».

Κρίμα...

ΕΙΔΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

Η Εράτη

Αθανάσιος Κατσιαβριάς

Η Εράτη είναι ένα μεγάλο κι όμορφο χωριό, με το ένα τρίτο των σπιτιών παλιά πέτρινα και εξαιρετική ρυμοτομία. Νομίζει κανείς πως οι δρόμοι σχεδιάστηκαν πριν λίγα χρόνια. Το χωριό το χωρίζει στα δυο ένα ποτάμι που το ομορφαίνει ακόμα περισσότερο. Οι όχθες του είναι γεμάτες δέντρα, τσιμεντένια μονοπάτια, όμορφα φυτά. Κοντά στο ποτάμι υπάρχουν δυο μικρές πλατείες, μια παιδική χαρά και πολλά παγκάκια. Στο κέντρο του χωριού υπάρχει μια μεγάλη γέφυρα, που συνδέει τα δυο μέρη που χωρίζονται από το ποτάμι, και δυο στενές γέφυρες σε άλλα σημεία, όπου μπορούν να περάσουν μόνο πεζοί, ποδηλάτες και λίγα ζώα.

Θυμάμαι την πρώτη φορά που επισκέφτηκα την Εράτη, θα ήμουν περίπου δέκα χρονών, μαζί με τον πατέρα μου. Είχαμε πάει με τη σούστα μας, που την έσυρε ένα καφετί άλογο, για να πουλήσουμε τα κηπευτικά που καλλιεργούσαμε στο μπαχτισέ μας. Κοίταζα αχόρταγα γύρω. Σε μια στιγμή, το βλέμμα μου έπεσε πάνω σε ένα παλιό πέτρινο σπίτι. Γύρω του τα δέντρα ήταν τεράστια και το σπίτι ζωσμένο από τις αναρριχώμενες τριανταφυλλιές, τους κισσούς κι άλλα φυτά. Οι πόρτες και τα παράθυρα ήταν σχεδόν σκεπασμένα από τα φυτά. Γυρίζω προς τον πατέρα μου και του λέω πως αυτό το

σπίτι είναι παραφωνία μέσα στην ομορφιά του χωριού. Εκείνος κούνησε πολλές φορές το κεφάλι του και μου είπε: «Αυτό το σπίτι κρύβει μια πολύ πικρή ιστορία. Κανείς δεν τόλμησε να το αγοράσει, γιατί τους φόβιζε το τέλος αυτών που έμεναν κάποτε εκεί».

Οι άνθρωποι παλιότερα ήταν απίστευτα προληπτικοί. Τους φόβιζαν τα μέρη, όπου είχαν συμβεί σκοτωμοί, φόννοι, δολοφονίες, άσχημα γεγονότα. Τα θεωρούσαν καταραμένα κι άτυχα.

Ευτυχώς ξεπουλήσαμε τα λαχανικά μας γρήγορα και, όταν ανεβήκαμε στη σούστα, άδραξα την ευκαιρία να πω στον πατέρα μου: «Μέχρι να φτάσουμε στο χωριό μας, προλαβαίνεις να μου διηγηθείς την ιστορία του εγκαταλειμμένου σπιτιού. Έτσι θα περάσει και η ώρα!».

Στο σπίτι, λοιπόν, αυτό έμενε κάποτε μια οικογένεια όχι πλούσια αλλά πολύ νοικοκυρεμένη. Η Έλενα με τον άντρα της και τα δυο τους αγόρια. Απέναντι από το σπίτι τους, στην άλλη όχθη του ποταμιού, έμενε μια πολύ πλούσια οικογένεια. Ο Μαρκέας με τη γυναίκα του και τις δυο κόρες τους. Τις δυο οικογένειες δεν τις χώριζε μόνο το ποτάμι, αλλά κι ένα παλιό άσβεστο μίσος. Οι παππούδες τους είχαν κτηματικές διαφορές, που για να τις λύσουν χρειάστηκε να σκοτωθεί ένας άνθρωπος από κάθε οικογένεια. Όταν συναντιόνταν οι δυο οικογένειες, της Έλενας και του Μαρκέα, γύριζαν το κεφάλι τους αλλού για να μη συναντηθούν τα βλέμματά τους!

Τα αγόρια της Έλενας και τα κορίτσια του Μαρκέα είχαν την ίδια περίπου ηλικία και πήγαιναν μαζί στο μοναδικό σχολείο του χωριού, αλλά δεν τολμούσαν να μιλήσουν μεταξύ τους.

Η μικρότερη κόρη, η Στέλλα, ήταν μια μελαχρινή σγουρομάλα κοπέλα με μια μαύρη ελιά στο αριστερό της μάγουλο. Στα δεκαπέντε της φαινόταν για κοπέλα της παντρειάς, γεμάτη ζωή κι ομορφιά.

Ο Στάθης, ο μικρός γιος της Έλενας, ήταν ένα μελαψό παιδί με κατάμαυρα μάτια σαν κάρβουνα και στα δεκαεφτά του άφηνε ένα λεπτό κατάμαυρο μουστάκι, που τον έκανε να φαίνεται σαν να ζωντάνεψε από παλιό καρτ-ποστάλ!

Το ποτάμι και το παλιό μίσος, που χώριζαν τα δυο όμορφα παιδιά, δεν στάθηκαν ικανά να εμποδίσουν τον φλογερό έρωτα, που τους τύλιξε στα δίχτυα του. Συναντιόντουσαν σπάνια, κρυφά και με πολύ φόβο, αλλά άλλαζαν γράμματα πολύ τακτικά. Όταν ο Στάθης έγινε εικοσιδύο χρονών,

αποφάσισε να μιλήσει στους γονείς του. Αυτοί, μόλις άκουσαν ποια ήταν η αγαπημένη του, έπεσαν από τα σύννεφα. Η Έλενα ήταν μια δυναμική γυναίκα, κι αυτή έκανε κουμάντο στην οικογένειά της. Αποφάσισε να πάει να μιλήσει στον Μαρκέα. Εκείνος μόνο που δεν την πέταξε έξω από το σπίτι του. Δεν ήθελε ν' ακούσει κουβέντα.

Κλείδωσε τη Στέλλα στο σπίτι και σε δέκα μέρες κανόνισε και την πάντρεψε σ' ένα μακρινό χωριό. Ο γάμος έγινε κρυφά σ' ένα ξωκλήσι. Η πίκρα του Στάθη δεν είχε όρια. Για αρκετό καιρό έπεσε σε κατάθλιψη. Με μεγάλη προσπάθεια η Έλενα κατάφερε να τον συνεφέρει.

Δυο χρόνια αργότερα, ήρθαν οι Γερμανοί. Μια μέρα, έξω από την Εράτη, οι αντιστασιακοί ανατίναξαν ένα γερμανικό αυτοκίνητο και σκοτώθηκαν τρεις στρατιώτες. Σε λίγη ώρα έφτασαν στο χωριό οι Γερμανοί, συγκέντρωσαν τους κατοίκους στην πλατεία, χώρισαν τους άντρες από τις γυναίκες κι αμέσως ήρθε ένα αυτοκίνητο, από το οποίο κατέβηκε ένας άνθρωπος με κουκούλα στο κεφάλι. Ο γνωστός στους Έλληνες πατριώτες απαίσιος προδότης. Ο διερμηνέας του ζήτησε να δείξει ποιους υποψιάζεται πως ανατίναξαν το αυτοκίνητο. Η Έλενα κοίταξε τον άνθρωπο με κουκούλα κι η καρδιά της πήγε να σπάσει. Ήταν ψηλός και πολύ αδύνατος, «Θεέ μου» σκέφτηκε, «αυτός είναι ο Μαρκέας!». Σε λίγο έγινε αυτό που φοβόταν. Ο προδότης έδειξε όχι μόνο τον Στάθη, αλλά και τον αδερφό του και τον πατέρα του! Η ατρόμητη γυναίκα τόλμησε το ακατόρθωτο. Άρπαξε με όλη της τη δύναμη το όπλο από τον Γερμανό που στεκόταν δίπλα της και πρόλαβε να ρίξει στον άνθρωπο με την κουκούλα!

Την ίδια στιγμή μια ριπή από σφαίρες τη θέρισαν. Το κορμί της έγινε κόσκινο. Ο προδότης έπιασε το στήθος του με τα δυο του χέρια, έκανε δυο βήματα κι έπεσε κάτω ξερός. Η κουκούλα βγήκε από το κεφάλι του κι όλοι είδαν πως ήταν ο Μαρκέας! Σε λίγο οι σφαίρες θέρισαν τον Στάθη, τον αδερφό του, τον πατέρα τους κι άλλους χωριανούς. Μέσα σε λίγα λεπτά της ώρας αφανίστηκε ολόκληρη η οικογένεια της Έλενας!

Σήμερα, κοντά στην κεντρική πλατεία της Εράτης, υπάρχει ένα διώροφο πέτρινο σπίτι πολύ περιποιημένο, βαμμένο ωραία, με ξύλινες πόρτες και παράθυρα. Σ' αυτό στεγάζεται ο μορφωτικός σύλλογος. Εδώ παίχτηκε μια δραματική ιστορία επί γερμανικής κατοχής.

Μια μέρα οι Γερμανοί περικύκλωσαν το χωριό, γιατί είχαν την πληροφορία πως βρισκόταν εκεί ένας αντάρτης, ο Αντρέας, που τους είχε προκαλέσει μεγάλες απώλειες σε υλικό και σε στρατιώτες. Άρχισαν να ψάχνουν από σπίτι σε

σπίτι. Εκείνο τον καιρό, το πέτρινο διώροφο στην πλατεία του χωριού ήταν ξενώνας της μητρόπολης. Μπαίνοντας μέσα, έβλεπες ένα ξύλινο πάτωμα, από το οποίο άρχιζε μια ξύλινη σκάλα, που οδηγούσε στον επάνω όροφο, όπου ήταν τα δωμάτια του ξενώνα. Στη βάση της σκάλας υπήρχε ένα τετράγωνο άνοιγμα, που οδηγούσε στο υπόγειο του σπιτιού, όπου υπήρχαν διάφορα πράγματα κι ένα βαρέλι κρασί. Το τετράγωνο άνοιγμα το σκέπαζαν μ' ένα καπάκι φτιαγμένο από το ίδιο ξύλο με το πάτωμα. Οι φίλοι του Αντρέα αποφάσισαν να τον κρύψουν στο υπόγειο. Τον κατέβασαν από το άνοιγμα και κάρφωσαν το καπάκι με μεγάλα καρφιά. Οι Γερμανοί έψαξαν και το διώροφο σπίτι, αλλά δεν υποψιάστηκαν ότι υπήρχε άνοιγμα στο υπόγειο.

Μάζεψαν τους ανθρώπους στην πλατεία, στη μια πλευρά τους άντρες, στην άλλη τις γυναίκες, και σε λίγο ήρθε μ' ένα αυτοκίνητο ο επικεφαλής μ' έναν «άνθρωπο» που φορούσε μια γκρι καμπαρντίνα, είχε σηκωμένους τους γιακάδες και στο κεφάλι του φορούσε ένα ρεμπνούμπλικο. Ήταν διερμηνέας, φίλος των Γερμανών, προδότης; Όπως κι αν τον ονομάσουμε, ο λαός μας τον έβλεπε σαν τον διάβολο μεταμορφωμένο.

Ο διερμηνέας, λοιπόν, φώναξε στους κατοίκους του χωριού πως είχαν σίγουρη πληροφορία ότι ο Αντρέας ήταν στο χωριό και πως τον είδαν κοντά στην πλατεία. Κανείς δεν μιλούσε. Οι Γερμανοί έβαλαν στη σειρά είκοσι περίπου νέους άντρες κι ο διερμηνέας έδωσε προθεσμία μια ώρα για ν' αποφασίσουν να μαρτυρήσουν πού είναι κρυμμένος ο Αντρέας, αλλιώς θα τους σκότωναν. Η ώρα πέρασε και κανείς δε μίλησε. Ευτυχώς δεν τους εκτέλεσαν.

Δυστυχώς όμως, οι Γερμανοί εγκαταστάθηκαν στο διώροφο πέτρινο σπίτι κι έμειναν εκεί πέντε ολόκληρες μέρες. Ο χτύπος από τις μπότες τους στο ξύλινο πάτωμα και στην ξύλινη σκάλα έσπαζαν τα τύμπανα του άτυχου Αντρέα. Ήταν μέσα στη φωλιά του λύκου κι ήταν αδύνατο να βγει. Ο φόβος μη τον πάρουν είδηση κάποια στιγμή, το σκοτάδι, η πείνα κι η δίψα και οι θόρυβοι τον εξουθένωσαν σωματικά και ψυχικά. Έπινε πολύ λίγο κρασί για να ξεδιψάσει. Όταν πέρασαν οι πέντε μέρες, που στον Αντρέα φάνηκαν αιώνες, κι έφυγαν οι Γερμανοί, ήταν ράκος. Είχε μισοτρελαθεί. Τον πήγαν στη Θεσσαλονίκη σε έναν ψυχολόγο, του έδωσε φάρμακα, αλλά δεν συνήρθε. Αργότερα, τον έφεραν στο σπίτι του στο χωριό. Οι γείτονες άκουγαν κάθε τόσο τα ουρλιαχτά του. Σε δυο χρόνια πέθανε κι ησύχασε από το μαρτύριο που του προκαλούσε το θολωμένο του μυαλό.

Ένα από τα πιο ακραία περιστατικά που συνέβησαν στη Εράτη είναι το παρακάτω:

Ένα βράδυ, μια κοπέλα κατέβηκε απ' το βουνό για να έρθει στο χωριό. Ήταν μια γεροδεμένη κοπέλα με δυο μακριές κοιτίδες, που το πλάτος καθεμιάς ήταν σχεδόν μια παλάμη. Στον ώμο της είχε κρεμασμένο ένα σακίδιο. Περπατούσε με αργά, αλλά σίγουρα βήματα. Κάθε τόσο σταματούσε, αφουγκράζονταν λίγο, κοίταζε γύρω-γύρω και προχωρούσε. Σίγουρα το 'λεγε η καρδιά της για να ταξιδεύει μόνη της μέσα στη νύχτα σε κατάσταση πολέμου. Άραγε πήγαινε να συναντήσει κάποιον στο χωριό; Μήπως πήγαινε να πάρει τρόφιμα;

Έξω όμως από το χωριό είχαν στήσει ενέδρα. Έπιασαν την κοπέλα και την οδήγησαν κοντά στο ποτάμι. Η πρώτη ανάκριση δεν είχε αποτέλεσμα. Δίπλα στο ποτάμι στα τελευταία σπίτια του χωριού ήταν ένας μεγάλος πλάτανος. Επειδή, όπως φαίνεται, δεν τους έλεγε τις πληροφορίες που ήθελαν, την έγδυσαν, την κρέμασαν ανάποδα στον πλάτανο, της έκαναν μαχαιριές στα στήθια και τους μηρούς και της έριχναν αλάτι. Τα ουρλιαχτά της ακούγονταν σ' ολόκληρο το χωριό. Οι άνθρωποι κλεισμένοι στα σπίτια τους έκλειναν τ' αυτιά τους να μην ακούνε άλλο. Οι μητέρες έσφιγγαν στην αγκαλιά τους τα παιδιά και προσεύχονταν να τελειώσει το μαρτύριό της. Μια απόφαση είχαν πάρει οι βασανιστές της: Ή θα μιλήσει ή θα πεθάνει από τους πόνους. Μια σκέψη είχε η άτυχη κοπέλα: Να μην προδώσει, να μην υπογράψει τη θανατική ποινή των αγαπημένων της ανθρώπων. Κάποτε η κοπέλα σταμάτησε να ουρλιάζει. Νεκρική σιωπή απλώθηκε στην περιοχή. Τα σκυλιά, που γάβγιζαν ασταμάτητα, ησύχασαν. Μόνο κάποιες βρισιές των βασανιστών για την αποτυχία τους ακούστηκαν για λίγο. Το πρωί, οι γυναίκες του χωριού ξεκρέμασαν το σώμα της άτυχης κοπέλας και φρόντισαν για την ταφή του.

Όλοι στην Ερατη γνωρίζουν την πικρή ιστορία του γερο-Τάσιου. Μερικές φορές, η ζωή γράφει σενάρια που ξεπερνούν την ανθρώπινη φαντασία. Σπάνια η μοίρα χτύπησε άνθρωπο τόσο βαριά κι αλύπητα, όσο τον γερο-Τάσιο.

Ο Τάσιος, όταν ήταν νεαρός, ζούσε με τη μάνα του, τη Μαριώ. Στο ίδιο χωριό έμενε και η Αγαθή με τον πατέρα της, τον παπα-Στέφο. Ένα προξενιό ένωσε τις δυο οικογένειες. Σ' ένα χρόνο, γεννήθηκε ένα αγοράκι, ο Χρήστος. Απ' την πρώτη στιγμή, η Μαριώ δεν τα πήγαινε καλά με τον συμπέθερό της. Σιγά-σιγά, θέριεψε μέσα της ένα μίσος, που την οδήγησε στην ιδέα να τον δηλητηριάσει! Ένα πρωί, του έριξε στον καφέ φαρμάκι και τον έδωσε στην Αγαθή να του τον πάει. Μόλις τον ήπιε ο παπα-Στέφος, ένοιωσε πόνους στο στομάχι. Το απόγευμα πάλι διαμαρτυρήθηκε για ενοχλήσεις κι η Μαριώ του 'φτιαξε χαμομήλι, ξαναέριξε μέσα δηλητήριο και το ξανάδωσε στην Αγαθή να του το πάει. Οι πόνοι του παπά μεγάλωναν. Προτού

πεθάνει, πιστεύοντας πως η κόρη του τον φαρμάκωσε, πρόλαβε να γράψει σ' ένα χαρτί πως τον δηλητηρίασε η κόρη του με τον γαμπρό του. Το χαρτί έφτασε στις αρχές, κι έτσι ο Τάσιος με την Αγαθή συνελήφθησαν κι οδηγήθηκαν σε δίκη. Εκεί, η Μαριώ μάταια φώναζε πως αυτή δηλητηρίασε τον παπά. Δεν την πίστεψαν, γιατί νόμισαν πως ήθελε να σώσει το γιο της. Το ζευγάρι δικάστηκε ισόβια.

Η Μαριώ έμεινε με τις τύψεις της, πάμφτωχη και ζητιάνευε για να ζήσει. Στις φυλακές, που πήγαν την Αγαθή με το μικρό Χρήστο, η Αγαθή γνώρισε έναν δεσμοφύλακα, συμπάθησε ο ένας τον άλλον κι αποφάσισαν να το σκάσουν. Πράγματι, μια μέρα κατάφεραν να φύγουν απ' τις φυλακές και να πάνε σ' ένα χωριό κοντά στην Καβάλα.

Οχτώ χρόνια αργότερα, ο Τάσιος είδε ένα σημαδιακό όνειρο. Βρισκόταν μέσα σε μια σκοτεινή σπηλιά, δεμένος χειροπόδαρα με αλυσίδες. Σε μια στιγμή, βλέπει, με το λιγοστό φως που ερχόταν απ' την είσοδο, μια μεγάλη αρκούδα να πλησιάζει αργά αργά. «Ήρθε το τέλος μου» σκέφτηκε. «Θεέ μου, συγχώρεσε τις αμαρτίες μου» παρακάλεσε. Η αρκούδα, μόλις έφτασε κοντά, έκοψε με τα μπροστινά της πόδια τις αλυσίδες, τον άρπαξε στα «χέρια της», τον κουβάλησε έξω και τον άφησε κάτω στο χώμα. Το δυνατό φως του ήλιου θάμπωσε τον Τάσιο κι έκλεισε τα μάτια του. Όταν τα ξανάνοιξε, η αρκούδα είχε χαθεί. Σηκώθηκε όρθιος και φώναξε: «Είμαι ελεύθερος, ελεύθεροος!». Βάλθηκε να τρέχει μ' όλη του τη δύναμη και μετά... ξύπνησε. Το πρωί διηγήθηκε τ' όνειρο στους συγκροτούμενούς του κι ο Γιώργης, ο καλύτερός του φίλος, του είπε: «Είναι ολοφάνερο πως θα βγεις από τη φυλακή!». «Αυτό είναι αδύνατο, αφού είμαι δικάσιμος ισόβια» του απάντησε ο Τάσιος. Αργότερα, ανακοινώθηκε πως η βασίλισσα του έδωσε χάρη.

Το πρώτο πράμα που έκανε βγαίνοντας από τις φυλακές ήταν να ψάξει να βρει την Αγαθή και τον Χρήστο. Καιρό μετά, βρήκε το γιο του σ' ένα ίδρυμα, όπου τον είχε εγκαταλείψει η μάνα του. Γύρισαν στο χωριό τους κι αργότερα παντρεύτηκε την Αργυρώ. Μαζί μεγάλωσαν τον Χρήστο. Αυτός, όταν έγινε είκοσι τριών, αποφάσισε να πάει στην Αμερική. Μετά όμως από μερικούς μήνες, γύρισε άρρωστος. Είχε κολλήσει μεταδοτική αρρώστια από κάποια γυναίκα. Σε λίγο καιρό πέθανε. Ο Τάσιος τα 'βαζε με την τύχη του και ρωτούσε το Θεό, γιατί όλες τις πίκρες του κόσμου τις έδωσε σ' αυτόν. Κάθε μέρα, γι' αρκετή ώρα κοίταζε πάνω στο τζάκι, όπου υπήρχε ένα μεγάλο κοχύλι, μια μπουρού, που την είχε φέρει ο Χρήστος.

Η κούπα

Άθως Χατζηματθαίου (Κύπρος)

Η νύκτα είχε αρχίσει να απλώνει το γλυκό της δίχτυ. Τα πρώτα αστέρια έκαναν κιόλας την εμφάνισή τους στον αυγουστιάτικο ουρανό. Το γλυκογάλανό του χρώμα άρχισε να βάφεται γκριζόμαυρο, όχι εκείνο το μουντό χρώμα που σε καταθλίβει, αλλά ένα γλυκό σκούρο, που αποχτούσε κάτω από το χάδι των αστεριών μια ξεχωριστή γοητεία.

Νύχτα Αυγούστου. Όλες οι νύκτες το μήνα αυτό σου προκαλούν ένα γλυκό συναίσθημα. Κάτι που αν καταφέρεις και το διαισθανθείς, η διάθεσή σου αλλάζει ριζικά, οι στεναχώριες και τα βάσανα της ζωής παραμερίζονται και όλα γύρω μοιάζουν σαν ένα γλυκό όνειρο.

Ο τρελο-Γιάννης, κατάκοπος από τα χιλιόμετρα που είχε διανύσει κατά τη διάρκεια της μέρας ζητιανεύοντας, έσερνε στην κυριολεξία τα πόδια του, κατευθυνόμενος για το μόνιμο του καταφύγιο, που ήταν μια μισογκρεμισμένη παράγκα, σε μια φτωχική γειτονιά του Πειραιά. Ζούσε εκεί τα τελευταία χρόνια, ξεχασμένος από όλους, εγκαταλειμμένος μέσα στην απέραντη φτώχεια και την αζεπέραστη μιζέρια, που η μοίρα άσπλαχνα τον είχε ρίξει.

Η γυναίκα του είχε πεθάνει δυο χρόνια μετά το γάμο τους, πριν ακόμη προλάβουν να αποκτήσουν παιδιά. Ίσως να έβρισκε σ' αυτά ένα νόημα για να ζει, αν υπήρχαν, μετά το κακό που τους βρήκε και να φρόντιζε έτσι και τον ίδιο, που παρέμεινε ξαφνικά εντελώς μόνος κι έρημος. Έβγαζε λοιπόν τα προς το ζην ο τρελο-Γιάννης ζητιανεύοντας από σπίτι σε σπίτι και όλα ήταν καλά και άγια, όταν στο δρόμο του συναντούσε ανθρώπους καλούς και φιλεύσπλαχνους, που του πρόσφεραν ένα κομμάτι ψωμί, ένα πιάτο φαΐ, για να μπορέσει να χορτάσει την πείνα του. Αν όμως η τύχη δεν του χαμογελούσε, θα την έβγαζε ο δόλιος νηστικός, κάτι που συνέβαινε συχνά τις τελευταίες μέρες.

Χρόνια ναυτικός, από τα δεκαέξι του, αμούστακο παιδί ακόμη, μπάρκαρε στο πρώτο καράβι. Είχε φάει όλα τα χρόνια της νιότης του στις θάλασσες, είχε γευτεί την αλμύρα της, όσο κανείς άλλος, κι αυτή είχε εισχωρήσει απ' το πετσί του στις φλέβες και ζυμώθηκε με το αίμα και ρύθμιζε πια μόνιμα τους παλμούς της καρδιάς του. Ποτέ του δεν μπορούσε να διανοηθεί, ότι θα έφτανε κάποια μέρα που θα αναγκαζόταν να εγκαταλείψει μόνιμα την αγκαλιά της και η ανάσα της δε θα τον νανούριζε γλυκά τα βράδια και δε θα τον ξυπνούσε πια τα πρωινά.

Την αγάπησε τόσο πολύ τη θάλασσα, με τα καλά και τα άσχημά της, με το θυμό και τη γαλήνη της και θα ήταν ακόμη πιστός στις προσταγές της «γαλάζιας θεάς» – έτσι την αποκαλούσε συχνά – αν δεν έφτανε εκείνο το μοιραίο βράδυ, που τα ανάτρεψε όλα σημαδεύοντας μόνιμα πια, ολόκληρη τη ζωή του.

Κόντευε πρωτοχρονιά και χαιρόταν που θα έπιαναν λιμάνι στην πατρίδα και θα γιόρταζε με την Κάρμεν, την αγαπημένη του γυναίκα, που είχε να τη δει, κοντά στους έξι μήνες. Την Κάρμεν την είχε γνωρίσει σε ένα ταξίδι του στη Βραζιλία, μικρούλα κοντά στα δεκαοκτώ αυτή, γύρω στα τριάντα αυτός, ψηλή, μελαμψή με μια εξωτική ομορφιά τον ξεμυάλισε τον Γιάννη που έγινε «Ζιαν» για εκείνη, ο Ζιαν της η ανάσα της ζωής της, ο άνθρωπος που κέρδισε την καρδιά, την ψυχή, το σώμα της. Έμεινε εκεί για δυο μήνες, κοντά της, όσο κράτησε και η παραμονή του καραβιού του εκεί, έζησαν ένα όμορφο μαγικό ταξίδι, η απόλυτη ευτυχία ζωντανή στην ύπαρξη και των δυο νέων.

–«θα επιστρέψω, της είπε φεύγοντας, θα επιστρέψω και θα σε πάρω μαζί μου στην Ελλάδα». Και κράτησε την υπόσχεσή του, μετά από δυο χρόνια όταν έπιασε και πάλι λιμάνι στη Βραζιλία, ανταμώσανε ξανά και όταν σάλπαρε το καράβι, βρισκόταν κι αυτή μαζί του.

Ο γάμος τους έγινε ένα κυριακάτικο δειλινό στο εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία και στέγασαν την ευτυχία τους σ' ένα σπιτάκι που νοίκιασαν κοντά στο λιμάνι. Η θάλασσα ήταν η κοινή τους αγάπη και δεν μπορούσε κανείς από τους δυο να στερηθεί την ανάσα της.

Τρεις μήνες κράτησε αυτό το όνειρο, μετά σάλπαρε και πάλι, αφήνοντας μόνη την Κάρμεν, να αναπνέει για τη μέρα που θα είναι και πάλι πίσω κοντά της. Ούτε που χάρηκαν ο ένας τον άλλο, ούτε που χόρτασαν το σμίξιμό τους. Αυτή είναι η ζωή του ναυτικού, και το γνώριζε πολύ καλά αυτό και η γυναίκα του, αλλά και ο ίδιος.

Εκείνο το βράδυ, τίποτα δεν προμηνούσε την καταστροφή που θα ακολουθούσε σε λίγες ώρες και που θα άλλαζε άρδην, ολόκληρη τη ζωή του. Ο καιρός ήταν άσχημος, ο άνεμος ωρυσόταν από νωρίς, τα μποφόρ είχαν ανεβεί, όχι όμως στο βαθμό που να τον φοβίζουν.

Ήταν γύρω στις δυο τα μεσάνυχτα, όταν ήχησε ο συναγερμός στο καράβι, όλοι πετάχτηκαν αμέσως έντρομοι από τα κρεβάτια τους και έτρεξαν στο κατάστρωμα. Ο φόβος τους τρύπησε σαν βελόνα στην καρδιά, μόλις αντίκρισαν εκείνο το πανδαιμόνιο. Είχε πιάσει μια πρωτόγνωρη χιονοθύελλα να μην μπορείς να βλέπεις μπροστά σου ένα μέτρο, προοίμιο του τι θα ακολουθούσε.

Κάτι κύματα, βουνά, όμοιά τους δεν είχε ξαναδεί. Το καράβι αγκομαχούσε και περιδινιζόταν. Σε αυτό το χαμό, η ψυχή προσευχόταν νοερά για να κοπάσει το κακό και η σκέψη ταξίδευε στην πατρίδα και στην αγαπημένη του γυναίκα.

Αν έβγαινε ζωντανός απ' αυτή τη θύελλα σίγουρα θα ήταν μαζί οι δυο τους την πρωτοχρονιά. Δεν ήθελε να περάσει καμιά άλλη σκέψη απ' το μυαλό του. Η μορφή της γαντζώθηκε σε μια λυπημένη έκφραση μπροστά του και δεν έλεγε να φύγει με τίποτα. «Κάρμεν» ψιθύρισε, και ένα δάκρυ κύλησε απ' τα βλέφαρά του.

Πολλές φορές τον παρακάλεσε να τα παρατήσει και να φτιάξει μια δουλίτσα στη στεριά, να είναι κοντά της, που όμως να ακούσει αυτός κάτι τέτοιο. Σε τέτοιες στιγμές μόνο ήταν που το μετάνιωνε. Μετά σε καιρούς νηνεμίας, δεν υπήρχε λόγος να το φέρει ξανά στο μυαλό του.

Εκείνο το βράδυ όμως τα πράγματα ήρθαν αντίθετα με τις προσδοκίες του, κι όταν το καράβι κόπηκε στη μέση από τη θαλασσοταραχή και τα περισσότερα μέλη του πληρώματος χάθηκαν στο αγριεμένο πέλαγος, και αυτός μαζί παλεύοντας με τα πελώρια κύματα και καταχωνιάζοντας το φόβο μέσα του, κατάφερε να αντέξει μέχρι να τον περιμαζέψουν οι διασωστικά ελικόπτερα που κατέφθασαν στη σκηνή του ναυαγίου, λιπόθυμο, «νεκρό». Γιατί μπορεί να τα κατάφερε να ξυπνήσει, να επιζήσει, αλλά ο λήθαργος θα βάραινε το βλέμμα του, για ολόκληρη την υπόλοιπή του ζωή.

Η γυναίκα, η αγαπημένη του Κάρμεν, δεν άντεξε τη δυστυχία που κτύπησε το σπίτι τους και κουρέλιασε τη ζωή τους. Μαράζωσε και άρχισε να μαραίνεται σαν το απότιστο λουλούδι, βλέποντας τον άνθρωπο που λάτρευε σ' αυτήν κατάσταση και ένα πρωί έφυγε από το σπίτι, αφήνοντας ένα μεγάλο συγνώμη, γραμμένο πάνω σε ένα κομμάτι χαρτί δίπλα απ' το μαξιλάρι του και δεν ξαναγύρισε. Ο Γιάννης, που η εξαφάνιση της αγαπημένης τον ξύπνησε κάπως απ' το λήθαργο, την αναζήτησε παντού, μάταια όμως. Μέχρι που ένα πρωί έφτασε το άσχημο μαντάτο, η Κάρμεν, βρέθηκε να επιπλέει νεκρή, κοντά στην παραλία από ένα λουόμενο. Ακόμη μια φορά η γλυκιά του αγαπημένη, η θάλασσα, ο έρωτάς του, τον πρόδωσε και αυτό το γεγονός τον βούτηξε ακόμη περισσότερο στη δυστυχία. Μόνος πια, έβλεπε το καράβι της ζωής του να βυθίζεται αδύναμος για να κάνει κάτι να το οδηγήσει έξω από το μανιασμένο πέλαγος.

Έτσι ο Γιάννης, έγινε τρελο-Γιάννης. Φρόντισαν γι' αυτό κάποιοι επιτήδαιοι, χωρίς ίχνος οίκτου και ντροπής να τον στιγματίσουν με τη σφραγίδα του τρελού, δίνοντάς του ακόμη μια δυνατή σπρωξιά για το τέλμα. Έτσι βρέθηκε μόνος

του, να παλεύει με αλλά κύματα τώρα, της μοναξιάς και της περιφρόνησης. Πάντα αυτό άλλωστε έκανε, να παλεύει με τα κύματα.

Μετά από αυτή την εξέλιξη, ο τρελο-Γιάννης, ξενοίκιασε το σπιτάκι του. Άλλωστε δεν είχε πια τη δυνατότητα να πληρώνει το νοίκι και μετακόμισε σε μια μισογκρεμισμένη παράγκα λίγο έξω απ' την πόλη. Ζούσε εκεί περιμένοντας το θάνατο, έτσι έλεγε, που θα τον έπαιρνε κοντά του, ζητιανεύοντας το ψωμί, που θα καθυστερούσε, έστω λίγο ακόμη, το συμβάν...

Τα χρόνια περνούσαν, οι μέρες κυλούσαν στο ίδιο μοτίβο, οι νύκτες τον εγκλώβιζαν στη βίαιη μοναξιά τους και ο χάρος τον ξεχνούσε. Κάποιες φορές τον φώναζε μέσα απ' τον πόνο του να έρθει για να τον πάρει, αυτός έκλεινε τα αυτιά του.

Όλες οι μέρες και οι νύκτες του, είχαν πάντα το ίδιο μαύρο χρώμα, μαύρο σαν το κατράμι του πόνου που κυλούσε αντί για αίμα μέσα στις φλέβες του. Από το χάραμα ζητιάνευε στις γειτονιές και τα βράδια αποκαμωμένος απ' την κούραση, επέστρεφε στη μισογκρεμισμένη του παράγκα, για να βρει εκεί λίγη ξεκούραση, μέχρι που να χαράξει και πάλι ο ήλιος, για να πάρει ξανά τους δρόμους, για ένα κομμάτι ψωμί, για ένα πιάτο φαΐ.

Κάποιες φορές που ήταν πιο ξεκούραστος κατηφόριζε μέχρι την παραλία, καθόταν στην άμμο και αποζητούσε τη γαλήνη της ψυχής μέσα στο γαλάζιο βλέμμα της αγαπημένης του θάλασσας, που ό,τι του χάρισε του το είχε πάρει πίσω, όμως δεν μπορούσε να πάψει να τη λατρεύει, ήταν η μόνη αγάπη που παρέμεινε στη ζωή του.

Εκείνη τη μέρα λες και χάθηκαν απ' τον κόσμο οι φιλεύσπλαχνοι άνθρωποι. Παρόλο που κόντευε να βραδιάσει καμιά πόρτα, απ' όσες είχε κτυπήσει δεν είχε ανοίξει για αυτόν. Το μόνο που κατάφερε να πάρει, ήταν ένα κομμάτι ψωμί από κάποιο φούρναρη κι αυτό μπαγιάτικο.

Κουρασμένος λοιπόν και θεονήστικος, βλέποντας το δρόμο για την επιστροφή στο καταφύγιό του, να μην έχει τέλος, σκέφτηκε να κάνει ένα μικρό διάλειμμα, να πάρει μια ανάσα, να βάλει και καμιά μπουκιά στο στόμα του. Η αλήθεια είναι ότι απ' το περασμένο πρωινό είχε να φάει και η πείνα τον είχε κυριολεκτικά εξαντλήσει.

-«θα πάω μέχρι την παραλία, θα ξεκουραστώ για λίγο και ύστερα πάλι συνεχίζω το δρόμο μου». Αν και ήταν κατάκοπος, ήξερε ότι εκεί θα έβρισκε τη γαλήνη και την ηρεμία που αναζητούσε.

Χωρίς να κάνει δεύτερη σκέψη ο τρελο-Γιάννης κατηφόρισε για την παραλία, που βρισκόταν περίπου ένα χιλιόμετρο πιο πέρα. Στη συντροφιά της γαλάζιας θεάς του, αντλούσε δύναμη και αντοχή για τη δύσκολη συνέχεια, η αγκαλιά της ήταν το ησυχαστήριό του, το γαλήνιο της βλέμμα, του καθάριζε το μυαλό και του γιάτρευε τις πληγές, που του μάτωναν την ψυχή.

Ποτέ δεν τον είχαν οδηγήσει τα βήματά του νυχτιάτικα εκεί. Τις περισσότερες φορές, περνούσε από 'κει γύρω στο μεσημέρι. Όμως εκείνη την μέρα, τον είχε προλάβει το βράδυ και δεν ήθελε σε καμιά περίπτωση να αλλάξει αυτή του την συνήθεια. Άλλωστε οι νύκτες του Αυγούστου, δεν διαφέρουν και πολύ από τις μέρες. Το φεγγάρι που σεργιανίζει ολόγιομο στον ξάστερο ουρανό, κάνει τα βράδια πιο φωτεινά και όμορφα.

Με μικρά βήματα, που μαρτυρούσαν αβίαστα την κούραση που του βάραινε το κορμί, έφθασε κάποια στιγμή στον προορισμό του. Μέσα από το φως των αστεριών, που χάιδευαν τη στέγη του νερού με το ολόχρυσο χάδι τους, η αγαπημένη του θάλασσα αποκτούσε μια εξωτική ομορφιά, που αντικρίζοντάς την έκανε την ψυχή του να συνταράζεται ηδονικά.

Πάντα του άρεσε να κάθεται στην άμμο, ένα βήμα μόλις απ' εκεί που ξεψυχούσε τραγουδώντας το κύμα. Του άρεσε να ακούει την ανάσα του γλυκά την ώρα που η άμμος την τύλιγε στην αγκαλιά της.

Άφησε κάτω το καλάθι μέσα στο οποίο είχε το ξεροκόμματο και μερικά υπολείμματα φαγητού, από την προηγούμενη μέρα, και πήρε την κούπα στο χέρι του. Μ' ένα βήμα προσπάθησε να την ξεπλύνει με το αλμυρό νερό για να βάλει εκεί μέσα το σκληρό ψωμί που είχε στο καλάθι, να μουλιάσει λίγο για να μπορέσει έτσι να το φάει.

Η κούπα του, δεν ήταν μια συνηθισμένη ξύλινη κούπα που είχαν οι άνθρωποι εκείνη την εποχή στα σπίτια τους και έτρωγαν μέσα το φαγητό τους. Όταν την έβλεπες όμως αυτή την εντύπωση σου προκαλούσε. Αυτή όμως ήταν εντελώς διαφορετική. Αποτελείτο από δύο λεπτά τοιχώματα, ανάμεσα στα οποία υπήρχε κενός χώρος, κάτι που γνώριζε μονάχα ο τρελο-Γιάννης και που μέσα εκεί έκρυβε όλες του τις οικονομίες.

Σκυφτός μπροστά στο κύμα, που ξεψυχούσε εκείνη τη στιγμή στα πόδια του, προσπαθούσε να ξεπλύνει την κούπα του. Το πώς συνέβη και η κούπα του ξέφυγε από τα χέρια, ούτε και ο ίδιος δεν είχε καλά-καλά καταλάβει. Κάθε προσπάθειά του

να την ξαναπάρει απέβη, δυστυχώς, μάταιη. Η κούπα σε χρόνο μηδέν, είχε εξαφανιστεί στα χρυσογάλανα νερά.

-«Πάει η κούπα μου ψιθύρισε με παράπονο». Τα δάκρυά του άρχισαν να κυλούν απ' τα μάτια του και να λούζουν τα ρυτιδωμένα του μάγουλα. Δεν ήξερε πώς να αντιδράσει, μπροστά στο αναπάντεχο αυτό γεγονός, που τον βρήκε στα καλά καθούμενα. Η ελάχιστη χαρά, που μέχρι πριν από λίγο, ήταν χαραγμένη στο σκαμμένο πρόσωπό του, μετατράπηκε σε απέραντη λύπη. Δεν λυπόταν ασφαλώς για την κούπα που έχασε, η αγορά ήταν γεμάτη κούπες, θα αγόραζε κάποια άλλη. Η στεναχώρια που του κούρσευε τα σωθικά, ήταν ότι μαζί με αυτή, έχασε και τις λιγοστές του οικονομίες, που τις είχε καλά εκεί κρυμμένες και που τις είχε μαζέψει δεκάρα-δεκάρα και προορίζονταν για τις πιο δύσκολες μέρες.

Εέχασε λοιπόν ο κακόμοιρος ο τρελο-Γιάννης αμέσως και την πείνα και την κούραση. Αφού σκούπισε τα δάκρια απ' μάτια του, έσκυψε και πήρε από κάτω το καλάθι και ρίχνοντας μια τελευταία ματιά στην αγαπημένη του, συνέχισε το δρόμο του. "Ήταν απόλυτα σίγουρος πια, ότι από εκείνη τη στιγμή ο δικός του δρόμος θα ήταν πολύ πιο δύσκολος από πριν.

Ο Αύγουστος είχε κυλήσει όπως όλοι οι άλλοι μήνες του χρόνου, αφήνοντας πίσω πια το ζεστό καλοκαίρι. Η πιο γλυκιά εποχή του χρόνου ήταν πια παρελθόν. Για μερικούς ανθρώπους, με ευχάριστες αναμνήσεις και για άλλους, μεταξύ αυτών και ο τρελο-Γιάννης με αξεπέραστες πικρές θύμισες.

Πέρασαν αρκετές μέρες από εκείνο το βράδυ, που η κούπα του χάθηκε στην αγκαλιά της θάλασσας κλέβοντάς του έτσι και το κάθε του όνειρο. Αυτός δεν έλεγε να σβήσει απ' τη μνήμη του τις στιγμές εκείνες και κάθε λίγο παραπονιόταν για τη συμφορά που το βρήκε. Συχνά μάλιστα επισκεπτόταν το σημείο εκείνο και καθόταν εκεί με τις ώρες και κοιτούσε τα κύματα που ξεψυχούσαν στην άμμο με την κρυφή ελπίδα ότι ίσως κάποτε θα έβγαζαν μαζί τους στην παραλία την ξύλινη του κούπα, δίνοντας έτσι ένα τέλος στο μαρτύριό του. Ένα όνειρο όμως, που και ο ίδιος το γνώριζε πολύ καλά, ότι δεν επρόκειτο ποτέ να πραγματοποιηθεί.

Τον καπετάν Αντώνη τον Κύπριο - έτσι φώναζαν όλοι - το ναυτικό με το πλατύ χαμόγελο. Ο τρελο-Γιάννης τον είχε πρωτογνωρίσει πριν μερικά χρόνια. Είχαν ανταμώσει για πρώτη φορά σε ένα στέκι, που βρισκόταν κοντά στο λιμάνι και που σύχναζαν εκεί οι ναυτικοί και που ο ίδιος πήγαινε εκεί συχνά, για να ζητιανέψει.

Ήταν ένα άνθρωπος καλός, ανοιχτόκαρδος και ευχάριστος τύπος. Πάντα έδινε απλόχερα βοήθεια σ' αυτόν. Είχε άλλωστε περάσει και ο ίδιος δύσκολα χρόνια, πριν αποφασίσει να μπαρκάρει και να πιάσει την καλή και ήξερε πολύ καλά τι πάει να πει φτώχεια, πείνα και δυστυχία. Πολλές φορές ο καπετάν Αντώνης του είχε προτείνει να αφήσει πίσω την φτώχεια και τη μιζέρια και να τον ακολουθήσει στην Κύπρο. Αλλά αυτός ούτε που ήθελε να ακούσει κάτι. τέτοιο.

-«Που να ξεσηκώνομαι τώρα εγώ, του απαντούσε τότε, να έρθει κι ο χάρος να με πάρει και να μην με βρει».

-«Νά 'ξερες τι χάνεις», του απαντούσε ο καπετάν Αντώνης κουνώντας το κεφάλι του και συμπληρώνοντας, «εσένα ο χάρος σε ξέχασε από τότε, μπορεί να έχασε το λογαριασμό και να νόμισε ήδη ότι σε πήρε κοντά του».

Γελούσαν όλοι, γελούσε κι ο τρελο-Γιάννης, που στο μυαλό του ίσως να είχε πεισθεί και ο ίδιος για κάτι τέτοιο.

-«Αν ήξερες τι χάνεις, θα με ακολουθούσες με κλειστά τα μάτια», του απαντούσε αυτός κουνώντας το κεφάλι του.

Τώρα όμως, ο τρελο-Γιάννης, λες και ήθελε να απαλλαγεί όσο πιο γρήγορα μπορούσε από το βαρύ φορτίο των αναμνήσεων, που δεν είχαν άλλωστε να του θυμίζουν κάτι το ευχάριστο, του το πρότεινε ο ίδιος.

-«Δεν θα μου αρνηθείς καπετάν Αντώνη», του είπε περιμένοντας με αγωνία την απάντηση του Κύπριου ναυτικού.

Ο Καπετάν Αντώνης τον κοίταξε για μερικά δευτερόλεπτα και διέκρινε αποτυπωμένη στο βλέμμα του μια έκφραση, που έκρυβε παράπονο, αλλά και ελπίδα ταυτόχρονα. Και ασφαλώς δεν του αρνήθηκε. Πώς μπορούσε άλλωστε να κάνει κάτι τέτοιο, όταν απέναντί του έβλεπε δυο μάτια, που έψαχναν μέσα στα δικά του μια ελπίδα στο πέλαγο της αβεβαιότητας. Παραξενεύτηκε όμως, και με το δίκιο του, που ο τρελο-Γιάννης πήρε έτσι ξαφνικά μια τέτοια απόφαση και δε δίστασε να τον ρωτήσει για ποιο λόγο, αποφάσισε να εγκαταλείψει την αγαπημένη του πόλη.

-«Και τι έχω να χάσω καπετάν Αντώνη; Τσως είναι μια ευκαιρία αυτή να γνωρίσω καινούρια μέρη και πού ξέρεις, μπορεί τώρα στα γερατειά μου να αλλάξει και η τύχη μου», του απάντησε χαμογελώντας. Κι αν κάτι δεν πάει καλά στο επόμενο σου ταξίδι, επιστρέφω πάλι πίσω», συμπλήρωσε.

-«Η Κύπρος είναι ένας παράδεισος, θα δεις ότι θα σου αρέσει. Οι άνθρωποι εκεί είναι πολύ καλοί και φιλόξενοι. Πονάνε και βοηθάνε τους φτωχούς και τους δυστυχημένους. Εκεί δε θα πεινάσεις ποτέ, θα έχεις τουλάχιστον ένα πιάτο φαί στο τραπέζι σου, καθημερινά».

Έτσι ο τρελο-Γιάννης είπε ένα μεγάλο αντίο στη μισογκρεμισμένη παράγκα, που το φιλοξενούσε τα τελευταία χρόνια, και στην πόλη του, που μπορεί να του χάρισε

μονάχα δυστυχία και πόνο, αλλά δεν έπαψε ποτέ να την αγαπάει.

Πρόλαβε να επισκεφθεί για τελευταία φορά, την παραλία που του «έκλεψε» την κούπα, ελπίζοντας στο όνειρο και τώρα καθισμένος στο κατάστρωμα του καραβιού, αγνάντευε με ανείπωτη ψυχική γαλήνη το πέλαγο, που απλωνόταν γύρω και αγκάλιαζε το βλέμμα του με το απέραντο γαλάζιο του χρώμα. Ο καπετάν Αντώνης καταγόταν από την όμορφη Κυθρέα, ίσως το πιο όμορφο μέρος της Κύπρου.

-«Θα σε πάρω σε ένα επίγειο παράδεισο, του είπε πλησιάζοντάς τον. Με πανέμορφους κήπους και ολάνθιστα περβόλια. Εκεί που τα πλατάνια, οι ευκάλυπτοι, οι λεμονιές και οι λαχανόκηποι σμίγουν με το πράσινο της ελιάς και της χαρουπιάς. Έναν επίγειο παράδεισο», έλεγε και ξανάλεγε και τα μάτια του πετούσαν σπίθες. «Μια ευτυχία, που κι εγώ στερήθηκα, αλλά τι να γίνει αυτά έχει η ζωή».

Έτσι ο τρελο-Γιάννης, από τις φτωχογειτονιές του Πειραιά, βρέθηκε στην Κύπρο και στην πανέμορφη Κυθρέα*. Ο Καπετάν Αντώνης τον βόλεψε σ' ένα μικρό δωμάτιο που είχε κτισμένο στο πίσω μέρος του πατρικού του και το χρησιμοποιούσε σαν αποθήκη. Ο τρελο-Γιάννης, αφού δεν ήξερε να κάνει τίποτε άλλο εκτός από το να ζητιανεύει, από την επόμενη κιόλας μέρα της άφιξής του στο νησί έπιασε κιόλας δουλειά. Μπήκε σ' αρκετά σπίτια, οι άνθρωποι δεν του αρνήθηκαν τη βοήθειά τους, όπως του είχε πει άλλωστε και ο καπετάν Αντώνης. Στο κάθε σπίτι που επισκεπτόταν, έβρισκε αγάπη και ζεστασιά.

Κάποτε έτυχε να περνάει έξω από ένα νερόμυλο. Μπήκε μέσα αφού ζήτησε ελεημοσύνη από τον ιδιοκτήτη του. Περνώντας όμως από την αυλή για να μπει στο σπίτι το βλέμμα του έπεσε πάνω σε μια ξύλινη κούπα που ήταν γεμάτη νερό και έπιναν μέσα οι κότες που διατηρούσε ο ιδιοκτήτης. Κάτι σκίρτησε μέσα του μόλις την αντίκρισε. Ήταν ολόιδια με την δική του κούπα, αυτή που κατάπιε η θάλασσα εκείνο το βράδυ. Χωρίς δεύτερη σκέψη, μπροστά στα έκπληκτα μάτια του ιδιοκτήτη, έσκυψε και την πήρε στα χέρια, ρωτώντας τον ταυτόχρονα από πού την αγόρασε.

-«Τη βρήκα πριν λίγες μέρες στην παραλία που βουτώ τα πρωινά. Κάποιος ίσως την ξέχασε εκεί», του απάντησε αυτός, κάπως ξαφνιασμένος, για την απρόσμενη ερώτησή του.

-«Ή μπορεί να την έβγαλε εκεί η θάλασσα», ψιθύρισε ο τρελο-Γιάννης με βλέμμα που άστραφτε. Χωρίς άλλη κουβέντα, άδειασε αμέσως από μέσα το νερό, με καρδιά του κάλπαζε σαν άλογο κούρσας στον ιππόδρομο με χέρια του εμφανώς έτρεμαν, άρχισε να την περιεργάζεται. Και δεν άργησε να γίνει το θαύμα. Πάνω στο ψαχούλεμα η κούπα άνοιξε στα δύο, μπροστά στα έκπληκτα μάτια του μυλωνά,

και ταυτόχρονα έπεσαν από μέσα, όλα τα νομίσματα που είχε κρύψει εκεί ο τρελό -Γιάννης . Όλες οι οικονομίες που μάζευε χρόνια ολόκληρα, κύλησαν στην χωματένια αυλή....

* Κατεχόμενη κωμόπολη της Κύπρου, 12 χιλιόμετρα βορειοανατολικά της πρωτεύουσας Λευκωσίας. Από το 1974 στενάζει κάτω από τη μπότα του Τούρκου εισβολέα.

Η ελπίδα πεθαίνει τελευταία

Παναγής Πανίκος (Κύπρος)

Χρόνια απουσίαζε στο εξωτερικό ο Κωστής. Μετά τα θλιβερά γεγονότα του 1974 στο νησί, πήρε τα μάτια του, μια βαλίτσα με μερικά ρούχα και πήγε να βρει την τύχη του εκεί στα ξένα. Ποτέ όμως δεν ξέχασε το νησί και την πόλη του Λεμεσό. Κάθε λίγο και λιγάκι, μια που είχε πια την οικονομική άνεση, τα βήματα το έφερναν πίσω στα χώματα της γενέτειρας πόλης.

Καθόταν εκείνη τη μέρα, εκεί στο παγκάκι στην παραλία της Λεμεσού. Διάβαζε την εφημερίδα του, απολαμβάνοντας το απέραντο γαλάζιο της θάλασσας. Εκατοντάδες άνθρωποι, απολάμβαναν και αυτοί τον περίπατό τους εκεί, μακριά από τον κίνδυνο των αυτοκινήτων. Στο διπλανό παγκάκι, σέρνοντας τα βήματά του, ήρθε και εκάθησε να ξαποστάσει ένας άνθρωπος, που το παρουσιαστικό του μαρτυρούσε μια τυραννισμένη ύπαρξη.

-Φτώχειες κύριε, είπε απευθυνόμενος στον Κωστή, αφού πρώτα τον καλημέρισε. Μετά, έβγαλε ένα τενεκεδένιο δισκάκι και δεν άργησε να παροτρύνει τους περαστικούς για τον οβολό τους.

Του Κωστή, του κόπηκε η ανάσα. Αυτή η φωνή, αυτό το πρόσωπο, του ξύπνησαν χίλιες αναμνήσεις. Αγαπημένη φωνή αλλά και ένα πρόσωπο που όσο κι αν ήταν τόσο αλλαγμένο, ήταν χαραγμένα στην πιο αγαπημένη γωνιά της βιτρίνας των αναμνήσεών του. Δεν μπορούσε να έκανε λάθος.

Με τρεμάμενα χέρια, ο Κωστής, έβγαλε ένα πενηντάευρο και το απόθεσε στο τενεκεδένιο δισκάκι, ρωτώντας ταυτόχρονα.

-Πώς σας λένε κύριε, αν επιτρέπεται;

Πήρε το πενηντάευρο, το είδε και από τις δύο πλευρές λες και εξέταζε την αυθεντικότητά του. Χαμογέλασε. Φαίνεται ήσαν αρκετά για το σκοπό που τα προόριζε. Σήκωσε το κεφάλι, ζύγιασε τον κύριο που του έδωσε τα χρήματα και ρώτησε με την σειρά του.

-Πως με είπατε; Κύριο; Ίσως να ξεχάσατε να φορέσετε τα γυαλιά σας φίλε.

Το χαμόγελό του ήταν πικρό. Ένα χαμόγελο, που προερχόταν από ένα ανθρώπινο βασανισμένο κουρέλι. Δεν θα μπορούσε ποτέ ο Κωστής να ξεχάσει αυτό το πρόσωπο. Μαζί πέρασαν δύσκολες μέρες στον στρατό. Στον ίδιο θάλαμο, στον ίδιο λόχο. Μαζί ονειρεύονταν για τις αγαπημένες τους, για τις μετέπειτα σπουδές τους, για όλα τους τα όνειρα. Μαζί πολέμησαν δίπλα-δίπλα και αυτά τα τότε δυνατά μπράτσα που σήμερα θύμιζαν χέρια δεκάχρονου αγοριού, τον έσυραν τραυματισμένο, μακριά από το θάνατο. Εκείνο το ζωντανό χαμογελαστό παιδί με την χρυσή καρδιά, μέσα σε λίγα χρόνια, μετατράπηκε σε ένα ανθρώπινο ράκος.

Έμεινε να τον βλέπει έντονα ο Κωστής, με τόση λύπη, τόση απογοήτευση, τόσα ερωτηματικά. Αλήθεια, πώς καταντά ο άνθρωπος ή πώς τον καταντούν έτσι, σκέφτηκε. Ο άλλος, πρόσεξε την απορία του, ξανασήκωσε το κεφάλι και ρώτησε. -Τι κοιτάς ρε φίλε; Άνθρωπος ήμουν κι εγώ κάποτε, σαν κι εσένα. Τώρα όχι κι αν θες να μάθεις το γιατί, να, δες. Σήκωσε τα μανίκια και των δύο του χεριών. Μαυρισμένα σημάδια από χρήση ενέσεων. Ναρκωτικών. Σημάδια αργού θανάτου.

Ο Κωστής, το φίλο του από το στρατό, ποτέ δεν τον ξέχασε. Πολλές φορές τον γύρευε από τότε. Ρώτησε παντού, τον έψαξε ανάμεσα σε γνωστούς και φίλους, όμως κανένας δεν μπόρεσε να του δώσει την παραμικρή πληροφορία. Μέχρι σήμερα βέβαια. Τον είχε εκεί μπροστά του, ένα πραγματικό κουρέλι της ζωής, μια σκιά του εαυτού του. Η καρδιά του πλάκωσε από λύπη.

-Κάπου την έπαθα, συνέχισε ο άλλος. Τώρα δεν μπορώ να ξεφύγω. Όλα τέλειωσαν για μένα. Το θάνατο περιμένω. Εσείς να προσέχετε φίλε, περισσότερο όμως τα παιδιά σας. Μακριά από τα ναρκωτικά. Το θάνατο.

Τον κέρασε ένα ποτό στο πόδι ο Κωστής από το διπλανό περίπτερο. Ήθελε να τον ηρεμήσει, να τον κουβεντιάσει. Να τον κάνει να θυμηθεί τα παλιά. Τη φιλία τους. Δεν ήθελε να ακούσει την θλιβερή, σίγουρα, ιστορία του. Να του συμπαρασταθεί ήθελε. Τόσα χρόνια τον έψαχνε. Τώρα που τον βρήκε, έστω και σ' αυτό το κατάντημα, δεν θα ήθελε να τον ξαναχάσει. Θα τον ξαναέκανε «άνθρωπο» με οποιοδήποτε τίμημα. Θα τον έσωζε, όπως τον έσωσε κι εκείνος τότε, στη μεγάλη μάχη.

-Ο Παναής δεν είσαι ρε, τον ρώτησε. Για λέγε....

Τον κοίταξε απορημένος ο Παναής, γιατί ναι, αυτός ήταν. Όμως, πώς ήξερε το όνομά του αυτός ο άγνωστος καλοντυμένος κύριος, που εκτός των άλλων φαινόταν πλούσιος, αφού άφησε στο δισκάκι του ένα πενήντάευρο. Από πού κι ως πού τον ονομάτισε! Ποιος ήταν! Βέβαια τα μάτια του ήσαν θολά από τη χρήση όπως και το μνημονικό του όμως αν τον ήξερε, θα τον θυμόταν.

-Κοίταξε με ρε Παναή, του είπε ο Κωστής. Δεν σου θυμίζω τίποτε ρε φίλε;

-Σάμπως και μου 'μεινε μνημονικό για να θυμάμαι κιόλας! Εδώ, ούτε τ' όνομά μου πολλές φορές δεν θυμάμαι. Αλλά πες μου. Ποιος είσαι; Μπας και είσαι ο αδερφός μου και δεν σ' αναγνώρισα;

-Ο αδελφός σου είμαι ναι. Ο Σφήκας ρε Μέλισσα. Τόσο γρήγορα ξεχνάς τους φίλους σου;

Αυτά τα δύο ονόματα! Σφήκας και Μέλισσα! Μα ήταν ποτέ δυνατόν! Σφήκας, ήταν το συνηματικό του καλύτερου του φίλου στο στρατό, αλλά και του καλύτερου που πέρασε από τη ζωή του. Μέλισσα, ήταν το δικό του συνηματικό, στις δύσκολες ώρες του πολέμου.

Το μυαλό του ξύπνησε, θυμήθηκε. Πήγε πίσω αρκετά χρόνια. Τα μάτια του - αν αυτά που έμειναν θύμιζαν μάτια - γέμισαν δάκρυα. Απλωσε τα τρεμάμενα πονεμένα του χέρια και αγκάλιασε τον Κωστή. Στα θολά από την χρήση μάτια του, άρχισαν να πληθαίνουν τα δάκρυα. Οι λυγμοί του ήσαν ασταμάτητοι. Το στήθος του αναταραζόταν, η καρδιά του κτυπούσε δυνατά και γρήγορα. Μέσα στα αναφιλητά του, ζητούσε συνέχεια συγγνώμη από τον Κωστή.

-Ντρέπομαι τόσο πολύ. Δεν θα ήθελα ποτέ μου να με συναντήσεις σ' αυτή την Κατάσταση ρε φίλε. Ποτέ δεν σε ξέχασα, όμως και ποτέ δεν ρώτησα για σένα. Ήθελα να θυμάσαι τον Παναή όπως ήταν τότε. Ένα γερό δυνατό παιδί, γεμάτο όνειρα και όχι ένα κουρέλι με δυο χέρια γεμάτα σημάδια από ενέσεις θανάτου.

-Έλα, μην κλαις ρε φίλε, του είπε ο Κωστής, που και εκείνου τα δάκρυα σμίξανε με αυτά του Παναή. Μαζί θα πολεμήσουμε την αρρώστια σου, όπως μαζί πολεμήσαμε και στο στρατό τότε. Μην φοβάσαι. Όλα θα γίνουν όπως πρώτα. Τα μπράτσα μου είναι δυνατά, θα σε σύρω μακριά.

-Μην κουράζεσαι Κωστή, του είπε. Δεν γίνεται τίποτα. Όλα έχουν τελειώσει.

-Μην παραδίνεσαι! Τίποτα δεν τελειώνει πριν από το θάνατο και ευχαριστώ το Θεό. Σε βρήκα ζωντανό. Η ελπίδα πεθαίνει τελευταία, όπως λένε και όπως λέγαμε τότε που μας κυνηγούσαν οι εχθρικές σφαίρες.

Ο κόσμος γύρω, δεν ήξερε τι να υποθέσει. Δύο άνθρωποι, ο ένας με το κοστούμι του, ροδοκόκκινος και ο άλλος ρακένδυτος και χλωμός, αγκαλιάζονταν στη μέση του πεζόδρομου. Ποιος νοιαζόταν όμως!

-Δεν μπορώ ρε Κωστή, συνέχισε ο Παναής. Δεν μου έμειναν δυνάμεις. Δεν έχω κουράγιο ν' αγωνιστώ, γι' αυτό άσε. Μην κουράζεσαι για μένα.

-Κι όμως ρε Παναή, θυμήσου. Προσπάθησε. Ούτε κι εγώ τότε δεν είχα δυνάμεις, μετά την ουρκική σφαίρα που άρπαξα και σε παρακαλούσα να με αφήσεις εκεί να πεθάνω. Να γλυτώσω από την αιμορραγία και τους αβάσταχτους πόνους. Όμως,

έπαιξες τη ζωή σου κορώνα-γράμματα για μένα. Ακόμα στ' αυτιά μου είναι τα λόγια σου. Μαζί θα σωθούμε ή μαζί θα πεθάνουμε.

Ήταν επίμονος και πιεστικός ο Κωστής. Δεν σήκωνε κουβέντα. Αποφασισμένος ήταν να σώσει τον παλιό καλό φίλο αλλά και σωτήρα του, όσος κόπος και όσα χρήματα χρειάζονταν.

Δεν ζήτησε ν' ακούσει το πώς και το γιατί έφτιασε σ' αυτό το θλιβερό κατάντημα, αλλά ούτε κι εκείνος είχε το κουράγιο να του διηγηθεί κάτι τέτοιο.

-Δεν ήταν επιλογή μου Κωστή, τα ναρκωτικά, του είπε ο Παναής. Κάποιες συγκυρίες, κάποιες κακές στιγμές και πάνω απ' όλα κάποια νεανικά αντριλίκια, μ' έριξαν προτού ακόμα το καταλάβω σ' αυτή τη μάλιστα.

Δεν άφησε χρόνο να χαθεί ο Κωστής. Τηλεφώνησε, έτρεξε, ρώτησε, έκανε διαβήματα και πριν περάσουν 3 μέρες, περνούσε την πόρτα του κέντρου αποτοξίνωσης μαζί με το φίλο του. Μια επίπονη διαδικασία περίμενε τον Παναή εκεί. Δίπλα του όμως, μέρα-νύχτα, είχε τον Κωστή να του κρατά το χέρι, να μοιράζονται τον πόνο. Δεν πέρασε πολύς καιρός και δυο άνθρωποι αγκαλιά, πέρασαν την πόρτα του κέντρου αποτοξίνωσης. Όχι όμως από έξω προς τα μέσα αλλά ανάποδα. Ήταν ο Κωστής μαζί με τον Παναή. Τα πρόσωπά τους, έλαμπαν από ευτυχία. Ο Παναής, ήταν εντελώς καλά και σε τίποτα δεν θύμιζε εκείνο το ανθρώπινο κουρέλι που πριν λίγο καιρό πέρασε εκείνη την ευλογημένη πόρτα.

-Θα σε πάρω μαζί μου Παναή, του είπε ο Κωστής. Επιχειρήσεις έχω, σπίτια έχω, λεφτά έχω. Μόνο ένα πραγματικό φίλο δεν έχω. Τώρα που σε ξαναβρίσκω, μαζί θα πάμε εκεί.

-Σ' ευχαριστώ Κωστή, καλέ μου φίλε, που με ξανάκανες άνθρωπο. Μην ζητάς όμως να ξενιτευτώ στα τόσα μου χρόνια. Άσε. Τώρα που βρήκα τη ζωή να μπορέσω να την χαρώ, έστω και λίγο, εδώ στην πατρίδα. Να 'σαι καλά.

Σεβάστηκε ο Κωστής την επιθυμία του φίλου του. Εξ άλλου, θα μπορούσαν τώρα να συναντιούνται πιο συχνά άμα το ήθελαν.

Προτού φύγει ο Κωστής για το εξωτερικό, μερίμνησε για τον Παναή και όχι μόνο. Δημιούργησε ένα παράρτημα των επιχειρήσεών του στο νησί. Διευθυντής, διορίστηκε ο Παναής και όλα τα κέρδη από αυτή την επιχείρηση θα πήγαιναν για ένα μεγάλο σκοπό.

Το ταξίδι

Χάρης Βαφόπουλος

Η καμπάνα χτυπούσε τον εσπερινό, ίσως και τη λήξη της κάψας του καλοκαιριού. Ένδεκα Αυγούστου, τέσσερις μέρες πριν τη μεγάλη γιορτή. Ο Μήτσος έσερνε τα βήματα προς την πλατεία που μαζεύονταν οι συγχωριανοί του για λόγια και κάνα καφέ. Ήταν καλοσυνάτος, χωρατατζής και μαθημένος στα δύσκολα.

Είδε από μακριά το Γιώργη να βγάζει τις φλυαρίες του, με τα χέρια να σχολιάζει σαν καθηγητής στο μαυροπίνακα – άνθρωπος αψύς και συμφεροντολόγος. Ο Μήτσος θυμόταν μια φορά που βόσκανε τα κοπάδια τους δίπλα-δίπλα. Βρήκανε δυο αρνιά ορφανά και προσποιήθηκε πως ήξερε ποιανού ήταν και τάχα θα τα πήγαινε στο μαντρί του. Όμως μετά από κάνα δύο μέρες τάδε ξανά στο κοπάδι του. Τέλος πάντων, δεν είχε και πολλούς ανθρώπους εδώ ψηλά για να διαλέξει για φίλους – καλός ήταν κι αυτός.

–«Γεια σας» είπε και κάθισε δίπλα του.

–«Ακόμη εδώ είσαι Μήτσο;» διέκοψε την πάρλα του με τους διπλανούς.

–«Μεθαύριο φεύγω, βρε. Πολύ ξεχνάς τελευταία, να το προσέξεις αυτό» του κούνησε με το δεξί χέρι τον ώμο περιπαιχτικά. Πότε θα γλίτωνε απ' αυτόν τον ξεδιάντροπο παραμυθά!

Ο Μήτσος ήταν εβδομήντα δύο χρόνων. Έζησε όλη του τη ζωή πάνω σε τούτο το σκληρό τόπο. Μόνο σαν τον κάλεσε η πατρίδα για να κάνει τη θητεία του αποχωρίστηκε το γλυκό αέρα που γέμιζε τα πνευμόνια του. Τώρα τον είχε προσκαλέσει ένας φίλος από τα χρόνια εκείνα να θυμηθούν καμιά ιστορία από τα νιάτα τους. Δεν ένιωθε γέρος, όμως αυτό το ταξίδι του φάνταζε κάπως δύσκολο. Βλέπεις ο Τάκης ήταν νησιώτης από την Πάρο και κείνος είχε να δει θάλασσα πενήντα χρόνια. Η γυναίκα του κυρΜήτσου δεν συμφωνούσε με την ιδέα του. Εκείνος, όμως, είτε ήθελε, είτε όχι, άκουσε τα λόγια της που μόνο τον πείσμωναν περισσότερο.

–«Άντε, Γιώργη, τέλειωνε με τα ψέματά σου να πάρω σειρά» αστειεύτηκε.

–«Καλά, βρε, έχει ακόμη μέχρι να νυχτώσει, τι βιάζεσαι;». Τακτοποίησε το φλιτζάνι του πάνω στο τραπέζι κι άφησε το δροσερό αεράκι να τον σπρώξει στις παλιές θύμησες που αραίωναν, όπως και οι τρίχες στο κεφάλι του.

–«Άντε, πες τώρα τι θες;» έκανε στο Μήτσο.

–«Να, βρε Γιώργη, θέλω να μου δώσεις το τηλέφωνο του γιου σου στην Αθήνα, μπας και χαθώ».

–«Λες να σου πάρει καμιά τα μυαλά εκεί κάτω, άντρακλα!» γέλασε και γύρισε να πάρει επευφημίες από το διπλανό τραπέζι.

Το λεωφορείο του θα έφευγε στις οκτώ το πρωί την άλλη μέρα. Είχε κανονίσει με έναν ανεψιό του να τον πάει μέχρι τη μεγάλη πόλη, τα Γιάννενα. Αφού το αποφάσισε δεν έπρεπε να κάνει πίσω. Έβαλαν τη βαλίτσα με τα καλοσιδερωμένα ρούχα στο χώρο αποσκευών κι εκείνος ανέβηκε κι έπιασε θέση πλάι σε ένα νεαρό – θα 'ταν τριάντα χρόνων. Κατά τις δέκα του 'ρθε λιγούρα. Άνοιξε το ταπεράκι να φάει ένα κομμάτι πίτα, που 'φτιαξε η κυρά του. Έκανε στο παιδί να κεραστεί, ευκαιρία να μάθει τ' όνομά του. Τον λέγαν Λευτέρη, είχε έρθει να δει τον άρρωστο πατέρα του στην πόλη.

Η περιπέτεια με τα χρόνια γίνεται μια ανάμνηση λύπης για τα όνειρα που χάθηκαν. Πώς να ήτανε ο Τάκης! Τον θυμόταν σαν ένα εξωστρεφές χαρούμενο παιδί γεμάτο φρεσκάδα. Σε λίγες ώρες θα το διαπίστωνε από κοντά.

Γύρισε στο διπλανό του και του έκανε την ερώτηση: «Που λες, γιε μου, άλλαξε πολύ η Αθήνα. Έχω χρόνια να κατέβω;».

–«Ουού θείο, οι άνθρωποι τρέχουν να προλάβουν τις μηχανές».

–«Για δες πώς τουμπάραν τα χρόνια».

–«Ήταν, που 'ταν χάλια ο κόσμος, τώρα θα τον αποτελειώσουμε, θείο», είπε ο Λευτέρης.

Άστραψε ο Μήτσος ένα χαμόγελο στο νεαρό κι έριξε τα μάτια έξω από τα τζάμια του λεωφορείου. Ο ουρανός ήταν πιο χαρούμενος πάνω από τις πεδιάδες που διέσχιζαν – καμιά σχέση με τα δικά του βουνά. Η θάλασσα τους έκανε παρέα αριστερά τους.

Είχε παρακαλέσει το μικρό να του δείξει ποιο αστικό να πάρει για το λιμάνι, τον Πειραιά. Εφησυχασμένος γύρισε το νου του στα χρόνια του στρατού. Δεν θυμόταν πολλά. Έλπιζε ο Τάκης να του ξυπνήσει τις παλιές εκείνες μέρες που η χρήση του μέλλοντα έμπαινε σε κάθε φράση τους.

Η Αθήνα κόχλαζε κάτω από τον καυτό ήλιο. «Πώς ζούσαν φασαριόζικα», αναλογιζόταν. Ένας κόσμος διαφορετικός από το δικό του. Δεν θα τον γνώριζε ποτέ, σαν τις ηδονές που δεν σταματούν σε αγάπες.

Εφτασαν στο τέλος του προορισμού τους. Πήρε το βαλιτσάκι στο χέρι και ακολούθησε το Λευτέρη.

–«Από δω, κυρ-Μήτσο, θα πάρεις το είκοσι εννιά και θα σε πάει κατευθείαν στο λιμάνι».

–«Ευχαριστώ, γιε μου, να 'σαι καλά».

–«Καλό ταξίδι».

–«Κι εσύ να' χεις τα καλύτερα στη ζωή σου, γεια».

Άλλη μισή ώρα δρόμου και μετά η θάλασσα. Οι αναμνήσεις του τόπου του φαίνονταν μακρινές. Δεν έδινε σημασία, είχε τα μάτια για το αστικό, μην χάσει το πλοίο. Κάθισε στο παγκάκι της στάσης και μελετούσε τους τεχνητούς θορύβους. Ούτε ένα κρώξιμο πουλιού, ούτε το βέλασμα ενός προβάτου,

μήτε ο ήχος των φύλλων με το φύσημα του αέρα έμοιαζε. Ας είναι, δεν είχε λόγο να κακίζετο μέλλον των ανθρώπων.

Η διαδρομή κύλησε ήρεμα. Έφτασε μπρος στα θεόρατα καράβια που περίμεναν με τις καμινάδες τους να καπνίζουν. Διάλεξε μια κατεύθυνση που θεώρησε σωστή. Όλο και κάποιος θα του έλεγε το πλοίο που πήγαινε για την Πάρο! Προχώρησε καμιά πενηνταριά βήματα. Ο κόσμος στριμωγμένος στα παραπέτα επιβιβαζόταν. Τους κοιτούσε λοξά, όμως συνέχιζε να περπατά με σταθερό ρυθμό. Ο ήλιος κίτρινος σαν κεχριμπάρι βυθιζόταν στη θάλασσα.

Οκτώμισι... η τελευταία αναχώρηση έφυγε πριν δέκα λεπτά. Ο Μήτσος κουράστηκε, κάθισε σε έναν κάβο. Κοίταζε τα κόκκινα νερά χωρίς να σκέφτεται. Κάποια άτομα πηγαινόερχονταν ακόμη στις προβλήτες. Ένας λιμενικός πλησίασε το γέρο, που έκλαιγε με αναφιλητά.

-«Τι συμβαίνει, κύριε;» ρώτησε.

-«Δεν θυμάμαι... Τι είναι εδώ;».

Ο κόσμος μέσα στο μυαλό του είχε σκοτεινιάσει. Ο ένστολος τον χάιδεψε στον ώμο και έψαξε τα πράματά του. Ο κυρ Μήτσος είχε σταματήσει το κλάμα. Τα μάτια του έψαχναν κάτι να θυμηθούν... Άδιστα...

Η γυναίκα του ειδοποιήθηκε από το λιμενικό. Τον έβαλαν στο λεωφορείο της επιστροφής. Το ταξίδι της ζωής του είχε αλλάξει πορεία...

Προς τη λεωφόρο των ψυχών

Βύρων Αρναούτογλου

-Καλημέρα! ακούστηκε μια άγνωστη φωνή.

-Ποιος είναι εκεί! ρώτησε ο νεαρός, καθώς σηκωνόταν ξαφνιασμένος από το κρεβάτι του, έχοντας μόλις ξυπνήσει. Τώρα κοίταζε μπροστά του που καθόταν ένας άντρας με μια μαύρη καμπαρντίνα σε μια καρέκλα απέναντι από το κρεβάτι του σε μερικά μέτρα απόστασης από εκείνον.

-Τι θες! είπε το νεαρό αγόρι που ετοιμαζόταν να επιτεθεί στον άγνωστο. Απάντησε τώρα!

Ο άντρας δεν απάντησε αμέσως και άρχισε να περιεργάζεται προσεχτικά το νέο, διασκεδάζοντας με την ανησυχία που του είχε δημιουργήσει.

-Αυτό ήταν, πήγες γυρεύοντας!

Ο νέος ετοιμαζόταν να χώσει μπουνιά στον άντρα.

-Ηρέμησε παπαδοπαίδι, είπε σιωπηλά ο άντρας.

Ο νέος αιφνιδιάστηκε από αυτή την προσφώνηση και έδειχνε να τaráσσεται.

-Επαναλαμβάνω, πες τώρα ποιος είσαι!

Ο άντρας σηκώθηκε από την καρέκλα αρχίζοντας να γελά σιγά.

-Ποιο είναι το αστείο! ρώτησε ο νέος εκνευρισμένος, χωρίς όμως να κρύβεται ένα ίχνος φόβου στη φωνή του. Ο άντρας σταμάτησε σιγά- σιγά να γελά και κοίταξε σοβαρά το αγόρι προς τα μάτια.

-Πώς είναι δυνατόν να φοβάται κάποιος τόσο πολύ τους άλλους όταν θέλει ο ίδιος να καταστρέψει τη ζωή του;

Ο νέος τώρα σάστισε και άρχισε να τραυλίζει.

Πώς... το... ξέρεις... αυτό;

Ο άντρας χαμογέλασε ρίχνοντας ένα μαλακό βλέμμα προς το νέο, προσπαθώντας να τον κάνει να ηρεμήσει.

-Ξέρω τα πάντα για εσένα, αυτό που πρέπει να ξέρεις εσύ είναι ότι ήρθα για να σε λυτρώσω από τις τύψεις σου.

Ο νέος κάρφωσε το βλέμμα του προς τον άντρα και από το πουθενά του επιτέθηκε με μια γροθιά, η οποία όμως πέρασε από μέσα του.

-Δεν είναι δυνατόν! Τι είσαι διάολε!

-Ο άντρας γέλασε με την ανεπιτυχή επίθεση του νέου και συνέχισε σαν να μην είχε συμβεί τίποτα.

-Γνωρίζω... για το φόνο του πατέρα σου.

Ο νέος τώρα κατατρομαγμένος πήρε αμυντική στάση, εξετάζοντας σιωπηλά τις επιλογές του.

-Δεν έχεις λόγο να φοβάσαι. Όπως είπα και πριν, είμαι εδώ για να σε προστατεύσω. Γνωρίζω για τις τύψεις που έχεις από όταν σκότωσες τον πατέρα σου.

Ο νέος τώρα είχε ένα απολογητικό βλέμμα και κάθισε σιγά στο κρεβάτι του, κοιτάζοντας προς τα χάμω.

Μετά από λίγα λεπτά ησυχίας:

-Δεν το ήθελα, είπε ψιθυριστά.

Ο άντρας τώρα κοίταξε το λυπημένο αγόρι με ένα πονηρό ύφος.

-Δεν χρειάζεται να λες ψέματα σε μένα, δεν σε επικρίνω, αντίθετα, είμαι υπέρ των όσων έκανες. Απέδωσες τη δικαιοσύνη εκεί που οι άλλοι αρνούσαν να το κάνουν. Και το έκανες, με την πιο πραγματική σημασία της λέξης. Ο νέος κοίταξε ξαφνιασμένος τον άντρα.

-Πόσα ξέρεις αλήθεια;

Η φωνή του άντρα τώρα έγινε σιγανή και μυστηριώδης, χωρίς ωστόσο να κρύβει κάποιο ίχνος αδρεναλίνης.

-Ξέρω ότι σκότωσες τον πατέρα σου επειδή σκότωσε τη μάνα σου, ξέρω επίσης ότι το είχες προσχεδιάσει και ήθελες να τον κάνεις να υποφέρει για όσα έκανε σε εκείνη, και στον αδύναμο ακόμα γιο της, εσένα, και ότι γι' αυτό τον μαχαίρωσες τέσσερις φορές στα πλευρά, πριν τον σφάξεις ολοκληρωτικά.

Ο νέος τώρα φαινόταν πικραμένος και είχε αρχίσει να δακρύζει.

-Ξέρω επίσης... τον πραγματικό λόγο για τον οποίο σχεδιάζεις να μονάσεις.

Ο νέος τώρα κοίταξε έντρομος τον άντρα και κοίταξε γύρω του για κάποιο αντικείμενο με το οποίο θα μπορούσε να του επιτεθεί.

-Και τον θεωρώ ιδιοφυή, πρόσθεσε ο άντρας χαμογελώντας.

-Ο νέος τώρα ένιωθε ότι ζαλιζόταν, έχοντας πλέον σταματήσει να δακρύζει.

-Σε παρακαλώ, πες μου ποιος είσαι.

-Θα μπορούσες να πεις ότι είμαι οι Ερινύες ή ακόμη η κοινωνία προσωποποιημένη που σε στοιχειώνει και δεν σε αφήνει να απολαύσεις την επιτυχία σου. Ο άντρας τώρα γελώντας, θα μπορούσες να πεις ακόμα ότι είμαι ο φύλακας άγγελός σου ή ακόμα και ο ίδιος ο...

-Εαυτός μου είπε τώρα αποφασιστικά ο νέος.

Ο άντρας εξεπλάγη από τη διαπίστωση αυτή και άρχισε να κοιτάζει εξεταστικά το νέο.

-Το να μην πιστεύεις ότι είμαι άγγελος το καταλαβαίνω αφού έτσι και αλλιώς είσαι άθεος, αλλά πώς κατέληξες σε αυτό το συμπέρασμα;

-Αυτή τη στιγμή, ονειρεύομαι, είπε με σιγουριά ο νέος.

Η ξαφνική απορία στο πρόσωπο του άντρα αντικαταστάθηκε από ένα πλατύ χαμόγελο.

-Είναι η μόνη λογική εξήγηση. Όταν σου επιτέθηκα πέρασα από μέσα σου. Όμως κάτι τέτοιο μπορεί να το κάνει μόνο ένα υπερφυσικό ον και φυσικά τέτοια πλάσματα, όπως είπες, δεν υπάρχουν. Επιπλέον, ο τρόπος με τον οποίο ξέρεις τα πάντα για μένα αποδεικνύει ότι σχετίζεσαι άμεσα με το άτομό μου και μάλιστα είσαι το υποσυνείδητό μου, ο ίδιος ο εσωτερικός μου κόσμος. Το πιθανότερο είναι ότι αρρώστησα από τη χιονοθύελλα, με αποτέλεσμα να πέσω σε λήθαργο λόγω της μεγάλης σωματικής αδυναμίας.

-Ενδιαφέρον, πάρα πολύ ενδιαφέρον. Ωστε συμπέρανες λοιπόν ότι είμαι το υποσυνείδητό σου με βάση το ότι δεν πιστεύεις σε υπερφυσικά όντα και με βάση τις γνώσεις μου για εσένα! Είσαι πράγματι ένα λαμπρό μυαλό, είπε χαμογελώντας πονηρά ο άντρας. Αφού λοιπόν είναι μάλλον έτσι ας πάρω και την ανάλογη μορφή.

Ο άντρας μεταμορφώθηκε και έγινε ένα πανομοιότυπο του αρχικού νέου.

-Τι λες λοιπόν; Τώρα που το λύσαμε αυτό, πάμε μια βόλτα;

Ο άντρας πλησίασε την πόρτα του σπιτιού, την άνοιξε, αποκαλύπτοντας την ηλιόλουστη μέρα και άπλωσε το χέρι του προς το νέο.

-Τι λες; επανέλαβε.

Ο νέος τώρα διστακτικά κοίταξε προς τον άντρα που ήταν όμοιος με εκείνον.

-Μια στιγμή να ταΐσω τον γάτο μου.

-Μη φοβάσαι, έφυγε πριν από λίγο. Δεν τον αδικώ, άλλωστε, με τέτοια χαρά θεού έξω, είπε γελαστά.

-Τι θα γίνει λοιπόν, θα έρθεις μαζί μου;

Ο νέος τώρα κατευθυνόταν αργά προς τον κλώνο του.

-Αν δε μπορείς να εμπιστευθείς ούτε τον εαυτό σου, τότε ποιον αλήθεια θα εμπιστευθείς μικρέ;

-Έχεις δίκιο, είπε ο νέος και έπιασε το απλωμένο του χέρι. Κλείνοντας την πόρτα πίσω τους άρχισαν να περπατούν προς το δρόμο.

-Έ παιδιά ας παίξουμε ποδόσφαιρο!

-Ναι!

-Μην ξεχάσετε όμως να γυρίσετε στην ώρα σας!

-Εντάξει μαμά, είπαν τα παιδιά γελώντας.

Ο νέος σκεφτόταν μέσα του. Όλα φαίνονται τόσο απολύτως φυσιολογικά και αυθεντικά, είναι δυνατόν να είναι όλα αυτά ένα όνειρο;

-Εσύ θα το κρίνεις, είπε γελαστά ο συνοδοιπόρος του.

-Ποιο πράγμα; απάντησε έκπληκτος ο νέος.

Ο κλώνος του δεν απάντησε και περιορίστηκε σε ένα απλό γέλιο.

Πέρασε λίγη ώρα χωρίς να ανταλλάξει κανείς κουβέντα.

-Πού κατευθυνόμαστε; ρώτησε ξαφνικά ο νέος.

-Σε μια πολύ ιδιαίτερη λεωφόρο.

-Είπες προηγουμένως πως γνωρίζεις το λόγο, για τον οποίο θέλω να γίνω μοναχός. Απόδειξέ το λοιπόν! είπε προκλητικά το αγόρι.

Ο μεταμορφωμένος τώρα άντρας σταμάτησε και τον κοίταξε κατάματα.

-Δεν είπα ότι θες, αλλά ότι το σχεδιάζεις.

Το αγόρι δεν απάντησε και περίμενε να ακούσει περισσότερα.

-Είναι αστείο όμως πώς δεν πιστεύεις ούτε το ίδιο σου το υποσυνείδητο ή μήπως έχεις αρχίσει να αμφιβάλλεις για το ποιος είμαι; Μήπως... δεν είναι όλα αυτά ένα όνειρο;

Το αγόρι δεν αποκρίθηκε.

-Τέλος πάντων, για να απαντήσω στην ερώτησή σου, το όλο μοναχικιλίκι είναι ένα πρόσχημα, το οποίο χρησιμοποίησες για να μην τραβήξεις τις υποψίες. Όλοι στη γειτονιά ξέρουν ότι ο πατέρας σου ήταν πλούσιος. Ένας φόνος και μάλιστα τέτοιας βιαιότητας έναντι ενός μέλους της οικογενείας και μάλιστα με ιστορικό κακοποίησης θα τραβούσε αμέσως τις υποψίες σε εσένα, του μοναδικού εν ζωή συγγενούς, ο οποίος μάλιστα έχει άμεσα οικονομικά οφέλη από την παχυλή διαθήκη που του άφησε ο πατέρας του. Ο νέος είχε μείνει εντελώς άφωνος.

-Έτσι σκαρφίστηκες αυτό το τέχνασμα, θα σπούδαζες θεολογία για να αφιερωθείς στο θεό, πείθοντας τους πάντες ότι σκοπεύεις να γίνεις μοναχός. Έτσι, οι όλες υποψίες θα εξαφανίζονταν, καθώς τα χρήματα που δήθεν θα έπαιρνες, θα πήγαιναν στην εκκλησιά και άρα θα εξαφανιζόταν το οικονομικό κίνητρο. Στην πραγματικότητα, όμως, είχες σκοπό να παρατήσεις όλο αυτό το θέατρο όταν η υπόθεσή σου θα ξεχνιόταν και τότε θα ήσουν ελεύθερος να ζήσεις μια πλουσιοπάροχη ζωή, απαλλαγμένη από την αστυνομία.

Εξάλλου, ο πατέρας σου ήταν μισητός στους υπαλλήλους του, ο «τύραννος» όπως τον αποκαλούσαν, οπότε θα υπήρχαν πολλοί ύποπτοι που θα τους χρησιμοποιούσες ως αποδιοπομπαίους τράγους αν επρόκειτο να κινδυνέψεις.

-Απίστευτο! είπε σαστισμένος ο νέος.

-Αυτό που είναι απίστευτο είναι πώς έχεις αρχίσει να έχεις ενοχές για όσα έκανες σε αυτό το κάθαρμα και θες να τα τινάξεις όλα στον αέρα.

-Δεν είναι τόσο απλό, είπε αμυντικά ο νέος.

-Φυσικά και είναι! είπε ο κλώνος του. Μην σου προκαλεί τύψεις η κοινωνία, μην καταστρέφεις το μέλλον σου για μια δήθεν ηθική! Αυτά είναι ξεγραμμένες αξίες! Πιστεύεις ότι θα ενδιαφερθεί κανείς αν κάνεις το σωστό! Μάντεψε ξανά! Κανείς δεν νοιάζεται! Το μόνο που θα καταφέρεις είναι να κερδίσεις τα υβριστικά τους σχόλια και την ταπείνωση! Δεν πρόκειται να καταλάβουν τον πόνο που προκάλεσε αυτός ο άνθρωπος σε εσένα και την μητέρα σου! Το μόνο που θα καταφέρεις είναι να τους κάνεις να ξεχάσουν για λίγο τη δική τους ανία κουτσομπολεύοντας τα δικά σου προβλήματα. Στην τελική, όμως, θα σαπίσεις στη φυλακή μόνος και ξεχασμένος από όλους και όταν θα καταφέρεις κάποτε να βγεις θα υποστείς τον κοινωνικό ρατσισμό αυτών των κατωτέρων πλασμάτων! Πες μου! Αυτό θες!

-Εγώ... Ο νέος είχε χάσει τη μιλιάρη του.

-Ξέχνα το, είπε εκνευρισμένα ο κλώνος του. Έτσι και αλλιώς φτάσαμε στον προορισμό μας. Μπροστά στους δύο συνοδοιπόρους απλώνονταν δύο τεράστιοι δρόμοι με πολλές διασταυρώσεις, που οδηγούσαν προς τον ουρανό. Κανένας ζωντανός άνθρωπος δε φαινόταν στον ορίζοντα, ενώ το μόνο που ήταν ορατό ήταν κάτι άυλα λευκά πλάσματα που πηγαινοέρχονταν στους άδειους δρόμους.

-Τι είναι αυτό το μέρος; ρώτησε το αγόρι κυριευμένο από φόβο και έναν ανεξήγητο θαυμασμό.

-Αυτό είναι... η λεωφόρος των ψυχών.

-Δεν έχω ξανακούσει για αυτό το μέρος.

-Δεν μου κάνει εντύπωση.

-Γιατί μ' έφερες εδώ;

-Γι' αυτό. Ο κλώνος έδειξε με τον δείκτη του χεριού του προς την κορυφή της μίας λεωφόρου που πήγαινε προς τα κάτω να κυλά με μεγάλη ταχύτητα ένα καρότσι, από το οποίο ακούγονταν τα κλάματα ενός μωρού.

-Θα τσακιστεί! είπε τρομαγμένος ο νέος.

-Όχι, θα το πατήσει ένα φορτηγό.

-Τι λες τώρα!

-Κοίτα, είπε με σιωπηλή φωνή ο συνοδοιπόρος του. Σε μία από τις διασταυρώσεις ερχόταν ένα φορτηγό με απίστευτη ταχύτητα, το οποίο θα συναντούσε το καρότσι σε καναδυό λεπτά.

-Πάω να το σώσω! είπε ο νέος αποφασισμένα ετοιμαζόμενος να τρέξει.

-Περίμενε! Ο μεταμορφωμένος άνδρας τον έπιασε από τον ώμο του. Πίσω από αυτόν παρουσιάστηκαν βουνά χρυσάφι.
-Αν το κάνεις θα πεθάνεις και θα χάσεις την πλουσιοπάροχη ζωή που μπορείς να ζήσεις!
-Δεν με νοιάζει! Άσε με!

Ο νέος άρχισε να τρέχει προς τη λεωφόρο! Το φορτηγό θα χτύπαγε το μωρό σε μερικά δευτερόλεπτα! Ο νέος έτρεξε με κάθε ικμάδα της δύναμης του.

-Άς σωθεί το μωρό! Δεν με νοιάζει η ζωή μου!
Τελευταία στιγμή πρόλαβε και έσπρωξε το μωρό έξω από το δρόμο.

-Αυτό λοιπόν είναι το τέλος για μένα, είπε ο νέος, κλείνοντας τα μάτια του. Ελπίζω να μην είναι επώδυνο.
Μετά από μερικά δεύτερα, που φάνηκαν σαν αιώνες, το αγόρι άνοιξε τα μάτια του. Το φορτηγό είχε σταματήσει μερικά εκατοστά δίπλα από το πρόσωπό του. Όλα φαίνονταν παγωμένα γύρω του, τίποτα δεν κινούταν. Μόνο ο κλώνος του του χαμογελούσε τώρα. Ο νέος, έχοντας ξεπεράσει το αρχικό σοκ, γύρισε προς το μέρος του.
-Ποιος είσαι, ποιος στ' αλήθεια είσαι;

Ο κλώνος τώρα πήρε την αρχική του μορφή και η μαύρη καμπαρντίνα ξαναπαρουσιάστηκε στους ώμους του. Το χρυσάφι που βρισκόταν πίσω του άρχισε να εξαφανίζεται.

-Είμαι αυτός που θέλεις να είμαι και αυτός ο οποίος μπορείς να πιστέψεις ότι είμαι. Η απάντηση το μαυροντυμένου άνδρα δημιούργησε στο νέο περισσότερα ερωτηματικά.

-Είχες δίκιο ότι βρισκόμαστε σε όνειρο, ωστόσο, ξέρεις ποια είναι η βασική διαφορά μεταξύ ονείρου και πραγματικότητας; είπε πονηρά ο άντρας.

-Στο όνειρο ο θάνατος σε ξυπνά, στην πραγματικότητα, σε κοιμίζει για πάντα. Το φορτηγό ξαναπήρε μπρος και ο νέος κατατρομαγμένος φώναξε καθώς το σκοτάδι επικράτησε γύρω του.

Τα μάτια του νέου άνοιξαν τρομαγμένα, γεμάτος από ιδρώτα και να ψήνεται στον πυρετό. Ο γάτος του ήρθε πάνω στο κρεβάτι και άρχισε να τον γλείφει παιχνιδιάρικα.

Θα συνεχίσω το σχέδιό μου, σκεφτόταν μέσα του, ανακαλώντας στη μνήμη του τη φρικιαστική αίσθηση που ένωσε στο όνειρό του.

Ο νεαρός χάιδεψε τρυφερά τον γάτο στο κεφάλι και σηκώθηκε για να πάρει τα φάρμακά του. Είχαν τελειώσει όλα και ο ίδιος είχε πρόβλημα να διατηρήσει την ισορροπία του από τη ζάλη. Πήγε να πάρει τηλέφωνο το φαρμακείο μα βρήκε τον τηλεφωνητή.

-Δεν θα τα καταφέρω στην παρούσα κατάσταση μου. Φαίνεται ότι το τέλος μου έχει προκαθοριστεί μητέρα, παρατήρησε γλυκόπικρα.

Όλο αυτό το διάστημα η γάτα του τον παρακολουθούσε προσεχτικά. Ο νεαρός μετά από λίγα λεπτά δισταγμού πήρε εκ νέου τηλέφωνο.

-Αστυνομικό τμήμα εκεί;

-Μάλιστα ακούστηκε μία κυρία, τι θα θέλατε;

-θα ήθελα να ομολογήσω μια...

Η γραμμή του τηλεφώνου κόπηκε.

-Ναι, εμπρός;

Ο νέος προσπαθώντας να καταλάβει τώρα τι συνέβη κοίταξε προς το γάτο του, ο οποίος αναπάντεχα είχε κόψει το σύρμα του τηλεφώνου με τα νύχια του και νιαούριζε ναζιάρικα ζητώντας χάδι.

Τι πήγα μόλις να κάνω! σκεφτόταν μέσα του. Για χάριν κάποιων ηλίθιων συναισθηματισμών ετοιμαζόμουν να πετάξω τη ζωή μου στα σκουπίδια!

Έσκυψε και παίρνοντας τη γάτα του αγκαλιά, τη φίλησε στο κεφάλι.

-Με έσωσες από ένα μεγάλο κακό. Η γάτα τώρα νιαούριζε ευχαριστημένη.

-Πρέπει να ζήσω πάση θυσία, είπε, καθώς προσπαθούσε να μην καταρρεύσει από την αρρώστια. Είμαι πολύ νέος για να πεθάνω έτσι! είπε εκνευρισμένος. Πήρε τα κλειδιά του αυτοκινήτου του και άνοιξε την πόρτα. Αμέσως πολικό ψύχος ξεχύθηκε μέσα λόγω της χιονοθύελλας.

-Να πάρει! Δε θα πεθάνω ό,τι και να γίνει! Ακούς! Έκλεισε βιαστικά την πόρτα του σπιτιού και κατευθύνθηκε προς το αυτοκίνητο. Σε όλη αυτή τη διάρκεια η γάτα παρακολουθούσε ερευνητικά από το παράθυρο. Θα πάω στο πλησιέστερο νοσοκομείο, σκέφτηκε, με όση ψυχραιμία μπορούσε. Δεν είναι και τόσο μακριά, μόνο μισή ώρα.

Έβαλε μπρος το αυτοκίνητο και άρχισε να οδηγεί όσο πιο προσεχτικά μπορούσε, δεδομένου και του κινδύνου που προκαλούσε το χιόνι και η έλλειψη ειδικών αλυσίδων για τις ρόδες. Αφού πέρασαν 20 λεπτά άρχισε να διακρίνεται το νοσοκομείο στον ορίζοντα μετά από δύο βουνά, τα οποία όντας κοντά το ένα στο άλλο δημιουργούσαν ένα μικρό πέρασμα, το οποίο αποτελούσε το μόνο δρόμο προς το νοσοκομείο.

-Θα τα καταφέρω, έλεγε από μέσα του ο νέος, με την καρδιά του να χτυπά όλο και πιο δυνατά στην επικείμενη σωτηρία του.

Προτού όμως καταφέρει να τελειώσει τη σκέψη του, έγινε ένας μικρός σεισμός. Αμέσως προκλήθηκε μια χιονοστιβάδα.

-Δεν είναι δυνατόν! Φώναξε τώρα ο νέος ο οποίος πάτησε την όπισθεν όσο πιο γρήγορα μπορούσε για να μην παγιδευτεί και ο ίδιος σε αυτήν. Όχι, όχι! Ανάθεμά σας όλους, φώναξε απελπισμένος!

Το αυτοκίνητο παρά λίγο γλίτωσε την ολοκληρωτική κάλυψή του, ενώ ο δρόμος προς το νοσοκομείο είχε κλείσει εντελώς.

Το νεαρό αγόρι ακούμπησε για λίγα λεπτά το κεφάλι του στο τιμόνι και άρχισε να σιγοκλαίει.

-Δε θέλω να πεθάνω έτσι! Όχι έτσι! Όχι με αυτό το βάρος! Εάφνου ακούστηκε μια καμπάνα.

-Ε;

Ο νέος βγήκε από το αυτοκίνητο σέρνοντας τα πόδια του από την κούραση και κοίταξε προς το μέρος που ερχόταν ο ήχος. Σε ένα από τα δύο βουνά υπήρχε ένα μικρό εκκλησάκι πάνω σε ένα λόφο. Ο νέος γέλασε με την περίεργη τύχη του και με όσες δυνάμεις του είχαν απομείνει, άρχισε να σκαρφαλώνει το λόφο σιγά-σιγά.

Στο σπίτι του νέου ο γάτος πήγαινε πέρα-δώθε σαν τρελός διαισθανόμενος την προσπάθεια το αφεντικού του να φτάσει την εκκλησιά. Τώρα το αφεντικό του πλησίαζε προς την κορυφή του λόφου. Σε κάποια στιγμή όμως έπεσε κάτω και έμεινε ασάλευτος. Ο γάτος ανακουφισμένος πήγε να πιει λίγο από το γάλα που του είχε αφήσει το αφεντικό του στο πιατάκι του. Ξαφνικά όμως διαισθάνθηκε την παρουσία ενός άλλου ανθρώπου, ενός παπά, ο οποίος τον βοήθησε να μπει στην εκκλησία.

Η γάτα αγριεμένη κοίταξε προς ένα ξύλινο σταυρό που είχε το αφεντικό της πάνω από το προσκεφάλι και καθώς γρύλιζε με έναν αφύσικα δυνατό τρόπο έκανε όλα τα τζάμια του σπιτιού να σπάσουν, ενώ στον καθρέφτη που ήταν απέναντί της φάνηκε το είδωλο του μαυροφορεμένου άνδρα.

-ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΕ!!! ακούστηκε από τον καθρέφτη την ώρα που η γάτα γρύλιζε προς το σταυρό.

Αμέσως όρμησε κατά πάνω του και με όλη της τη λύσσα τον κατέστρεψε σχεδόν ολοκληρωτικά με τα νύχια της. Έπειτα πήδηξε έξω από το παράθυρο και κατευθύνθηκε με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ταχύτητα προς το εκκλησάκι.

-Ποιο είναι το αμάρτημά σου, παιδί μου;

Ο νέος τώρα μόλις που μπορούσε να ανοίξει τα μάτια του. Έπιασε το χέρι του παπά και το έσφιξε σφιχτά.

-Πάτερ... φόνευσα... τον ίδιο μου... τον πατέρα.

-Δεν πειράζει παιδί μου, αν όντως μετάνιωσες για την πράξη σου, τότε η αμαρτία σου συγχωρέθηκε. Σε αυτά τα λόγια ο νέος έκλεισε τα μάτια του και με ένα αμυδρό μειδίαμα έπαυσε να αναπνέει.

Ο παπάς πήρε το νεκρό αγόρι τρυφερά στους ώμους και άρχισε να το μεταφέρει έξω από την εκκλησία για να κάνει την ταφή του.

-Δεν πρόλαβα... ακούστηκε μια σκοτεινή φωνή. Ένας άντρας με μαύρη καμπαρντίνα στεκόταν έξω από την είσοδο της εκκλησίας, μη τολμώντας να προχωρήσει προς τα μέσα.

-Τι θες εσύ εδώ! είπε με αγριεμένη φωνή ο παπάς. Δεν είσαι ευπρόσδεκτος! Ο άντρας γέλασε στα λόγια του παπά.
-Ωστε με αναγνώρισες!
-Η μορφή σου δε με ξεγελά εμένα! Τι θες!
-Ήλπιζα να τον προλάβω αλλά... τελικά δε θα σμίξουν. Κέρδισες, τουλάχιστον όμως, θα έχω την χαρά να σε βραβεύσω αυτοπροσώπως.
Πέταξε περιφρονητικά ένα φτυάρι προς το μέρος του.
-Θα το χρειαστείς. Δεν θες το μίasma στο ναό σου, έτσι δεν είναι;
-Δεν είναι παιχνίδι αυτό και δεν έχω ανάγκη τη βοήθειά σου! Θα το κάνω με τα γυμνά μου χέρια!
Ο άντρας τώρα γέλασε σαδιστικά:
-Μα παπά θα τραυματιστούν τα χέρια σου, και θα αρπάξεις καμιά πνευμονία, στην ηλικία σου· αυτό μάλιστα μπορεί να σε οδηγήσει στον θάνατο.
-Αυτό δεν είναι που θες!
-Πράγματι, είπε με ψυχρή φωνή ο άντρας. Είχε πλάκα που σε ξανάδα. Είναι ώρα να φύγω. Ομίχλη τώρα άρχισε να καλύπτει τον άντρα.
-Παπά, να θυμάσαι: Θα είμαι πάντα στην άλλη άκρη του δρόμου.
-Παρομοίως, απάντησε με σφιγμένα τα χείλη ο παπάς.
-Θα το δούμε, ακούστηκε σιγά μέσα από την ομίχλη και ο άντρας εξαφανίστηκε με το φως του ήλιου να απλώνεται αργά σε όλο τον ουρανό.

Το τελευταίο λάθος

Τασούλα Παπαμιχαήλ

-Μην τα αγγίζεις, ούρλιαξε στο αυτί της και της άρπαξε το ξεσκονόπανο που σερνόταν ολόιδια σαύρα, στα ράφια της βιβλιοθήκης, ανακατεύοντας την παχιά σκόνη στα βιβλία, τις φωτογραφίες και το σωρό των ετερόκλητων αντικειμένων, που ήταν ανάκατα στριμωγμένα πάνω τους. Εκείνη ούτε που τον κοίταξε. Έξυσε το μάγουλό της με το τεράστιο ασημί νύχι του μικρού δακτύλου της και μουρμούρισε βαριεστημένα:
-Βρε άει στο διάολο χοντρομπαλά. Το ρ κροτάλισε πάνω στον ουρανίσκο της σαν ξύλινη ρόδα σε καρόδρομο. Στήριξε την πλάτη της στον τοίχο. Αράχνες έπιασες, κατσαρίδες.
-Να μη σε νοιάζει. Εδώ μέσα δε θα πατάς το πόδι, σου είπα... όσο είμαι ακόμα εδώ...
-Μπα, θα φύγεις;
-Μισθοφόρος θα γίνω στην άλλη άκρη της γης, να μη βλέπω τις ηλίθιες φάτσες σας ούτε ν'ακούω τις ανοησίες σας μέρα-νύχτα. Προτιμώ να σκοτωθώ, κόμπιασε, έκρυψε το δεξί χέρι πίσω από την πλάτη του σταυρώνοντας καλού-κακού το μεσαίο δάκτυλο με τον δείκτη, παρά να ζω σ' αυτό το στάβλο... σταμάτησε. Άσε, δεν είναι να τα μελετάς αυτά τα

πράγματα μη σ' ακούσει ο εξαποδώ και σε πάρει αδιάβαστο. Πήρε βαθιά αναπνοή, έπεσε στα τέσσερα και ψάρεψε με το χάρακα τα παπούτσια του κάτω από το κρεβάτι. Η κοιλιά του απλώθηκε στο πάτωμα σα ζυμάρι.

-Άντε δίνε του τώρα, της πέταξε το ξεσκονόπανο στα μούτρα, δε θέλω να ψαχουλεύεις τα πράγματά μου, συνέχισε πιο μαλακά.

-Στα τσακίδια, σφύριξε εκείνη ανάμεσα στα δόντια της. Ξεκρέμασε το μπουφάν του. Δεν ήθελε να γίνει καυγάς σήμερα. Την είδε να στρογγυλοκάθεται στην πολυθρόνα του γραφείου του. Το χέρι της ακούμπησε τον υπολογιστή του. Του ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι. Οι φλέβες του λαιμού του πετάχτηκαν караβόσκοινα να τον πνίξουν. Τα μάγουλά του τρεμούλιασαν κατακόκκινα.

-Τι κάνεις εκεί; έφριξε

-Κληρονομώ τον υπολογιστή. Οι στρατιώτες δεν έχουν κομπιούτερ, δεν πιάνει σήμα στα βουνά.

Έπεσε ανάσκελα στο κρεβάτι, εξαντλημένος. Σίγουρα, η γυναίκα αυτή είχε γίνει ανυπόφορη. Την είχε κουβαλήσει ο μπαμπάς του, εδώ κι έξι μήνες, ποιος ξέρει από ποιο βρωμόσπιτο της Γιαννιτσών και σιγά-σιγά τους ανέβηκε στο σβέρκο. Συμπεριφερόταν αυταρχικά και στους δύο, σαν να ήταν αυτή το αφεντικό. Κι ο μεν μπαμπάς ξεμωραμένος έτρεχε ξωπίσω της, αυτός όμως δεν θα το ανεχόταν άλλο. Από την αρχή είδε τον ερχομό της σαν εχθρική εισβολή. Έκανε υπομονή, περιμένοντας ότι η ιστορία αυτή θα τελείωνε γρήγορα. Η κατάσταση όμως είχε ξεφύγει. Δεν του έμεναν άλλα περιθώρια. Έπρεπε να δράσει προτού να είναι πολύ αργά

Όλα άρχισαν όταν η μαμά του τους ανακοίνωσε μια μέρα καλά του καθουμένου, έτσι του φάνηκε τότε, ότι θα φύγει με μια ιεραποστολή κάπου στην Αφρική, το όνομα του μέρους μέχρι τώρα δεν είχε καταφέρει να το προφέρει.

-Εμένα δε με χρειάζεστε άλλο, είπε. Ιάκωβε μεγάλωσες αρκετά, πάρε την ευθύνη της ζωής σου, σκέψου τα λάθη σου κι αποφάσισε πλέον ποιο δρόμο θέλεις να ακολουθήσεις, κι εσύ, γύρισε στον άντρα της, βρες επιτέλους την ελευθερία σου. Πηγαίνω εκεί όπου τουλάχιστον θα είμαι χρήσιμη σε κάποιους που το 'χουν ανάγκη. Πήρε την μοναδική βαλίτσα του σπιτιού, τον φίλησε κι έφυγε.

Ο Ιάκωβος, που τότε μόλις είχε κλείσει τα 21, δεν κατάλαβε τι ακριβώς έγινε. Ήταν πολύ απασχολημένος με τα δικά του και το ότι δεν στριμωχνόταν στο μπάνιο τρεις άνθρωποι του φάνηκε έως κι ευεργετικό. Σιγά-σιγά όμως το ψυγείο άδειασε, τα πιάτα και τα ποτηρικά μετακόμισαν στο πάτωμα μαζί με τα χαρτόκουτα των ταχυφαγίων και τα άδεια μπουκάλια ποτών κι αναψυκτικών και το μπάνιο γέμισε άπλυτα, αφήνοντας συρτάρια και ντουλάπες ξεκοιλιασμένες. Το σπίτι βρωμούσε από την εξώπορτα. Τότε αναζήτησε τη

μάννα του, αλλά τα σύντομα ηλεκτρονικά χαιρετίσματά της που ερχόταν αραιά και που από το δυσπρόφερο μέρος όπου βρισκόταν, δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτα. Όσο για το μπαμπά, αφού βολεύτηκε για αρκετό καιρό τσαλαβουτώντας μέσα στους σωρούς των άχρηστων ή μη αντικειμένων που υπωνόταν σαν λόφοι σκουπιδιών σε όλο το σπίτι, κι απαλλαγμένος από την υποχρέωση να δίνει εξηγήσεις για τις ολονυκτίες στο γειτονικό κρασοπωλείο και τις «συναισθηματικές ανάσες» όπως έλεγε τα συχνά τσιλιμπουρδίσματά του με όποιο θηλυκό του έπεφτε στην πλώρη, ζούσε την μακαριότητα της ανεξαρτησίας του. Όταν όμως αυτές οι κατ' αρχήν λεπτομέρειες έγιναν πραγματικά εμπόδια, αποφάσισε ότι μια βοηθός στο σπίτι θα έλυσε τα προβλήματα της καθημερινότητάς τους και η ζωή με το γιο του θα ξανάπαιρνε τους φυσιολογικούς της ρυθμούς. Έτσι παρέλασαν από το σπίτι ένα σωρό καθαρίστριες. Γεωργιανές, αλβανίδες, ρωσίδες. Σ' εκείνο το σημείο, δηλαδή μετά την αποχώρηση της τελευταίας ρωσίδας, έγινε πλέον φανερή η κατάσταση του σπιτιού τους. Μπαμπάς και γιος συνειδητοποίησαν ότι ο μισός οικιακός εξοπλισμός τους, είχε κάνει φτερά. Στην αρχή θεώρησαν ότι ήταν αποτέλεσμα τακτοποίησης τα ευρύχωρα ντουλάπια και τα μισοάδεια συρτάρια. Όταν όμως από το σαλόνι άρχισαν να λείπουν τραπεζάκια, καρέκλες και χαλιά, τότε διάβωσε τα κουβαλούσαν, και στις βιτρίνες του μπουφέ έμειναν μόνο μερικά κεντημένα πετσετάκια, σκέφτηκαν ότι έπρεπε να αντιμετωπίσουν το θέμα πιο δραστικά. Το σπίτι χρειαζόταν μόνιμη φροντίδα, μια οικονόμο, ούτως ειπείν, ανήγγειλε με στόμφο ο μπαμπάς. Έτσι εμφανίστηκε μια μέρα η ψηλή ξανθιά πολωνέζα. Κύριος είδεν πού την οικονόμησε, την έφερε στο σπίτι σαν χριστουγεννιάτικο μπουναμά και την εγκατέστησε στο δωμάτιο της μαμάς, είχαν πάνω από τρεις μήνες να πάρουν νέα της κι έλειπε ήδη ενάμισο χρόνο, και της ανέθεσε και τις αρμοδιότητές της. Οικοκυρικά συν έξιτρα περιποίηση για τον ίδιο, άλλωστε ο γιος του μπορούσε να καταλάβει, τι διάολο άντρες ήταν, ότι ο πατέρας του είχε περάσει τα 65 και δεν μπορούσε πια να το παίζει ελεύθερος σκοπευτής. Ο Ιάκωβος από την αρχή ένιωσε δυσάρεστα στην ξένη παρουσία. Δεν ήταν μόνο το γλυκανάλατο ύφος του μπαμπά, όταν τον πρώτο καιρό μαζευτόταν νωρίς στο σπίτι περιορίζοντας αισθητά τις καθημερινές του κρασοκατανύξεις, ούτε ο συνωστισμός που επανήλθε στο μπάνιο με την παρουσία του τρίτου προσώπου. Ίσως δεν ήταν καν το απαίσιο άρωμα που άχνιζε θαρρείς από το πάτωμα και κολλούσε πηχτό στους καναπέδες και την κουρτίνα ή τα τασάκια τα ξεχειλισμένα αποτσίγαρα. Ίσως ακόμα να μπορούσε να προσπεράσει το ξεδιάντροπο κακαριστό γέλιο της που έκανε την τζαμένια πόρτα της κρεβατοκάμαρας να τρίζει και το πασαλειμμένο με κραγιόν ακουστικό του τηλεφώνου καθώς το έχωνε κυριολεκτικά στο στόμα της μιλώντας με τις ώρες στη χοντρή ακαταλαβίστικη γλώσσα

της... και τα στραβοπατημένα της ψηλοτάκουνα αραδιασμένα στην υπόκωφη γαλήνη του χωλ σαν καράβια εισβολέα... και τα φουστάνια της στη ντουλάπα της μαμάς... Όχι, δηλαδή ναι, αλλά όχι μόνο αυτά. Ήταν η προσβολή της ιδιωτικής του σφαίρας. Ο βιασμός του χώρου του. Δεν αντέδρασε αμέσως. Ήλπιζε ότι δε θα κρατήσει πολύ αυτή η κατοχή. Μετά άρχισαν οι συγκρούσεις. Πρώτα με τον πατέρα του, ύστερα μ' εκείνη. Η επίθεση μετατράπηκε σε άμυνα όταν ο μπαμπάς, αξιολύπητος κι άβουλος, «περιστερρρράκι μου», έτσι τον έλεγε, κούρνιαζε στις φούστες της και η γραμμή του μετώπου τους χώρισε, αφήνοντας τον μόνο στην αντίπαλη ζώνη. Η παρείσακτη έγινε αφεντικό. Είχε λόγο για όλα, σχολίαζε τη ζωή του, είχε αρχίσει να ρυθμίζει και τα οικονομικά τους.

-Γιατί δεν τον στέλνεις να δουλέψει; Στην πατρίδα μου δουλεύουμε από τα δέκα, την άκουγε να τον τσιγκλίζει.

-Πάλι με τα πρεζόνια ήσουν; του χωνότανε. Ήταν απίστευτο, αλλά λες και είχε κάνει ειδικό φροντιστήριο, ήξερε όλες τις ελληνικές βρισιές που κυκλοφορούσαν στην πιάτσα και καθώς τις ανακάτευε με τα σύμφωνα της δικής της γλώσσας, έμοιαζαν πέτρες που τριβόταν στο νερόμυλο. Η αργόσυρτη βραχνή φωνή της τον εξόντωνε.

-Πόσα κιλά είσαι, 150; Έχωνε την οδοντογλυφίδα στο στόμα της. Το χειρότερο από όλα ήταν αυτό. Το στόμα της. Μηχανή. Έτρωγε, κάπνιζε, έφτυνε, έβριζε, γκρίνιαζε. Λέξεις αγκαθωτές κατρακυλούσαν διαρκώς από τη μυώδη κόκκινη τρύπα σαν κοτρώνια σε φαράγγι.

-Μεσημέρι, ακόμα κοιμάσαι; βροντούσε με δύναμη τις πόρτες.

-Πάλι τρως; παραφύλαγε την κάθε του κίνηση.

-Σε παράτησε η γκόμενα; τον κάρφωνε.

-Ξεκουμπίσου ν' αερίσω, βρωμίσαμε εδώ μέσα. Φράσεις μονότονες χοντροκομμένες, πετούσαν αρπακτικές σαν νυχτερίδες πάνω απ' το κεφάλι του. Ο Ιάκωβος ανάσκελα στο κρεβάτι, χαμένος στους γλυκερούς καπνούς του χόρτου, περιπλανιόταν στους δικούς του δρόμους. Ήθελε να φύγει μακριά από τη μιζέρια της γειτονιάς του. Η Θεσσαλονίκη δεν τον χωρούσε, δεν τον καταλάβαινε. Ονειρευόταν μιαν άλλη ζωή, αλλού, μακριά. Η μαμά του έκανε την αρχή. Δραπέτευσε πρώτη. Από πού όμως; Από τον άντρα της; Τους άκουγε συχνά να μαλώνουν πίσω από την κλειστή πόρτα της κρεβατοκάμαρας ή μέσα στην κουζίνα. Την είχε δει ξεμαλλιασμένη να κλαίει κρύβοντας το πρόσωπο με τα χέρια της. Και μερικές φορές όταν ερχόταν ο μπαμπάς παραπατώντας τα χαράματα και ξεσήκωνε το σπίτι με τις φωνές και τα τραγούδια του, διέκρινε ανάμεσα στους λυγμούς της, βογγητά και πνιχτούς ήχους σαν κάποιοι να πάλευαν. Και την άλλη μέρα η μαμά είχε μελανιές κάτω από τα μάτια, κτύπησα στη γωνία του κρεβατιού, έλεγε, κι έβαζε επάνω παχύ στρώμα πούδρας. Αλλά... μήπως κι από τον ίδιο; Τη θυμόταν να τον μαζεύει πιτσιρίκο μες στα αίματα,

μετά από τους καυγάδες στη γειτονιά ή να φεύγει κλαίγοντας από το σχολείο, όπου οι καθηγητές του ξεσπούσαν επάνω της, γιατί αυτός δεν ήταν κότα να τους φοβάται και τα έλεγαν όλα σε κείνην. Και μετά... όταν παράτησε το σχολείο στην 1η λυκείου, τα ξάγρυπνα φοβισμένα μάτια της όταν τον έβλεπε να έρχεται σπίτι ξημερώματα τρικλίζοντας ή την παρακαλεστή φωνή της έξω από την κλειδωμένη του πόρτα, τα ιδρωμένα χέρια της να τον κρατούν σφιχτά όταν την φώναζαν στο τμήμα ... Θα στρώσει κυρία, μικρός είναι, την παρηγορούσαν οι αστυνομικοί, έτσι που την βλέπανε χλωμή σαν πεθαμένη να τρέμει σύγκορμη. Ναι, ποθούσε δύναμη και δόξα. Ήθελε να δράσει, να κατακτήσει, να αναγκάσει αυτούς που τον περιφρονούσαν, να τον παραδεχτούν, να αποδείξει τις ικανότητές του και πρώτα απ' όλους στη μαμά του. Τα σχέδιά του όμως έμεναν πεισματικά κολλημένα στο ταβάνι. Αλλά όχι πλέον για πολύ. Το τελευταίο του σχέδιο ήταν το πιο καλό, το πιο έξυπνο, το πιο τολμηρό, το πιο χρήσιμο, θα έδειχνε σε όλους την αξία του. Τους είχε εντοπίσει καιρό τώρα στη γειτονιά. Ήταν τέσσερις κι άλλες φορές πέντε. Κεφάλια ξυρισμένα, μαύρα φουσκωτά μπουφάν, χέρια στις τσέπες. Περπατούσαν αργά κτυπώντας τα τακούνια τους στο πλακόστρωτο. Κρακ, κρακ, κρακ. Τους είχε σίγουρα αιφνιδιάσει όταν τους γύρισε την πλάτη την πρώτη φορά. Είχαν πεταχτεί από την γωνία και μια σφιγμένη γροθιά με τη μύτη του σουγιά να λάμπει στην άκρη, χώθηκε κάτω από τη μύτη του.

-Άκου 'δω ρεεεε ... Τους κοίταξε αργά έναν- έναν και...

-Άλλη ώρα μεγάλε, είπε σ' αυτόν που του 'φραζε το δρόμο, τώρα θα κριώσει το φαί μου. Τον απώθησε μαλακά με την κοιλιά του, σκούπισε με την ανάστροφη του χεριού του την κόκκινη σταγόνα που στάθηκε στο επάνω χείλος του και τους γύρισε την πλάτη. Στο σβέρκο του λεπίδα καρφώθηκε το βλέμμα τους. Δεν κουνήθηκαν όμως. Όπως ακριβώς το είχε λογαριάσει. Ο πρώτος γύρος ήταν δικός του. Είχε παίξει πολλές φορές αυτή τη σκηνή στο μυαλό του. Τους παρακολουθούσε πίσω από την κουρτίνα από τότε που εμφανίστηκαν στο δρόμο τους. Είδε το βλέμμα τους πάνω στην πολωνέζα του μπαμπά του όταν αυτή κατέβηκε για ψώνια κι αργότερα τους είδε να διαβάζουν τα κουδούνια της πολυκατοικίας τους. Οι επόμενες συναντήσεις μαζί τους ήρθαν με δική του πρωτοβουλία, προσεκτικά, με μυστικότητα. Δεν ήθελε να δώσει λαβή για σχόλια στη γειτονιά. Και κυρίως για υποψίες. Το σχέδιο καταστρώθηκε λεπτομερώς. Θα την περίμεναν κρυμμένοι στο ισόγειο πίσω από τη σκάλα όταν θα κατέβαινε ξημερώματα να μαζέψει τον μπεκρή, έτσι τον κατάντησε τον μπαμπά του, δεν τον μάλωνε όπως η μαμά, απ' την ταβέρνα. Την εξώπορτα θα την άνοιγε ο Ιάκωβος από το θυροτηλέφωνο μόλις αυτή έβγαινε από το διαμέρισμά τους. Το σήμα είχε συμφωνηθεί. Ένα αναμμένο τσιγάρο που θα έπεφτε στο πεζοδρόμιο την κατάλληλη

στιγμή. Δεν ήθελε να χρησιμοποιήσουν κινητά. Τα πρώτα που ψάχνουν οι μπάτσοι είναι οι κλήσεις των τηλεφώνων. Τα υπόλοιπα ήταν δική τους δουλειά, θα την ξεμπερδεύαν στα γρήγορα και θα χανόταν για λίγο καιρό από τη περιοχή τους. Κανείς δε θα νοιαζόταν για πολύ. Μια πουτάνα λιγότερη. Το μεσημέρι γύρισε νωρίς. Ήταν κακόκεφος. Έφαγε βιαστικά και κλείστηκε στο δωμάτιό του. Ο ιδρώτας του ξινός πότιζε το σεντόνι. Στις 10 το βράδυ άκουσε το μπαμπά του που έφευγε για την ταβέρνα.

-Ένα ποτηράκι με έναν φίλο που έχω να τον δω από το στρατό, άκουσε παρακαλεστή τη φωνή του, μετά θα σε πάω σινεμά, υποσχέθηκε ως συνήθως κι έκλεισε την πόρτα. Η τηλεόραση έφτασε στη διαπασών, τα φώτα άνοιξαν όλα, και η χοντρή ακαταλαβίστικη γλώσσα μπούκωσε το τηλέφωνο. Όλα δικά της κι αυτός κλεισμένος στο κελί του. Αναστέναξε. Σε λίγο θα τελείωναν όλα. Θα έπαιρνε πίσω το σπίτι του και το μπαμπά του. Μέσα σε έναν ύπνο που ερχότανε κι έφευγε φορτωμένος δυσοίωνους εφιάλτες, ξεχώρισε τα τακούνια της που κτυπούσαν στα πλακάκια της κουζίνας. Κοίταξε το ρολόι του. 3.30. Ετοιμαζόταν να πάει στην ταβέρνα. Σηκώθηκε βαρύς. Την πέτυχε στην πόρτα. Τον κοίταξε ύποπτα.

-Τι θέλεις;

-Τίποτα.

-Δεν κοιμάσαι;

-Ναι, θα ξαναπέσω. Κοίταξε τη σακούλα στα χέρια της.

-Τι είναι αυτά;

-Σκουπίδια. Μόνο εγώ κατεβάζω τα σκουπίδια εδώ μέσα, γκρίνιαξε.

-Γεια σου. Του ξέφυγε. Δεν την είχε χαιρετήσει ποτέ μέχρι τώρα. Την είδε να τον κοιτάει περίεργα και μετά του χτύπησε την πόρτα στα μούτρα βρίζοντας. Κόλλησε το αυτί του πάνω στο ξύλ. Την ένιωσε να στέκεται από την άλλη πλευρά. Τις τελευταίες μέρες δεν ήθελε να κατεβαίνει μόνη της. Τους είχε δει κι εκείνη να την κοιτάνε με κακό βλέμμα.

-Μη τους φοβάσαι, της είχε πει ο μπαμπάς του, εγώ είμαι εδώ. Τρακ, τρακ, τρακ, τα τακούνια απομακρύνθηκαν προς τη σκάλα. Άναψε γρήγορα ένα τσιγάρο και μισάνοιξε το παντιζούρι. Το τσιγάρο έγραψε ένα φωτεινό τόξο στον ουρανό πριν καμπυλώσει πέφτοντας. Την ώρα που πατούσε το θυροτηλέφωνο άκουσε το κλειδί να γυρίζει στην κλειδαριά. Η σιλουέτα της διαγράφηκε στο άνοιγμα της πόρτας. Το βλέμμα τους διασταυρώθηκε αιχμηρό χωρίς μάσκα. Το χέρι του έμεινε κολλημένο στο κουμπί. Το παντιζούρι έχασκε μισάνοιχτο. Δεν μίλησε κανείς. Μπήκε στην κουζίνα και βγήκε κρατώντας τον τενεκέ με το λάδι. Κλέφτρα. Η σκέψη πέρασε σαν αστραπή από το μυαλό του Ιάκωβου κι έσβησε με το δυνατό θόρυβο της πόρτας που έκλεισε πίσω της. Άκουσε τα τακούνια να βροντάνε στα σκαλιά, τρακ, τρακ, τρακ. Ο ήχος πέρασε από τις άκριες των δακτύλων του στις φλέβες και συντονίστηκε με το ρυθμό της καρδιάς του. Το σώμα του

έγινε μια σκάλα που την τρυπούσαν σιδερένια καρφιά. Μουδιασμένος σύρθηκε και στρίμωξε τα μούτρα του στις γρίλιες. Όταν τελείωναν τη δουλειά θα αναβόσβηναν ένα φακό τρεις φορές από το απέναντι πεζοδρόμιο. Έτσι είχαν συμφωνήσει. Τα μάτια του κόκκινα, γεμάτα αγκάθια, η γλώσσα του στεγνή, το κεφάλι του άδειο, τρακ, τρακ, τρακ. Τρίτος όροφος, δεύτερος, πρώτος. Περίμενε. Ένα μεθυσμένο τραγούδι σύρθηκε σα φίδι και του δάγκωσε το αυτί. Πετάχτηκε εντελώς ξύπνιος. Ο μπαμπάς. Δεν έπρεπε να τους δει. Βγήκε ξυπόλυτος στον σκοτεινό διάδρομο. Ησυχία. Άρχισε να κατεβαίνει. Η αναπνοή του άηχη, ασφυκτιούσε στο στέρνο, το δέρμα του τεντωμένη ακουστική μεμβράνη. Τα ρουθούνια του τρεμουλιαστά σαν του κυνηγόσκυλου στη μυρωδιά του θηράματος ακολουθούσαν το βαρύ άρωμα που πήχτωνε ολοένα. Λίγο πριν φτάσει στον πρώτο, σταμάτησε. Στο αχνό φως του φωταγωγού η άκρη του ματιού του έπιασε μια σκιά ακίνητη στον τοίχο. Τη βρώμα. Ήταν ακόμα εκεί. Ορμησε επάνω της. Θα την ανάγκαζε να κατεβεί. Αναπάντεχα το πόδι του χτύπησε με δύναμη πάνω σε ένα βαρύ αντικείμενο που του έφραζε το δρόμο και το αναποδογύρισε. Ο μεταλλικός ήχος του τενεκέ που κατρακυλούσε στα σκαλιά ακούστηκε σαν ομοβροντία χιλιάδων όπλων. Το γυμνό πέλμα του μουδιασμένο από τον πόνο, γλίστρησε στο πηχτό λάδι που χυνόταν κατά κύματα στο μωσαϊκό. Το πλαδαρό σώμα του απογειώθηκε. Το ιδρωμένο κρανίο άρχισε να μετρά εκκωφαντικά τα σκαλιά, κρακ, κρακ, κρακ. Δύο, τρία, τέσσερα ... Έχασε το λογαριασμό. Ένα μαύρο τούνελ έχασκε ορθάνοικτο μπροστά του. Λίγο πριν χαθεί μέσα, είδε τη λεπίδα του στιλέτου να αστράφτει στη φωτεινή δέσμη του φακού που έπεσε στα μάτια του και πνιχτές φωνές έφτασαν στα αυτιά του.

-Δεν είναι αυτή! Α, το μαλάκα! Πάμε να φύγουμε...

